

**Міністерство освіти і науки України
Таврійський державний агротехнологічний університет
ім. Д. Моторного**

**ФОРМУВАННЯ ТА ШЛЯХИ СТВОРЕННЯ
ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД
В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ**

Хрестоматія

Мелітополь 2019

УДК 339.13.017.000.141

Ф 79

Рекомендовано вченою радою Таврійського державного
агротехнологічного університету ім. Д. Моторного
(протокол 10 від 23.04.2019 року)

Рецензенти:

І.О. Драган – доктор наук з державного управління, професор;

О. А. Дегтяр – доктор наук з державного управління, доцент;

Т.І. Яворська – доктор економічних наук, професор;

Укладачі: Ортіна Г.В., Горбова Н.А., Вороніна Ю.С.,
Сизоненко О. В., Гарбар Г. А.

Ф 79 Формування та шляхи створення об'єднаних територіальних громад
в умовах децентралізації: хрестоматія / за заг. редакцією Г.В. Ортіної. –
Мелітополь: ФОП Однорог Т.В. – 2019. – 410 с.

ISBN

Державна політика України у сфері децентралізації передбачає проведення радикальних змін, які мають спиратись на децентралізацію влади. Таким чином, делегуючи суттєву частину своїх повноважень органам місцевого самоврядування виконуються положення Європейської хартії місцевого самоврядування та використовуються кращі європейські практики щодо ефективності управління.

У хрестоматії пропонується покрокова інструкція створення спроможних ОТГ. Щоб допомогти органам місцевого самоврядування об'єднаних громад ефективно організувати свою роботу колективом авторів запропонована Дорожня карта створення спроможних територіальних громад, сформований довідник з питань децентралізації, в якому зібрано основні нормативно-правові акти, якими регулюється процес децентралізації та стосуються об'єднаних територіальних громад. Пропоновані матеріали розраховані, в першу чергу, на керівників та працівників органів місцевого самоврядування територіальних громад, а також будуть доцільні при використанні їх у навальному процесі студентами спеціальності «Публічне управління», та просто зацікавленим особам з проблем децентралізації.

© Ортіна Г.В., 2019

© Горбова Н.А., 2019

© Вороніна Ю.С., 2019

© Сизоненко О. В., 2019

© Гарбар Г. А., 2019

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ДОРОЖНЯ КАРТА СТВОРЕННЯ СПРОМОЖНИХ ОТГ	8
ЕТАП I. СТВОРЕННЯ ОБ'ЄДНАНОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ	8
ЕТАП II. ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ ОМС В ОТГ	9
ЕТАП III. ПОРЯДОК ІНВЕНТАРИЗАЦІЇ ТА ПЕРЕДАЧІ МАЙНА	10
ЕТАП IV. ОРГАНІЗАЦІЯ ЄДИНОГО БЮДЖЕТУ В ОТГ	12
ЕТАП V. ЗЕМЛІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ В ОТГ	14
ЕТАП VI. СТВОРЕННЯ ЦНАП В ОТГ	15
ЕТАП VII. УТВОРЕННЯ ОРГАНУ УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ.....	17
ЕТАП VIII. ОРГАНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ПЕРВИННОЇ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ НА РІВНІ ГРОМАДИ	19
ЕТАП IX. ОРГАНІЗАЦІЯ МОЛОДІЖНОЇ РОБОТИ В ГРОМАДІ.....	21
ЕТАП X. СПІВРОБІТНИЦТВО ГРОМАД	22
РОЗДІЛ 2. ПРАВОВИЙ ДОВІДНИК У СФЕРІ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	24
1. НОРМАТИВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ РЕОРГАНІЗАЦІЇ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	24
ЗАКОН УКРАЇНИ Про міське самоврядування в Україні	25
ЗАКОН УКРАЇНИ Про добровільне об'єднання територіальних громад	110
ЗАКОН УКРАЇНИ Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань	129
2. ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ РОБОТИ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД.....	207
ЗАКОН УКРАЇНИ Про статус депутатів місцевих рад	208
Закон України Про службу в органах місцевого самоврядування	239
3. УТВОРЕННЯ ЦЕНТРІВ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ	254
ЗАКОН УКРАЇНИ Про адміністративні послуги	256

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ РОЗПОРЯДЖЕННЯ від 16 травня 2014 р. № 523-р Київ Деякі питання надання адміністративних послуг органів виконавчої влади через центри надання адміністративних послуг	275
4. ВЗАЄМОДІЯ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД З ОРГАНАМИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ТА ОРГАНАМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	300
ЗАКОН УКРАЇНИ Про співробітництво територіальних громад.....	301
КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ ПОСТАНОВА від 9 березня 1999 р. N 339 Київ Про затвердження Порядку контролю за здійсненням органами місцевого самоврядування делегованих повноважень органів виконавчої влади.....	313
5. ПИТАННЯ БЮДЖЕТІВ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД	315
МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ НАКАЗ 26.08.2014 № 836 Про деякі питання запровадження програмно-цільового методу складання та виконання місцевих бюджетів	316
ІНСТРУКЦІЯ про статус та особливості участі у бюджетному процесі відповідальних виконавців бюджетних програм місцевих бюджетів.....	318
ЗАКОН УКРАЇНИ Про доступ до публічної інформації.....	322
РОЗДІЛ 3. КОРОТКИЙ ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК	338
ЛІТЕРАТУРНІ ДЖЕРЕЛА КОРИСНІ ДЛЯ ГЛИБЬШОГО ВИВЧЕННЯ ПРОБЛЕМИ	398

ВСТУП

В Україні реалізується реформа місцевого самоврядування та децентралізація влади, яка передбачає передачу більших повноважень і ресурсів на рівень територіальних громад. Важливою складовою та запорукою реалізації цієї реформи є формування спроможних громад, яке відбувається шляхом об'єднання територіальних громад.

Одним із ключових напрямів системних суспільних трансформацій в Україні є реформування територіальної організації влади на засадах децентралізації. Реформа децентралізації розпочалася в Україні у 2014 р. з прийняттям Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні. **Ключовою складовою** даної реформи є оптимізація адміністративно-територіального устрою держави як просторової основи функціонування органів влади шляхом формування добровільно об'єднаних територіальних громад. **Метою** такої оптимізації є створення ефективної системи публічної влади, здатної забезпечити сприятливі умови для життєдіяльності людей та можливості для соціально-економічного розвитку усіх регіонів шляхом раціонального використання їхнього потенціалу.

В результаті зміни адміністративно-територіального устрою держави в Україні мають сформуватися спроможні громади, здатні самостійно або через відповідні органи місцевого самоврядування забезпечити належний рівень надання послуг, зокрема у сфері освіти, культури, охорони здоров'я, соціального захисту, житлово-комунального господарства та ін., що буде сприяти економічному розвитку регіону та держави у цілому.

Відповідно до Методики формування спроможних територіальних громад, затвердженої Постановою Кабінету Міністрів України (далі - КМУ) від 8 квітня 2015 року №214, спроможна територіальна громада - територіальні громади сіл (селищ, міст), які в результаті добровільного об'єднання здатні самостійно або через відповідні органи місцевого самоврядування забезпечити належний рівень надання послуг, зокрема у сфері освіти, культури, охорони здоров'я, соціального захисту, житлово-комунального господарства, з урахуванням кадрових ресурсів, фінансового забезпечення та розвитку інфраструктури відповідної адміністративно-територіальної одиниці.

Добровільне об'єднання територіальних громад регулюється Законом України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» від 5.02.2015 р. № 157-VIII, який визначає суб'єктів, принципи та умови об'єднання територіальних громад, регулює процес добровільного об'єднання та

приєднання територіальних громад. Добровільне об'єднання територіальних громад ґрунтується на **принципах** конституційності та законності; добровільності; економічної ефективності; державної підтримки; повсюдності місцевого самоврядування; прозорості та відкритості; відповідальності.

Суб'єктами добровільного об'єднання територіальних громад є суміжні територіальні громади сіл, селищ, міст.

Адміністративним центром об'єднаної територіальної громади визначається населений пункт (село, селище, місто), який має розвинуту інфраструктуру і, як правило, розташований найближче до географічного центру території об'єднаної територіальної громади.

Основні **умови** добровільного об'єднання територіальних громад

– у складі ОТГ не може існувати іншої територіальної громади, яка має свій представницький орган місцевого самоврядування;

– територія ОТГ має бути нерозривною, межі ОТГ визначаються по зовнішніх межах юрисдикції рад територіальних громад, що об'єдналися;

– ОТГ має бути розташована в межах території Автономної Республіки Крим, однієї області;

– при прийнятті рішень щодо добровільного об'єднання територіальних громад беруться до уваги історичні, природні, етнічні, культурні та інші чинники, що впливають на соціально-економічний розвиток ОТГ;

– якість та доступність публічних послуг, що надаються в ОТГ, не можуть бути нижчими, ніж до об'єднання.

Найменування ОТГ, як правило, є похідним від найменування населеного пункту (села, селища, міста), визначеного її адміністративним центром.

ВИКОРИСТАНІ АБРЕВІАТУРИ

ОТГ – об'єднана територіальна громада

ОМС – органи місцевого самоврядування

ЦНАП – центр надання адміністративних послуг

ПМД – первинна медична допомога

ФАП – Фельдшерсько-акушерський пункт

КМУ – Кабінет Міністрів України

ВРУ – Верховна Рада України

МФУ – Міністерство фінансів України

ДКСУ – Державна казначейська служба України

МОЗУ – Міністерство охорони здоров'я України

РОЗДІЛ 1. ДОРОЖНЯ КАРТА СТВОРЕННЯ СПРОМОЖНИХ ОТГ

ЕТАП I. СТВОРЕННЯ ОБ'ЄДНАНОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

1. Ініціювання добровільного об'єднання територіальних громад

Законодавча основа: ст. 5, Р.ІІ Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад».

Ініціаторами добровільного об'єднання територіальних громад можуть бути:

- сільський, селищний або міський голова;
- депутати сільської, селищної або міської ради (не менше, ніж третина загального складу);
- члени територіальної громади в межах місцевої ініціативи;
- органи самоорганізації населення, якщо вони представляють більше, ніж третину членів відповідної територіальної громади.

Пропозиція про ініціювання повинна містити перелік територіальних громад, що пропонуються до об'єднання, із зазначенням відповідних населених пунктів та визначення адміністративного центру ОТГ та її найменування.

2. Підготовка рішення про об'єднання територіальних громад

Законодавча основа: ст. 6,7, Розділ ІІ ЗУ «Про добровільне об'єднання територіальних громад».

Громадське обговорення проекту рішення – протягом 60 днів.

Схвалення проекту рішення – протягом 30 днів з дня винесення його на розгляд.

Проекти рішень щодо добровільного об'єднання територіальних громад повинні, зокрема, містити:

- 1) перелік територіальних громад, що об'єднуються, із зазначенням відповідних населених пунктів;
- 2) визначення адміністративного центру об'єднаної територіальної громади та її найменування;
- 3) план організаційних заходів щодо добровільного об'єднання територіальних громад.

3. Утворення об'єднаної територіальної громади та реорганізація ОМС

Законодавча основа: ст. 8, Розділ ІІ ЗУ «Про добровільне об'єднання територіальних громад».

Надання висновку щодо відповідності проекту рішення Конституції та законам України – 5-денний строк.

Призначення перших виборів – протягом 10 робочих днів з дня отримання рішень про добровільне об'єднання територіальних громад у разі відповідності їх висновку.

ОТГ вважається утвореною з дня набрання чинності рішеннями всіх рад, що прийняли рішення про добровільне об'єднання територіальних громад, або з моменту набрання чинності рішенням про підтримку добровільного об'єднання територіальних громад на місцевому референдумі та за умови відповідності таких рішень висновку, передбаченому частиною четвертою статті 7 ЗУ «Про добровільне об'єднання територіальних громад».

Об'єднана територіальна громада є правонаступником всього майна, прав та обов'язків територіальних громад, що об'єдналися, з дня набуття повноважень сільською, селищною, міською радою, обраною такою об'єднаною територіальною громадою.

Бюджети територіальних громад, що об'єдналися, виконуються окремо до закінчення бюджетного періоду.

ЕТАП II. ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ ОМС В ОТГ

Законодавча основа:

1. Закон України № 280 «Про місцеве самоврядування» від 21.05.1997 р.;
2. Закон України № 157 «Про добровільне об'єднання територіальних громад» від 05.02.2015 р.
3. Закон України № 2493 «Про службу в органах місцевого самоврядування» від 7.06.2001 р.
4. Закон України № 93 «Про статус депутатів місцевих рад» від 11.07.2002 р.

Перша сесія новообраної сільської, селищної, міської ради скликається відповідною територіальною виборчою комісією не пізніше як через два тижні після реєстрації новообраних депутатів ради в кількості, яка забезпечує повноважність складу ради. (ст. 45, ст. 46 Закону №280)

Перше пленарне засідання першої сесії відкриває голова відповідної територіальної виборчої комісії, який інформує раду про підсумки виборів депутатів, а також про підсумки виборів відповідно сільського, селищного, міського голови. З моменту визнання повноважень депутатів ради нового скликання та новообраного сільського, селищного, міського голови головує на пленарних засіданнях ради першої сесії новообраний голова. (ст. 42 Закону №280)

Порядок денний першої сесії:

1. інформація голови територіальної виборчої комісії;
2. обрання лічильної комісії;
3. обрання секретаріату сесії;
4. інформація підготовчої депутатської групи, відповіді на запитання;
5. доповідь сільського, селищного, міського голови попереднього скликання про стан справ;
6. обговорення і визначення переліку, кількісного складу і функцій постійних комісій ради;

7. утворення постійних комісій ради та затвердження їх складу;
8. обрання голів постійних комісій ради.

Рекомендовано (на першій сесії): прийняти рішення про реорганізацію шляхом приєднання юридичних осіб сільських, селищних рад, що об'єдналися до юридичної особи сільської, селищної, міської ради адміністративного центру ОТГ. У зазначеному рішенні необхідно вказати склад комісій з припинення (або комісій з реорганізацією); затвердити структуру та штатний розпис; утворити старостинські округи; призначити виконуючого обов'язки старости.

5. Державна реєстрація при реорганізації ОМС як юридичних осіб після добровільного об'єднання територіальних громад здійснюється з урахуванням особливостей, передбачених Законом №157.

6. Реорганізацію юридичних осіб сільських, селищних рад територіальних громад, що об'єдналися та розміщені поза адміністративним центром ОТГ, шляхом приєднання до юридичної особи – сільської, селищної, міської ради, розміщеної в адміністративному центрі ОТГ. (ч. 4 ст. 8 Закону №157)

Припинення юридичних осіб сільських, селищних рад, що об'єдналися можливо лише після складення передавальних актів та затвердження їх радою ОТГ. Лише після цього подається заява до реєстратора.

Державна реєстрація проводиться без попереднього повідомлення реєстратора про рішення про припинення (реорганізацію) місцевих рад територіальних громад, що об'єдналися і здійснюється лише після проведення процедури реорганізації (складення передавального акту) без збирання вимог кредиторів шляхом заповнення реєстраційних карток.

ЕТАП ІІІ. ПОРЯДОК ІНВЕНТАРИЗАЦІЇ ТА ПЕРЕДАЧІ МАЙНА

Усі суб'єкти господарювання, у тому числі й ОМС, згідно з ч. 1 ст. 10 Закону України № 996 «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. зобов'язані з метою забезпечення достовірності даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності проводити інвентаризацію своїх активів та зобов'язань.

1. Інвентаризація активів і зобов'язань

Законодавча основа:

1. Положення №879 «Про затвердження Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань» від 02.09.2014 р.;
2. Положення №88 «Про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку» від 24.05.1995 р.;
3. Наказ №572 «Про затвердження типових форм для відображення бюджетними установами результатів інвентаризації» від 17.06.2015 р.;

4. Порядок № 44 «Складання бюджетної звітності розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів, звітності фондами загальнообов'язкового державного соціального і пенсійного страхування» від 24.01.2012 р.

Процес інвентаризації активів і зобов'язань:

Крок 1. Формування комісії з реорганізації. (ч.4 ст.105 Цивільного Кодексу України; п. 2 розд. II Положення № 879; п.п. 2.5 розд. II Положення № 879; абз. 5 п. 1 розд. II Положення № 879)

Крок 2. Перевірка фактичної наявності та стану активів і зобов'язань – складання інвентаризаційного опису та акту інвентаризації. (п. 8 розд. II Положення № 879; Положення № 88; Наказ № 572)

Крок 3. Перевірка та оформлення результатів інвентаризації – складання Протоколу інвентаризаційної комісії. (п. 2 розд. IV Положення № 879; п. 7 розд. IV Положення №879)

Крок 4. Відображення результатів інвентаризації в обліку та звітності. (п. 3 розд. IV Положення № 879; Порядок № 44)

2. Передача майна та зобов'язань.

Законодавча основа:

1. Цивільний кодекс України від 16.03.2003 р.;
2. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р.;
3. Закон України № 157 «Про добровільне об'єднання територіальних громад» від 05.02.2015 р.;
4. Закон України № 996 «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р.;
5. План рахунків № 611 від 26.06.2013 р.

Об'єднана територіальна громада є правонаступником всього майна, прав та обов'язків територіальних громад, що об'єдналися, з дня набуття повноважень сільською, селищною, міською радою, обраною такою об'єднаною територіальною громадою. (ст. 8 Закону України № 157 «Про добровільне об'єднання територіальних громад»; ст. 104 Цивільного кодексу України)

Складання передавального акту: ст. 107 Цивільного кодексу України; ст. 57 Бюджетного кодексу України; ст. 8 Закону № 157; .

! Форму та зміст передавального акту чинним законодавством не затверджено.

3. Безхазяйне майно.

Законодавча основа:

1. Цивільний кодекс України від 16.03.2003 р.;
2. Закон України № 2482 «Про приватизацію державного житлового фонду» від 19.06.1992 р.;
3. Закон України № 1952 «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» від 01.07.2004 р.

4. Порядок № 1127 «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» від 25.12.2015 р.;
5. Розпорядження «Деякі аспекти набуття права власності на об'єкти безхазяйного нерухомого майна» від 13.10.2011 р.

Безхазяйні нерухомі речі беруться на облік органом, що здійснює державну реєстрацію прав на нерухоме майно, за заявою ОМС, на території якого вони розміщені. Після спливу одного року з дня взяття на облік безхазяйної нерухомої речі вона за заявою органу, уповноваженого управляти майном відповідної територіальної громади, може бути передана за рішенням суду у комунальну власність.

Кроки передачі безхазяйного майна у комунальну власність:

1. Визначення безхазяйного майна. (ч. 1 ст. 190 Цивільного кодексу України)

2. Порядок набуття права власності на безхазяйне майно. (ст. 44, ст. 316, ст. 317, ст. 319, ст. 321, ч.1, ст. 335, ст. 347, ст. 1231, ст. 1277 Цивільного кодексу України;)

3. Реєстрація речових прав на нерухоме майно. (Закон України № 1952 «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» від 01.07.2004 р.; Порядок № 1127 «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» від 25.12.2015 р.)

Датою та часом взяття на облік безхазяйного нерухомого майна вважаються дата та час реєстрації відповідної заяви, за результатом розгляду якої державним реєстратором прийнято рішення щодо взяття на облік безхазяйного нерухомого майна. (п. 77 Порядку № 1127)

ЕТАП IV. ОРГАНІЗАЦІЯ ЄДИНОГО БЮДЖЕТУ В ОТГ

Законодавча основа:

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р.;
2. Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» від 5.02.2015 р.;
3. Порядок № 758 «Відкриття та закриття рахунків в національній валюті в органах ДКСУ» від 22.06.2012 р.;
4. Порядок казначейського обслуговування місцевих бюджетів, затвердженого наказом МФУ № 938 від 23.08.2012 р.;
5. Порядок формування Єдиного реєстру розпорядників бюджетних коштів та одержувачів бюджетних коштів, затвердженого наказом МФУ № 1691 від 22.12.2011 р.;
6. Порядок заповнення фінансової звітності в державному секторі, затвердженого наказом МФУ № 307 від 28.02.2017 р.;
7. Порядок складання бюджетної звітності розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів, звітності фондами загальнообов'язкового державного соціального і пенсійного страхування, затвердженого наказом МФУ № 44 від 24.01.2012 р.;

8. Порядку казначейського обслуговування місцевих бюджетів, затвердженого наказом МФУ № 938 від 23.08.2012 р.;
9. Інструкція про складання і виконання розпису Державного бюджету України №57 та відповідних інструкцій місцевого бюджету;
10. Порядок складання, розгляду, затвердження та основні вимоги до виконання кошторисів бюджетних установ, затвердженого постановою КМУ № 228 від 28.02.2002 р.;
11. Лист ДКСУ від 30.10.2015 № 14-10/1004-27554.

Бюджети територіальних громад, що об'єдналися, виконуються окремо до закінчення бюджетного періоду з урахуванням особливостей, встановлених цією частиною.

До завершення періоду окремого виконання бюджетів територіальних громад, що об'єдналися, функції місцевих фінансових органів територіальних громад, що об'єдналися, здійснюють:

- 1) відповідні місцеві фінансові органи, створені до об'єднання територіальних громад;
- 2) сільський, селищний, міський голова, обраний об'єднаною територіальною громадою, якщо у відповідних територіальних громадах місцеві фінансові органи не були створені згідно із законом.

Залишки коштів на кінець бюджетного періоду бюджетів територіальних громад, що об'єдналися, перераховуються до бюджету об'єднаної територіальної громади на підставі платіжних доручень за підписом сільського, селищного, міського голови, обраного об'єднаною територіальною громадою.

Процес створення єдиного бюджету в ОТГ:

Крок 1. Визначення терміну для проведення невідкладних платежів (оплата праці, енергоносіїв, харчування та інших зобов'язань), здійснення відповідних касових операцій та повернення невикористаних залишків коштів з реєстраційних та особових рахунків на котлові рахунки рад, які реорганізуються.

Крок 2. Закриття бюджетних рахунків рад, які реорганізуються. (п. 8.4 Порядку № 758; Лист ДКСУ від 30.10.2015 № 14-10/1004-27554)

Крок 3. Формування консолідованого бухгалтерського балансу та бюджетних показників бюджетів рад, які приєднуються.

Крок 4. Внесення змін до бюджету сільської, селищної, міської ради, обраною об'єднаною територіальною громадою у 2018 році, що включатиме показники бюджетів відповідних територіальних громад, що об'єдналися.

Крок 5. Внесення змін до мережі установ та організацій рад, які реорганізуються (виключення установи з мережі). (п. 4.21 Порядку № 938)

Крок 6. Закриття Реєстраційної картки в єдиному реєстрі розпорядників бюджетних коштів та одержувачів бюджетних коштів. (абзац 3 п.4.2 Порядку № 1691)

Крок 7. Складання і подання фінансової та бюджетної звітності бюджетними установами, що припиняють свою діяльність. (абзац 2 п.8 Порядку № 307;) абзац 6 п. 5 та абзац 1 п. 8 Порядку № 44)

Крок 8. Внесення змін до мережі установ та організацій (включення (при наявності) установ комунальної власності територіальних громад, що приєдналися), розпису бюджету та кошторисів установ (на підставі унесення змін до рішення про місцевий бюджет) новообраної ради. (п. 4.21 Порядку № 938; п. 3.1 Інструкція № 57 та відповідні інструкції місцевого бюджету; п. 47 Порядок № 228)

Крок 9. Формування та затвердження єдиного бюджету ОТГ. (п. 9 ст. 8 та абзац 4 п. 7 розділу IV «Прикінцеві положення» Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад»)

ЕТАП V. ЗЕМЛІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ В ОТГ

Законодавча основа:

1. Закон України № 858 «Про землеустрій» від 22.05.2013р.;
2. Закон № 1952 «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» від 01.07.2004 р.;
3. Закон України № 161 «Про оренду землі» від 6.10.1998 р.;
4. Закон України №1808 «Про державну експертизу землевпорядної документації» від 17.06.2004 р.;
5. Постанова КМУ № 513 «Про затвердження Порядку проведення інвентаризації земель» від 23.05.2012 р.;
6. Порядок № 1051 «Ведення Державного земельного кадастру» від 17.10.2012 р.

Порядок передачі Держгеокадастром земельних ділянок сільськогосподарського призначення державної власності у власність ОТГ:

Крок 1. Укладання головами ОТГ із територіальним органом Держгеокадастру (головними управліннями в областях) **Меморандуму** про співпрацю при здійсненні заходів щодо передачі земель сільськогосподарського призначення державної власності у комунальну власність об'єднаних територіальних громад.

Крок 2. Звернення ОТГ до територіального органу Держгеокадастру в області із клопотанням про передачу земельних ділянок сільськогосподарського призначення державної власності у комунальну власність.

Крок 3. Видання територіальним органом Держгеокадастру наказу про проведення інвентаризації земель сільськогосподарського призначення на території відповідної ОТГ. (ст. 35 Закону України № 858 «Про землеустрій» від 22.05.2013р.; Постанова КМУ №513 «Про затвердження Порядку проведення інвентаризації земель» від 23.05.2012 р.)

Крок 4. Розробка та погодження технічної документації із землеустрою щодо інвентаризації земель, обов'язкова державна експертиза документації із землеустрою (у випадках, встановлених законом), реєстрація земельних ділянок у Державному земельному кадастрі, затвердження відповідної документації із землеустрою. (ст. 30 Закону №858; ст. 186 Земельного кодексу України; ст. 9 Закону № 1808; п.49-54, п. 107 Порядку № 1051)

Крок 5. Реєстрація права власності держави в особі територіального органу Держгеокадастру в Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно. (ст.5, ст.28 Закону № 1952; ст. 122 Земельного кодексу України)

Крок 6. (ч. 3 ст. 117, ст. 148/1, ст.141Земельного кодексу України; ст. 31Видача територіальним органом Держгеокадастру наказу «Про передачу земельних ділянок із державної власності у комунальну власність ОТГ», складання та підписання акта приймання-передачі земельних ділянок за кадастровими номерами, ст. 32 Закону № 161)

Крок 7. Державна реєстрація права комунальної власності на земельні ділянки за ОТГ. (абзац 4 ч. 1 ст. 117, ст. 125, ст. 126 Земельного кодексу України; Закон №1952;)

ЕТАП VI. СТВОРЕННЯ ЦНАП В ОТГ

Законодавча основа:

1. Закон України №5203 «Про надання адміністративних послуг» від 06.09.2012 р.

2. Законом України №222 «Про ліцензування видів господарської діяльності» від 2.03.2015 р.

3. Закон України №320 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо децентралізації повноважень у сфері архітектурно-будівельного контролю та удосконалення містобудівного законодавства» від 9.04.2015 р.

4. Закон України №836 «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України (щодо фінансової забезпеченості надання адміністративних послуг органами місцевого самоврядування)» від 26.11.2015 р.

5. Закон України №834 «Про внесення змін до Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» та деяких інших законодавчих актів України щодо децентралізації повноважень з державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень від 26.11.2015 р.

6. Закон України №835 «Про внесення змін до Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців» та деяких інших законодавчих актів України щодо децентралізації повноважень з державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань» від 26.11.2015 р.

7. Закон України №888 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розширення повноважень органів місцевого самоврядування та оптимізації надання адміністративних послуг» від 10.12.2015 р.

Центр надання адміністративних послуг (ЦНАП) – з точки зору споживача адміністративних послуг це таке місце (будівля, приміщення, орган влади), де особі можна отримати максимально необхідний перелік адміністративних послуг у комфортних умовах.

Процедура створення ЦНАП:

1. Організація робочої групи по створенню ЦНАП.

2. Розробка та затвердження Концепції (Програми) створення і розвитку ЦНАП.

Такий політико-програмний документ повинен описати існуючий стан (з акцентом на проблеми) надання адміністративних послуг для мешканців громади; модель ЦНАП, що запроваджується в громаді, його організаційно-правову форму та територіальну структуру; перелік послуг у ЦНАП і бачення щодо його розширення; загальну кількість послуг, що планується надавати через ЦНАП; основні етапи створення ЦНАП; очікувані результати від створення ЦНАП, тобто переваги для мешканців тощо.

3. Вибір приміщення ЦНАП. Ремонт (реконструкція) та облаштування

При виборі приміщення, можливо з реконструкцією, обов'язково треба передбачати забезпечення умов для осіб з особливими потребами (з обмеженими фізичними можливостями, з малими дітьми тощо).

4. Перелік послуг у ЦНАП та інструменти інтеграції

Відповідь на питання про оптимальний перелік адміністративних послуг в громаді залежить від її інституційної спроможності. Якщо йдеться про громади на базі міст, особливо середніх та великих, то очевидно, що через ЦНАП у таких громадах повинен надаватись максимальний спектр послуг.

В ОТГ сільського типу, особливо з обмеженою спроможністю, насамперед необхідно забезпечити надання найнеобхідніших (найпопулярніших) адміністративних послуг, зокрема у таких сферах як:

1) реєстрація актів цивільного стану (РАЦС).

2) реєстрація/зняття з реєстрації місця проживання.

3) паспортні послуги (насамперед, щодо «паспорта громадянина України»).

4) призначення субсидій на оплату житлово-комунальних послуг.

5) призначення різних видів державної допомоги.

6) державної реєстрації прав на нерухоме майно та його обтяжень.

7) державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців.

8) видачі відомостей з Державного земельного кадастру.

9) державної реєстрації земельних ділянок.

10) окремі нотаріальні дії, що вчиняються посадовими особами ОМС (насамперед, посвідчення заповітів, засвідчення вірності копій документів та виписок з них, засвідчення справжності підпису на документах).

11) призначення (та перерахунок) державних пенсій, роботи з обліком та призначенням допомоги по безробіттю, окремими податковими послугами тощо.

5. Персонал ЦНАП, його розрахунок, підбір та підготовка

Першочергово потрібно добирати для роботи у ЦНАП фахівців, які розуміються в адміністративних послугах (їх окремих групах) та вміють спілкуватися з відвідувачами, мають позитивне та рівне ставлення до громадян/відвідувачів, а також використовують недискримінаційну лексику.

Середньо-розрахункове ефективне навантаження на одного адміністратора ЦНАП в українських містах складає біля 25 відвідувачів протягом дня. Але для сільської місцевості, особливо з меншим рівнем ІТ-забезпеченості та без рівномірної відвідуваності цей показник може бути і меншим (біля 10-15 осіб протягом повного робочого дня).

6. Залучення супутніх послуг у ЦНАП

Найважливішими супутніми послугами для ЦНАП є послуги, пов'язані з оплатою адміністративних послуг. Тобто у ЦНАП важливо мати або касу (відділення) банку, або платіжний чи POS-термінал або опрацювати інший спосіб оплати адміністративних послуг, аби не змушувати громадян їздити до райцентру заради цієї справи. Також до супутніх послуг відносяться такі послуги як копіювання документів, фотографування на документи (наприклад, на паперовий паспорт при досягненні 25 і 45 річного віку) тощо.

ЕТАП VII. УТВОРЕННЯ ОРГАНУ УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ

Законодавча основа:

1. Закон України №2145 «Про освіту» від 5.09.2017 р.;
2. Закон України №2493 «Про службу в органах місцевого самоврядування» від 7.06.2001 р.;
3. Закон України № 280 «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 р.;
4. Постанова КМУ № 179 «Про упорядкування структури апарату центральних органів виконавчої влади, їх територіальних підрозділів та місцевих державних адміністрацій» від 12.03.2005 р.;
5. Постанова КМУ від 26.10.2001 р. № 1441 «Про віднесення посад органів місцевого самоврядування до відповідних категорій посад»;
6. Положення про районний (міський) методичний кабінет (центр), затверджене наказом МОН від 08.12.2008 р. № 1119;
7. Типові професійно-кваліфікаційні вимоги до посадових осіб місцевого самоврядування, затвердженими наказом Головного управління державної служби України від 29.12.2009 р. № 406;
8. Порядок проведення конкурсу на заміщення вакантних посад державних службовців, затвердженого постановою КМУ від 15.02.2002 р. № 169;
9. Загальний порядок проведення іспиту кандидатів на заміщення вакантних посад державних службовців, затвердженого наказом Головного управління державної служби України від 08.07.2011 р. № 164.

Процес утворення Органу управління освітою:

1. **Внесення змін до структури виконавчих органів.** (п. 5 ч. 1 ст. 26, п. 6 ч. 4 ст. 42 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні»)

Методичний супровід у сфері освіти. Єдиним чинним документом, що наразі регламентує діяльність методичних кабінетів (центрів), є Положення № 1119.

2. **Розробка та затвердження Положення про Орган управління освітою.**

Положення є документом, що визначає правовий статус, мету створення, напрями діяльності, перелік повноважень, права ОУО тощо. Положення затверджується рішенням ради ОТГ, зміни та доповнення до нього вносяться у такий самий спосіб – шляхом прийняття рішення радою ОТГ.

3. **Розробка та затвердження посадових інструкцій до посад в Органі управління освітою.**

При розробці посадових інструкцій посадових осіб місцевого самоврядування слід керуватися Типовими професійно-кваліфікаційними вимогами до посадових осіб місцевого самоврядування, затвердженими наказом Головного управління державної служби України від 29.12.2009 р. № 406.

Працівники Органу, які за своїм статусом є посадовими особами місцевого самоврядування, приймаються на службу в ОМС головою ОТГ за конкурсом чи іншою процедурою, визначеною законодавством, відповідно до ст. 10 Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування». Конкурсний відбір в ОМС здійснюється відповідно до Порядку № 169 (застосовується ОМС згідно п. 2 постанови КМУ від 25.03.2016 р. № 246). Іспит проводиться відповідно до Порядку проведення іспиту кандидатів на заміщення вакантних посад державних службовців № 164.

4. **Призначення керівника Органу управління освітою.**

Стаття 14 Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування» не визначає категорію посади начальника відділу сільської, селищної ради. Однак, відповідно до цієї ж статті віднесення інших посад, не зазначених у ній, до відповідної категорії здійснюється КМУ. Для цієї посади Постановою КМУ № 1441 визначено шосту категорію. У свою чергу, ст. 15 Закону передбачає, що особам, які займають посади, віднесені до шостої категорії, може бути присвоєно 13,12, 11 ранг посадової особи місцевого самоврядування.

Відповідно до ст. 11 Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування» громадяни України, які вперше приймаються на службу в органи місцевого самоврядування (крім сільських, селищних, міських голів і старост) у день прийняття відповідного рішення складають Присягу посадової особи місцевого самоврядування.

5. **Укомплектування штату Органу управління освітою.**

Відповідно до ст. 14 Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування» посади спеціалістів виконавчих органів сільських, селищних рад віднесено до сьомої категорії посад. Згідно зі ст. 15 Закону

особам, які займають посади, віднесені до сьомої категорії, може бути присвоєно 15, 14, 13 ранг посадової особи місцевого самоврядування. Знову ж таки, за умови, якщо особа до цього не мала раніше присвоєного рангу посадової особи місцевого самоврядування. У разі, якщо особа на час прийняття на службу має раніше присвоєний ранг посадової особи місцевого самоврядування – за нею він зберігається.

Відповідно до ст. 14 Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування» посади спеціалістів виконавчих органів сільських, селищних рад віднесено до сьомої категорії посад. Згідно зі ст. 15 Закону особам, які займають посади, віднесені до сьомої категорії, може бути присвоєно 15, 14, 13 ранг посадової особи місцевого самоврядування. Знову ж таки, за умови, якщо особа до цього не мала раніше присвоєного рангу посадової особи місцевого самоврядування. У разі, якщо особа на час прийняття на службу має раніше присвоєний ранг посадової особи місцевого самоврядування – за нею він зберігається.

Працівники, які не мають статусу посадової особи місцевого самоврядування, приймаються на роботу головою ОТГ як роботодавцем у загальному порядку, визначеному Кодексом законів про працю України. Для прикладу візьмемо завідувача сектору господарського забезпечення відділу освіти.

ЕТАП VIII. ОРГАНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ПЕРВИННОЇ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ НА РІВНІ ГРОМАДИ

Законодавча основа:

1. Конституція України від 28.06.1996 р.
2. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р.
3. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р.
4. Податковий кодекс України від 2.12.2010 р.
1. Закон України №2801 «Основи законодавства України про охорону здоров'я» від 19.11.1992 р.
2. Закон України №2168 «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення» від 19.10.2017 р.
3. Закон України №22 «Про ліцензування видів господарської діяльності» від 2.03.2015 р.
4. Закон України №755 «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань» від 15.03.2003 р.
5. Постанова Кабінету Міністрів України № 285 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з медичної практики» від 02.03.2016 р.
6. Постанова Кабінету Міністрів України № 1101 «Про утворення Національної служби здоров'я України» від 27.12.2017 р.
7. Постанова Кабінету Міністрів України № 1094 «Про затвердження Порядку проведення конкурсу на зайняття посади керівника державного, комунального закладу охорони здоров'я» від 27.12.2017 р.

8. Постанова Кабінету Міністрів України № 1077 «Про спостережну раду закладу охорони здоров'я та внесення змін до Типової форми контракту з керівником державного, комунального закладу охорони здоров'я» від 27.12.2017 р.

Напрями розвитку первинної допомоги:

1. Сприяння досягненню рівності, солідарності та соціальної справедливості щодо здоров'я населення за рахунок забезпечення універсального доступу та соціального захисту здоров'я.

2. Забезпечення людино-орієнтованого підходу, що враховує потреби та очікування людей, з метою підвищення результативності та ефективності медичних послуг для населення.

3. Підвищення рівня здоров'я громад шляхом інтеграції ПМД і заходів громадського здоров'я.

4. Зміна принципів управління закладами ПМД шляхом відмови від командно-адміністративних методів управління та впровадження гармонізованого, репрезентативного, соціально інтегрованого, заснованого на переговорах методу управління.

Структура закладів ПМД визначається наказом МОЗ України від 29.07.2016 р. № 801, яким затверджено:

1. Положення про центр ПМД.
2. Положення про амбулаторію.
3. Положення про фельдшерсько-акушерський/фельдшерський пункт.
4. Положення про медичний пункт тимчасового базування.

Центр ПМД має у своєму складі:

1) адміністративну частину/управління;

2) господарську частину;

3) лікувально-профілактичну службу, що складається з амбулаторій, які є структурними або відокремленими структурними підрозділами ЦПМД;

4) у сільській місцевості та в окремих випадках у містах долікарську медичну допомогу можуть надавати ФАПи/ФП, які є відокремленими структурними підрозділами амбулаторій.

Порядком формування спроможних мереж ПМД впроваджуються нові підходи до формування спроможних мереж ПМД, зміни до назв та переліку можливих структурних підрозділів мережі ПМД (місць надання ПМД). Зокрема, пропонується встановити такі ***типи місць надання ПМД:***

1. Центр ПМД (населення, що обслуговується -15 000 і більше);
2. Амбулаторія групової практики (населення, що обслуговується - 3 000 і більше);
3. Амбулаторія моно практики (населення, що обслуговується -2 000);
4. Пункт здоров'я.

Перші три типи належать до регулярних місць надання ПМД, де прийом пацієнтів лікарем ПМД відбувається в робочі дні. Різниця між ними в кількості лікарів, які працюють в амбулаторіях, та, відповідно, кількості населення, яке вони обслуговують.

Організація діяльності:

Крок 1. Створення суб'єкту господарювання.

Реєстрація суб'єкта господарювання здійснюється в порядку, визначеному Цивільним кодексом України, Господарським кодексом України, Законом України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань», Законом України «Основи законодавства України про охорону здоров'я».

Крок 2. Управління закладом:

- 1) *Перелік послуг;*
- 2) *Кадрові ресурси;*
- 3) *Інфраструктура;*
- 4) *Фінансові ресурси;*
- 5) *Комунікація з клієнтами.*

Крок 3. Моніторинг та оцінювання діяльності.

Система моніторингу та оцінки виконує функції управління, вдосконалення та забезпечення підзвітності за такими позиціями:

- ресурси/внески (персонал, фінанси, обладнання та інші внески в діяльність закладу/мережі);
- заходи (безпосередня діяльність закладу/мережі);
- результати (наслідки діяльності закладу/мережі – те, що відбувається внаслідок вкладення ресурсів та виконання роботи в рамках проекту чи програми);
- якість даних та надання послуг.

ЕТАП ІХ. ОРГАНІЗАЦІЯ МОЛОДІЖНОЇ РОБОТИ В ГРОМАДІ

Законодавча основа:

1. Закон України № 280 «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 р.;
2. Закон України «Про молодіжні та дитячі громадські організації» від 1.01.20167 р.
3. Закон України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» від 1.01.2017 р.
4. Закон України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України» від 07.12.2017 р.
5. Указ Президента України «Про Стратегію національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016 – 2020 роки» від 13.10.2015р.
6. Постанова КМУ «Про затвердження Порядку проведення конкурсу з визначення програм (проектів, заходів), розроблених інститутами громадянського суспільства, для виконання (реалізації) яких надається фінансова підтримка» від 12.10.2011р.
7. Постанова КМУ «Про затвердження Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2016 – 2020 роки та внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України» від 18.02.2016 р.

8. Постанова КМУ «Про затвердження типових положень про молодіжний центр та про експертну раду при молодіжному центрі» від 18.02.2016 р.
9. Постанова КМУ «Про затвердження типових положень про молодіжні консультативно-дорадчі органи» від 18.12.2018 р.
10. Наказ Мінмолодьспорту «Про затвердження Національного знаку якості та критерії якості для молодіжних центрів», зареєстрований у Мін'юсті 28.08.2017 за № 1061/30929 від 03.08.2017 р.
11. Наказ Міністерства молоді та спорту України «Про затвердження Порядку реалізації програми «Молодіжний працівник» від 19.09.2018 р.

Організація молодіжної роботи в громаді:

Крок 1. Розробка стратегії та оперативних цілей розвитку молоді в громаді.

Крок 2. Створення структурного підрозділу (відділу) з питань молоді.

Крок 3. Створення дієвого молодіжного консультативно-дорадчого органу.

Крок 4. Розробка програми розвитку молоді в громаді, її бюджет та календарний план.

Крок 5. Організація надання послуг і проведення заходів для молоді, створення необхідної інфраструктури.

Крок 6. Запровадження молодіжної кадрової політики.

Крок 7. Запровадження фінансових стимулів для молоді.

Молодіжна політика на місцевому рівні є формуванням комфортного середовища для життя, розвитку, зайнятості молоді в громадах. Такого середовища, яке дозволить молодим людям розвивати себе на місцях там, де вони народжені, там, де вони живуть, там, де вони хочуть жити. Молодіжна політика на рівні ОТГ інтегрує в собі усі інші сфери відповідальності по роботі з молоддю: освіту, працевлаштування та ринок праці, культурний розвиток, соціальний захист тощо.

ЕТАП X. СПІВРОБІТНИЦТВО ГРОМАД

Законодавча основа:

1. Закон України № 280 «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 р.;
2. Закон України №1508 «Про співробітництво територіальних громад» від 17.06.2014 р.
3. Наказ Мінрегіону «Про затвердження Порядку формування та забезпечення функціонування реєстру про співробітництво територіальних громад» від 15.08.2014 р.
4. Наказ Мінрегіону «Про затвердження Примірних форм договорів про співробітництво територіальних громад» від 27.08.2014 р.

Співробітництво територіальних громад являє собою відносини між двома або більше територіальними громадами, що здійснюються на договірних засадах у визначених цим Законом формах з метою забезпечення соціально-економічного, культурного розвитку територій, підвищення якості

надання послуг населенню на основі спільних інтересів та цілей, ефективного виконання органами місцевого самоврядування визначених законом повноважень.

Суб'єктами співробітництва є територіальні громади сіл, селищ, міст. Територіальні громади здійснюють співробітництво через сільські, селищні та міські ради.

Співробітництво територіальних громад здійснюється у таких формах:

1) делегування одному із суб'єктів співробітництва іншими суб'єктами співробітництва виконання одного чи кількох завдань з передачею йому відповідних ресурсів;

2) реалізації спільних проектів, що передбачає координацію діяльності суб'єктів співробітництва та акумулювання ними на визначений період ресурсів з метою спільного здійснення відповідних заходів;

3) спільного фінансування (утримання) суб'єктами співробітництва підприємств, установ та організацій комунальної форми власності - інфраструктурних об'єктів;

4) утворення суб'єктами співробітництва спільних комунальних підприємств, установ та організацій - спільних інфраструктурних об'єктів;

5) утворення суб'єктами співробітництва спільного органу управління для спільного виконання визначених законом повноважень.

Організація співробітництва:

Крок 1. Ініціювання співробітництва

Крок 2. Переговори про організацію співробітництва

Крок 3. Створення комісії по співробітництву

Крок 4. Громадське обговорення та схвалення проекту договору про співробітництво

Крок 5. Укладення договору про співробітництво

Фінансування співробітництва здійснюється за рахунок коштів: місцевих бюджетів суб'єктів співробітництва; самооподаткування; інших не заборонених законодавством джерел, зокрема, державного бюджету, міжнародної технічної та фінансової допомоги, кредитних ресурсів.

Підставами для **припинення співробітництва** є:

1) закінчення строку дії договору про співробітництво;

2) досягнення цілей співробітництва;

3) невиконання суб'єктами співробітництва взятих на себе зобов'язань;

4) відмови від співробітництва відповідно до умов договору про співробітництво одного або кількох його суб'єктів, що унеможливило подальше здійснення співробітництва;

5) банкрутства утворених у рамках співробітництва підприємств, установ та організацій комунальної форми власності;

6) прийняття судом рішення про припинення співробітництва;

7) нездійснення співробітництва протягом року з дня набрання чинності договором про співробітництво.

Припинення співробітництва не повинно спричинити зменшення обсягу та погіршення якості надання послуг населенню.

РОЗДІЛ 2. ПРАВОВИЙ ДОВІДНИК У СФЕРІ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

1. НОРМАТИВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ РЕОРГАНІЗАЦІЇ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Відповідно до ч. 7 ст. 8 Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» під час проведення реорганізації юридичних осіб - сільських, селищних, міських рад та їхніх виконавчих комітетів повноваження з управління справами таких юридичних осіб здійснює сільський, селищний, міський голова, обраний об'єднаною територіальною громадою.

За поданням сільського, селищного, міського голови, обраного об'єднаною територіальною громадою, відповідна сільська, селищна, міська рада може утворити комісії для забезпечення виконання таким головою повноважень з управління справами юридичних осіб, що реорганізуються.

Об'єднана територіальна громада є правонаступником всього майна, прав та обов'язків територіальних громад, що об'єдналися, з дня набуття повноважень сільською, селищною, міською радою, обраною такою об'єднаною територіальною громадою.

У разі об'єднання всіх територіальних громад одного району в одну об'єднану територіальну громаду все майно спільної власності територіальних громад такого району є комунальною власністю об'єднаної територіальної громади, а пов'язані з таким майном права та обов'язки належать об'єднаній територіальній громаді з дня набуття повноважень сільською, селищною, міською радою, обраною такою об'єднаною територіальною громадою.

Процедура реорганізації юридичних осіб сільських, селищних, міських рад у разі добровільного об'єднання територіальних громад визначається нормами законів України «Про добровільне об'єднання територіальних громад», «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань» та ін.

Відповідно до ст. 8 Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» юридичні особи сільських, селищних, міських рад територіальних громад, що об'єдналися та розміщені поза адміністративним центром об'єднаної територіальної громади, реорганізуються шляхом приєднання до юридичної особи – сільської, селищної, міської ради, розміщеної в адміністративному центрі об'єднаної територіальної громади. Тобто, відбувається припинення лише сільських, селищних, міських рад, які

розміщені поза адміністративним центром об'єднаної територіальної громади. Сільська, селищна, міська рада, яка розміщена в адміністративному центрі об'єднаної територіальної громади, не припиняється, а відносно неї лише вносяться зміни до відомостей, що містяться в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань.

Відповідно до ч. 6 ст. 8 Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» реорганізація юридичних осіб - сільських, селищних, міських рад та їхніх виконавчих комітетів територіальних громад, які об'єдналися, здійснюється без попереднього повідомлення органу, що здійснює державну реєстрацію.

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про місцеве самоврядування в Україні

Цей Закон відповідно до Конституції України визначає систему та гарантії місцевого самоврядування в Україні, засади організації та діяльності, правового статусу і відповідальності органів та посадових осіб місцевого самоврядування.

Розділ I

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Основні терміни, використані в цьому Законі

Основні терміни, використані в цьому Законі, мають таке значення:

територіальна громада - жителі, об'єднані постійним проживанням у межах села, селища, міста, що є самостійними адміністративно-територіальними одиницями, або добровільне об'єднання жителів кількох сіл, що мають єдиний адміністративний центр;

адміністративно-територіальна одиниця - область, район, місто, район у місті, селище, село;

місцевий референдум - форма прийняття територіальною громадою рішень з питань, що належать до відання місцевого самоврядування, шляхом прямого голосування;

загальні збори - зібрання всіх чи частини жителів села (сіл), селища, міста для вирішення питань місцевого значення;

представницький орган місцевого самоврядування - виборний орган (рада), який складається з депутатів і відповідно до закону наділяється правом представляти інтереси територіальної громади і приймати від її імені рішення;

районні та обласні ради - органи місцевого самоврядування, що представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ та міст;

загальний склад ради - кількісний склад депутатів ради, визначений радою відповідно до закону;

склад ради - кількість депутатів, обраних до відповідної ради, повноваження яких визнано і не припинено в установленому законом порядку;

правомочний склад ради - кількість депутатів, обраних до відповідної ради, повноваження яких визнано і не припинено в установленому законом порядку, яка становить не менш як дві третини від загального складу ради;

виконавчі органи рад - органи, які відповідно до Конституції України та цього Закону створюються сільськими, селищними, міськими, районними в містах (у разі їх створення) радами для здійснення виконавчих функцій і повноважень місцевого самоврядування у межах, визначених цим та іншими законами;

органи самоорганізації населення - представницькі органи, що створюються частиною жителів, які тимчасово або постійно проживають на відповідній території в межах села, селища, міста;

посадова особа місцевого самоврядування - особа, яка працює в органах місцевого самоврядування, має відповідні посадові повноваження у здійсненні організаційно-розпорядчих та консультативно-дорадчих функцій і отримує заробітну плату за рахунок місцевого бюджету;

делеговані повноваження - повноваження органів виконавчої влади, надані органам місцевого самоврядування законом, а також повноваження органів місцевого самоврядування, які передаються відповідним місцевим державним адміністраціям за рішенням районних, обласних рад;

право комунальної власності - право територіальної громади володіти, доцільно, економічно, ефективно користуватися і розпоряджатися на свій розсуд і в своїх інтересах майном, що належить їй, як безпосередньо, так і через органи місцевого самоврядування;

бюджет місцевого самоврядування (місцевий бюджет) - план утворення і використання фінансових ресурсів, необхідних для забезпечення функцій та повноважень місцевого самоврядування;

районний бюджет - план утворення і використання фінансових ресурсів, необхідних для забезпечення спільних інтересів територіальних громад сіл, селищ, міст районного значення, виконання місцевих програм, здійснення бюджетного вирівнювання;

обласний бюджет - план утворення і використання фінансових ресурсів, необхідних для забезпечення спільних інтересів територіальних громад, виконання місцевих програм, здійснення бюджетного вирівнювання;

поточний бюджет - доходи і видатки місцевого бюджету, які утворюються і використовуються для покриття поточних видатків;

бюджет розвитку - доходи і видатки місцевого бюджету, які утворюються і використовуються для реалізації програм соціально-економічного розвитку, зміцнення матеріально-фінансової бази;

мінімальний бюджет місцевого самоврядування - розрахунковий обсяг місцевого бюджету, необхідний для здійснення повноважень місцевого самоврядування на рівні мінімальних соціальних потреб, який гарантується державою;

мінімальний рівень соціальних потреб - гарантований державою мінімальний рівень соціальних послуг на душу населення в межах усієї території України;

самооподаткування - форма залучення на добровільній основі за рішенням зборів громадян за місцем проживання коштів населення відповідної території для фінансування разових цільових заходів соціально-побутового характеру;

старостинський округ - частина території об'єднаної територіальної громади, утвореної відповідно до Закону України "Про добровільне об'єднання територіальних громад", на якій розташовані один або декілька населених пунктів (сіл, селищ), крім адміністративного центру об'єднаної територіальної громади, визначена сільською, селищною, міською радою з метою забезпечення представництва інтересів жителів такого населеного пункту (населених пунктів) старостою.

Стаття 2. Поняття місцевого самоврядування

1. Місцеве самоврядування в Україні - це гарантоване державою право та реальна здатність територіальної громади - жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища, міста - самостійно або під відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України.

2. Місцеве самоврядування здійснюється територіальними громадами сіл, селищ, міст як безпосередньо, так і через сільські, селищні, міські ради та їх

виконавчі органи, а також через районні та обласні ради, які представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ, міст.

Стаття 3. Право громадян на участь у місцевому самоврядуванні

1. Громадяни України реалізують своє право на участь у місцевому самоврядуванні за належністю до відповідних територіальних громад.

2. Будь-які обмеження права громадян України на участь у місцевому самоврядуванні залежно від їх раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, терміну проживання на відповідній території, за мовними чи іншими ознаками забороняються.

Стаття 4. Основні принципи місцевого самоврядування

Міське самоврядування в Україні здійснюється на принципах:

народовладдя;

законності;

гласності;

колегіальності;

поєднання місцевих і державних інтересів;

виборності;

правової, організаційної та матеріально-фінансової самостійності в межах повноважень, визначених цим та іншими законами;

підзвітності та відповідальності перед територіальними громадами їх органів та посадових осіб;

державної підтримки та гарантії місцевого самоврядування;

судового захисту прав місцевого самоврядування.

Стаття 5. Система місцевого самоврядування

1. Система місцевого самоврядування включає:

територіальну громаду;

сільську, селищну, міську раду;

сільського, селищного, міського голову;

виконавчі органи сільської, селищної, міської ради;

старосту;

районні та обласні ради, що представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ, міст;

органи самоорганізації населення.

2. У містах з районним поділом за рішенням територіальної громади міста або міської ради відповідно до цього Закону можуть утворюватися районні в місті ради. Районні в містах ради утворюють свої виконавчі органи та обирають голову ради, який одночасно є і головою її виконавчого комітету.

Стаття 6. Територіальні громади

1. Первинним суб'єктом місцевого самоврядування, основним носієм його функцій і повноважень є територіальна громада села, селища, міста.

2. Територіальні громади в порядку, встановленому законом, можуть об'єднуватися в одну сільську, селищну, міську територіальну громаду, утворювати єдині органи місцевого самоврядування та обирати відповідно сільського, селищного, міського голову.

3. Територіальні громади села, селища, міста, що добровільно об'єдналися в одну територіальну громаду, можуть вийти із складу об'єднаної територіальної громади в порядку, визначеному законом.

Стаття 7. Місцевий референдум

1. Місцевий референдум є формою вирішення територіальною громадою питань місцевого значення шляхом прямого волевиявлення.

2. Предметом місцевого референдуму може бути будь-яке питання, віднесене Конституцією України, цим та іншими законами до відання місцевого самоврядування.

3. На місцевий референдум не можуть бути винесені питання, віднесені законом до відання органів державної влади.

4. Рішення, прийняті місцевим референдумом, є обов'язковими для виконання на відповідній території.

5. Порядок призначення та проведення місцевого референдуму, а також перелік питань, що вирішуються виключно референдумом, визначаються законом про референдуми.

Стаття 8. Загальні збори громадян

1. Загальні збори громадян за місцем проживання є формою їх безпосередньої участі у вирішенні питань місцевого значення.

2. Рішення загальних зборів громадян враховуються органами місцевого самоврядування в їх діяльності.

3. Порядок проведення загальних зборів громадян за місцем проживання визначається законом та статутом територіальної громади.

Стаття 9. Місцеві ініціативи

1. Члени територіальної громади мають право ініціювати розгляд у раді (в порядку місцевої ініціативи) будь-якого питання, віднесеного до відання місцевого самоврядування.

2. Порядок внесення місцевої ініціативи на розгляд ради визначається представницьким органом місцевого самоврядування або статутом територіальної громади з урахуванням вимог Закону України "Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності".

3. Місцева ініціатива, внесена на розгляд ради у встановленому порядку, підлягає обов'язковому розгляду на відкритому засіданні ради за участю членів ініціативної групи з питань місцевої ініціативи.

4. Рішення ради, прийняте з питання, внесеного на її розгляд шляхом місцевої ініціативи, обнародується в порядку, встановленому представницьким органом місцевого самоврядування або статутом територіальної громади.

Стаття 10. Ради - представницькі органи місцевого самоврядування

1. Сільські, селищні, міські ради є органами місцевого самоврядування, що представляють відповідні територіальні громади та здійснюють від їх імені та в їх інтересах функції і повноваження місцевого самоврядування, визначені Конституцією України, цим та іншими законами.

2. Обласні та районні ради є органами місцевого самоврядування, що представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ, міст, у межах повноважень, визначених Конституцією України, цим та іншими законами, а також повноважень, переданих їм сільськими, селищними, міськими радами.

3. Представницькі органи місцевого самоврядування, сільські, селищні, міські голови, виконавчі органи місцевого самоврядування діють за принципом розподілу повноважень у порядку і межах, визначених цим та іншими законами.

4. Порядок формування та організація діяльності рад визначаються Конституцією України, цим та іншими законами, а також статутами територіальних громад.

5. Чисельність працівників органів місцевого самоврядування встановлюється відповідною радою у межах загальної чисельності, визначеної типовими штатами, затвердженими Кабінетом Міністрів України.

Стаття 11. Виконавчі органи рад

1. Виконавчими органами сільських, селищних, міських, районних у містах (у разі їх створення) рад є їх виконавчі комітети, відділи, управління та інші створювані радами виконавчі органи.

2. Виконавчі органи сільських, селищних, міських, районних у містах рад є підконтрольними і підзвітними відповідним радам, а з питань здійснення делегованих їм повноважень органів виконавчої влади - також підконтрольними відповідним органам виконавчої влади.

3. У сільських радах, що представляють територіальні громади, які налічують до 500 жителів, за рішенням відповідної територіальної громади або сільської ради виконавчий орган ради може не створюватися. У цьому

випадку функції виконавчого органу ради (крім розпорядження земельними та природними ресурсами) здійснює сільський голова одноособово.

Стаття 12. Сільський, селищний, міський голова

1. Сільський, селищний, міський голова є головною посадовою особою територіальної громади відповідно села (добровільного об'єднання в одну територіальну громаду жителів кількох сіл), селища, міста.

2. Сільський, селищний, міський голова обирається відповідною територіальною громадою на основі загального, рівного, прямого виборчого права шляхом таємного голосування в порядку, визначеному законом, і здійснює свої повноваження на постійній основі. Строк повноважень сільського, селищного, міського голови, обраного на чергових місцевих виборах, визначається Конституцією України.

3. Сільський, селищний, міський голова очолює виконавчий комітет відповідної сільської, селищної, міської ради, головує на її засіданнях.

4. Сільський, селищний, міський голова не може бути депутатом будь-якої ради, суміщати свою службову діяльність з іншою посадою, в тому числі на громадських засадах, займатися іншою оплачуваною (крім викладацької, наукової і творчої діяльності, медичної практики, інструкторської та суддівської практики із спорту) або підприємницькою діяльністю.

5. На сільських, селищних, міських голів поширюються повноваження та гарантії депутатів рад, передбачені законом про статус депутатів рад, якщо інше не встановлено законом.

6. Повноваження сільських, селищних, міських голів можуть бути тимчасово покладені на керівника відповідної військово-цивільної адміністрації відповідно до Закону України "Про військово-цивільні адміністрації".

Стаття 13. Громадські слухання

1. Територіальна громада має право проводити громадські слухання - зустрічатися з депутатами відповідної ради та посадовими особами місцевого самоврядування, під час яких члени територіальної громади можуть заслуховувати їх, порушувати питання та вносити пропозиції щодо питань місцевого значення, що належать до відання місцевого самоврядування.

2. Громадські слухання проводяться не рідше одного разу на рік.

3. Пропозиції, які вносяться за результатами громадських слухань, підлягають обов'язковому розгляду органами місцевого самоврядування.

4. Порядок організації громадських слухань визначається статутом територіальної громади.

Стаття 14. Органи самоорганізації населення

1. Сільські, селищні, міські, районні в місті (у разі їх створення) ради можуть дозволяти за ініціативою жителів створювати будинкові, вуличні, квартальні та інші органи самоорганізації населення і наділяти їх частиною власної компетенції, фінансів, майна.

2. Правовий статус, порядок організації та діяльності органів самоорганізації населення за місцем проживання визначаються законом.

Стаття 14¹. Староста

1. Староста є виборною посадовою особою місцевого самоврядування.

2. Староста обирається жителями села, селища (сіл, селищ), розташованого на території відповідного старостинського округу, на основі загального, рівного, прямого виборчого права шляхом таємного голосування в порядку, визначеному законом, і здійснює свої повноваження на постійній основі.

3. Повноваження старости починаються з моменту складення ним присяги відповідно до Закону України "Про службу в органах місцевого самоврядування" на пленарному засіданні відповідної сільської, селищної, міської ради, на якому відповідною територіальною виборчою комісією були оголошені рішення щодо його обрання та реєстрації.

4. Строк повноважень старости, обраного на чергових виборах, становить п'ять років, крім випадків дострокового припинення його повноважень з підстав і в порядку, визначених цим Законом.

5. Староста є членом виконавчого комітету сільської, селищної, міської ради за посадою.

6. Староста не може мати інший представницький мандат, суміщати свою службу діяльність з іншою посадою, у тому числі на громадських засадах, займатися іншою оплачуваною (крім викладацької, наукової і творчої діяльності, медичної практики, інструкторської та суддівської практики із спорту) або підприємницькою діяльністю.

7. Порядок організації роботи старости визначається цим та іншими законами, а також Положенням про старосту, затвердженим сільською, селищною, міською радою.

Стаття 15. Форми добровільного об'єднання органів місцевого самоврядування

1. Органи місцевого самоврядування з метою більш ефективного здійснення своїх повноважень, захисту прав та інтересів територіальних громад можуть об'єднуватися в асоціації органів місцевого самоврядування та їх добровільні об'єднання, які підлягають реєстрації відповідно до Закону України "Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань".

2. Органи місцевого самоврядування та їх асоціації можуть входити до відповідних міжнародних асоціацій, інших добровільних об'єднань органів місцевого самоврядування.

3. Асоціаціям та іншим добровільним об'єднанням органів місцевого самоврядування не можуть передаватися владні повноваження органів місцевого самоврядування.

Стаття 16. Організаційно-правова, матеріальна і фінансова основи місцевого самоврядування

1. Органи місцевого самоврядування є юридичними особами і наділяються цим та іншими законами власними повноваженнями, в межах яких діють самостійно і несуть відповідальність за свою діяльність відповідно до закону.

2. Органам місцевого самоврядування законом можуть надаватися окремі повноваження органів виконавчої влади, у здійсненні яких вони є підконтрольними відповідним органам виконавчої влади.

3. Матеріальною і фінансовою основою місцевого самоврядування є рухоме і нерухоме майно, доходи місцевих бюджетів, інші кошти, земля, природні ресурси, що є у комунальній власності територіальних громад сіл, селищ, міст, районів у містах, а також об'єкти їхньої спільної власності, що перебувають в управлінні районних і обласних рад.

4. Рішення про наділення міських рад правами щодо управління майном і фінансовими ресурсами, які є у власності територіальних громад районів у містах, приймається на місцевих референдумах відповідних районних у містах громад. У разі якщо територіальна громада району в місті внаслідок референдуму не прийме рішення про передачу права управління майном та фінансами відповідній міській раді, а територіальна громада міста або міська рада не прийняла рішення про створення органів місцевого самоврядування районів у місті, міська рада здійснює управління майном та фінансовими ресурсами, які є у власності територіальних громад районів у містах, та несе відповідальність перед громадою відповідного району у місті.

5. Від імені та в інтересах територіальних громад права суб'єкта комунальної власності здійснюють відповідні ради.

6. Місцеві бюджети є самостійними, вони не включаються до Державного бюджету України, бюджету Автономної Республіки Крим та інших місцевих бюджетів.

7. Органи місцевого самоврядування з урахуванням місцевих умов і особливостей можуть перерозподіляти між собою на підставі договорів окремі повноваження та власні бюджетні кошти.

8. Сільська, селищна, міська, районна в місті (у разі її створення) рада може наділяти частиною своїх повноважень органи самоорганізації населення, передавати їм відповідні кошти, а також матеріально-технічні та інші ресурси, необхідні для здійснення цих повноважень, здійснює контроль за їх виконанням.

9. Сільські, селищні, міські, районні у містах, районні, обласні ради мають печатки із зображенням Державного Герба України і своїм найменуванням, рахунки в установах банків України.

Стаття 17. Відносини органів місцевого самоврядування з підприємствами, установами та організаціями, що перебувають у комунальній власності відповідних територіальних громад

Відносини органів місцевого самоврядування з підприємствами, установами та організаціями, що перебувають у комунальній власності відповідних територіальних громад, будуються на засадах їх підпорядкованості, підзвітності та підконтрольності органам місцевого самоврядування.

Органи місцевого самоврядування при здійсненні повноважень у сфері контролю за додержанням законодавства про працю та зайнятість населення можуть проводити перевірки на підприємствах, в установах та організаціях, що перебувають у комунальній власності відповідної територіальної громади.

Стаття 18. Відносини органів місцевого самоврядування з підприємствами, установами та організаціями, що не перебувають у комунальній власності відповідних територіальних громад

1. Відносини органів місцевого самоврядування з підприємствами, установами та організаціями, що не перебувають у комунальній власності відповідних територіальних громад, будуються на договірній і податковій основі та на засадах підконтрольності у межах повноважень, наданих органам місцевого самоврядування законом.

2. З питань, віднесених до відання органів місцевого самоврядування, на їх вимогу підприємства, установи та організації, що не перебувають у комунальній власності відповідних територіальних громад, надають відповідну інформацію.

3. Органи місцевого самоврядування з питань здійснення делегованих їм повноважень органів виконавчої влади можуть виступати з ініціативою щодо перевірок, організувати їх проведення, а при здійсненні повноважень у сфері контролю за додержанням законодавства про працю та зайнятість населення проводити перевірки на підприємствах, в установах та

організаціях, що не перебувають у комунальній власності, а також фізичних осіб, які використовують працю найманих працівників.

Стаття 18¹. Відносини органів місцевого самоврядування із судами загальної юрисдикції

Орган місцевого самоврядування може бути позивачем та відповідачем у судах загальної юрисдикції, зокрема, звертатися до суду, якщо це необхідно для реалізації його повноважень і забезпечення виконання функцій місцевого самоврядування.

Стаття 19. Статут територіальної громади села, селища, міста

1. З метою врахування історичних, національно-культурних, соціально-економічних та інших особливостей здійснення місцевого самоврядування представницький орган місцевого самоврядування на основі Конституції України та в межах цього Закону може прийняти статут територіальної громади села, селища, міста.

2. Статут територіальної громади підлягає державній реєстрації в центральному органі виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державної реєстрації (легалізації) об'єднань громадян, інших громадських формувань.

3. Підставою для відмови в державній реєстрації статуту територіальної громади може бути його невідповідність Конституції та законам України. Відмова в реєстрації статуту територіальної громади може бути оскаржена в судовому порядку.

Стаття 20. Державний контроль за діяльністю органів і посадових осіб місцевого самоврядування

Державний контроль за діяльністю органів і посадових осіб місцевого самоврядування може здійснюватися лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України, і не повинен призводити до втручання органів державної влади чи їх посадових осіб у здійснення органами місцевого самоврядування наданих їм власних повноважень.

Стаття 21. Обмеження прав територіальних громад на місцеве самоврядування

Обмеження прав територіальних громад на місцеве самоврядування згідно з Конституцією та законами України може бути застосоване лише в умовах воєнного чи надзвичайного стану.

Стаття 22. Символіка територіальних громад сіл, селищ, міст, районів і областей

1. Територіальні громади сіл, селищ, міст можуть мати власну символіку (герб, прапор тощо), яка відображає їх історичні, культурні, соціально-економічні та інші місцеві особливості і традиції.

2. З урахуванням пропозицій органів місцевого самоврядування сіл, селищ, міст районними, обласними радами може бути затверджена символіка відповідно району, області.

3. Зміст, опис та порядок використання символіки територіальних громад сіл, селищ, міст, районів і областей визначаються відповідною радою згідно з законом.

Стаття 23. Підняття Державного Прапора України

На будинках, де працюють ради та їх виконавчі комітети, піднімається Державний Прапор України.

Стаття 24. Законодавство про місцеве самоврядування

1. Правовий статус місцевого самоврядування в Україні визначається Конституцією України, цим та іншими законами, які не повинні суперечити положенням цього Закону.

2. Правовий статус місцевого самоврядування в містах Києві та Севастополі, а також в Автономній Республіці Крим визначається Конституцією України та цим Законом з особливостями, передбаченими законами про міста Київ і Севастополь.

3. Органи місцевого самоврядування та їх посадові особи діють лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, передбачені Конституцією і законами України, та керуються у своїй діяльності Конституцією і законами України, актами Президента України, Кабінету Міністрів України, а в Автономній Республіці Крим - також нормативно-правовими актами Верховної Ради і Ради міністрів Автономної Республіки Крим, прийнятими у межах їхньої компетенції.

Розділ II

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВА ОСНОВА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Глава 1.

Повноваження сільських, селищних, міських рад

Стаття 25. Загальна компетенція сільських, селищних, міських рад

Сільські, селищні, міські ради правомочні розглядати і вирішувати питання, віднесені Конституцією України, цим та іншими законами до їх відання.

Стаття 26. Виключна компетенція сільських, селищних, міських рад

1. Виключно на пленарних засіданнях сільської, селищної, міської ради вирішуються такі питання:

1) затвердження регламенту ради;

2) утворення і ліквідація постійних та інших комісій ради, затвердження та зміна їх складу, обрання голів комісій;

3) утворення виконавчого комітету ради, визначення його чисельності, затвердження персонального складу; внесення змін до складу виконавчого комітету та його розпуск;

4) обрання на посаду та звільнення з посади секретаря ради у порядку, передбаченому цим Законом;

5) затвердження за пропозицією сільського, селищного, міського голови структури виконавчих органів ради, загальної чисельності апарату ради та її виконавчих органів відповідно до типових штатів, затверджених Кабінетом Міністрів України, витрат на їх утримання;

6) утворення за поданням сільського, селищного, міського голови інших виконавчих органів ради;

7) затвердження плану роботи ради та заслуховування звіту про його виконання з урахуванням вимог статті 32 Закону України "Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності";

8) заснування аудіовізуальних (електронних) засобів масової інформації відповідної ради, призначення і звільнення їх керівників;

9) заслуховування звіту сільського, селищного, міського голови про діяльність виконавчих органів ради, у тому числі щорічного звіту про здійснення державної регуляторної політики виконавчими органами відповідної ради;

10) прийняття рішення про недовіру сільському, селищному, міському голові;

11) заслуховування звітів постійних комісій, керівників виконавчих органів ради та посадових осіб, яких вона призначає або затверджує;

12) заслуховування повідомлень депутатів про роботу в раді, виконання ними доручень ради;

13) розгляд запитів депутатів, прийняття рішень по запитах;

14) прийняття рішень щодо дострокового припинення повноважень депутата ради в порядку, встановленому законом;

15) скасування актів виконавчих органів ради, які не відповідають Конституції чи законам України, іншим актам законодавства, рішенням відповідної ради, прийнятим у межах її повноважень;

16) прийняття рішення щодо дострокового припинення повноважень сільського, селищного, міського голови у випадках, передбачених цим Законом;

18) прийняття рішення про проведення місцевого референдуму;

19) прийняття відповідно до законодавства рішень щодо організації проведення референдумів та виборів органів державної влади, місцевого самоврядування та сільського, селищного, міського голови;

20) прийняття рішень про наділення органів самоорганізації населення окремими власними повноваженнями органів місцевого самоврядування, а також про передачу коштів, матеріально-технічних та інших ресурсів, необхідних для їх здійснення;

21) прийняття рішень про об'єднання в асоціації або вступ до асоціацій, інших форм добровільних об'єднань органів місцевого самоврядування та про вихід з них;

21⁻¹) схвалення угод про об'єднання єврорегіонального співробітництва, прийняття рішень про утворення об'єднання єврорегіонального співробітництва, про приєднання до такого об'єднання або про вихід з нього, затвердження статуту об'єднання єврорегіонального співробітництва та внесення до нього змін;

21⁻²) прийняття рішень про вступ до європейського об'єднання територіального співробітництва та про вихід з такого об'єднання;

22) затвердження програм соціально-економічного та культурного розвитку відповідних адміністративно-територіальних одиниць, цільових програм з інших питань місцевого самоврядування;

23) розгляд прогнозу місцевого бюджету, затвердження місцевого бюджету, внесення змін до нього; затвердження звіту про виконання відповідного бюджету;

24) встановлення місцевих податків і зборів відповідно до Податкового кодексу України;

25) утворення цільових фондів, затвердження положень про ці фонди;

26) прийняття рішень щодо здійснення місцевих запозичень;

27) прийняття рішень щодо передачі коштів з відповідного місцевого бюджету;

28) прийняття рішень щодо надання відповідно до чинного законодавства пільг по місцевих податках і зборах, а також земельному податку;

29) встановлення для підприємств, установ та організацій, що належать до комунальної власності відповідних територіальних громад, розміру частки прибутку, яка підлягає зарахуванню до місцевого бюджету;

30) прийняття рішень щодо відчуження відповідно до закону комунального майна; затвердження місцевих програм приватизації, а також переліку об'єктів комунальної власності, які не підлягають приватизації; визначення доцільності, порядку та умов приватизації об'єктів права комунальної власності; вирішення питань про придбання в установленому законом порядку приватизованого майна, про включення до об'єктів комунальної власності майна, відчуженого у процесі приватизації, договір купівлі-продажу якого в установленому порядку розірвано або визнано недійсним, про надання у концесію об'єктів права комунальної власності, про створення, ліквідацію, реорганізацію та перепрофілювання підприємств, установ та організацій комунальної власності відповідної територіальної громади.

Реорганізація або ліквідація навчальних закладів комунальної форми власності здійснюється за рішенням місцевої ради;

30¹) прийняття рішень про визначення критеріїв, відповідно до яких утворення наглядової ради є обов'язковим у комунальних унітарних підприємствах та у господарських товариствах, у статутному капіталі яких більше 50 відсотків акцій (часток) належать територіальній громаді; про затвердження порядку утворення наглядової ради, порядку призначення членів наглядової ради комунального унітарного підприємства; про визначення кола питань, що належать до виключної компетенції наглядової ради комунального унітарного підприємства; про встановлення вимог до незалежних членів наглядової ради комунальних унітарних підприємств і господарських товариств, у статутному капіталі яких більше 50 відсотків акцій (часток) належать територіальній громаді;

30²) визначення критеріїв відбору незалежного аудитора та критеріїв віднесення комунальних унітарних підприємств і господарських товариств, у статутному капіталі яких більше 50 відсотків акцій (часток) належать територіальній громаді, до таких, фінансова звітність яких (у тому числі консолідована) підлягає обов'язковій перевірці незалежним аудитором, та затвердження порядку такої перевірки і порядку залучення незалежного аудитора;

31) прийняття рішень про передачу іншим органам окремих повноважень щодо управління майном, яке належить до комунальної власності відповідної територіальної громади, визначення меж цих повноважень та умов їх здійснення;

32) створення у разі необхідності органів і служб для забезпечення здійснення з іншими суб'єктами комунальної власності спільних проектів або

спільного фінансування (утримання) комунальних підприємств, установ та організацій, визначення повноважень цих органів (служб);

33) вирішення відповідно до законодавства питань про створення підприємствами комунальної власності спільних підприємств, у тому числі з іноземними інвестиціями;

33⁻¹) прийняття рішень щодо надання згоди на організацію співробітництва територіальних громад, суб'єктом якого є територіальна громада села, селища, міста, у формах, визначених статтею 4 Закону України "Про співробітництво територіальних громад", щодо схвалення проекту договору про співробітництво та інших рішень, пов'язаних із здійсненням відповідно до зазначеного Закону співробітництва територіальних громад;

33⁻²) заслуховування звітів, пов'язаних із здійсненням відповідно до Закону України "Про співробітництво територіальних громад" співробітництва територіальних громад, суб'єктом якого є територіальна громада села, селища, міста;

34) вирішення відповідно до закону питань регулювання земельних відносин;

35) затвердження ставок земельного податку відповідно до Податкового кодексу України;

36) вирішення відповідно до закону питань про надання дозволу на спеціальне використання природних ресурсів місцевого значення, а також про скасування такого дозволу;

37) прийняття рішень про організацію територій і об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення та інших територій, що підлягають особливій охороні; внесення пропозицій до відповідних державних органів щодо оголошення природних та інших об'єктів, що мають екологічну, історичну, культурну або наукову цінність, пам'ятками природи, історії або культури, які охороняються законом, прийняття рішень про оголошення в місцях масового розмноження та виживання потомства дикими тваринами "сезону тиші" з обмеженням господарської діяльності та добуванням об'єктів тваринного світу;

38) надання відповідно до законодавства згоди на розміщення на території села, селища, міста нових об'єктів, у тому числі місць чи об'єктів для розміщення відходів, сфера екологічного впливу діяльності яких згідно з діючими нормативами включає відповідну територію;

39⁻¹) створення відповідно до закону за рахунок коштів місцевого бюджету установ з надання безоплатної первинної правової допомоги, призначення і звільнення керівників цих установ, залучення в установленому

законом порядку фізичних чи юридичних осіб приватного права до надання безоплатної первинної правової допомоги;

40) заслуховування інформації прокурорів та керівників органів Національної поліції про стан законності, боротьби із злочинністю, охорони громадського порядку та результати діяльності на відповідній території;

41) прийняття рішень з питань адміністративно-територіального устрою в межах і порядку, визначених цим та іншими законами;

42) затвердження в установленому порядку місцевих містобудівних програм, генеральних планів забудови відповідних населених пунктів, іншої містобудівної документації;

43) затвердження договорів, укладених сільським, селищним, міським головою від імені ради, з питань, віднесених до її виключної компетенції;

44) встановлення відповідно до законодавства правил з питань благоустрою території населеного пункту, забезпечення в ньому чистоти і порядку, торгівлі на ринках, додержання тиші в громадських місцях, за порушення яких передбачено адміністративну відповідальність;

44¹) встановлення заборони продажу пива (крім безалкогольного), алкогольних, слабоалкогольних напоїв, вин столових суб'єктами господарювання (крім закладів ресторанного господарства) у визначений час доби в межах території відповідної адміністративно-територіальної одиниці;

45) прийняття у межах, визначених законом, рішень з питань боротьби зі стихійним лихом, епідеміями, епізоотіями, за порушення яких передбачено адміністративну відповідальність;

45¹) визначення територій, на яких можуть проводитися потенційно небезпечні заходи в умовах присутності цивільного населення за участю особового складу Збройних Сил України, інших військових формувань та правоохоронних органів з використанням озброєння і військової техніки;

46) прийняття рішень, пов'язаних із створенням спеціальних вільних та інших зон, змінами в статусі цих зон, внесення до відповідних органів пропозицій з цих питань; надання згоди на створення таких зон за ініціативою Президента України або Кабінету Міністрів України;

47) прийняття рішення про дострокове припинення повноважень органів територіальної самоорганізації населення у випадках, передбачених цим Законом;

48) затвердження статуту територіальної громади;

49) затвердження відповідно до закону Положення про зміст, опис та порядок використання символіки територіальної громади;

50) прийняття рішень щодо виконання положень статей 7, 11, 12, 20, 24 Закону України "Про засади державної мовної політики";

51) надання згоди на передачу об'єктів з державної у комунальну власність та прийняття рішень про передачу об'єктів з комунальної у державну власність, а також щодо придбання об'єктів державної власності;

52) створення відповідно до законодавства комунальної аварійно-рятувальної служби;

53) затвердження відповідно до закону Положення про помічника-консультанта депутата ради та опису посвідчення помічника-консультанта депутата ради.

54) вирішення питань у сфері поводження з небезпечними відходами відповідно до законодавства;

55) визначення на конкурсних засадах юридичних осіб, які здійснюють у межах певної території збирання та перевезення побутових відходів спеціально обладнаними для цього транспортними засобами;

56) визначення шляхів стимулювання користування електромобілями та іншими екологічними видами транспорту;

56¹) затвердження вимог до облаштування майданчиків для паркування транспортних засобів з урахуванням норм, нормативів, стандартів у сфері благоустрою населених пунктів, державних будівельних норм, технічних умов, Правил дорожнього руху та інших нормативних документів;

57) встановлення плати за доступ до об'єкта будівництва, транспорту, енергетики, кабельної каналізації електрозв'язку, будинкової розподільної мережі комунальної власності відповідно до Закону України "Про доступ до об'єктів будівництва, транспорту, електроенергетики з метою розвитку телекомунікаційних мереж".

2. Виключно на пленарних засіданнях міських рад (міст з районним поділом), крім питань, зазначених у частині першій цієї статті, вирішуються такі питання:

1) визначення обсягу і меж повноважень, які здійснюють районні у містах (у разі їх створення) ради та їх виконавчі органи в інтересах територіальних громад районів у містах;

2) встановлення нормативів централізації коштів від земельного податку на спеціальних бюджетних рахунках районів міста.

3. Виключно на пленарних засіданнях сільської, селищної, міської ради об'єднаної територіальної громади, утвореної відповідно до Закону України "Про добровільне об'єднання територіальних громад", крім питань, зазначених у частині першій цієї статті, вирішуються такі питання:

1) утворення старостинських округів;

2) затвердження Положення про старосту;

3) прийняття рішення щодо дострокового припинення повноважень старости у випадках, передбачених цим Законом.

Глава 2.

Повноваження виконавчих органів сільських, селищних, міських рад

Стаття 27. Повноваження у сфері соціально-економічного і культурного розвитку, планування та обліку

До відання виконавчих органів сільських, селищних, міських рад належать:

а) власні (самоврядні) повноваження:

1) підготовка програм соціально-економічного та культурного розвитку сіл, селищ, міст, цільових програм з інших питань самоврядування, подання їх на затвердження ради, організація їх виконання; подання раді звітів про хід і результати виконання цих програм;

2) забезпечення збалансованого економічного та соціального розвитку відповідної території, ефективного використання природних, трудових і фінансових ресурсів;

3) забезпечення складання балансів фінансових, трудових ресурсів, грошових доходів і видатків, необхідних для управління соціально-економічним і культурним розвитком відповідної території, а також визначення потреби у місцевих будівельних матеріалах, паливі;

4) розгляд проектів планів підприємств і організацій, які належать до комунальної власності відповідних територіальних громад, внесення до них зауважень і пропозицій, здійснення контролю за їх виконанням;

5) попередній розгляд планів використання природних ресурсів місцевого значення на відповідній території, пропозицій щодо розміщення, спеціалізації та розвитку підприємств і організацій незалежно від форм власності, внесення у разі потреби до відповідних органів виконавчої влади пропозицій з цих питань;

6) подання до районних, обласних рад необхідних показників та внесення пропозицій до програм соціально-економічного та культурного розвитку відповідно районів і областей, а також до планів підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності, розташованих на відповідній території, з питань, пов'язаних із соціально-економічним та культурним розвитком території, задоволенням потреб населення;

7) залучення на договірних засадах підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності до участі в комплексному соціально-економічному розвитку сіл, селищ, міст, координація цієї роботи на відповідній території;

8) розміщення на договірних засадах замовлень на виробництво продукції, виконання робіт (послуг), необхідних для територіальної громади, на підприємствах, в установах та організаціях;

9) утворення цільових фондів соціальної допомоги особам з інвалідністю, визначення порядку і умов витрачання коштів цих фондів;

б) делеговані повноваження:

1) участь у здійсненні державної регуляторної політики в межах та у спосіб, встановлені Законом України "Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності";

2) розгляд і узгодження планів підприємств, установ та організацій, що не належать до комунальної власності відповідних територіальних громад, здійснення яких може викликати негативні соціальні, демографічні, екологічні та інші наслідки, підготовка до них висновків і внесення пропозицій до відповідних органів;

3) статистичний облік громадян, які постійно або тимчасово проживають на відповідній території;

4) організаційне забезпечення надання адміністративних послуг органів виконавчої влади через центри надання адміністративних послуг.

Стаття 28. Повноваження в галузі бюджету, фінансів і цін

До відання виконавчих органів сільських, селищних, міських рад належать:

а) власні (самоврядні) повноваження:

1) складання, схвалення та подання на розгляд відповідної ради прогнозу місцевого бюджету, складання проекту місцевого бюджету, подання його на затвердження відповідної ради, забезпечення виконання бюджету; щоквартальне подання раді письмових звітів про хід і результати виконання бюджету; підготовка і подання відповідно до районних, обласних рад необхідних фінансових показників і пропозицій щодо складання проектів районних і обласних бюджетів;

2) встановлення в порядку і межах, визначених законом, тарифів на побутові, комунальні (крім тарифів на теплову енергію, централізоване водопостачання та водовідведення, перероблення та захоронення побутових відходів, послуги з централізованого опалення, послуги з централізованого постачання холодної води, послуги з централізованого постачання гарячої води, послуги з водовідведення (з використанням внутрішньобудинкових систем), які встановлюються національною комісією, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг), транспортні та інші послуги;

3) встановлення за узгодженим рішенням відповідних рад порядку використання коштів та іншого майна, що перебувають у спільній власності територіальних громад;

4) здійснення в установленому порядку фінансування видатків з місцевого бюджету;

5) залучення на договірних засадах коштів підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності, розташованих на відповідній території, та коштів населення, а також бюджетних коштів на будівництво, розширення, ремонт і утримання на пайових засадах об'єктів соціальної і виробничої інфраструктури та на заходи щодо охорони навколишнього природного середовища;

6) об'єднання на договірних засадах коштів відповідного місцевого бюджету та інших місцевих бюджетів для виконання спільних проектів або для спільного фінансування комунальних підприємств, установ та організацій, вирішення інших питань, що стосуються спільних інтересів територіальних громад;

7) укладення з юридичними і фізичними особами договорів на справляння місцевих зборів, обов'язковість укладення яких установлена законодавством;

8) підготовка та затвердження переліку спеціально відведених місць для паркування транспортних засобів;

б) делеговані повноваження:

1) здійснення відповідно до закону контролю за дотриманням зобов'язань щодо платежів до місцевого бюджету на підприємствах і в організаціях незалежно від форм власності;

2) здійснення відповідно до закону контролю за дотриманням цін і тарифів;

3) сприяння здійсненню інвестиційної діяльності на відповідній території.

Стаття 29. Повноваження щодо управління комунальною власністю

До відання виконавчих органів сільських, селищних, міських рад належать:

а) власні (самоврядні) повноваження:

1) управління в межах, визначених радою, майном, що належить до комунальної власності відповідних територіальних громад;

2) встановлення порядку та здійснення контролю за використанням прибутків підприємств, установ та організацій комунальної власності відповідних територіальних громад;

3) заслуховування звітів про роботу керівників підприємств, установ та організацій комунальної власності відповідних територіальних громад;

4) підготовка і внесення на розгляд ради пропозицій щодо порядку та умов відчуження комунального майна, проєктів місцевих програм приватизації та переліку об'єктів комунальної власності, які не підлягають приватизації; організація виконання цих програм; підготовка і внесення на розгляд ради пропозицій щодо визначення сфер господарської діяльності та переліку об'єктів, які можуть надаватися у концесію, подання раді письмових звітів про хід та результати відчуження комунального майна;

б) делеговане повноваження:

погодження в установленому порядку кандидатур для призначення на посаду керівників підприємств, установ та організацій, розташованих на відповідній території, які перебувають у державній власності.

Стаття 30. Повноваження в галузі житлово-комунального господарства, побутового, торговельного обслуговування, громадського харчування, транспорту і зв'язку

До відання виконавчих органів сільських, селищних, міських рад належать:

а) власні (самоврядні) повноваження:

1) управління об'єктами житлово-комунального господарства, побутового, торговельного обслуговування, транспорту і зв'язку, що перебувають у комунальній власності відповідних територіальних громад, забезпечення їх належного утримання та ефективної експлуатації, необхідного рівня та якості послуг населенню;

2) облік громадян, які відповідно до законодавства потребують поліпшення житлових умов; розподіл та надання відповідно до законодавства житла, що належить до комунальної власності; вирішення питань щодо використання нежилых приміщень, будинків і споруд, що належать до комунальної власності;

3) сприяння розширенню житлового будівництва, подання громадянам, які мають потребу в житлі, допомоги в будівництві житла, в отриманні кредитів, у тому числі пільгових, та субсидій для будівництва чи придбання житла; подання допомоги власникам квартир (будинків) в їх обслуговуванні та ремонті; сприяння створенню об'єднань співвласників багатоквартирних будинків;

4) прийняття рішень про організацію громадських вбиралень, стоянок та майданчиків для паркування автомобільного транспорту, здійснення контролю за їх діяльністю відповідно до закону;

5) забезпечення соціально-культурних закладів, які належать до комунальної власності відповідних територіальних громад, а також населення паливом, електроенергією, газом та іншими енергоносіями;

вирішення питань водопостачання, відведення та очищення стічних вод; здійснення контролю за якістю питної води;

6) вирішення питань збирання, транспортування, утилізації та знешкодження побутових відходів, знешкодження та захоронення трупів тварин;

7) організація благоустрою населених пунктів, залучення на договірних засадах з цією метою коштів, трудових і матеріально-технічних ресурсів підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності, а також населення; здійснення контролю за станом благоустрою населених пунктів, організації озеленення, охорони зелених насаджень і водойм, створення місць відпочинку громадян;

7⁻¹) прийняття рішень про розміщення, обладнання та функціонування майданчиків для паркування транспортних засобів та стоянок таксі на вулицях і дорогах населених пунктів, здійснення контролю за дотриманням визначених правилами паркування транспортних засобів вимог щодо розміщення, обладнання та функціонування майданчиків для паркування;

впровадження в межах відповідного населеного пункту автоматизованої системи контролю оплати вартості послуг з паркування, затвердження технічних вимог та завдання до цієї системи;

уповноваження інспекторів з паркування здійснювати у випадках, визначених законом, розгляд справ про адміністративні правопорушення та проводити тимчасове затримання транспортних засобів;

8) організація місцевих ринків, ярмарків, сприяння розвитку всіх форм торгівлі;

9) встановлення зручного для населення режиму роботи підприємств комунального господарства, торгівлі та громадського харчування, побутового обслуговування, що належать до комунальної власності відповідних територіальних громад;

10) затвердження маршрутів і графіків руху, правил користування міським пасажирським транспортом незалежно від форм власності, узгодження цих питань стосовно транзитного пасажирського транспорту у випадках, передбачених законодавством;

10⁻¹) прийняття рішення про впровадження автоматизованої системи обліку оплати проїзду в міському пасажирському транспорті незалежно від форм власності та визначення особи, уповноваженої здійснювати справляння плати за транспортні послуги в разі запровадження автоматизованої системи обліку оплати проїзду;

10⁻²) встановлення порядку функціонування та вимог до автоматизованої системи обліку оплати проїзду в міському пасажирському транспорті

незалежно від форм власності, а також видів, форм носіїв, порядку обігу та реєстрації проїзних документів;

11) забезпечення утримання в належному стані кладовищ, інших місць поховання та їх охорони;

12) залучення на договірних засадах підприємств, установ та організацій, що не належать до комунальної власності відповідних територіальних громад, до участі в обслуговуванні населення засобами транспорту і зв'язку;

13) надання дозволу в порядку, встановленому законодавством, на розміщення реклами;

14) сприяння діяльності Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України;

15) затвердження схем санітарного очищення населених пунктів та впровадження систем роздільного збирання побутових відходів;

16) затвердження норм надання послуг з вивезення побутових відходів;

17) видача дозволу на порушення об'єктів благоустрою у випадках та порядку, передбачених законом;

18) організація недискримінаційного доступу операторів та провайдерів телекомунікацій, уповноважених ними осіб до інфраструктури об'єктів будівництва, транспорту, енергетики, кабельної каналізації електрозв'язку, будинкової розподільної мережі комунальної власності на договірній основі з підприємствами, на балансі яких перебуває ця інфраструктура;

19) визначення розміру внесків за встановлення, обслуговування та заміну будинкових вузлів обліку споживачам комунальних послуг відповідної територіальної громади;

20) призначення у випадках та в порядку, встановлених законом, управителя багатоквартирного будинку;

21) встановлення нормативів (норм) споживання комунальних послуг у порядку, передбаченому Кабінетом Міністрів України;

22) визначення одиниці виміру обсягу наданих послуг з поводження з побутовими відходами;

б) делеговані повноваження:

1) здійснення заходів щодо розширення та вдосконалення мережі підприємств житлово-комунального господарства, торгівлі, громадського харчування, побутового обслуговування, розвитку транспорту і зв'язку;

2) здійснення відповідно до законодавства контролю за належною експлуатацією та організацією обслуговування населення підприємствами житлово-комунального господарства, торгівлі та громадського харчування, побутового обслуговування, транспорту, зв'язку, за технічним станом, використанням та утриманням інших об'єктів нерухомого майна усіх форм

власності, за належними, безпечними і здоровими умовами праці на цих підприємствах і об'єктах; прийняття рішень про скасування даного ними дозволу на експлуатацію об'єктів у разі порушення нормативно-правових актів з охорони праці, екологічних, санітарних правил, інших вимог законодавства;

3) здійснення контролю за дотриманням законодавства щодо захисту прав споживачів;

4) встановлення за погодженням з власниками зручного для населення режиму роботи розташованих на відповідній території підприємств, установ та організацій сфери обслуговування незалежно від форм власності;

5) облік відповідно до закону житлового фонду, здійснення контролю за його використанням;

6) надання відповідно до закону громадянам, які потребують соціального захисту, безплатного житла або за доступу для них плати;

7) здійснення контролю за станом квартирних обліку та додержанням житлового законодавства на підприємствах, в установах та організаціях, розташованих на відповідній території, незалежно від форм власності;

8) видача ордерів на заселення жилої площі в будинках державних та комунальних організацій;

9) облік нежилых приміщень на відповідній території незалежно від форм власності, внесення пропозицій їх власникам щодо використання таких приміщень для задоволення потреб територіальної громади;

10) облік відповідно до закону об'єктів нерухомого майна незалежно від форм власності;

11) вирішення відповідно до законодавства питань, пов'язаних з наданням Державній службі спеціального зв'язку та захисту інформації України службових жилих приміщень, житлової площі та інших об'єктів, житлово-комунальних послуг; здійснення контролю за їх використанням та наданням послуг;

12) здійснення заходів щодо ведення в установленому порядку єдиного державного реєстру громадян, які потребують поліпшення житлових умов;

13) здійснення контролю за дотриманням підприємствами комунальної власності вимог законодавства щодо забезпечення на договірній основі безперешкодного доступу операторів та провайдерів телекомунікацій, уповноважених ними осіб до інфраструктури об'єктів будівництва, транспорту, енергетики, кабельної каналізації електрозв'язку, будинкової розподільної мережі, що перебуває у них на балансі, а також за правильністю обрахування плати за доступ. Виконавчим органам сільських, селищних,

міських рад забороняється делегування цих повноважень з контролю суб'єктам господарювання.

Стаття 31. Повноваження у галузі будівництва

1. До відання виконавчих органів сільських, селищних, міських рад належать:

а) власні (самоврядні) повноваження:

1) організація за рахунок власних коштів і на пайових засадах будівництва, реконструкції і ремонту об'єктів комунального господарства та соціально-культурного призначення, жилих будинків, шляхів місцевого значення, а також капітального та поточного ремонту вулиць і доріг населених пунктів та інших доріг, які є складовими автомобільних доріг державного значення (як співфінансування на договірних засадах);

2) виконання або делегування на конкурсній основі генеральній будівельній організації (підрядній організації) функцій замовника на будівництво, реконструкцію і ремонт житла, інших об'єктів соціальної та виробничої інфраструктури комунальної власності;

3) розгляд і внесення до відповідних органів виконавчої влади пропозицій до планів і програм будівництва та реконструкції об'єктів на відповідній території;

4) залучення на договірних засадах підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності до участі в розвитку потужностей будівельної індустрії і промисловості будівельних матеріалів, у створенні, розвитку та реконструкції об'єктів інженерного забезпечення і транспортного обслуговування;

5) визначення у встановленому законодавством порядку відповідно до рішень ради території, вибір, вилучення (викуп) і надання землі для містобудівних потреб, визначених містобудівною документацією;

6) підготовка і подання на затвердження ради відповідних місцевих містобудівних програм, генеральних планів забудови населених пунктів, іншої містобудівної документації;

7) встановлення на відповідній території режиму використання та забудови земель, на яких передбачена перспективна містобудівна діяльність;

8) координація на відповідній території діяльності суб'єктів містобудування щодо комплексної забудови населених пунктів;

9) надання відповідно до закону містобудівних умов і обмежень забудови земельних ділянок;

10) проведення громадського обговорення містобудівної документації;

11) організація роботи, пов'язаної із завершенням будівництва багатоквартирних житлових будинків, що споруджувалися із залученням

коштів фізичних осіб, у разі неспроможності забудовників продовжувати таке будівництво;

12) організація розвитку інфраструктури об'єктів будівництва, транспорту комунальної власності для розміщення технічних засобів телекомунікацій з метою задоволення потреб населення у телекомунікаційних послугах;

б) делеговані повноваження:

1) надання (отримання, реєстрація) документів, що дають право на виконання підготовчих та будівельних робіт, здійснення державного архітектурно-будівельного контролю та прийняття в експлуатацію закінчених будівництвом об'єктів у випадках та відповідно до вимог, встановлених Законом України "Про регулювання містобудівної діяльності";

2) організація роботи, пов'язаної зі створенням і веденням містобудівного кадастру населених пунктів;

3) здійснення в установленому порядку державного контролю за дотриманням законодавства, затвердженої містобудівної документації при плануванні та забудові відповідних територій; зупинення у випадках, передбачених законом, будівництва, яке проводиться з порушенням містобудівної документації і проектів окремих об'єктів, а також може заподіяти шкоди навколишньому природному середовищу;

4) здійснення контролю за забезпеченням надійності та безпечності будинків і споруд незалежно від форм власності в районах, що зазнають впливу небезпечних природних і техногенних явищ та процесів;

5) організація охорони, реставрації та використання пам'яток історії і культури, архітектури та містобудування, палацово-паркових, паркових і садибних комплексів, природних заповідників;

6) вирішення відповідно до законодавства спорів з питань містобудування;

7) здійснення державного контролю за дотриманням договірних зобов'язань забудовниками, діяльність яких пов'язана із залученням коштів фізичних осіб у будівництво багатоквартирних житлових будинків.

Стаття 32. Повноваження у сфері освіти, охорони здоров'я, культури, фізкультури і спорту

До відання виконавчих органів сільських, селищних, міських рад належать:

а) власні (самоврядні) повноваження:

1) управління закладами освіти, охорони здоров'я, культури, фізкультури і спорту, оздоровчими закладами, які належать територіальним громадам або

передані їм, молодіжними підлітковими закладами за місцем проживання, організація їх матеріально-технічного та фінансового забезпечення;

2) забезпечення здобуття повної загальної середньої, професійно-технічної освіти у державних і комунальних загальноосвітніх, професійно-технічних навчальних закладах, вищої освіти у комунальних вищих навчальних закладах, створення необхідних умов для виховання дітей, молоді, розвитку їх здібностей, трудового навчання, професійної орієнтації, продуктивної праці учнів, сприяння діяльності дошкільних та позашкільних навчально-виховних закладів, дитячих, молодіжних та науково-просвітницьких організацій;

3) створення при загальноосвітніх навчальних закладах комунальної власності фонду загальнообов'язкового навчання за рахунок коштів місцевого бюджету, залучених з цією метою на договірних засадах коштів підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності, а також коштів населення, інших джерел; контроль за використанням коштів цього фонду за призначенням;

4) забезпечення пільгового проїзду учнів, вихованців, студентів та педагогічних працівників до місця навчання і додому у порядку та розмірах, визначених органами місцевого самоврядування, за рахунок видатків відповідних місцевих бюджетів;

5) вирішення питань про надання професійним творчим працівникам на пільгових умовах у користування приміщень під майстерні, студії та лабораторії, необхідних для їх творчої діяльності;

6) організація медичного обслуговування та харчування у закладах освіти, культури, фізкультури і спорту, оздоровчих закладах, які належать територіальним громадам або передані їм;

7) створення умов для розвитку культури, сприяння відродженню осередків традиційної народної творчості, національно-культурних традицій населення, художніх промислів і ремесел;

8) сприяння роботі творчих спілок, національно-культурних товариств, асоціацій, інших громадських та неприбуткових організацій, які діють у сфері охорони здоров'я, культури, фізкультури і спорту, роботи з молоддю;

9) створення умов для занять фізичною культурою і спортом за місцем проживання населення та в місцях масового відпочинку;

б) делеговані повноваження:

1) забезпечення в межах наданих повноважень доступності і безоплатності освіти і медичного обслуговування на відповідній території, можливості отримання освіти державною мовою, а в межах території, на якій поширена регіональна мова, - цією регіональною мовою або мовою меншини

згідно з нормами статті 20 Закону України "Про засади державної мовної політики";

2) забезпечення відповідно до закону розвитку всіх видів освіти і медичного обслуговування, розвитку і вдосконалення мережі освітніх і лікувальних закладів усіх форм власності, фізичної культури і спорту, визначення потреби та формування замовлень на кадри для цих закладів, укладення договорів на підготовку спеціалістів, організація роботи щодо удосконалення кваліфікації кадрів, залучення роботодавців до надання місць для проходження виробничої практики учнями професійно-технічних навчальних закладів;

3) забезпечення відповідно до законодавства пільгових категорій населення лікарськими засобами та виробами медичного призначення;

4) організація обліку дітей дошкільного та шкільного віку;

5) надання допомоги випускникам загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладів державної або комунальної форми власності у працевлаштуванні;

6) забезпечення школярів із числа дітей-сиріт, дітей з інвалідністю/осіб з інвалідністю I-III групи, дітей, позбавлених батьківського піклування, та дітей із сімей, які отримують допомогу відповідно до Закону України "Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям", які навчаються в державних і комунальних навчальних закладах, безоплатними підручниками, створення умов для самоосвіти;

7) організація роботи щодо запобігання бездоглядності неповнолітніх;

8) вирішення відповідно до законодавства питань про повне державне утримання дітей-сиріт і дітей, які залишилися без піклування батьків, у школах-інтернатах, дитячих будинках, у тому числі сімейного типу, професійно-технічних навчальних закладах та утримання за рахунок держави осіб, які мають вади у фізичному чи розумовому розвитку і не можуть навчатися в масових навчальних закладах, у спеціальних навчальних закладах, про надання громадянам пільг на утримання дітей у школах-інтернатах, інтернатах при школах, а також щодо оплати харчування дітей у школах (групах з подовженим днем);

9) вирішення питань про надання неповнолітнім, учням, студентам, пенсіонерам та особам з інвалідністю права на безкоштовне і пільгове користування об'єктами культури, фізкультури і спорту, а також визначення порядку компенсації цим закладам вартості послуг, наданих безкоштовно або на пільгових умовах;

10) забезпечення охорони пам'яток історії та культури, збереження та використання культурного надбання;

11) внесення пропозицій до відповідних органів про ліцензування індивідуальної підприємницької діяльності у сфері охорони здоров'я.

Стаття 33. Повноваження у сфері регулювання земельних відносин та охорони навколишнього природного середовища

1. До відання виконавчих органів сільських, селищних, міських рад належать:

а) власні (самоврядні) повноваження:

1) підготовка і внесення на розгляд ради пропозицій щодо встановлення ставки земельного податку, розмірів плати за користування природними ресурсами, вилучення (викупу), а також надання під забудову та для інших потреб земель, що перебувають у власності територіальних громад; визначення в установленому порядку розмірів відшкодувань підприємствами, установами та організаціями незалежно від форм власності за забруднення довкілля та інші екологічні збитки; встановлення платежів за користування комунальними та санітарними мережами відповідних населених пунктів;

2) підготовка і подання на затвердження ради проектів місцевих програм охорони довкілля, участь у підготовці загальнодержавних і регіональних програм охорони довкілля;

3) підготовка і внесення на розгляд ради пропозицій щодо прийняття рішень про організацію територій і об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення та інших територій, що підлягають особливій охороні; внесення пропозицій до відповідних державних органів про оголошення природних та інших об'єктів, що мають екологічну, історичну, культурну або наукову цінність, пам'ятками природи, історії або культури, які охороняються законом, підготовка і внесення на розгляд ради пропозицій щодо прийняття рішень про оголошення в місцях масового розмноження та вищупування потомства дикими тваринами "сезону тиші" з обмеженням господарської діяльності та добуванням об'єктів тваринного світу;

4) справляння плати за землю;

б) делеговані повноваження:

1) здійснення контролю за додержанням земельного та природоохоронного законодавства, використанням і охороною земель, природних ресурсів загальнодержавного та місцевого значення, відтворенням лісів;

3) координація діяльності місцевих органів земельних ресурсів;

4) погодження клопотань про надання дозволу на спеціальне використання природних ресурсів загальнодержавного значення;

5) вирішення земельних спорів у порядку, встановленому законом;

6) вжиття необхідних заходів щодо ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій відповідно до закону, інформування про них населення, залучення в установленому законом порядку до цих робіт підприємств, установ та організацій, а також населення;

7) визначення території для розміщення відходів відповідно до законодавства;

7-1) здійснення контролю за діяльністю суб'єктів підприємницької діяльності у сфері поводження з відходами;

8) підготовка висновків щодо надання або вилучення в установленому законом порядку земельних ділянок, що проводиться органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування;

9) організація і здійснення землеустрою, погодження проектів землеустрою;

10) здійснення контролю за впровадженням заходів, передбачених документацією із землеустрою;

11) створення та забезпечення функціонування місцевих екологічних автоматизованих інформаційно-аналітичних систем, які є складовою мережі загальнодержавної екологічної автоматизованої інформаційно-аналітичної системи забезпечення доступу до екологічної інформації;

12) здійснення контролю за дотриманням юридичними та фізичними особами вимог у сфері поводження з побутовими та виробничими відходами та розгляд справ про адміністративні правопорушення або передача їх матеріалів на розгляд інших державних органів у разі порушення законодавства про відходи;

13) надання відомостей з Державного земельного кадастру відповідно до закону.

2. До відання виконавчих органів міських (за винятком міст районного значення) рад, крім повноважень, зазначених у пункті "б" частини першої цієї статті, належить координація на відповідній території діяльності спеціально уповноважених державних органів управління з охорони природи.

Стаття 34. Повноваження у сфері соціального захисту населення

1. До відання виконавчих органів сільських, селищних, міських рад належать:

а) власні (самоврядні) повноваження:

1) встановлення за рахунок власних коштів і благодійних надходжень додаткових до встановлених законодавством гарантій щодо соціального захисту населення;

2) вирішення відповідно до законодавства питань про подання допомоги особам з інвалідністю, ветеранам війни та праці, сім'ям загиблих (померлих або визнаних такими, що пропали безвісти) військовослужбовців, а також військовослужбовців, звільнених у запас (крім військовослужбовців строкової служби та військової служби за призовом осіб офіцерського складу) або відставку, особам з інвалідністю з дитинства, багатодітним сім'ям у будівництві індивідуальних жилих будинків, проведенні капітального ремонту житла, у придбанні будівельних матеріалів; відведення зазначеним особам у першочерговому порядку земельних ділянок для індивідуального будівництва, садівництва та городництва;

3) організація для малозабезпечених громадян похилого віку, осіб з інвалідністю будинків-інтернатів, побутового обслуговування, продажу товарів у спеціальних магазинах і відділах за соціально доступними цінами, а також безоплатного харчування;

4) вирішення питань про надання за рахунок коштів місцевих бюджетів ритуальних послуг у зв'язку з похованням самотніх громадян, ветеранів війни та праці, а також інших категорій малозабезпечених громадян; подання допомоги на поховання громадян в інших випадках, передбачених законодавством;

б) делеговані повноваження:

1) підготовка і подання на затвердження ради цільових місцевих програм поліпшення стану безпеки і умов праці та виробничого середовища, територіальних програм зайнятості та заходів щодо соціальної захищеності різних груп населення від безробіття, організація їх виконання; участь у розробленні цільових регіональних програм поліпшення стану безпеки і умов праці та виробничого середовища, зайнятості населення, що затверджуються відповідно районними, обласними радами;

2) забезпечення здійснення передбачених законодавством заходів щодо поліпшення житлових і матеріально-побутових умов осіб з інвалідністю, ветеранів війни та праці, громадян, реабілітованих як жертви політичних репресій, військовослужбовців, а також військовослужбовців, звільнених у запас або відставку, сімей, які втратили годувальника, багатодітних сімей, громадян похилого віку, які потребують обслуговування вдома, до влаштування в будинки осіб з інвалідністю і громадян похилого віку, які мають потребу в цьому, дітей, що залишилися без піклування батьків, на виховання в сім'ї громадян;

2⁻¹) вирішення відповідно до законодавства питань надання соціальних послуг особам та сім'ям з дітьми, які перебувають у складних життєвих

обставинах та потребують сторонньої допомоги, забезпечення утримання та виховання дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах;

3) вирішення відповідно до законодавства питань про надання пільг і допомоги, пов'язаних з охороною материнства і дитинства;

4) вирішення у встановленому законодавством порядку питань опіки і піклування;

5) подання відповідно до законодавства одноразової допомоги громадянам, які постраждали від стихійного лиха;

6) вирішення відповідно до законодавства питань про надання компенсацій і пільг громадянам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, в інших випадках, передбачених законодавством;

7) організація проведення громадських та тимчасових робіт для осіб, зареєстрованих як безробітні, а також учнівської та студентської молоді у вільний від занять час на підприємствах, в установах та організаціях, що належать до комунальної власності, а також за договорами - на підприємствах, в установах та організаціях, що належать до інших форм власності;

8) здійснення контролю за охороною праці, забезпеченням соціального захисту працівників підприємств, установ та організацій усіх форм власності, у тому числі зайнятих на роботах із шкідливими та небезпечними умовами праці, за якістю проведення атестації робочих місць щодо їх відповідності нормативно-правовим актам про охорону праці, за наданням працівникам відповідно до законодавства пільг та компенсацій за роботу в шкідливих умовах;

9) участь у соціальному діалозі, веденні колективних переговорів, укладенні територіальних угод, здійсненні контролю за їх виконанням, вирішенні колективних трудових спорів (конфліктів) щодо підприємств, установ та організацій, розташованих на відповідній території; повідомна реєстрація в установленому порядку колективних договорів і територіальних угод відповідного рівня;

10) встановлення відповідно до законодавства розмірів і порядку виплати щомісячної допомоги особам, які здійснюють догляд за самотніми громадянами, які за висновком медичних закладів потребують постійного стороннього догляду;

11) здійснення контролю за поданням відповідно до закону підприємствами, установами та організаціями всіх форм власності відомостей про наявність вільних робочих місць (посад); організація інформування населення про потребу підприємств, установ та організацій усіх форм власності у працівниках;

12) прийняття рішень про створення на підприємствах, в установах та організаціях спеціальних робочих місць для осіб з обмеженою працездатністю, організація їх професійної підготовки, а також погодження ліквідації таких робочих місць;

14) здійснення згідно із законодавством заходів соціального патронажу щодо осіб, які відбували покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк, а також осіб, до яких застосовано пробацію;

15) організація надання соціальних послуг бездомним особам;

16) здійснення відповідно до закону заходів, спрямованих на запобігання бездомності осіб;

17) визначення видів безоплатних суспільно корисних робіт для осіб, яким призначено покарання у виді громадських робіт.

2. До відання виконавчих органів сільських, селищних рад, крім повноважень, зазначених у пункті "б" частини першої цієї статті, належить також вирішення питань щодо надання працівникам освіти, культури, охорони здоров'я, іншим категоріям громадян, які працюють у сільській місцевості, встановлених законодавством пільг, а також щодо додаткового фінансового заохочення та забезпечення службовим житлом і службовим транспортом працівників охорони здоров'я, які працюють у сільській місцевості.

3. До відання виконавчих органів міських рад міст обласного значення та об'єднаних територіальних громад, крім повноважень, визначених пунктом "б" частини першої цієї статті, належать:

1) здійснення на відповідних територіях контролю за додержанням законодавства про працю та зайнятість населення у порядку, встановленому законодавством;

2) накладення штрафів за порушення законодавства про працю та зайнятість населення у порядку, встановленому законодавством.

Стаття 35. Повноваження в галузі зовнішньоекономічної діяльності

До відання виконавчих органів сільських, селищних, міських рад належать:

а) власні (самоврядні) повноваження:

1) укладення і забезпечення виконання у встановленому законодавством порядку договорів з іноземними партнерами на придбання та реалізацію продукції, виконання робіт і надання послуг;

2) сприяння зовнішньоекономічним зв'язкам підприємств, установ та організацій, розташованих на відповідній території, незалежно від форм власності;

3) сприяння у створенні на основі законодавства спільних з іноземними партнерами підприємств виробничої і соціальної інфраструктури та інших об'єктів; залучення іноземних інвестицій для створення робочих місць;

б) делеговані повноваження:

1) організація та контроль прикордонної і прибережної торгівлі;

2) створення умов для належного функціонування органів доходів і зборів, сприяння їх діяльності;

3) забезпечення на відповідній території в межах наданих повноважень реалізації міжнародних зобов'язань України.

Стаття 36. Повноваження в галузі оборонної роботи

До відання виконавчих органів сільських, селищних, міських рад належать такі делеговані повноваження:

1) сприяння організації призову громадян на військову службу за призовом осіб офіцерського складу, строкову військову та альтернативну (невійськову) службу, а також їх мобілізації, підготовці молоді до служби в Збройних Силах України, організації навчальних (перевірочних) та спеціальних військових зборів; забезпечення доведення до підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності, а також населення наказу військового комісара про оголошення мобілізації;

2) бронювання робочих місць для військовозобов'язаних на підприємствах, в установах та організаціях відповідно до законодавства;

3) організація та участь у здійсненні заходів, пов'язаних з мобілізаційною підготовкою та цивільним захистом, на відповідній території;

4) вирішення відповідно до законодавства питань, пов'язаних з наданням військовим частинам, установам, навчальним закладам Збройних Сил України службових приміщень і жилої площі, інших об'єктів, комунально-побутових послуг; здійснення контролю за їх використанням, наданням послуг;

5) сприяння організації виробництва і поставкам у війська підприємствами та організаціями, що належать до комунальної власності, замовленої продукції, послуг, енергоресурсів;

6) здійснення заходів щодо створення належних умов для функціонування пунктів пропуску через Державний кордон України;

7) сприяння Державній прикордонній службі України у підтриманні відповідного режиму на державному кордоні;

8) здійснення заходів щодо військово-патріотичного виховання населення.

Стаття 37. Повноваження щодо вирішення питань адміністративно-територіального устрою

До відання виконавчих органів сільських, селищних, міських рад належать такі власні (самоврядні) повноваження:

1) підготовка і внесення на розгляд ради питань щодо найменування (перейменування) вулиць, провулків, проспектів, площ, парків, скверів, мостів та інших споруд, розташованих на території відповідного населеного пункту;

2) підготовка і внесення на розгляд ради пропозицій щодо питань адміністративно-територіального устрою в порядку і межах повноважень, визначених законом.

Стаття 37¹. Повноваження у сфері реєстрації місця проживання фізичних осіб

1. До відання виконавчих органів сільських, селищних, міських рад належать такі делеговані повноваження:

1) формування та ведення реєстру територіальної громади відповідно до закону.

Стаття 38. Повноваження щодо забезпечення законності, правопорядку, охорони прав, свобод і законних інтересів громадян

1. До відання виконавчих органів сільських, селищних, міських рад належать:

а) власні (самоврядні) повноваження:

1) підготовка і внесення на розгляд ради пропозицій щодо створення відповідно до закону міліції, що утримується за рахунок коштів місцевого самоврядування, вирішення питань про чисельність працівників такої міліції, про витрати на їх утримання, здійснення матеріально-технічного забезпечення їх діяльності, створення для них необхідних житлово-побутових умов;

2) сприяння діяльності органів суду, прокуратури, юстиції, служби безпеки, Національної поліції, Національного антикорупційного бюро України, адвокатури і Державної кримінально-виконавчої служби України;

3) внесення подань до відповідних органів про притягнення до відповідальності посадових осіб, якщо вони ігнорують законні вимоги та рішення рад і їх виконавчих органів, прийняті в межах їх повноважень;

4) звернення до суду про визнання незаконними актів органів виконавчої влади, інших органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій, які обмежують права територіальної громади, а також повноваження органів та посадових осіб місцевого самоврядування;

5) підготовка і внесення на розгляд ради пропозицій щодо створення відповідно до законодавства комунальної аварійно-рятувальної служби, що утримується за рахунок коштів місцевого бюджету, вирішення питань про

чисельність працівників такої служби, витрати на їх утримання, зокрема щодо матеріально-технічного забезпечення їх діяльності, створення для них необхідних житлово-побутових умов;

6) створення в установленому порядку комунальних аварійно-рятувальних служб;

7) створення резервного фонду для ліквідації надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру;

8) розроблення та здійснення заходів щодо матеріально-технічного забезпечення діяльності комунальних аварійно-рятувальних служб;

9) організація в установленому порядку навчання особового складу комунальних аварійно-рятувальних служб та аварійно-рятувальних служб громадських організацій;

10) централізоване тимчасове зберігання архівних документів, нагромаджених у процесі документування службових, трудових або інших правовідносин юридичних і фізичних осіб на відповідній території, та інших архівних документів, що не належать до Національного архівного фонду;

б) делеговані повноваження:

1) забезпечення вимог законодавства щодо розгляду звернень громадян, здійснення контролю за станом цієї роботи на підприємствах, в установах та організаціях незалежно від форм власності;

2) вжиття у разі надзвичайних ситуацій необхідних заходів відповідно до закону щодо забезпечення державного і громадського порядку, життєдіяльності підприємств, установ та організацій, врятування життя людей, захисту їх здоров'я, збереження матеріальних цінностей;

3) вирішення відповідно до закону питань про проведення зборів, мітингів, маніфестацій і демонстрацій, спортивних, видовищних та інших масових заходів; здійснення контролю за забезпеченням при їх проведенні громадського порядку;

3¹) погодження проекту плану проведення потенційно небезпечних заходів в умовах присутності цивільного населення за участю особового складу Збройних Сил України, інших військових формувань та правоохоронних органів з використанням озброєння і військової техніки; взаємодія з органами військового управління під час планування та проведення таких заходів з метою запобігання і недопущення надзвичайних ситуацій та ліквідації їх наслідків відповідно до закону;

4) розгляд справ про адміністративні правопорушення, віднесені законом до їх відання; утворення адміністративних комісій та комісій з питань боротьби зі злочинністю, спрямування їх діяльності;

5) вчинення нотаріальних дій з питань, віднесених законом до їх відання, реєстрація актів цивільного стану (за винятком виконавчих органів міських (крім міст обласного значення) рад);

7) державна реєстрація у встановленому порядку юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців;

8) державна реєстрація речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень.

2. До відання виконавчих органів міських (за винятком міст районного значення) рад, крім повноважень, зазначених у пункті "б" частини першої цієї статті, належить:

1) утворення служб у справах дітей та спостережної, спрямування їх діяльності;

3) вирішення спільно з відповідними органами Національної поліції питань щодо створення належних умов для служби та відпочинку поліцейських;

4) зберігання документів Національного архівного фонду, що мають місцеве значення, і управління архівною справою та діловодством на відповідній території;

5) здійснення заходів щодо ведення Державного реєстру виборців відповідно до закону.

Стаття 38¹. Повноваження у сфері надання безоплатної первинної правової допомоги

1. До відання виконавчих органів сільських, селищних, міських рад у сфері надання безоплатної первинної правової допомоги належать такі власні (самоврядні) повноваження:

1) утворення в установленому порядку установ з надання безоплатної первинної правової допомоги з урахуванням потреб територіальної громади;

2) підготовка і внесення на розгляд ради пропозицій щодо утворення установ з надання безоплатної первинної правової допомоги, вирішення питань про чисельність працівників таких установ, про витрати на їх утримання, здійснення матеріально-технічного забезпечення їх діяльності, надання для їх функціонування необхідних приміщень;

3) забезпечення координації діяльності установ з надання безоплатної первинної правової допомоги на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці;

4) здійснення фінансування установ з надання безоплатної первинної правової допомоги та контролю за використанням коштів такими установами за призначенням;

5) розгляд письмових звернень про надання безоплатної первинної правової допомоги та надання такої допомоги з питань, що належать до їх компетенції, відповідно до закону;

6) надання роз'яснень положень законодавства та консультацій щодо порядку звернення про надання безоплатної вторинної правової допомоги;

7) забезпечення особистого прийому осіб для надання безоплатної первинної правової допомоги;

8) залучення на підставі договорів адвокатів, фізичних та юридичних осіб приватного права до надання безоплатної первинної правової допомоги;

9) координація діяльності з місцевими органами виконавчої влади та територіальними органами центральних органів виконавчої влади щодо надання безоплатної первинної правової допомоги;

10) надання документів та інших матеріалів або їх копій, необхідних у зв'язку з наданням безоплатної вторинної правової допомоги;

11) організація семінарів, конференцій з питань безоплатної первинної правової допомоги.

2. Виконавчі органи сільських, селищних, міських рад взаємодіють з центрами з надання безоплатної вторинної правової допомоги та надають їм сприяння в межах своїх повноважень.

Стаття 39. Повноваження щодо відзначення державними нагородами України

Виконавчі органи сільських, селищних, міських рад розглядають клопотання підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності і вносять у встановленому порядку до відповідних органів виконавчої влади подання про нагородження державними нагородами України.

Стаття 40. Інші повноваження виконавчих органів сільських, селищних, міських рад

Виконавчі органи сільських, селищних, міських рад, крім повноважень, передбачених цим Законом, здійснюють й інші надані їм законом повноваження.

Стаття 41. Особливості повноважень районних у містах рад та їх виконавчих органів

1. Питання організації управління районами в містах належать до компетенції міських рад.

2. Районні у містах ради (у разі їх створення) та їх виконавчі органи відповідно до Конституції та законів України здійснюють управління рухомим і нерухомим майном та іншими об'єктами, що належать до комунальної власності територіальних громад районів у містах, формують,

затверджують, виконують відповідні бюджети та контролюють їх виконання, а також здійснюють інші повноваження, передбачені цим Законом, в обсягах і межах, що визначаються міськими радами.

3. Обсяг і межі повноважень районних у містах рад та їх виконавчих органів визначаються відповідними міськими радами за узгодженням з районними у містах радами з урахуванням загальноміських інтересів та колективних потреб територіальних громад районів у містах.

4. Визначений міськими радами обсяг повноважень районних у місті рад та їх виконавчих органів не може змінюватися міською радою без згоди відповідної районної у місті ради протягом даного скликання.

5. Порядок формування, структура, форми діяльності районних у містах рад та їх органів визначаються відповідно до цього та інших законів.

Глава

3.

Сільський, селищний, міський голова

Стаття 42. Повноваження сільського, селищного, міського голови

1. Повноваження новообраного сільського, селищного, міського голови починаються з моменту складення ним присяги відповідно до Закону України "Про службу в органах місцевого самоврядування" на пленарному засіданні відповідної сільської, селищної, міської ради, на якому відповідною територіальною виборчою комісією були оголошені рішення щодо його обрання та реєстрації. Повноваження сільського, селищного, міського голови закінчуються в день відкриття першої сесії відповідної сільської, селищної, міської ради, обраної на наступних чергових місцевих виборах, або, якщо рада не обрана, з моменту вступу на цю посаду іншої особи, обраної на наступних місцевих виборах, крім випадків дострокового припинення його повноважень відповідно до частин першої та другої статті 79 цього Закону.

2. У разі звільнення з посади сільського, селищного, міського голови у зв'язку з достроковим припиненням його повноважень або його смерті, а також у разі неможливості здійснення ним своїх повноважень повноваження сільського, селищного, міського голови здійснює секретар відповідної сільської, селищної, міської ради, крім випадків дострокового припинення повноважень сільського, селищного, міського голови відповідно до Закону України "Про військово-цивільні адміністрації" або Закону України "Про правовий режим воєнного стану". Секретар сільської, селищної, міської ради тимчасово здійснює зазначені повноваження з моменту дострокового припинення повноважень сільського, селищного, міського голови і до моменту початку повноважень сільського, селищного, міського голови, обраного на позачергових виборах відповідно до закону, або до дня відкриття

першої сесії відповідної сільської, селищної, міської ради, обраної на чергових місцевих виборах.

3. Повноваження сільського, селищного, міського голови можуть бути припинені достроково у випадках, передбачених статтею 79 цього Закону, що має наслідком звільнення його з посади. Не пізніше як на п'ятнадцятий день після звільнення з посади або смерті сільського, селищного, міського голови особа, яка на цей час відповідно до закону здійснює повноваження сільського, селищного, міського голови, звертається до Верховної Ради України з клопотанням щодо призначення позачергових виборів сільського, селищного, міського голови.

Таке клопотання розглядається Верховною Радою України не пізніше ніж у дев'яностоденний строк з дня дострокового припинення повноважень відповідного сільського, селищного, міського голови.

4. Сільський, селищний, міський голова:

1) забезпечує здійснення у межах наданих законом повноважень органів виконавчої влади на відповідній території, додержання Конституції та законів України, виконання актів Президента України та відповідних органів виконавчої влади;

2) організує в межах, визначених цим Законом, роботу відповідної ради та її виконавчого комітету;

3) підписує рішення ради та її виконавчого комітету;

4) вносить на розгляд ради пропозицію щодо кандидатури на посаду секретаря ради;

5) вносить на розгляд ради пропозиції про кількісний і персональний склад виконавчого комітету відповідної ради;

6) вносить на розгляд ради пропозиції щодо структури виконавчих органів ради, апарату ради та її виконавчого комітету, їх штатів, встановлених відповідно до типових штатів, затверджених Кабінетом Міністрів України;

7) здійснює керівництво апаратом ради та її виконавчого комітету;

8) скликає сесії ради, вносить пропозиції та формує порядок денний сесій ради і головує на пленарних засіданнях ради;

9) забезпечує підготовку на розгляд ради проектів програм соціально-економічного та культурного розвитку, цільових програм з інших питань самоврядування, місцевого бюджету та звіту про його виконання, рішень ради з інших питань, що належать до її відання; оприлюднює затверджені радою програми, бюджет та звіти про їх виконання;

10) призначає на посади та звільняє з посад керівників відділів, управлінь та інших виконавчих органів ради, підприємств, установ та організацій, що

належать до комунальної власності відповідних територіальних громад, крім керівників дошкільних, загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладів;

11) скликає загальні збори громадян за місцем проживання;

11⁻¹) вносить на розгляд ради пропозиції про утворення спеціалізованої установи з надання безоплатної первинної правової допомоги;

11⁻²) вносить на розгляд ради пропозиції щодо кандидатури на посаду керівника установи з надання безоплатної первинної правової допомоги;

12) забезпечує виконання рішень місцевого референдуму, відповідної ради, її виконавчого комітету;

13) є розпорядником бюджетних коштів, використовує їх лише за призначенням, визначеним радою;

14) представляє територіальну громаду, раду та її виконавчий комітет у відносинах з державними органами, іншими органами місцевого самоврядування, об'єднаннями громадян, підприємствами, установами та організаціями незалежно від форм власності, громадянами, а також у міжнародних відносинах відповідно до законодавства;

15) звертається до суду щодо визнання незаконними актів інших органів місцевого самоврядування, місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ та організацій, які обмежують права та інтереси територіальної громади, а також повноваження ради та її органів;

16) укладає від імені територіальної громади, ради та її виконавчого комітету договори відповідно до законодавства, а з питань, віднесених до виключної компетенції ради, подає їх на затвердження відповідної ради;

17) веде особистий прийом громадян;

18) забезпечує на відповідній території додержання законодавства щодо розгляду звернень громадян та їх об'єднань;

18⁻¹) бере участь у здійсненні державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності в межах та у спосіб, встановлені Законом України "Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності";

19) здійснює інші повноваження місцевого самоврядування, визначені цим та іншими законами, якщо вони не віднесені до виключних повноважень ради або не віднесені радою до відання її виконавчих органів;

20) видає розпорядження у межах своїх повноважень;

5. Сільський, селищний, міський голова несе персональну відповідальність за здійснення наданих йому законом повноважень.

6. При здійсненні наданих повноважень сільський, селищний, міський голова є підзвітним, підконтрольним і відповідальним перед територіальною

громадою, відповідальним - перед відповідною радою, а з питань здійснення виконавчими органами ради повноважень органів виконавчої влади - також підконтрольним відповідним органам виконавчої влади. Сільський, селищний, міський голова щорічно звітує відповідно сільській, селищній, міській раді про здійснення державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності виконавчими органами відповідної ради.

7. Сільський, селищний, міський голова не рідше одного разу на рік звітує про свою роботу перед територіальною громадою на відкритій зустрічі з громадянами. На вимогу не менше половини депутатів відповідної ради сільський, селищний, міський голова зобов'язаний прозвітувати перед радою про роботу виконавчих органів ради у будь-який визначений ними термін.

Глава 4.

Повноваження районних і обласних рад

Стаття 43. Питання, які вирішуються районними і обласними радами виключно на їх пленарних засіданнях

1. Виключно на пленарних засіданнях районної, обласної ради вирішуються такі питання:

1) обрання голови ради, відповідно заступника голови районної ради та першого заступника, заступника голови обласної ради, звільнення їх з посади;

2) утворення, обрання і ліквідація постійних та інших комісій ради, зміна їх складу, обрання голів комісій;

3) утворення президії (колегії) ради, затвердження положення про неї;

4) затвердження за пропозицією голови ради структури виконавчого апарату ради, його чисельності, встановленої відповідно до типових штатів, затверджених Кабінетом Міністрів України, витрат на утримання ради та її виконавчого комітету;

5) затвердження регламенту ради;

6) затвердження плану роботи ради з урахуванням вимог статті 32 Закону України "Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності", заслуховування звіту про його виконання;

7) заснування аудіовізуальних (електронних) засобів масової інформації відповідної ради, призначення і звільнення їх керівників;

8) заслуховування звітів постійних комісій, керівників органів, які рада утворює, обирає та призначає;

9) розгляд запитів депутатів, прийняття рішень по них;

10) прийняття рішень щодо дострокового припинення повноважень депутата ради в порядку, встановленому законодавством;

12) прийняття за пропозицією територіальних громад рішення щодо проведення консультативного опитування з питань, які стосуються їх спільних інтересів;

13) здійснення відповідно до закону повноважень щодо організації проведення всеукраїнських референдумів та виборів органів державної влади і місцевого самоврядування;

14) затвердження відповідно до закону Положення про зміст, опис та порядок використання символіки району, області;

15) прийняття рішень щодо об'єднання в асоціації, вступ до асоціацій та інших форм добровільних об'єднань органів місцевого самоврядування, що представляють спільні інтереси територіальних громад, а також про вихід із них;

15⁻¹) укладення та схвалення угод про об'єднання єврорегіонального співробітництва, прийняття рішень про утворення об'єднання єврорегіонального співробітництва, про приєднання до такого об'єднання або про вихід з нього, затвердження статуту об'єднання єврорегіонального співробітництва та внесення до нього змін;

15⁻²) прийняття рішень про вступ до європейського об'єднання територіального співробітництва та про вихід з такого об'єднання;

16) затвердження програм соціально-економічного та культурного розвитку відповідно району, області, цільових програм з інших питань, заслуховування звітів про їх виконання;

17) розгляд прогнозів відповідно районних, обласних бюджетів, затвердження таких бюджетів, внесення змін до них, затвердження звітів про їх виконання;

18) розподіл переданих з державного бюджету коштів у вигляді дотацій, субвенцій відповідно між районними бюджетами, місцевими бюджетами міст обласного значення, сіл, селищ, міст районного значення;

19) вирішення за дорученням відповідних рад питань про продаж, передачу в оренду, концесію або під заставу об'єктів комунальної власності, які забезпечують спільні потреби територіальних громад і перебувають в управлінні районних, обласних рад, а також придбання таких об'єктів в установленому законом порядку;

20) вирішення в установленому законом порядку питань щодо управління об'єктами спільної власності територіальних громад сіл, селищ, міст, районів у містах, що перебувають в управлінні районних і обласних рад; призначення і звільнення їх керівників;

21) вирішення відповідно до закону питань регулювання земельних відносин;

22) вирішення відповідно до закону питань про надання дозволу на спеціальне використання природних ресурсів відповідно районного, обласного значення, а також про скасування такого дозволу;

23) встановлення правил користування водозабірними спорудами, призначеними для задоволення питних, побутових та інших потреб населення, зон санітарної охорони джерел водопостачання, обмеження або заборони використання підприємствами питної води у промислових цілях;

24) прийняття рішень про організацію територій і об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення та інших територій, що підлягають особливій охороні; внесення пропозицій до відповідних державних органів про оголошення природних та інших об'єктів, що мають екологічну, історичну, культурну або наукову цінність, пам'ятками історії або культури, які охороняються законом, прийняття рішень про оголошення в місцях масового розмноження та вирощування потомства дикими тваринами "сезону тиші" з обмеженням господарської діяльності та добуванням об'єктів тваринного світу;

25) прийняття за пропозицією відповідних сільських, селищних, міських рад рішень, пов'язаних зі створенням спеціальних вільних та інших зон, зміною у статусі цих зон, внесення до відповідних органів пропозицій з цих питань;

26) прийняття рішень з питань адміністративно-територіального устрою в межах і в порядку, визначених законом;

27) прийняття рішень щодо делегування місцевим державним адміністраціям окремих повноважень районних, обласних рад;

28) заслуховування звітів голів місцевих державних адміністрацій, їх заступників, керівників структурних підрозділів місцевих державних адміністрацій про виконання програм соціально-економічного та культурного розвитку, бюджету, рішень ради із зазначених питань, а також про здійснення місцевими державними адміністраціями делегованих їм радою повноважень;

29) прийняття рішення про недовіру голові відповідної місцевої державної адміністрації;

30) прийняття рішень про звернення до суду щодо визнання незаконними актів місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ та організацій, які обмежують права територіальних громад у сфері їх спільних інтересів, а також повноваження районних, обласних рад та їх органів;

31) внесення до Кабінету Міністрів України пропозицій щодо голови відповідної місцевої державної адміністрації;

32) надання згоди на передачу об'єктів з державної власності у спільну власність територіальних громад сіл, селищ, міст та прийняття рішень про передачу об'єктів права спільної власності територіальних громад сіл, селищ, міст, що перебувають в управлінні районних, обласних рад, у державну власність, а також щодо придбання об'єктів державної власності;

35) затвердження відповідно до закону Положення про помічника-консультанта депутата ради та опису посвідчення помічника-консультанта депутата ради;

36) заслуховування інформації прокурорів та керівників органів Національної поліції про стан законності, боротьби із злочинністю, охорони громадського порядку та результати діяльності на відповідній території;

37) встановлення тарифів на житлово-комунальні послуги, які надаються підприємствами, що перебувають у спільній власності територіальних громад, представництво інтересів яких здійснює відповідна районна чи обласна рада, а також суб'єктами господарювання, що здійснюють управління (експлуатацію) цілісними майновими комплексами таких підприємств.

2. Районні і обласні ради можуть розглядати і вирішувати на пленарних засіданнях й інші питання, віднесені до їх відання цим та іншими законами.

3. Крім питань, зазначених у частині першій цієї статті, виключно на пленарних засіданнях обласних рад вирішуються такі питання:

2) прийняття у межах, що визначаються законами, рішень з питань боротьби зі стихійним лихом, епідеміями, епізоотіями, які передбачають за їх порушення адміністративну відповідальність;

4) прийняття рішень про віднесення лісів до категорії захисності, а також про поділ лісів за розрядами такс у випадках і порядку, передбачених законом;

5) прийняття рішень щодо здійснення місцевих зовнішніх запозичень і надання місцевих гарантій відповідно до вимог, встановлених Бюджетним кодексом України.

Стаття 44. Делегування повноважень районних і обласних рад відповідним місцевим державним адміністраціям

1. Районні, обласні ради делеguють відповідним місцевим державним адміністраціям такі повноваження:

1) підготовка і внесення на розгляд ради проектів програм соціально-економічного та культурного розвитку відповідно районів і областей, цільових програм з інших питань, а в місцях компактного проживання національних меншин - також програм їх національно-культурного розвитку,

проектів рішень, інших матеріалів з питань, передбачених цією статтею; забезпечення виконання рішень ради;

2) підготовка пропозицій до програм соціально-економічного та культурного розвитку відповідно областей та загальнодержавних програм економічного, науково-технічного, соціального та культурного розвитку України;

3) забезпечення збалансованого економічного і соціального розвитку відповідної території, ефективного використання природних, трудових і фінансових ресурсів;

4) підготовка і подання до відповідних органів виконавчої влади фінансових показників і пропозицій до проекту Державного бюджету України;

5) сприяння інвестиційній діяльності на території району, області;

6) об'єднання на договірних засадах коштів підприємств, установ та організацій, розташованих на відповідній території, і населення, а також бюджетних коштів на будівництво, реконструкцію, ремонт та утримання на пайових засадах об'єктів соціальної і виробничої інфраструктури, шляхів місцевого значення, на капітальний та поточний ремонт вулиць і доріг населених пунктів та інших доріг, які є складовими автомобільних доріг державного значення (як співфінансування на договірних засадах) та на заходи щодо охорони праці та охорони навколишнього природного середовища;

7) залучення в порядку, встановленому законом, підприємств, установ та організацій, які не належать до комунальної власності, до участі в обслуговуванні населення відповідної території, координація цієї роботи;

8) затвердження маршрутів і графіків руху місцевого пасажирського транспорту незалежно від форм власності, узгодження цих питань стосовно транзитного пасажирського транспорту;

9) підготовка питань про визначення у встановленому законом порядку території, вибір, вилучення (випуск) і надання землі для містобудівних потреб, визначених містобудівною документацією;

10) організація охорони, реставрації, використання пам'яток історії та культури, архітектури і містобудування, палацово-паркових, паркових та садибних комплексів, природних заповідників місцевого значення;

11) підготовка висновків щодо проектів місцевих містобудівних програм відповідних адміністративно-територіальних одиниць, що затверджуються сільськими, селищними, міськими радами;

12) видача замовникам відповідно до законодавства містобудівних умов і обмежень забудови земельних ділянок за межами населених пунктів;

13) забезпечення відповідно до законодавства розвитку науки, усіх видів освіти, охорони здоров'я, культури, фізичної культури і спорту, туризму; сприяння відродженню осередків традиційної народної творчості, національно-культурних традицій населення, художніх промислів і ремесел, роботі творчих спілок, національно-культурних товариств, асоціацій, інших громадських та неприбуткових організацій, які діють у сфері освіти, охорони здоров'я, культури, фізичної культури і спорту, сім'ї та молоді;

14) підготовка і подання на затвердження ради пропозицій щодо організації територій і об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення та інших територій, що підлягають особливій охороні; внесення пропозицій до відповідних державних органів щодо оголошення природних та інших об'єктів, що мають екологічну, історичну, культурну або наукову цінність, пам'ятками історії або культури, які охороняються законом, підготовка і подання на затвердження ради пропозицій щодо оголошення в місцях масового розмноження та вирощування потомства дикими тваринами "сезону тиші" з обмеженням господарської діяльності та добуванням об'єктів тваринного світу;

15) вжиття необхідних заходів щодо ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій відповідно до закону, інформування про них населення, залучення в установленому законом порядку до цих робіт підприємств, установ та організацій, а також населення;

16) координація на відповідній території діяльності місцевих землевпорядних органів;

17) здійснення контролю за використанням коштів, що надходять у порядку відшкодування втрат сільськогосподарського і лісгосподарського виробництва, пов'язаних із вилученням (випуком) земельних ділянок;

18) забезпечення виконання заходів з відстеження результативності регуляторних актів, прийнятих районними, обласними радами.

2. Крім повноважень, зазначених у частині першій цієї статті, обласні ради делегують обласним державним адміністраціям такі повноваження:

1) визначення відповідно до закону розміру відрахувань підприємствами, установами та організаціями, що надходять на розвиток шляхів загального користування в області;

2) погодження у випадках, передбачених законом, з відповідними сільськими, селищними, міськими радами питань щодо розподілу коштів за використання природних ресурсів, які надходять до фондів охорони навколишнього природного середовища;

3) підготовка проектів рішень про віднесення лісів до категорії захисності, а також про поділ лісів за розрядами такс у випадках і порядку, передбачених законом;

4) прийняття у встановленому законом порядку рішень про заборону використання окремих природних ресурсів загального користування;

5) визначення відповідно до законодавства режиму використання територій рекреаційних зон;

6) затвердження для підприємств, установ та організацій, розташованих на відповідній території, лімітів викидів і скидів забруднюючих речовин у довкілля та лімітів розміщення відходів у випадках, передбачених законом.

Глава 5.

Порядок формування, організація роботи органів та посадових осіб місцевого самоврядування

Стаття 45. Порядок формування рад

1. Сільська, селищна, міська, районна в місті (у разі її створення), районна, обласна рада складається з депутатів, які обираються жителями відповідного села, селища, міста, району в місті, району, області на основі загального, рівного і прямого виборчого права шляхом таємного голосування.

2. Порядок організації і проведення виборів депутатів визначається законом.

3. Загальний склад ради визначається відповідно до закону про вибори.

4. Рада вважається повноважною за умови обрання не менш як двох третин депутатів від загального складу ради.

5. У разі якщо до ради обрано менше двох третин її складу, до обрання необхідної кількості депутатів продовжує здійснювати повноваження рада попереднього скликання.

6. У разі дострокового припинення повноважень деяких депутатів, внаслідок чого до складу ради входить менш як дві третини депутатів, до обрання необхідної кількості депутатів така рада вважається повноважною за наявності більше половини депутатів від загального складу ради.

7. Строк повноважень місцевої ради, обраної на чергових місцевих виборах, визначається Конституцією України.

8. Повноваження місцевої ради, обраної на позачергових, повторних або перших виборах, закінчуються в день відкриття першої сесії відповідної ради, обраної на наступних (чергових або позачергових) виборах.

Стаття 46. Сесія ради

1. Сільська, селищна, міська, районна у місті (у разі її створення), районна, обласна рада проводить свою роботу сесійно. Сесія складається з пленарних засідань ради, а також засідань постійних комісій ради.

2. Перша сесія новообраної сільської, селищної, міської ради скликається відповідною територіальною виборчою комісією не пізніше як через два тижні після реєстрації новообраних депутатів ради в кількості, яка забезпечує повноважність складу ради відповідно до статті 45 цього Закону. Перше пленарне засідання першої сесії відкриває голова зазначеної територіальної виборчої комісії, який інформує раду про підсумки виборів депутатів, а також про підсумки виборів відповідно сільського, селищного, міського голови. З моменту визнання повноважень депутатів ради нового скликання та новообраного сільського, селищного, міського голови відповідно до статті 42 цього Закону головує на пленарних засіданнях ради першої сесії новообраний голова.

У разі якщо на час проведення першої сесії відповідний сільський, селищний, міський голова не зареєстрований відповідно до закону про місцеві вибори, про що на сесії ради інформує голова територіальної виборчої комісії, рада обирає тимчасову президію з числа депутатів ради в кількості трьох - п'яти осіб. Члени тимчасової президії по черговою головують на пленарних засіданнях ради до обрання секретаря ради. З часу обрання секретаря ради він головує на пленарних засіданнях ради.

3. Першу сесію новообраної районної у місті, районної, обласної ради скликає відповідна територіальна виборча комісія не пізніше як через два тижні після реєстрації новообраних депутатів ради у кількості, яка забезпечує повноважність складу ради відповідно до статті 45 цього Закону. Перше пленарне засідання першої сесії відкриває голова зазначеної територіальної виборчої комісії, який інформує раду про підсумки виборів депутатів. З моменту визнання повноважень депутатів ради нового скликання рада обирає тимчасову президію з числа депутатів ради в кількості не більше п'яти осіб - представників партій (блоків), які набрали найбільшу кількість голосів на виборах. Члени тимчасової президії по черговою головують на пленарних засіданнях ради до обрання голови ради. З часу обрання голови ради він веде пленарні засідання ради відповідно до вимог цього Закону та регламенту ради.

4. Наступні сесії ради скликаються: сільської, селищної, міської - відповідно сільським, селищним, міським головою; районної у місті, районної, обласної - головою відповідної ради.

5. Сесія ради скликається в міру необхідності, але не менше одного разу на квартал, а з питань відведення земельних ділянок та надання документів

дозвільного характеру у сфері господарської діяльності - не рідше ніж один раз на місяць.

6. У разі немотивованої відмови сільського, селищного, міського голови, голови районної у місті, районної, обласної ради або неможливості його скликати сесію ради сесія скликається: сільської, селищної, міської ради - секретарем сільської, селищної, міської ради; районної у місті, районної, обласної ради - відповідно заступником голови районної у місті, районної ради чи першим заступником, заступником голови обласної ради.

У цих випадках сесія скликається:

1) якщо сесія не скликається сільським, селищним, міським головою (головою районної у місті, районної, обласної ради) у строки, передбачені цим Законом;

2) якщо сільський, селищний, міський голова (голова районної у місті, районної, обласної ради) без поважних причин не скликав сесію у двотижневий строк після настання умов, передбачених частиною сьомою цієї статті.

7. Сесія сільської, селищної, міської, районної у місті ради повинна бути також скликана за пропозицією не менш як однієї третини депутатів від загального складу відповідної ради, виконавчого комітету сільської, селищної, міської, районної у місті ради, а сесія районної, обласної ради - також за пропозицією не менш як однієї третини депутатів від загального складу відповідної ради або голови відповідної місцевої державної адміністрації.

8. Сесія ради скликається для розгляду електронної петиції, що набрала необхідну кількість підписів, протягом строку, встановленого для її розгляду.

9. У разі якщо посадові особи, зазначені у частинах четвертій та шостій цієї статті, у двотижневий строк не скликають сесію на вимогу суб'єктів, зазначених у частині сьомій цієї статті, або у разі якщо такі посади є вакантними сесія може бути скликана депутатами відповідної ради, які становлять не менш як одну третину складу ради, або постійною комісією ради.

10. Рішення про скликання сесії ради відповідно до частин четвертої, шостої та восьмої цієї статті доводиться до відома депутатів і населення не пізніше як за 10 днів до сесії, а у виняткових випадках - не пізніше як за день до сесії із зазначенням часу скликання, місця проведення та питань, які передбачається внести на розгляд ради.

11. Сесію сільської, селищної, міської ради відкриває і веде відповідно сільський, селищний, міський голова, а у випадках, передбачених частиною шостою цієї статті, - секретар ради; сесію районної у місті, районної,

обласної ради - голова ради або відповідно заступник голови районної у місті, районної ради чи перший заступник, заступник голови обласної ради. У випадку, передбаченому частиною восьмою цієї статті, сесію відкриває за дорученням групи депутатів, з ініціативи якої скликана сесія, один з депутатів, що входить до її складу, а веде за рішенням ради - один з депутатів цієї ради.

12. Сесія ради є повноважною, якщо в її пленарному засіданні бере участь більше половини депутатів від загального складу ради.

13. Пропозиції щодо питань на розгляд ради можуть вноситися сільським, селищним, міським головою, постійними комісіями, депутатами, виконавчим комітетом ради, головою місцевої державної адміністрації, головою районної, обласної ради, загальними зборами громадян. Пропозиції щодо прийняття рішень, які відповідно до закону є регуляторними актами, вносяться з урахуванням вимог Закону України "Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності".

14. Не пізніше як на другій сесії затверджується регламент роботи відповідної ради, а також положення про постійні комісії ради.

15. Порядок проведення першої сесії ради, порядок обрання голови та заступника (заступників) голови районної у місті, районної, обласної ради, секретаря сільської, селищної, міської ради, скликання чергової та позачергової сесії ради, призначення пленарних засідань ради, підготовки і розгляду питань на пленарних засіданнях, прийняття рішень ради про затвердження порядку денного сесії та з інших процедурних питань, а також порядок роботи сесії визначаються регламентом ради з урахуванням вимог Закону України "Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності". До прийняття регламенту ради чергового скликання застосовується регламент ради, що діяв у попередньому скликанні.

16. Протоколи сесій сільської, селищної, міської ради, прийняті нею рішення підписуються особисто сільським, селищним, міським головою, районної у місті, районної, обласної ради - головою відповідної ради, у разі їх відсутності - відповідно секретарем сільської, селищної, міської ради, відповідно заступником голови районної у місті, районної ради чи першим заступником, заступником голови обласної ради, а у випадку, передбаченому частинами сьомою та восьмою цієї статті, - депутатом ради, який за дорученням депутатів головував на її засіданні.

17. Сесії ради проводяться гласно із забезпеченням права кожного бути присутнім на них, крім випадків, передбачених законодавством. Порядок доступу до засідань визначається радою відповідно до закону. Протоколи

сесії ради є відкритими та оприлюднюються і надаються на запит відповідно до Закону України "Про доступ до публічної інформації".

Стаття 47. Постійні комісії ради

1. Постійні комісії ради є органами ради, що обираються з числа її депутатів, для вивчення, попереднього розгляду і підготовки питань, які належать до її відання, здійснення контролю за виконанням рішень ради, її виконавчого комітету.

2. Постійні комісії обираються радою на строк її повноважень у складі голови і членів комісії. Всі інші питання структури комісії вирішуються відповідною комісією.

3. До складу постійних комісій не можуть бути обрані сільський, селищний, міський голова, секретар сільської, селищної, міської ради, голова районної у місті (у разі її створення), районної, обласної ради, їх заступники.

4. Постійні комісії за дорученням ради або за власною ініціативою попередньо розглядають проекти програм соціально-економічного і культурного розвитку, місцевого бюджету, звіти про виконання програм і бюджету, вивчають і готують питання про стан та розвиток відповідних галузей господарського і соціально-культурного будівництва, інші питання, які вносяться на розгляд ради, розробляють проекти рішень ради та готують висновки з цих питань, виступають на сесіях ради з доповідями і співповідями.

5. Постійні комісії попередньо розглядають кандидатури осіб, які пропонуються для обрання, затвердження, призначення або погодження відповідною радою, готують висновки з цих питань.

6. Постійні комісії за дорученням ради, голови, відповідно заступника голови районної у місті, районної ради чи першого заступника, заступника голови обласної ради, секретаря сільської, селищної, міської ради або за власною ініціативою вивчають діяльність підзвітних і підконтрольних раді та виконавчому комітету сільської, селищної, міської, районної у місті ради органів, а також з питань, віднесених до відання ради, місцевих державних адміністрацій, підприємств, установ та організацій, їх філіалів і відділень незалежно від форм власності та їх посадових осіб, подають за результатами перевірки рекомендації на розгляд їх керівників, а в необхідних випадках - на розгляд ради або виконавчого комітету сільської, селищної, міської, районної у місті ради; здійснюють контроль за виконанням рішень ради, виконавчого комітету сільської, селищної, міської, районної у місті ради.

7. Постійні комісії у питаннях, які належать до їх відання, та в порядку, визначеному законом, мають право отримувати від керівників органів,

підприємств, установ, організацій та їх філіалів і відділень необхідні матеріали і документи.

8. Організація роботи постійної комісії ради покладається на голову комісії. Голова комісії скликає і веде засідання комісії, дає доручення членам комісії, представляє комісію у відносинах з іншими органами, об'єднаннями громадян, підприємствами, установами, організаціями, а також громадянами, організує роботу по реалізації висновків і рекомендацій комісії. У разі відсутності голови комісії або неможливості ним виконувати свої повноваження з інших причин його функції здійснює заступник голови комісії або секретар комісії.

9. Засідання постійної комісії скликається в міру необхідності і є правомочним, якщо в ньому бере участь не менш як половина від загального складу комісії.

10. За результатами вивчення і розгляду питань постійні комісії готують висновки і рекомендації. Висновки і рекомендації постійної комісії приймаються більшістю голосів від загального складу комісії і підписуються головою комісії, а в разі його відсутності - заступником голови або секретарем комісії. Протоколи засідань комісії підписуються головою і секретарем комісії. Висновки і рекомендації постійної комісії, протоколи її засідань є відкритими та оприлюднюються і надаються на запит відповідно до Закону України "Про доступ до публічної інформації".

11. Рекомендації постійних комісій підлягають обов'язковому розгляду органами, підприємствами, установами, організаціями, посадовими особами, яким вони адресовані. Про результати розгляду і вжиті заходи повинно бути повідомлено комісіям у встановлений ними строк.

12. Постійна комісія для вивчення питань, розробки проектів рішень ради може створювати підготовчі комісії і робочі групи з залученням представників громадськості, вчених і спеціалістів. Питання, які належать до відання кількох постійних комісій, можуть за ініціативою комісії, а також за дорученням ради, її голови, відповідно заступника голови районної у місті, районної ради чи першого заступника, заступника голови обласної ради, секретаря сільської, селищної, міської ради розглядатися постійними комісіями спільно. Висновки і рекомендації, прийняті постійними комісіями на їх спільних засіданнях, підписуються головами відповідних постійних комісій.

13. Депутати працюють у постійних комісіях на громадських засадах. За рішенням обласних рад голови постійних комісій з питань бюджету можуть працювати в раді на постійній основі.

14. Постійні комісії є підзвітними раді та відповідальними перед нею.

15. Перелік, функціональна спрямованість і порядок організації роботи постійних комісій визначаються регламентом відповідної ради та Положенням про постійні комісії, що затверджується радою з урахуванням вимог Закону України "Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності" щодо реалізації повноважень ради у здійсненні державної регуляторної політики постійними комісіями відповідної ради.

Стаття 48. Тимчасові контрольні комісії ради

1. Тимчасові контрольні комісії ради є органами ради, які обираються з числа її депутатів для здійснення контролю з конкретно визначених радою питань, що належать до повноважень місцевого самоврядування. Контрольні комісії подають звіти і пропозиції на розгляд ради.

2. Рішення про створення тимчасової контрольної комісії ради, її назву та завдання, персональний склад комісії та її голову вважається прийнятим, якщо за це проголосувало не менше однієї третини депутатів від загального складу ради.

3. Засідання тимчасових контрольних комісій ради проводяться, як правило, закриті. Депутати, які входять до складу тимчасової контрольної комісії, та залучені комісією для участі в її роботі спеціалісти, експерти, інші особи не повинні розголошувати інформацію, яка стала їм відома у зв'язку з її роботою.

4. Повноваження тимчасової контрольної комісії ради припиняються з моменту прийняття радою остаточного рішення щодо результатів роботи цієї комісії, а також у разі припинення повноважень ради, яка створила цю комісію.

Стаття 49. Депутат ради

1. Повноваження депутата ради починаються з моменту офіційного оголошення відповідною територіальною виборчою комісією на сесії ради рішення про підсумки виборів та визнання повноважень депутатів і закінчуються в день першої сесії ради нового скликання. Повноваження депутата можуть бути припинені достроково у випадках, передбачених законом.

Рада невідкладно інформує відповідну територіальну виборчу комісію про дострокове припинення повноважень депутата ради.

2. Депутат представляє інтереси всієї територіальної громади, має всю повноту прав, що забезпечують його активну участь у діяльності ради та утворюваних нею органів, несе обов'язки перед виборцями, радою та її органами, виконує їх доручення. Депутат, крім секретаря ради, повинен входити до складу однієї з постійних комісій ради.

3. На час сесій, засідань постійних комісій рад, а також для здійснення депутатських повноважень в інших, передбачених законом випадках, депутат звільняється від виконання виробничих або службових обов'язків з відшкодуванням йому середнього заробітку за основним місцем роботи та інших витрат, пов'язаних з депутатською діяльністю, за рахунок відповідного місцевого бюджету.

4. Депутат зобов'язаний брати участь у роботі сесій ради, засідань постійної та інших комісій ради, до складу яких його обрано.

5. У разі пропуску депутатом протягом року більше половини пленарних засідань ради або засідань постійної комісії, невиконання ним без поважних причин рішень і доручень ради та її органів відповідна рада може звернутися до виборців з пропозицією про відкликання такого депутата у встановленому законом порядку.

6. Депутат має право ухвального голосу з усіх питань, які розглядаються на сесіях ради, а також на засіданнях постійної та інших комісій ради, до складу яких його обрано.

7. Депутат має право звернутися із запитом до керівників ради та її органів, сільського, селищного, міського голови, керівників органів, підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності, розташованих або зареєстрованих на відповідній території, а депутат міської (міста обласного значення), районної, обласної ради - також до голови місцевої державної адміністрації з питань, віднесених до відання ради.

8. Орган або посадова особа, до яких звернено запит, зобов'язані дати усну чи письмову відповідь на запит на сесії ради у строки і в порядку, встановлені радою відповідно до закону. За результатами розгляду запиту рада приймає рішення.

9. Пропозиції і зауваження, висловлені депутатами на сесії ради, або передані в письмовій формі головуючому на сесії, розглядаються радою чи за її дорученням постійними комісіями ради або надсилаються на розгляд підзвітним і підконтрольним їй органам та посадовим особам, які зобов'язані розглянути ці пропозиції і зауваження у строки, встановлені радою, і про вжиті заходи повідомити депутатів та раді.

10. Депутат має право знайомитися з будь-якими офіційними документами, які зберігаються у відповідних органах місцевого самоврядування, та робити виписки, копіювання цих документів.

11. Повноваження депутатів, порядок організації і гарантії депутатської діяльності визначаються Конституцією України, цим Законом, законом про статус депутата, іншими законами.

Стаття 50. Секретар сільської, селищної, міської ради

1. Секретар сільської, селищної, міської ради працює в раді на постійній основі. Секретар ради обирається радою з числа її депутатів на строк повноважень ради за пропозицією відповідного сільського, селищного, міського голови. Пропозиція щодо кандидатури секретаря ради може вноситися на розгляд ради не менш як половиною депутатів від загального складу відповідної ради у разі, якщо:

1) на день проведення першої сесії сільської, селищної, міської ради, обраної на чергових виборах, не завершені вибори відповідно сільського, селищного, міського голови;

2) рада не підтримала кандидатуру на посаду секретаря ради, запропоновану відповідним сільським, селищним, міським головою;

3) протягом тридцяти днів з дня відкриття першої сесії сільської, селищної, міської ради відповідний сільський, селищний, міський голова не вніс кандидатуру на посаду секретаря ради;

4) на наступній черговій сесії після виникнення вакансії секретаря ради у зв'язку з достроковим припиненням його повноважень відповідний сільський, селищний, міський голова не вніс на розгляд ради кандидатуру на посаду секретаря ради;

5) посада секретаря ради стає вакантною під час вакантності посади відповідного сільського, селищного, міського голови у зв'язку з достроковим припиненням його повноважень.

У разі якщо рада не підтримала кандидатуру, внесenu на її розгляд не менш як половиною депутатів від загального складу відповідної ради згідно з пунктом 2 цієї частини, наступну пропозицію щодо кандидатури секретаря ради вносить відповідний сільський, селищний, міський голова.

2. Секретар сільської, селищної, міської ради не може суміщати свою службову діяльність з іншою посадою, у тому числі на громадських засадах, займатися іншою оплачуваною (крім викладацької, наукової і творчої діяльності, медичної практики, інструкторської та суддівської практики із спорту) або підприємницькою діяльністю.

3. Секретар сільської, селищної, міської ради:

1) у випадку, передбаченому частиною першою статті 42 цього Закону, здійснює повноваження сільського, селищного, міського голови;

2) скликає сесії ради у випадках, передбачених частиною шостою статті 46 цього Закону; повідомляє депутатам і доводить до відома населення інформацію про час і місце проведення сесії ради, питання, які передбачається внести на розгляд ради;

3) веде засідання ради та підписує її рішення у випадках, передбачених частиною шостою статті 46 цього Закону;

4) організує підготовку сесій ради, питань, що вносяться на розгляд ради, забезпечує оприлюднення проектів рішень ради відповідно до Закону України "Про доступ до публічної інформації" та інших законів;

5) забезпечує своєчасне доведення рішень ради до виконавців і населення, організує контроль за їх виконанням, забезпечує оприлюднення рішень ради відповідно до Закону України "Про доступ до публічної інформації", забезпечує офіційне оприлюднення рішень ради, які відповідно до закону є регуляторними актами, а також документів, підготовлених у процесі здійснення радою регуляторної діяльності, та інформації про здійснення радою регуляторної діяльності;

6) за дорученням сільського, селищного, міського голови координує діяльність постійних та інших комісій ради, дає їм доручення, сприяє організації виконання їх рекомендацій;

7) сприяє депутатам ради у здійсненні їх повноважень;

8) організує за дорученням ради відповідно до законодавства здійснення заходів, пов'язаних з підготовкою і проведенням референдумів та виборів до органів державної влади і місцевого самоврядування;

9) забезпечує зберігання у відповідних органах місцевого самоврядування офіційних документів, пов'язаних з місцевим самоврядуванням відповідної територіальної громади, забезпечує доступ до них осіб, яким це право надано у встановленому порядку;

10) вирішує за дорученням сільського, селищного, міського голови або відповідної ради інші питання, пов'язані з діяльністю ради та її органів.

4. Секретар сільської ради може за рішенням ради одночасно здійснювати повноваження секретаря виконавчого комітету відповідної ради.

5. Повноваження секретаря сільської, селищної, міської ради можуть бути достроково припинені за рішенням відповідної ради.

Стаття 51. Виконавчий комітет сільської, селищної, міської, районної у місті ради

1. Виконавчим органом сільської, селищної, міської, районної у місті (у разі її створення) ради є виконавчий комітет ради, який утворюється відповідною радою на строк її повноважень. Після закінчення повноважень ради, сільського, селищного, міського голови, голови районної у місті ради її виконавчий комітет здійснює свої повноваження до сформування нового складу виконавчого комітету.

2. Кількісний склад виконавчого комітету визначається відповідною радою. Персональний склад виконавчого комітету сільської, селищної, міської ради затверджується радою за пропозицією сільського, селищного,

міського голови, районної у місті ради - за пропозицією голови відповідної ради.

3. Виконавчий комітет ради утворюється у складі відповідно сільського, селищного, міського голови, районної у місті ради - голови відповідної ради, заступника (заступників) сільського, селищного, міського голови, голови районної у місті ради, керуючого справами (секретаря) виконавчого комітету, а також керівників відділів, управлінь та інших виконавчих органів ради, інших осіб. Міська рада утворює у складі виконавчого комітету ради орган з питань містобудування та архітектури.

4. До складу виконавчого комітету сільської, селищної, міської ради входять також за посадою секретар відповідної ради, староста (старости).

5. Очолює виконавчий комітет сільської, селищної, міської ради відповідно сільський, селищний, міський голова, районної у місті ради - голова відповідної ради. У виконавчому комітеті сільської ради функції секретаря виконавчого комітету за рішенням ради може здійснювати секретар відповідної ради.

6. Особи, які входять до складу виконавчого комітету, крім тих, хто працює у виконавчих органах ради на постійній основі, на час засідань виконавчого комітету, а також для здійснення повноважень в інших випадках звільняються від виконання виробничих або службових обов'язків з відшкодуванням їм середнього заробітку за основним місцем роботи та інших витрат, пов'язаних з виконанням обов'язків члена виконавчого комітету, за рахунок коштів відповідного місцевого бюджету.

7. На осіб, які входять до складу виконавчого комітету ради і працюють у ньому на постійній основі, поширюються вимоги щодо обмеження сумісності їх діяльності з іншою роботою (діяльністю), встановлені цим Законом для сільського, селищного, міського голови.

8. Виконавчий комітет ради є підзвітним і підконтрольним раді, що його утворила, а з питань здійснення ним повноважень органів виконавчої влади - також підконтрольним відповідним органам виконавчої влади.

9. До складу виконавчого комітету сільської, селищної, міської, районної у місті ради не можуть входити депутати відповідної ради, крім секретаря ради.

Стаття 52. Повноваження виконавчого комітету сільської, селищної, міської, районної у місті ради

1. Виконавчий комітет сільської, селищної, міської, районної у місті (у разі її створення) ради може розглядати і вирішувати питання, віднесені цим Законом до відання виконавчих органів ради.

2. Виконавчий комітет ради:

1) попередньо розглядає та схвалює проекти місцевих програм соціально-економічного і культурного розвитку, цільових програм з інших питань, прогноз місцевого бюджету, проект місцевого бюджету, проекти рішень з інших питань, що вносяться на розгляд відповідної ради;

2) координує діяльність відділів, управлінь та інших виконавчих органів ради, підприємств, установ та організацій, що належать до комунальної власності відповідної територіальної громади, заслуховує звіти про роботу їх керівників;

3) має право змінювати або скасовувати акти підпорядкованих йому відділів, управлінь, інших виконавчих органів ради, а також їх посадових осіб.

3. Сільська, селищна, міська рада може прийняти рішення про розмежування повноважень між її виконавчим комітетом, відділами, управліннями, іншими виконавчими органами ради та сільським, селищним, міським головою в межах повноважень, наданих цим Законом виконавчим органам сільських, селищних, міських рад.

Стаття 53. Організація роботи виконавчого комітету сільської, селищної, міської, районної у місті ради

Основною формою роботи виконавчого комітету сільської, селищної, міської, районної у місті (у разі її створення) ради є його засідання. Засідання виконавчого комітету скликаються відповідно сільським, селищним, міським головою (головою районної у місті ради), а в разі його відсутності чи неможливості здійснення ним цієї функції - заступником сільського, селищного, міського голови з питань діяльності виконавчих органів ради (районної у місті ради - заступником голови ради) в міру необхідності, але не рідше одного разу на місяць, і є правомочними, якщо в них бере участь більше половини від загального складу виконавчого комітету.

Стаття 54. Відділи, управління та інші виконавчі органи сільської, селищної, міської, районної у місті ради

1. Сільська, селищна, міська, районна у місті (у разі її створення) рада у межах затверджених нею структури і штатів може створювати відділи, управління та інші виконавчі органи для здійснення повноважень, що належать до відання виконавчих органів сільських, селищних, міських рад. Організаційні засади реалізації повноважень виконавчих органів сільських, селищних, міських рад щодо здійснення державної регуляторної політики визначаються Законом України "Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності".

2. Відділи, управління та інші виконавчі органи ради є підзвітними і підконтрольними раді, яка їх утворила, підпорядкованими її виконавчому

комітету, сільському, селищному, міському голові, голові районної у місті ради.

3. Керівники відділів, управлінь та інших виконавчих органів ради призначаються на посаду і звільняються з посади сільським, селищним, міським головою, головою районної у місті ради одноособово, а у випадках, передбачених законом, - за погодженням з відповідними органами виконавчої влади.

4. Положення про відділи, управління та інші виконавчі органи ради затверджуються відповідною радою.

Стаття 54¹. Повноваження старости

1. Староста:

1) представляє інтереси жителів відповідного села, селища у виконавчих органах сільської, селищної, міської ради;

2) бере участь у пленарних засіданнях сільської, селищної, міської ради та засіданнях її постійних комісій;

3) має право на гарантований виступ на пленарних засіданнях сільської, селищної, міської ради, засіданнях її постійних комісій з питань, що стосуються інтересів жителів відповідного села, селища;

4) сприяє жителям відповідного села, селища у підготовці документів, що подаються до органів місцевого самоврядування;

5) бере участь в організації виконання рішень сільської, селищної, міської ради, її виконавчого комітету, розпоряджень сільського, селищного, міського голови на території відповідного старостинського округу та у здійсненні контролю за їх виконанням;

6) бере участь у підготовці проекту місцевого бюджету в частині фінансування програм, що реалізуються на території відповідного старостинського округу;

7) вносить пропозиції до виконавчого комітету сільської, селищної, міської ради з питань діяльності на території відповідного старостинського округу виконавчих органів сільської, селищної, міської ради, підприємств, установ, організацій комунальної власності та їх посадових осіб;

8) бере участь у підготовці проектів рішень сільської, селищної, міської ради, що стосуються майна територіальної громади, розташованого на території відповідного старостинського округу;

9) бере участь у здійсненні контролю за використанням об'єктів комунальної власності, розташованих на території відповідного старостинського округу;

10) бере участь у здійсненні контролю за станом благоустрою відповідного села, селища та інформує сільського, селищного, міського

голову, виконавчі органи сільської, селищної, міської ради про його результати;

11) отримує від виконавчих органів сільської, селищної, міської ради, підприємств, установ, організацій комунальної власності та їх посадових осіб інформацію, документи і матеріали, необхідні для здійснення наданих йому повноважень;

12) сприяє утворенню та діяльності органів самоорганізації населення, організації та проведенню загальних зборів, громадських слухань та інших форм безпосередньої участі громадян у вирішенні питань місцевого значення у відповідному селі, селищі;

13) здійснює інші повноваження, визначені цим та іншими законами.

2. При здійсненні наданих повноважень староста є підзвітним, підконтрольним і відповідальним перед жителями відповідного села, селища, відповідальним - перед сільською, селищною, міською радою.

3. Староста не рідше одного разу на рік звітує про свою роботу перед жителями відповідного села, селища на відкритій зустрічі з громадянами. На вимогу не менше половини депутатів сільської, селищної, міської ради староста інформує раду про свою роботу.

4. На старост поширюються гарантії діяльності депутатів місцевих рад, передбачені Законом України "Про статус депутатів місцевих рад", якщо інше не встановлено законом";

Стаття 55. Голова районної, обласної, районної у місті ради

1. Голова районної, обласної, районної у місті (у разі її створення) ради обирається відповідною радою шляхом таємного голосування з числа її депутатів на строк повноважень ради.

2. Голова ради здійснює свої повноваження до припинення ним повноважень депутата ради відповідного скликання, крім випадків, передбачених частинами четвертою та п'ятою цієї статті. Голова ради вважається звільненим з посади з дня припинення ним депутатських повноважень або повноважень голови.

3. Голова ради працює у раді на постійній основі, не може мати інший представницький мандат, суміщати свою службову діяльність з іншою роботою, у тому числі на громадських засадах, займатися іншою оплачуваною (крім викладацької, наукової і творчої діяльності, медичної практики, інструкторської та суддівської практики із спорту) або підприємницькою діяльністю, входити до складу правління, інших виконавчих чи контрольних органів, чи наглядової ради підприємства або організації, що має на меті одержання прибутку (крім випадків, коли особи здійснюють функції з управління акціями (частками, паями), що належать

державі чи територіальній громаді, та представляють інтереси держави чи територіальної громади в раді (спостережній раді), ревізійній комісії господарської організації).

4. У своїй діяльності голова ради є підзвітним раді та може бути звільнений з посади радою шляхом таємного голосування. Питання про звільнення голови ради може бути внесено на розгляд ради на вимогу не менш як третини депутатів від загального складу ради.

Звільнення особи з посади голови ради не має наслідком припинення нею повноважень депутата цієї ради.

5. Повноваження голови районної, обласної, районної у місті ради також вважаються достроково припиненими без припинення повноважень депутата ради в разі звернення з особистою заявою до відповідної ради про складення ним повноважень голови ради.

Зазначені повноваження голови районної, обласної, районної у місті ради припиняються, а відповідна особа звільняється з посади голови ради з дня прийняття відповідною радою рішення, яким береться до відома зазначений факт.

6. Голова районної, обласної, районної у місті ради:

1) скликає сесії ради, повідомляє депутатам і доводить до відома населення інформацію про час і місце проведення сесії ради, питання, які передбачається внести на розгляд ради, веде засідання ради;

2) забезпечує підготовку сесій ради і питань, що вносяться на її розгляд, доведення рішень ради до виконавців, організує контроль за їх виконанням;

3) представляє раді кандидатури для обрання на посаду відповідно заступника голови районної, районної у місті ради чи першого заступника, заступника голови обласної ради; вносить на затвердження ради пропозиції щодо структури органів ради, її виконавчого апарату, витрат на їх утримання;

4) вносить раді пропозиції щодо утворення і обрання постійних комісій ради;

5) координує діяльність постійних комісій ради, дає їм доручення, сприяє організації виконання їх рекомендацій;

6) організує подання депутатам допомоги у здійсненні ними своїх повноважень;

7) організує відповідно до законодавства проведення референдумів та виборів до органів державної влади і місцевого самоврядування;

8) організує роботу президії (колегії) ради (у разі її створення);

9) призначає і звільняє керівників та інших працівників структурних підрозділів виконавчого апарату ради;

10) здійснює керівництво виконавчим апаратом ради;

11) є розпорядником коштів, передбачених на утримання ради та її виконавчого апарату;

12) підписує рішення ради, протоколи сесій ради;

13) забезпечує роботу по розгляду звернень громадян та доступу до публічної інформації; веде особистий прийом громадян;

14) забезпечує гласність у роботі ради та її органів, обговорення громадянами проектів рішень ради, важливих питань місцевого значення, вивчення громадської думки, оприлюднює рішення ради;

15) представляє раду у відносинах з державними органами, іншими органами місцевого самоврядування, об'єднаннями громадян, трудовими колективами, адміністрацією підприємств, установ, організацій і громадянами, а також у зовнішніх відносинах відповідно до законодавства;

16) за рішенням ради звертається до суду щодо визнання незаконними актів місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ та організацій, які обмежують права територіальних громад у сфері їх спільних інтересів, а також повноваження районних, обласних рад та їх органів;

17) звітує перед радою про свою діяльність не менше одного разу на рік, у тому числі про виконання Закону України "Про доступ до публічної інформації", здійснення державної регуляторної політики відповідно виконавчим апаратом районної, обласної ради, районної у місті ради, а на вимогу не менш як третини депутатів - у визначений радою термін;

18) вирішує інші питання, доручені йому радою.

7. Голова районної, обласної, районної у місті ради в межах своїх повноважень видає розпорядження.

Стаття 56. Заступник голови районної, районної у місті ради та перший заступник, заступник голови обласної ради

1. Районна, районна у місті рада обирає заступника голови ради.

Обласна рада обирає першого заступника, заступника голови ради.

2. Заступник голови районної, районної у місті (у разі її створення) ради, перший заступник, заступник голови обласної ради обираються відповідною радою в межах строку її повноважень з числа депутатів цієї ради шляхом таємного голосування і здійснюють свої повноваження до припинення ними повноважень депутата ради відповідного скликання, крім випадків дострокового припинення їх повноважень у порядку, встановленому частинами третьою та четвертою цієї статті.

3. Повноваження заступника голови районної у місті, районної ради, першого заступника, заступника голови обласної ради можуть бути достроково припинені без припинення повноважень депутата відповідної ради за рішенням відповідної ради, що приймається шляхом таємного

голосування. Питання про дострокове припинення їх повноважень може бути внесено на розгляд відповідної ради на вимогу не менш як третини депутатів від загального складу ради або голови ради.

4. Повноваження заступника голови районної у місті, районної ради, першого заступника, заступника голови обласної ради також вважаються достроково припиненими без припинення повноважень депутата відповідної ради в разі звернення з особистою заявою до відповідної ради про складення ним повноважень заступника (першого заступника) голови ради.

Зазначені повноваження заступника (першого заступника) голови ради припиняються з дня прийняття відповідною радою рішення, яким береться до відома зазначений факт.

5. У випадках, передбачених частинами третьою та четвертою цієї статті, відповідна особа звільняється з посади заступника (першого заступника) голови ради з дня припинення її повноважень.

6. Заступник голови районної у місті, районної ради, перший заступник голови обласної ради здійснює повноваження голови відповідної ради за відсутності голови ради на підставі його розпорядження, а також у разі неможливості виконання головою ради своїх обов'язків з інших причин.

7. Заступник голови обласної ради здійснює повноваження першого заступника голови обласної ради, у тому числі передбачені частиною шостою цієї статті, за відсутності першого заступника голови обласної ради або неможливості виконання ним своїх обов'язків з інших причин.

8. Заступник голови районної у місті, районної ради, перший заступник, заступник голови обласної ради працюють у раді на постійній основі. На них поширюються вимоги щодо обмеження сумісності їх діяльності з іншою роботою (діяльністю), встановлені цим Законом для голови ради.

Стаття 57. Президія (колегія) районної, обласної ради

1. Районна, обласна рада може утворити президію (колегію) ради. Президія (колегія) ради є дорадчим органом ради, який попередньо готує узгоджені пропозиції і рекомендації з питань, що передбачається внести на розгляд ради. Президія (колегія) ради може приймати рішення, які мають дорадчий характер.

2. До складу президії (колегії) ради входять голова ради, відповідно заступник голови районної, районної у місті ради чи перший заступник, заступник голови обласної ради, голови постійних комісій ради, уповноважені представники депутатських груп і фракцій.

3. Президія (колегія) ради діє на основі Положення про неї, що затверджується радою.

Стаття 58. Виконавчий апарат районної, обласної ради

1. Виконавчий апарат районної, обласної ради забезпечує здійснення радою повноважень, наданих їй Конституцією України, цим та іншими законами.

2. Виконавчий апарат ради здійснює організаційне, правове, інформаційне, аналітичне, матеріально-технічне забезпечення діяльності ради, її органів, депутатів, сприяє здійсненню відповідною радою взаємодії і зв'язків з територіальними громадами, місцевими органами виконавчої влади, органами та посадовими особами місцевого самоврядування. Виконавчий апарат ради забезпечує виконання заходів з відстеження результативності регуляторних актів, прийнятих відповідною радою, якщо рішенням цієї ради повноваження щодо забезпечення виконання заходів з відстеження результативності цих регуляторних актів не делеговано відповідним місцевим державним адміністраціям.

3. Виконавчий апарат ради утворюється відповідною радою. Його структура, чисельність, визначена відповідно до типових штатів, затверджених Кабінетом Міністрів України, та витрати на утримання встановлюються радою за поданням її голови.

4. Виконавчий апарат ради за посадою очолює голова відповідної ради.

Стаття 59. Акти органів та посадових осіб місцевого самоврядування

1. Рада в межах своїх повноважень приймає нормативні та інші акти у формі рішень.

2. Рішення ради приймається на її пленарному засіданні після обговорення більшістю депутатів від загального складу ради, крім випадків, передбачених цим Законом. При встановленні результатів голосування до загального складу сільської, селищної, міської ради включається сільський, селищний, міський голова, якщо він бере участь у пленарному засіданні ради, і враховується його голос.

3. Рішення ради приймаються відкритим поіменним голосуванням, окрім випадків, передбачених пунктами 4 і 16 статті 26, пунктами 1, 29 і 31 статті 43 та статтями 55, 56 цього Закону, в яких рішення приймаються таємним голосуванням. Результати поіменного голосування підлягають обов'язковому оприлюдненню та наданню за запитом відповідно до Закону України "Про доступ до публічної інформації". На офіційному веб-сайті ради розміщуються в день голосування і зберігаються протягом необмеженого строку всі результати поіменних голосувань. Результати поіменного голосування є невід'ємною частиною протоколу сесії ради.

4. Рішення сільської, селищної, міської ради у п'ятиденний строк з моменту його прийняття може бути зупинено сільським, селищним, міським головою і внесено на повторний розгляд відповідної ради із обґрунтуванням

зауважень. Рада зобов'язана у двотижневий строк повторно розглянути рішення. Якщо рада відхилила зауваження сільського, селищного, міського голови і підтвердила попереднє рішення двома третинами депутатів від загального складу ради, воно набирає чинності.

5. Акти органів та посадових осіб місцевого самоврядування нормативно-правового характеру набирають чинності з дня їх офіційного оприлюднення, якщо органом чи посадовою особою не встановлено пізніший строк введення цих актів у дію.

6. Виконавчий комітет сільської, селищної, міської, районної у місті (у разі її створення) ради в межах своїх повноважень приймає рішення. Рішення виконавчого комітету приймаються на його засіданні більшістю голосів від загального складу виконавчого комітету і підписуються сільським, селищним, міським головою, головою районної у місті ради.

7. У разі незгоди сільського, селищного, міського голови (голови районної у місті ради) з рішенням виконавчого комітету ради він може зупинити дію цього рішення своїм розпорядженням та внести це питання на розгляд відповідної ради.

8. Сільський, селищний, міський голова, голова районної у місті, районної, обласної ради в межах своїх повноважень видає розпорядження.

9. Рішення виконавчого комітету ради з питань, віднесених до власної компетенції виконавчих органів ради, можуть бути скасовані відповідною радою.

10. Акти органів та посадових осіб місцевого самоврядування з мотивів їхньої невідповідності Конституції або законам України визнаються незаконними в судовому порядку.

11. Акти органів та посадових осіб місцевого самоврядування підлягають обов'язковому оприлюдненню та наданню за запитом відповідно до Закону України "Про доступ до публічної інформації". Проекти актів органів місцевого самоврядування оприлюднюються в порядку, передбаченому Законом України "Про доступ до публічної інформації", крім випадків виникнення надзвичайних ситуацій та інших невідкладних випадків, передбачених законом, коли такі проекти актів оприлюднюються негайно після їх підготовки.

В актах та проектах актів органів та посадових осіб місцевого самоврядування не може бути обмежено доступ до інформації про витрати чи інше розпорядження бюджетними коштами, володіння, користування чи розпорядження державним чи комунальним майном, у тому числі про умови отримання цих коштів чи майна, прізвища, імена, по батькові фізичних осіб

та найменування юридичних осіб, які отримують ці кошти або майно, а також до іншої інформації, обмеження доступу до якої заборонено законом.

12. Акти органів та посадових осіб місцевого самоврядування, які відповідно до закону є регуляторними актами, розробляються, розглядаються, приймаються та оприлюднюються у порядку, встановленому Законом України "Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності".

Стаття 59¹. Конфлікт інтересів

1. Сільський, селищний, міський голова, секретар, депутат сільської, селищної, міської ради, голова, заступник голови, депутат районної, обласної, районної у місті ради бере участь у розгляді, підготовці та прийнятті рішень відповідною радою за умови самостійного публічного оголошення про це під час засідання ради, на якому розглядається відповідне питання.

2. Здійснення контролю за дотриманням вимог частини першої цієї статті, надання зазначеним у ній особам консультацій та роз'яснень щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, поведження з майном, що може бути неправомірною вигодою та подарунками, покладається на постійну комісію, визначену відповідною радою.

Примітка. Терміни "реальний конфлікт інтересів", "потенційний конфлікт інтересів", "неправомірна вигода", "подарунок" вживаються у значенні, наведеному в Законі України "Про запобігання корупції".

Розділ III

МАТЕРІАЛЬНА І ФІНАНСОВА ОСНОВА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Стаття 60. Право комунальної власності

1. Територіальним громадам сіл, селищ, міст, районів у містах належить право комунальної власності на рухоме і нерухоме майно, доходи місцевих бюджетів, інші кошти, землю, природні ресурси, підприємства, установи та організації, в тому числі банки, страхові товариства, а також пенсійні фонди, частку в майні підприємств, житловий фонд, нежитлові приміщення, заклади культури, освіти, спорту, охорони здоров'я, науки, соціального обслуговування та інше майно і майнові права, рухомі та нерухомі об'єкти, визначені відповідно до закону як об'єкти права комунальної власності, а також кошти, отримані від їх відчуження. Спадщина, визнана судом відумерлою, переходить у власність територіальної громади за місцем відкриття спадщини.

2. Підставою для набуття права комунальної власності є передача майна територіальним громадам безоплатно державою, іншими суб'єктами права

власності, а також майнових прав, створення, придбання майна органами місцевого самоврядування в порядку, встановленому законом.

3. Територіальні громади сіл, селищ, міст, районів у містах безпосередньо або через органи місцевого самоврядування можуть об'єднувати на договірних засадах на праві спільної власності об'єкти права комунальної власності, а також кошти місцевих бюджетів для виконання спільних проектів або для спільного фінансування (утримання) комунальних підприємств, установ та організацій і створювати для цього відповідні органи і служби.

4. Районні та обласні ради від імені територіальних громад сіл, селищ, міст здійснюють управління об'єктами їхньої спільної власності, що задовольняють спільні потреби територіальних громад.

5. Органи місцевого самоврядування від імені та в інтересах територіальних громад відповідно до закону здійснюють правомочності щодо володіння, користування та розпорядження об'єктами права комунальної власності, в тому числі виконують усі майнові операції, можуть передавати об'єкти права комунальної власності у постійне або тимчасове користування юридичним та фізичним особам, здавати їх в оренду, продавати і купувати, використовувати як заставу, вирішувати питання їхнього відчуження, визначати в угодах та договорах умови використання та фінансування об'єктів, що приватизуються та передаються у користування і оренду.

6. Доцільність, порядок та умови відчуження об'єктів права комунальної власності визначаються відповідною радою. Доходи від відчуження об'єктів права комунальної власності зараховуються до відповідних місцевих бюджетів і спрямовуються на фінансування заходів, передбачених бюджетами розвитку.

7. Майнові операції, які здійснюються органами місцевого самоврядування з об'єктами права комунальної власності, не повинні ослаблювати економічних основ місцевого самоврядування, зменшувати обсяг та погіршувати умови надання послуг населенню.

8. Право комунальної власності територіальної громади захищається законом на рівних умовах з правами власності інших суб'єктів. Об'єкти права комунальної власності не можуть бути вилучені у територіальних громад і передані іншим суб'єктам права власності без згоди безпосередньо територіальної громади або відповідного рішення ради чи уповноваженого нею органу, за винятком випадків, передбачених законом.

9. Сільські, селищні, міські, районні в містах (у разі їх створення) ради мають право:

1) вносити пропозиції про передачу або продаж у комунальну власність відповідних територіальних громад підприємств, установ та організацій, їх структурних підрозділів та інших об'єктів, що належать до державної та інших форм власності, якщо вони мають важливе значення для забезпечення комунально-побутових і соціально-культурних потреб територіальних громад;

2) на переважне придбання в комунальну власність приміщень, споруд, інших об'єктів, розташованих на відповідній території, якщо вони можуть бути використані для забезпечення комунально-побутових та соціально-культурних потреб територіальних громад;

3) мати об'єкти комунальної власності за межами відповідних адміністративно-територіальних одиниць.

Стаття 61. Місцеві бюджети

1. Органи місцевого самоврядування в селах, селищах, містах, районах у містах (у разі їх створення) самостійно складають та схвалюють прогнози відповідних місцевих бюджетів, розробляють, затверджують і виконують відповідні місцеві бюджети згідно з Бюджетним кодексом України.

2. Районні та обласні ради затверджують районні та обласні бюджети, які формуються з коштів державного бюджету для їх відповідного розподілу між територіальними громадами або для виконання спільних проектів та з коштів, залучених на договірних засадах з місцевих бюджетів для реалізації спільних соціально-економічних та культурних програм, контролюють їх виконання.

3. Складання і схвалення прогнозів районних і обласних бюджетів, складання і виконання відповідних бюджетів здійснюють відповідні державні адміністрації згідно з Бюджетним кодексом України.

4. Самостійність місцевих бюджетів гарантується власними та закріпленими за ними на стабільній основі законом загальнодержавними доходами, а також правом самостійно визначати напрями використання коштів місцевих бюджетів відповідно до закону.

5. Втручання державних органів у процес складання, затвердження і виконання місцевих бюджетів не допускається, за винятком випадків, передбачених цим та іншими законами.

Стаття 62. Участь держави у формуванні доходів місцевих бюджетів

1. Держава фінансово підтримує місцеве самоврядування, бере участь у формуванні доходів місцевих бюджетів, здійснює контроль за законним, доцільним, економічним, ефективним витрачанням коштів та належним їх обліком. Вона гарантує органам місцевого самоврядування доходну базу, достатню для забезпечення населення послугами на рівні мінімальних

соціальних потреб. У випадках, коли доходи від закріплених за місцевими бюджетами загальнодержавних податків та зборів перевищують мінімальний розмір місцевого бюджету, держава вилучає із місцевого бюджету до державного бюджету частину надлишку в порядку, встановленому Бюджетним кодексом України.

2. Мінімальні розміри місцевих бюджетів визначаються на основі фінансових нормативів бюджетної забезпеченості з урахуванням економічного, соціального, природного та екологічного стану відповідних територій виходячи з рівня мінімальних соціальних потреб, встановленого законом.

Стаття 63. Доходи місцевих бюджетів

1. Доходи місцевих бюджетів формуються за рахунок власних, визначених законом, джерел та закріплених у встановленому законом порядку загальнодержавних податків, зборів та інших обов'язкових платежів.

2. Доходи місцевих бюджетів районних у містах рад (у разі їх створення) формуються відповідно до обсягу повноважень, що визначаються відповідними міськими радами.

3. Склад доходів місцевих бюджетів визначається Бюджетним кодексом України та законом про Державний бюджет України.

4. Доходи місцевого бюджету зараховуються до загального або спеціального фонду місцевого бюджету відповідно до вимог Бюджетного кодексу України та закону про Державний бюджет України.

5. У складі надходжень спеціального фонду місцевого бюджету виділяються надходження бюджету розвитку, які формуються відповідно до вимог Бюджетного кодексу України.

6. Кошти державного бюджету, що передаються у вигляді дотацій та субвенцій, затверджуються у законі про Державний бюджет України для кожного відповідного місцевого бюджету згідно з Бюджетним кодексом України.

7. Кошти, передані державою у вигляді дотацій та субвенцій, можуть розподілятися Верховною Радою Автономної Республіки Крим, обласними, міськими (міст республіканського Автономної Республіки Крим і міст обласного значення), районними радами між відповідними місцевими бюджетами та використовуватися для фінансування спільних проєктів відповідних територіальних громад.

Стаття 64. Видатки місцевих бюджетів

1. Видатки, які здійснюються органами місцевого самоврядування на потреби територіальних громад, їх розмір і цільове спрямування визначаються відповідними рішеннями про місцевий бюджет; видатки,

пов'язані із здійсненням районними, обласними радами заходів щодо забезпечення спільних інтересів територіальних громад, - відповідними рішеннями про районний та обласний бюджети.

2. Сільські, селищні, міські, районні в містах (у разі їх створення) ради та їх виконавчі органи самостійно розпоряджаються коштами відповідних місцевих бюджетів, визначають напрями їх використання.

3. Районні, обласні бюджети виконують місцеві державні адміністрації в цілях і обсягах, що затверджуються відповідними радами.

4. Видатки місцевого бюджету формуються відповідно до розмежування видатків між бюджетами, визначеного Бюджетним кодексом України, для виконання повноважень органів місцевого самоврядування.

5. Видатки місцевого бюджету здійснюються із загального та спеціального фондів місцевого бюджету відповідно до вимог Бюджетного кодексу України та закону про Державний бюджет України.

6. У складі витрат спеціального фонду місцевого бюджету виділяються витрати бюджету розвитку.

7. Кошти бюджету розвитку спрямовуються на реалізацію програм соціально-економічного розвитку відповідної території, пов'язаної із здійсненням інвестиційної діяльності, здійснення інших заходів, пов'язаних з розширенням відтворенням, а також на погашення місцевого боргу.

Стаття 65. Використання вільного залишку коштів місцевих бюджетів

Перевищення залишку коштів загального фонду місцевого бюджету над оборотним залишком бюджетних коштів на кінець бюджетного періоду становить вільний залишок коштів місцевих бюджетів, який використовується на проведення витрат місцевого бюджету згідно із змінами до рішення про місцевий бюджет.

Стаття 66. Збалансування місцевих бюджетів

1. Місцеві бюджети мають бути достатніми для забезпечення виконання органами місцевого самоврядування наданих їм законом повноважень та забезпечення населення послугами не нижче рівня мінімальних соціальних потреб.

2. Повноваження на здійснення витрат місцевого бюджету мають відповідати обсягу надходжень місцевого бюджету.

3. У разі коли вичерпано можливості збалансування місцевих бюджетів і при цьому не забезпечується покриття видатків, необхідних для здійснення органами місцевого самоврядування наданих їм законом повноважень та забезпечення населення послугами не нижче рівня мінімальних соціальних потреб, держава забезпечує збалансування місцевих бюджетів шляхом

передачі необхідних коштів до відповідних місцевих бюджетів у вигляді дотацій та субвенцій відповідно до закону.

Стаття 67. Фінансове забезпечення витрат, пов'язаних із здійсненням органами місцевого самоврядування повноважень органів виконавчої влади та виконанням рішень органів державної влади

1. Держава фінансово забезпечує здійснення органами місцевого самоврядування наданих законом повноважень органів виконавчої влади у повному обсязі за рахунок закріплення за відповідними місцевими бюджетами джерел доходів бюджету, надання трансфертів з державного бюджету, а також передання органам місцевого самоврядування відповідних об'єктів державної власності.

2. Рішення органів державної влади, які призводять до додаткових витратів органів місцевого самоврядування, обов'язково супроводжуються передачею їм необхідних фінансових ресурсів. Вказані рішення виконуються органами місцевого самоврядування в межах переданих їм фінансових ресурсів. Витрати органів місцевого самоврядування, що виникли внаслідок рішень органів державної влади і попередньо не забезпечені відповідними фінансовими ресурсами, компенсуються державою.

Стаття 68. Утворення цільових фондів

1. Органи місцевого самоврядування можуть утворювати цільові фонди, які є складовою спеціального фонду відповідного місцевого бюджету.

2. Порядок формування та використання цільових фондів визначається положенням про ці фонди, що затверджується відповідною місцевою радою.

Стаття 69. Місцеві податки і збори

1. Органи місцевого самоврядування відповідно до Податкового кодексу України встановлюють місцеві податки і збори. Місцеві податки і збори зараховуються до відповідних місцевих бюджетів у порядку, встановленому Бюджетним кодексом України з урахуванням особливостей, визначених Податковим кодексом України.

Стаття 70. Участь органів місцевого самоврядування у фінансово-кредитних відносинах

1. Рада або за її рішенням інші органи місцевого самоврядування можуть здійснювати місцеві запозичення та отримувати позики місцевим бюджетам відповідно до вимог, встановлених Бюджетним кодексом України.

2. Органи місцевого самоврядування можуть створювати комунальні банки та інші фінансово-кредитні установи, виступати гарантами кредитів підприємств, установ та організацій, що належать до комунальної власності відповідних територіальних громад, здійснювати розміщення тимчасово

вільних коштів місцевих бюджетів на депозитах з дотриманням вимог, встановлених Бюджетним кодексом України та іншими законами України.

Розділ IV

ГАРАНТІЇ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ОРГАНІВ ТА ПОСАДОВИХ ОСІБ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Стаття 71. Гарантії місцевого самоврядування, його органів та посадових осіб

1. Територіальні громади, органи та посадові особи місцевого самоврядування самостійно реалізують надані їм повноваження.

2. Органи виконавчої влади, їх посадові особи не мають права втручатися в законну діяльність органів та посадових осіб місцевого самоврядування, а також вирішувати питання, віднесені Конституцією України, цим та іншими законами до повноважень органів та посадових осіб місцевого самоврядування, крім випадків виконання делегованих їм радами повноважень, та в інших випадках, передбачених законом.

3. У разі розгляду місцевою державною адміністрацією питань, які зачіпають інтереси місцевого самоврядування, вона повинна повідомити про це відповідні органи та посадових осіб місцевого самоврядування.

4. Органи та посадові особи місцевого самоврядування мають право звертатися до суду щодо визнання незаконними актів місцевих органів виконавчої влади, інших органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій, які обмежують права територіальних громад, повноваження органів та посадових осіб місцевого самоврядування.

Стаття 72. Підзвітність і підконтрольність місцевих державних адміністрацій районним, обласним радам

1. Місцеві державні адміністрації є підзвітними відповідним районним, обласним радам у виконанні програм соціально-економічного і культурного розвитку, районних, обласних бюджетів, підзвітними і підконтрольними у частині повноважень, делегованих їм відповідними районними, обласними радами, а також у виконанні рішень рад з цих питань.

2. Районна, обласна рада може шляхом таємного голосування висловити недовіру голові відповідної місцевої державної адміністрації, на підставі чого Президент України приймає рішення і дає відповідній раді обґрунтовану відповідь.

3. Якщо недовіру голові районної, обласної державної адміністрації висловили не менш як дві третини депутатів від загального складу відповідної ради, Президент України приймає рішення про відставку голови місцевої державної адміністрації.

Стаття 73. Обов'язковість актів і законних вимог органів та посадових осіб місцевого самоврядування

1. Акти ради, сільського, селищного, міського голови, голови районної в місті ради, виконавчого комітету сільської, селищної, міської, районної у місті (у разі її створення) ради, прийняті в межах наданих їм повноважень, є обов'язковими для виконання всіма розташованими на відповідній території органами виконавчої влади, об'єднаннями громадян, підприємствами, установами та організаціями, посадовими особами, а також громадянами, які постійно або тимчасово проживають на відповідній території.

2. На вимогу відповідних органів та посадових осіб місцевого самоврядування керівники розташованих або зареєстрованих на відповідній території підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності зобов'язані прибути на засідання цих органів для подання інформації з питань, віднесених до відання ради та її органів, відповіді на запити депутатів.

3. Місцеві органи виконавчої влади, підприємства, установи та організації, а також громадяни несуть встановлену законом відповідальність перед органами місцевого самоврядування за заподіяну місцевому самоврядуванню шкоду їх діями або бездіяльністю, а також у результаті невиконання рішень органів та посадових осіб місцевого самоврядування, прийнятих у межах наданих їм повноважень.

Стаття 74. Відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування

1. Органи та посадові особи місцевого самоврядування несуть відповідальність за свою діяльність перед територіальною громадою, державою, юридичними і фізичними особами.

2. Підстави, види і порядок відповідальності органів та посадових осіб місцевого самоврядування визначаються Конституцією України, цим та іншими законами.

Стаття 75. Відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування перед територіальними громадами

1. Органи та посадові особи місцевого самоврядування є підзвітними, підконтрольними і відповідальними перед територіальними громадами. Вони періодично, але не менш як два рази на рік, інформують населення про виконання програм соціально-економічного та культурного розвитку, місцевого бюджету, з інших питань місцевого значення, звітують перед територіальними громадами про свою діяльність.

2. Територіальна громада у будь-який час може достроково припинити повноваження органів та посадових осіб місцевого самоврядування, якщо

вони порушують Конституцію або закони України, обмежують права і свободи громадян, не забезпечують здійснення наданих їм законом повноважень.

3. Порядок і випадки дострокового припинення повноважень органів та посадових осіб місцевого самоврядування територіальними громадами визначаються цим та іншими законами.

Стаття 76. Відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування перед державою

1. Органи та посадові особи місцевого самоврядування несуть відповідальність у разі порушення ними Конституції або законів України.

2. Органи та посадові особи місцевого самоврядування з питань здійснення ними делегованих повноважень органів виконавчої влади є підконтрольними відповідним органам виконавчої влади.

Стаття 77. Відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування перед юридичними і фізичними особами

1. Шкода, заподіяна юридичним і фізичним особам в результаті неправомірних рішень, дій або бездіяльності органів місцевого самоврядування, відшкодовується за рахунок коштів місцевого бюджету, а в результаті неправомірних рішень, дій або бездіяльності посадових осіб місцевого самоврядування - за рахунок їх власних коштів у порядку, встановленому законом.

2. Спори про поновлення порушених прав юридичних і фізичних осіб, що виникають в результаті рішень, дій чи бездіяльності органів або посадових осіб місцевого самоврядування, вирішуються в судовому порядку.

Стаття 78. Дострокове припинення повноважень ради

1. Повноваження сільської, селищної, міської, районної в місті, районної, обласної ради можуть бути достроково припинені у випадках:

1) якщо рада прийняла рішення з порушенням Конституції України, цього та інших законів, прав і свобод громадян, ігноруючи при цьому вимоги компетентних органів про приведення цих рішень у відповідність із законом;

2) якщо сесії ради не проводяться без поважних причин у строки, встановлені цим Законом, або рада не вирішує питань, віднесених до її відання;

3) передбачених законами України "Про військово-цивільні адміністрації", "Про правовий режим воєнного стану";

2. Повноваження сільської, селищної, міської, районної в місті ради за наявності підстав, передбачених пунктами 1, 2 частини першої цієї статті, та в інших випадках можуть бути припинені достроково за рішенням місцевого референдуму. Порядок проведення місцевого референдуму щодо

дострокового припинення повноважень ради визначається законом про місцеві референдуми.

3. Питання про дострокове припинення повноважень сільської, селищної, міської, районної в місті ради за рішенням місцевого референдуму може бути порушене сільським, селищним, міським головою, а також не менш як однією десятою частиною громадян, що проживають на відповідній території і мають право голосу.

4. За наявності підстав, передбачених пунктами 1, 2 частини першої цієї статті, рішення суду про визнання актів ради незаконними, висновків відповідного комітету Верховної Ради Верховна Рада України може призначити позачергові вибори сільської, селищної, міської, районної у місті, районної, обласної ради. Питання про призначення Верховною Радою України позачергових виборів сільської, селищної, міської, районної у місті, районної, обласної ради може порушуватись перед Верховною Радою України сільським, селищним, міським головою, головою обласної, Київської, Севастопольської міської державної адміністрації.

5. Повноваження сільської, селищної, міської, районної в місті, районної, обласної ради за наявності підстав, передбачених пунктом 3 частини першої цієї статті, достроково припиняються з дня набрання чинності актом Президента України про утворення відповідної військово-цивільної, військової адміністрації.

6. У разі дострокового припинення повноважень ради позачергові місцеві вибори призначаються Верховною Радою України не пізніше ніж у дев'яностоденний строк з дня дострокового припинення повноважень відповідної ради. Порядок проведення позачергових виборів рад визначається законом про вибори.

7. Сільська, селищна, міська, районна в місті рада, щодо якої місцевим референдумом прийнято рішення про дострокове припинення повноважень, а також місцева рада, щодо якої Верховна Рада України прийняла рішення про призначення позачергових виборів, продовжує діяти до обрання нового складу відповідної ради.

Стаття 79. Дострокове припинення повноважень сільського, селищного, міського голови

1. Повноваження сільського, селищного, міського голови, вважаються достроково припиненими у разі:

- 1) його звернення з особистою заявою до відповідної ради про складення ним повноважень голови;
- 2) припинення його громадянства;
- 3) набрання законної сили обвинувальним вироком щодо нього;

3¹) набрання законної сили рішенням суду про притягнення його до відповідальності за правопорушення, пов'язане з корупцією, яким накладено стягнення у виді позбавлення права займати посади або займатися діяльністю, що пов'язані з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування;

4) відкликання з посади за народною ініціативою;

5) визнання його судом недієздатним, безвісно відсутнім або оголошення таким, що помер;

6) його смерті.

2. Повноваження сільського, селищного, міського голови можуть бути також достроково припинені, якщо він порушує Конституцію або закони України, права і свободи громадян, не забезпечує здійснення наданих йому повноважень.

Повноваження сільського, селищного, міського голови можуть бути достроково припинені також у випадках, передбачених законами України "Про військово-цивільні адміністрації", "Про правовий режим воєнного стану".

3. Повноваження сільського, селищного, міського голови за наявності підстав, передбачених абзацом першим частини другої цієї статті, можуть бути припинені достроково за рішенням місцевого референдуму або за рішенням відповідної ради, прийнятим шляхом таємного голосування не менш як двома третинами голосів депутатів від загального складу ради. Порядок проведення місцевого референдуму щодо дострокового припинення повноважень сільського, селищного, міського голови визначається законом про місцеві референдуми.

4. Рішення про проведення місцевого референдуму щодо дострокового припинення повноважень сільського, селищного, міського голови приймається сільською, селищною, міською радою як за власною ініціативою, так і на вимогу не менш як однієї десятої частини громадян, що проживають на відповідній території і мають право голосу.

5. Сільський, селищний, міський голова може бути відкликаний з посади за народною ініціативою в порядку, визначеному Законом України "Про статус депутатів місцевих рад" з особливостями, передбаченими частинами шостою - десятою цієї статті, не раніше як через рік з моменту набуття ним повноважень.

6. Рішення про внесення пропозицій щодо відкликання сільського, селищного, міського голови за народною ініціативою приймається на зборах виборців у кількості не менше:

1) 20 осіб для відкликання сільського голови;

- 2) 30 осіб для відкликання селищного голови;
- 3) 50 осіб для відкликання міського голови міст районного значення;
- 4) 200 осіб для відкликання міського голови міст обласного значення;
- 5) 400 осіб для відкликання міського голови міст Києва та Севастополя.

Кількість членів ініціативної групи становить у разі відкликання:

- 1) сільського, селищного голови - не менше 10 осіб;
- 2) міського голови міста районного значення - не менше 20 осіб;
- 3) міського голови міста обласного значення - не менше 50 осіб;
- 4) міського голови міст Києва та Севастополя - не менше 75 осіб.

7. На підтримку пропозиції про відкликання сільського, селищного, міського голови має бути зібрано кількість підписів, що перевищує кількість голосів, поданих за нього на місцевих виборах, за результатами яких він був обраний сільським, селищним, міським головою.

Збір підписів проводиться у разі відкликання:

- 1) сільського, селищного голови - протягом десяти днів;
- 2) міського голови міста районного значення - протягом двадцяти днів;
- 3) міського голови міста обласного значення, міст Києва та Севастополя -

протягом тридцяти днів.

Територіальна виборча комісія перевіряє правильність оформлення підписних листів, кількість зібраних підписів у разі відкликання:

- 1) сільського, селищного голови - протягом десяти днів з дня їх отримання;
- 2) міського голови міст районного значення - протягом двадцяти днів з дня їх отримання;
- 3) міського голови міст обласного значення - протягом тридцяти днів з дня їх отримання;
- 4) міського голови міст Києва та Севастополя - протягом тридцяти п'яти днів з дня їх отримання.

8. Рішення про дострокове припинення повноважень за народною ініціативою сільського, селищного, міського голови, який був обраний шляхом самовисування, приймається за поданням територіальної виборчої комісії відповідною сільською, селищною, міською радою більшістю голосів від її складу.

У разі прийняття місцевою радою рішення про відкликання сільського, селищного, міського голови за народною ініціативою або у разі подання до місцевої ради рішення вищого керівного органу партії, місцева організація якої висувала відповідного кандидата на посаду сільського, селищного, міського голови, про відкликання сільського, селищного, міського голови за народною ініціативою, особа, яка на цей час відповідно до закону здійснює

повноваження сільського, селищного, міського голови, не пізніш як на п'ятнадцятий день з дня прийняття відповідного рішення звертається до Верховної Ради України з клопотанням щодо призначення позачергових виборів сільського, селищного, міського голови.

9. За наявності рішень суду про визнання розпоряджень чи дій сільського, селищного, міського голови незаконними, висновків відповідного комітету Верховної Ради Верховна Рада України може призначити позачергові вибори сільського, селищного, міського голови. Питання про призначення Верховною Радою України позачергових виборів сільського, селищного, міського голови може порушуватись перед Верховною Радою України відповідною сільською, селищною, міською радою, головою обласної, Київської, Севастопольської міської державної адміністрації.

10. У разі дострокового припинення повноважень сільського, селищного, міського голови відповідні позачергові місцеві вибори призначаються Верховною Радою України не пізніше ніж у дев'яностоденний строк з дня дострокового припинення повноважень сільського, селищного, міського голови. Порядок проведення позачергових виборів сільського, селищного, міського голови визначається законом про вибори.

11. Повноваження сільського, селищного, міського голови припиняються достроково, а відповідна особа звільняється з посади:

1) з підстав, зазначених у пунктах 1, 2, 5, 6 частини першої цієї статті, - з дня прийняття відповідною радою рішення, яким береться до відома зазначений факт;

2) з підстав, зазначених у пунктах 3, 3⁻¹ частини першої цієї статті, - з дня, наступного за днем одержання радою або її виконавчим комітетом копії відповідного рішення суду без прийняття рішення відповідної ради;

3) з підстав, зазначених в абзаці першому частини другої цієї статті, - з дня прийняття місцевим референдумом або відповідною радою рішення про дострокове припинення повноважень;

3⁻¹) з підстав, зазначених в абзаці другому частини другої цієї статті, - з дня набрання чинності актом Президента України про утворення відповідної військово-цивільної, військової адміністрації населеного пункту (населених пунктів);

4) у випадку, передбаченому частиною п'ятою цієї статті, - з моменту вступу на цю посаду іншої особи, обраної на наступних виборах;

5) у випадку, передбаченому пунктом 4 частини першої цієї статті, - з дня прийняття відповідною радою або вищим керівним органом відповідної політичної партії рішення про дострокове припинення повноважень сільського, селищного, міського голови.

Стаття 79¹. Дострокове припинення повноважень старости

1. Повноваження старости припиняються достроково у разі:

- 1) його звернення з особистою заявою до сільської, селищної, міської ради про складення ним повноважень старости;
- 2) припинення громадянства України або виїзду на постійне проживання за межі України;
- 3) набуття громадянства іншої держави;
- 4) набрання законної сили обвинувальним вироком суду щодо нього;
- 5) набрання законної сили рішенням суду про притягнення його до відповідальності за правопорушення, пов'язане з корупцією, яким накладено стягнення у виді позбавлення права займати посади або займатися діяльністю, що пов'язана з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування;
- 6) набрання законної сили рішенням суду про визнання його недієздатним, безвісно відсутнім чи оголошення померлим;
- 7) його смерті;
- 8) відкликання з посади за народною ініціативою.

2. Повноваження старости можуть бути достроково припинені за рішенням сільської, селищної, міської ради, якщо він порушує Конституцію або закони України, права і свободи громадян, не забезпечує здійснення наданих йому повноважень. Рішення про дострокове припинення повноважень старости рада приймає таємним або відкритим голосуванням більшістю голосів від загального складу ради.

Повноваження старости можуть бути достроково припинені також у випадку, передбаченому Законом України "Про правовий режим воєнного стану".

3. Староста може бути відкликаний з посади за народною ініціативою в порядку, визначеному Законом України "Про статус депутатів місцевих рад", з особливостями, передбаченими частинами четвертою і п'ятою цієї статті, не раніше як через рік з моменту набуття ним повноважень.

4. Рішення про внесення пропозиції щодо відкликання старости за народною ініціативою приймається на зборах виборців у кількості не менше:

- 1) 10 осіб для відкликання старости села;
- 2) 15 осіб для відкликання старости селища.

5. На підтримку пропозиції про відкликання старости має бути зібрано кількість підписів, що перевищує кількість голосів, поданих за нього на місцевих виборах, за результатами яких він був обраний старостою.

6. Рішення про дострокове припинення повноважень старости у зв'язку з його відкликанням за народною ініціативою приймається за поданням

територіальної виборчої комісії відповідною сільською, селищною, міською радою більшістю голосів від її загального складу.

7. Повноваження старости припиняються достроково, а відповідна особа звільняється з посади:

1) з підстав, зазначених у пунктах 1, 2, 3 частини першої цієї статті, - з дня прийняття відповідною радою рішення, яким береться до відома зазначений факт;

2) з підстав, зазначених у пунктах 4, 5, 6 частини першої цієї статті, - з дня, наступного за днем одержання радою або її виконавчим комітетом копії відповідного рішення суду, без прийняття рішення відповідної ради;

3) з підстави, зазначеної у пункті 7 частини першої цієї статті, - з дня смерті, засвідченої свідоцтвом про смерть;

4) з підстави, зазначеної у пункті 8 частини першої цієї статті, - з моменту вступу на цю посаду іншої особи, обраної на наступних місцевих виборах;

5) у випадку, передбаченому абзацом першим частини другої цієї статті, - з дня прийняття відповідною радою рішення про дострокове припинення повноважень старости;

6) з підстави, зазначеної в абзаці другому частини другої цієї статті, - з дня набрання чинності актом Президента України про утворення відповідної військової адміністрації населеного пункту (населених пунктів).

Стаття 80. Дострокове припинення повноважень органів самоорганізації населення

1. Повноваження органу самоорганізації населення припиняються достроково у разі:

1) невиконання рішень сільської, селищної, міської, районної у місті (у разі її створення) ради, її виконавчого комітету, загальних зборів громадян або невиконання своїх повноважень;

2) його саморозпуску.

2. Рішення про дострокове припинення повноважень органу самоорганізації населення приймається загальними зборами громадян, що утворили даний орган, або відповідною радою.

Розділ V

ПРИКІНЦЕВІ ТА ПЕРЕХІДНІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Положення цього Закону є основою для розробки та прийняття інших законодавчих актів про місцеве самоврядування в Україні, а також законів про міста Київ і Севастополь.

2. Сільські, селищні, міські, районні в містах, районні, обласні ради після набрання чинності цим Законом здійснюють повноваження, передбачені Конституцією України і цим Законом.

Районні у містах ради після набрання чинності цим Законом здійснюють свої повноваження відповідно до закону. Обрання нового складу цих рад проводиться в порядку, що передбачається цим та іншими законами.

Рішення про проведення референдумів територіальних громад міст з районним поділом щодо утворення (неутворення) районних у містах рад відповідно до статті 5 цього Закону приймаються на вимогу не менш як однієї десятої членів цих громад або половини від загального складу депутатів відповідних міських рад. Рішення міських рад з цього питання приймаються з урахуванням думки районних у містах рад та членів територіальних громад цих міст. Рішення територіальних громад міст з районним поділом або міських рад із зазначеного питання повинні бути прийняті не пізніше як за шість місяців до дня проведення чергових виборів.

3. З набранням чинності цим Законом голови сільських, селищних, міських рад набувають статусу сільських, селищних, міських голів.

4. До прийняття закону про вибори сільських, селищних, міських голів вибори сільських, селищних, міських голів проводяться в порядку, передбаченому Законом України "Про вибори депутатів і голів сільських, селищних, районних, міських, районних у містах, обласних Рад".

6. До прийняття закону про адміністративно-територіальний устрій України у територіальних громадах, що складаються з жителів кількох населених пунктів, вибори депутатів сільських, селищних, міських рад, а також сільських, селищних, міських голів проводяться за нині діючим адміністративно-територіальним устроєм.

7. До прийняття закону про адміністративно-територіальний устрій України територіальні громади села, селища, міста, що добровільно об'єдналися в одну територіальну громаду, шляхом місцевого референдуму можуть прийняти рішення про вихід з цієї громади лише за умови наявності фінансово-матеріальної бази, достатньої для забезпечення здійснення кожною з цих громад функцій і повноважень місцевого самоврядування відповідно до цього Закону.

8. Облік даних про кількість і склад територіальних громад та органів місцевого самоврядування, подання їм методичної допомоги здійснюються Верховною Радою України.

9. Правові засади бюджетного процесу та міжбюджетних відносин щодо місцевих бюджетів визначаються Бюджетним кодексом України.

10. З набранням чинності цим Законом майно, яке до прийняття Конституції України у встановленому законодавством порядку передане державою до комунальної власності адміністративно-територіальних одиниць та набуте ними на інших законних підставах, крім

майна, що відчужене у встановленому законом порядку, є комунальною власністю відповідних територіальних громад сіл, селищ, міст.

Майно, передане до комунальної власності областей і районів, а також набуте на інших законних підставах, є спільною власністю територіальних громад сіл, селищ, міст, управління яким відповідно до Конституції України здійснюють районні та обласні ради або уповноважені ними органи. Відчуження зазначеного майна здійснюється лише за рішенням власника або уповноваженого ним органу.

За пропозицією сільських, селищних, міських рад районні, обласні ради повинні приймати рішення про передачу до комунальної власності відповідних територіальних громад окремих об'єктів, спільної власності територіальних громад, які знаходяться на їх території і задовольняють колективні потреби виключно цих територіальних громад.

Правовий режим майна спільної власності територіальних громад визначається законом.

Кабінет Міністрів України разом з Фондом державного майна України у двомісячний строк з дня набрання чинності цим Законом подають на розгляд Верховної Ради України проект закону про комунальну власність.

11. Районні і обласні ради відповідно до вимог Конституції України та цього Закону у двомісячний термін після набрання чинності цим Законом обирають голів рад (де ці посади суміщають керівники місцевих державних адміністрацій) та утворюють виконавчий апарат рад, а також приймають рішення про делегування повноважень відповідним місцевим державним адміністраціям.

12. Цей Закон набирає чинності з дня його офіційного опублікування.

З дня набрання чинності цим Законом втрачають чинність:

Закон Української РСР "Про місцеві Ради народних депутатів Української РСР та місцеве самоврядування" (Відомості Верховної Ради УРСР, 1991 р., № 2, ст.5; Відомості Верховної Ради України, 1992 р., № 28, ст.387, № 31, ст.438, № 33, ст.475, ст.476; 1993 р., № 7, ст.54, № 17, ст.184, № 18, ст.189, № 19, ст.199, № 26, ст.277; 1995 р., № 22, ст.171; 1996 р., № 16, ст.71);

Закон України "Про формування місцевих органів влади і самоврядування" (Відомості Верховної Ради України, 1994 р., № 22, ст.144, № 26, ст.217);

Закон України "Про Представника Президента України" (Відомості Верховної Ради України, 1992 р., № 23, ст.335, № 31, ст.437; 1993 р., № 19, ст.197);

Постанова Верховної Ради України "Про порядок введення в дію Закону України "Про Представника Президента України" (Відомості Верховної Ради України, 1992 р., № 23, ст.336, № 31, ст.447, № 33, ст.485).

Президент України	Л.КУЧМА
м. Київ 21 травня 1997 року № 280/97-ВР	

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про добровільне об'єднання територіальних громад (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 13, ст.91)

Розділ I

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Відносини, що регулюються цим Законом

1. Цей Закон регулює відносини, що виникають у процесі добровільного об'єднання територіальних громад сіл, селищ, міст, а також добровільного приєднання до об'єднаних територіальних громад.

Стаття 2. Принципи добровільного об'єднання територіальних громад

1. Добровільне об'єднання територіальних громад сіл, селищ, міст здійснюється з дотриманням таких принципів:

- 1) конституційності та законності;
- 2) добровільності;
- 3) економічної ефективності;
- 4) державної підтримки;
- 5) повсюдності місцевого самоврядування;
- 6) прозорості та відкритості;
- 7) відповідальності.

Стаття 3. Суб'єкти добровільного об'єднання територіальних громад

1. Суб'єктами добровільного об'єднання територіальних громад є суміжні територіальні громади сіл, селищ, міст.

2. Об'єднана територіальна громада, адміністративним центром якої визначено місто, є міською територіальною громадою, центром якої визначено селище, - селищною, центром якої визначено село, - сільською.

Стаття 4. Основні умови добровільного об'єднання територіальних громад

1. Добровільне об'єднання територіальних громад сіл, селищ, міст здійснюється з дотриманням таких умов:

1) у складі об'єднаної територіальної громади не може існувати іншої територіальної громади, яка має свій представницький орган місцевого самоврядування;

2) територія об'єднаної територіальної громади має бути нерозривною, межі об'єднаної територіальної громади визначаються по зовнішніх межах юрисдикції рад територіальних громад, що об'єдналися;

3) об'єднана територіальна громада має бути розташована в межах території Автономної Республіки Крим, однієї області;

4) при прийнятті рішень щодо добровільного об'єднання територіальних громад беруться до уваги історичні, природні, етнічні, культурні та інші чинники, що впливають на соціально-економічний розвиток об'єднаної територіальної громади;

5) якість та доступність публічних послуг, що надаються в об'єднаній територіальній громаді, не можуть бути нижчими, ніж до об'єднання.

2. Адміністративним центром об'єднаної територіальної громади визначається населений пункт (село, селище, місто), який має розвинуту інфраструктуру і, як правило, розташований найближче до географічного центру території об'єднаної територіальної громади.

3. Добровільне об'єднання територіальних громад не призводить до зміни статусу населених пунктів як сільської чи міської місцевості.

4. Найменування об'єднаної територіальної громади, як правило, є похідним від найменування населеного пункту (села, селища, міста), визначеного її адміністративним центром.

Розділ II

ПОРЯДОК ДОБРОВІЛЬНОГО ОБ'ЄДНАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Стаття 5. Ініціювання добровільного об'єднання територіальних громад

1. Ініціаторами добровільного об'єднання територіальних громад сіл, селищ, міст можуть бути:

1) сільський, селищний, міський голова;

2) не менш як третина депутатів від загального складу сільської, селищної, міської ради;

3) члени територіальної громади в порядку місцевої ініціативи;

4) органи самоорганізації населення відповідної території (за умови представлення ними інтересів не менш як третини членів відповідної територіальної громади).

2. Пропозиція щодо ініціювання добровільного об'єднання територіальних громад повинна, зокрема, містити:

1) перелік територіальних громад, що об'єднуються, із зазначенням відповідних населених пунктів;

2) визначення адміністративного центру об'єднаної територіальної громади та її найменування.

3. Сільський, селищний, міський голова забезпечує вивчення пропозиції щодо ініціювання добровільного об'єднання територіальних громад та її громадське обговорення, яке проводиться протягом 30 днів з дня надходження такої пропозиції. Після завершення громадського обговорення пропозиція подається до відповідної ради на наступну сесію для прийняття рішення про надання згоди на добровільне об'єднання територіальних громад та делегування представника (представників) до спільної робочої групи.

4. Порядок проведення громадського обговорення з питань, передбачених цим Законом, визначається сільською, селищною, міською радою.

Стаття 6. Порядок підготовки проектів рішень щодо добровільного об'єднання територіальних громад

1. Сільський, селищний, міський голова після прийняття відповідною радою рішення про надання згоди на добровільне об'єднання територіальних громад надсилає пропозицію про таке об'єднання сільському, селищному, міському голові суміжної територіальної громади.

2. Сільський, селищний, міський голова суміжної територіальної громади забезпечує вивчення пропозиції щодо добровільного об'єднання територіальних громад та її громадське обговорення, яке проводиться протягом 30 днів з дня надходження такої пропозиції. Після завершення громадського обговорення пропозиція подається до відповідної ради на наступну сесію для прийняття рішення про надання згоди на добровільне об'єднання територіальних громад та делегування представника (представників) до спільної робочої групи або про відмову в наданні згоди.

3. У разі прийняття рішення про надання згоди на добровільне об'єднання територіальних громад сільський, селищний, міський голова, який ініціював об'єднання, приймає рішення про утворення спільної робочої групи з підготовки проектів рішень щодо добровільного об'єднання територіальних громад та інформує про це Верховну Раду Автономної Республіки Крим, Раду міністрів Автономної Республіки Крим, відповідні обласну раду, обласну державну адміністрацію.

Спільна робоча група формується з однакової кількості представників від кожної територіальної громади, що об'єднується.

Утворення спільної робочої групи є початком процедури добровільного об'єднання територіальних громад.

4. Спільна робоча група готує проекти відповідних рішень щодо добровільного об'єднання територіальних громад.

Стаття 7. Підготовка рішень щодо добровільного об'єднання територіальних громад

1. Проекти рішень щодо добровільного об'єднання територіальних громад повинні, зокрема, містити:

1) перелік територіальних громад, що об'єднуються, із зазначенням відповідних населених пунктів;

2) визначення адміністративного центру об'єднаної територіальної громади та її найменування;

3) план організаційних заходів щодо добровільного об'єднання територіальних громад.

2. Сільські, селищні, міські голови забезпечують протягом 60 днів проведення обов'язкового громадського обговорення (громадські слухання, збори громадян, інші форми консультацій з громадськістю) підготовлених спільною робочою групою проектів рішень щодо добровільного об'єднання територіальних громад, за результатами якого сільські, селищні, міські голови вносять питання про його схвалення на розгляд сільських, селищних, міських рад.

Питання про схвалення проекту рішення щодо добровільного об'єднання територіальних громад розглядається сільськими, селищними, міськими радами протягом 30 днів з дня його внесення на їх розгляд та з врахуванням результатів громадського обговорення.

3. Схвалені сільськими, селищними, міськими радами проекти рішень щодо добровільного об'єднання територіальних громад у п'ятиденний строк подаються Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласній державній адміністрації для надання висновку щодо відповідності цього проекту Конституції та законам України.

4. Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласна державна адміністрація протягом 10 робочих днів з дня отримання проекту рішення щодо добровільного об'єднання територіальних громад готує відповідний висновок, що затверджується постановою Ради міністрів Автономної Республіки Крим, розпорядженням голови обласної державної адміністрації.

5. У разі відповідності проекту рішення щодо добровільного об'єднання територіальних громад Конституції та законам України сільські, селищні, міські ради приймають рішення про добровільне об'єднання територіальних громад або про проведення місцевого референдуму щодо підтримки об'єднання територіальних громад.

6. У разі встановлення невідповідності проекту рішення щодо добровільного об'єднання територіальних громад Конституції та законам України Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласна державна адміністрація повертає його на доопрацювання у порядку, встановленому цим Законом.

7. У разі прийняття сільськими, селищними, міськими радами рішень про добровільне об'єднання територіальних громад, а також у разі підтримки добровільного об'єднання територіальних громад на місцевому референдумі сільський, селищний, міський голова територіальної громади, в якій ініційовано питання про добровільне об'єднання територіальних громад, звертається до Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласної державної адміністрації з пропозицією звернутися до Центральної виборчої комісії для прийняття нею рішення про призначення перших виборів депутатів сільської, селищної, міської ради та відповідного сільського, селищного, міського голови в установленому законом порядку.

8. Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласна державна адміністрація протягом 10 робочих днів з дня отримання рішень про добровільне об'єднання територіальних громад у разі їх відповідності висновку, передбаченому частиною четвертою цієї статті, звертається до Центральної виборчої комісії для прийняття нею рішення про призначення перших виборів депутатів сільської, селищної, міської ради та відповідного сільського, селищного, міського голови в установленому законом порядку.

Про таке звернення Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласна державна адміністрація одночасно інформує Верховну Раду України, Верховну Раду Автономної Республіки Крим, відповідні обласні ради, відповідні ради, що прийняли рішення про добровільне об'єднання територіальних громад.

9. Якщо до складу об'єднаної територіальної громади увійшла територіальна громада (територіальні громади), розташована на території суміжного району, розширенню підлягають межі району, на території якого розташований адміністративний центр утвореної об'єднаної територіальної громади. У такому разі проект землеустрою щодо встановлення (зміни) меж району розробляється відповідно до постанови Ради міністрів Автономної Республіки Крим, розпорядження голови обласної державної адміністрації.

10. Утворення об'єднаної територіальної громади, до складу якої увійшли територіальна громада міста республіканського Автономної Республіки Крим або обласного значення і територіальна громада (територіальні громади) села, селища, іншого міста суміжного району, зміни меж районів не потребує.

Стаття 8. Утворення об'єднаної територіальної громади та реорганізація органів місцевого самоврядування

1. Об'єднана територіальна громада вважається утвореною за цим Законом з дня набрання чинності рішеннями всіх рад, що прийняли рішення про добровільне об'єднання територіальних громад, або з моменту набрання

чинності рішенням про підтримку добровільного об'єднання територіальних громад на місцевому референдумі та за умови відповідності таких рішень висновку, передбаченому частиною четвертою статті 7 цього Закону.

2. Повноваження сільських, селищних, міських рад, сільських, селищних, міських голів, обраних територіальними громадами, що об'єдналися, завершуються в день набуття повноважень сільською, селищною, міською радою, обраною об'єднаною територіальною громадою.

Після завершення повноважень сільських, селищних, міських рад, обраних територіальними громадами, що об'єдналися, їхні виконавчі комітети продовжують здійснювати свої повноваження до затвердження сільською, селищною, міською радою, обраною об'єднаною територіальною громадою, персонального складу її виконавчого комітету. Протягом зазначеного строку сільський, селищний, міський голова, обраний об'єднаною територіальною громадою, очолює такі виконавчі комітети та входить до їх персонального складу.

Після завершення повноважень сільського голови, який одноособово виконував функції виконавчого органу сільської ради у територіальній громаді, що увійшла до об'єднаної територіальної громади, відповідні функції одноособово виконує сільський, селищний, міський голова, обраний об'єднаною територіальною громадою, з дня набуття ним повноважень до затвердження відповідною сільською, селищною, міською радою персонального складу її виконавчого комітету.

3. Об'єднана територіальна громада є правонаступником всього майна, прав та обов'язків територіальних громад, що об'єдналися, з дня набуття повноважень сільською, селищною, міською радою, обраною такою об'єднаною територіальною громадою.

У разі об'єднання всіх територіальних громад одного району в одну об'єднану територіальну громаду все майно спільної власності територіальних громад такого району є комунальною власністю об'єднаної територіальної громади, а пов'язані з таким майном права та обов'язки належать об'єднаній територіальній громаді з дня набуття повноважень сільською, селищною, міською радою, обраною такою об'єднаною територіальною громадою.

4. З дня набуття повноважень сільською, селищною, міською радою, обраною об'єднаною територіальною громадою, у порядку, визначеному цим Законом, здійснюється реорганізація відповідних юридичних осіб - сільських, селищних, міських рад, обраних територіальними громадами, що об'єдналися, та розміщених поза адміністративним центром об'єднаної територіальної громади, шляхом їх приєднання до юридичної особи -

сільської, селищної, міської ради, розміщеної в адміністративному центрі об'єднаної територіальної громади. Після завершення реорганізації відповідні юридичні особи - сільські, селищні, міські ради припиняються у порядку, визначеному цим Законом.

Юридична особа - сільська, селищна, міська рада, розміщена в адміністративному центрі об'єднаної територіальної громади, є правонаступником прав та обов'язків всіх юридичних осіб - сільських, селищних, міських рад, обраних територіальними громадами, що об'єдналися, з дня набуття повноважень сільською, селищною, міською радою, обраною об'єднаною територіальною громадою.

Найменування представницького органу місцевого самоврядування об'єднаної територіальної громади як юридичної особи складається з частини, яка є похідною від власного найменування населеного пункту, визначеного її адміністративним центром, у формі прикметника та відповідного загального найменування представницького органу місцевого самоврядування (сільська, селищна, міська рада).

5. З дня затвердження сільською, селищною, міською радою, обраною об'єднаною територіальною громадою, персонального складу її виконавчого комітету у порядку, визначеному цим Законом, здійснюється реорганізація відповідних юридичних осіб - виконавчих комітетів відповідних сільських, селищних, міських рад, розміщених поза адміністративним центром об'єднаної територіальної громади, шляхом їх приєднання до юридичної особи - виконавчого комітету сільської, селищної, міської ради, розміщеної в адміністративному центрі об'єднаної територіальної громади. Після завершення реорганізації відповідні юридичні особи - виконавчі комітети сільських, селищних, міських рад припиняються у порядку, визначеному цим Законом.

Юридична особа - виконавчий комітет сільської, селищної, міської ради, розміщеної в адміністративному центрі об'єднаної територіальної громади, є правонаступником прав та обов'язків всіх юридичних осіб - виконавчих комітетів відповідних сільських, селищних, міських рад територіальних громад, що об'єдналися, з дня затвердження сільською, селищною, міською радою, обраною об'єднаною територіальною громадою, персонального складу її виконавчого комітету.

Найменування виконавчого органу місцевого самоврядування об'єднаної територіальної громади як юридичної особи складається з відповідного загального найменування виконавчого органу місцевого самоврядування (виконавчий комітет, управління, відділ тощо) та повного найменування

відповідного представницького органу місцевого самоврядування у родовому відмінку.

6. Реорганізація юридичних осіб - сільських, селищних, міських рад та їхніх виконавчих комітетів у випадках, передбачених цим Законом, здійснюється без повідомлення про неї органу, що здійснює державну реєстрацію, а також без збирання вимог кредиторів, отримання їхньої згоди.

7. Під час проведення реорганізації юридичних осіб - сільських, селищних, міських рад та їхніх виконавчих комітетів повноваження з управління справами таких юридичних осіб здійснює сільський, селищний, міський голова, обраний об'єднаною територіальною громадою.

За поданням сільського, селищного, міського голови, обраного об'єднаною територіальною громадою, відповідна сільська, селищна, міська рада може утворити комісії для забезпечення виконання таким головою повноважень з управління справами юридичних осіб, що реорганізуються.

8. Після припинення повноважень сільських, селищних, міських рад, обраних територіальними громадами, що об'єдналися, їхніх виконавчих комітетів, сільського голови, який одноособово виконував функції виконавчого органу сільської ради територіальної громади, що увійшла до об'єднаної територіальної громади, видані ними нормативно-правові акти, невиконані акти індивідуальної дії зберігають чинність на відповідних територіях та для відповідних осіб.

Сільська, селищна, міська рада, обрана об'єднаною територіальною громадою, її виконавчий комітет можуть вносити зміни, визнавати такими, що втратили чинність, або скасовувати акти відповідних органів місцевого самоврядування та посадових осіб, визначені в абзаці першому цієї частини.

9. Бюджети територіальних громад, що об'єдналися, виконуються окремо до закінчення бюджетного періоду з урахуванням особливостей, встановлених цією частиною.

Сільська, селищна, міська рада, обрана об'єднаною територіальною громадою, може вносити зміни до рішень про місцеві бюджети, прийняті сільськими, селищними, міськими радами, обраними територіальними громадами, що об'єдналися.

До завершення періоду окремого виконання бюджетів територіальних громад, що об'єдналися, функції головних розпорядників, розпорядників бюджетних коштів територіальних громад, що об'єдналися, продовжують здійснювати відповідні бюджетні установи в особі сільського, селищного, міського голови, обраного об'єднаною територіальною громадою, інших керівників бюджетних установ.

До завершення періоду окремого виконання бюджетів територіальних громад, що об'єдналися, функції місцевих фінансових органів територіальних громад, що об'єдналися, здійснюють:

1) відповідні місцеві фінансові органи, створені до об'єднання територіальних громад;

2) сільський, селищний, міський голова, обраний об'єднаною територіальною громадою, якщо у відповідних територіальних громадах місцеві фінансові органи не були створені згідно із законом.

Залишки коштів на кінець бюджетного періоду бюджетів територіальних громад, що об'єдналися, перераховуються до бюджету об'єднаної територіальної громади на підставі платіжних доручень за підписом сільського, селищного, міського голови, обраного об'єднаною територіальною громадою.

10. Бюджет об'єднаної територіальної громади розробляється з урахуванням особливостей підготовки місцевих бюджетів, визначених бюджетним законодавством.

11. Державна реєстрація припинення юридичних осіб - сільських, селищних, міських рад, їхніх виконавчих комітетів шляхом приєднання здійснюється на підставі заяви, поданої сільським, селищним, міським головою, обраним об'єднаною територіальною громадою, або уповноваженою ним особою суб'єкту державної реєстрації.

Державна реєстрація припинення шляхом приєднання юридичних осіб - виконавчих комітетів сільських, селищних, міських рад, які забезпечують окреме виконання бюджетів територіальних громад, що об'єдналися, здійснюється не раніше затвердження бюджету об'єднаної територіальної громади.

Юридична особа - сільська, селищна, міська рада, її виконавчий комітет є такою, що припинилася, з дня внесення запису про її припинення до Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань.

12. Державна реєстрація змін до відомостей про юридичну особу - сільську, селищну, міську раду, обрану об'єднаною територіальною громадою, її виконавчий комітет, що містяться в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань, здійснюється на підставі заяви, поданої сільським, селищним, міським головою, обраним об'єднаною територіальною громадою, або уповноваженою ним особою.

13. У разі якщо до складу об'єднаної територіальної громади увійшли територіальні громади, розташовані на територіях суміжних районів:

1) рішення Центральної виборчої комісії про призначення перших виборів депутатів сільської, селищної, міської ради та відповідного сільського, селищного, міського голови об'єднаної територіальної громади приймається до зміни меж відповідних районів;

2) загальний склад відповідних районних рад з цієї підстави не змінюється;

3) депутати відповідних районних рад продовжують здійснювати свої повноваження до набуття повноважень депутатами районної ради наступного скликання, крім випадків, визначених законом;

4) районні ради здійснюють передачу із спільної власності територіальних громад сіл, селищ, міст у власність об'єднаних територіальних громад, що утворюються згідно із законом та перспективним планом формування територій громад, відповідних бюджетних установ та майна цих установ, розташованих на їхній території, відповідно до розмежування видатків між бюджетами, визначеного Бюджетним кодексом України. До завершення такого процесу передачі фінансування бюджетних установ, що здійснювалося за рахунок районних бюджетів, продовжує здійснюватися за рахунок відповідних районних бюджетів.

14. Якщо до призначення чергових виборів до районних рад Верховна Рада України не прийняла рішення про зміну меж відповідних районів, території яких мають зазнати змін внаслідок утворення об'єднаної територіальної громади, виборці, які належать до такої об'єднаної територіальної громади, реалізують своє право обирати депутатів районної ради району, на території якого розташований адміністративний центр цієї об'єднаної територіальної громади. Вибори депутатів таких рад організуються і проводяться в порядку, визначеному Законом України "Про місцеві вибори", з урахуванням таких особливостей:

1) загальний склад районної ради району, на території якого не розташований адміністративний центр об'єднаної територіальної громади, та кількість виборчих округів, що мають бути утворені на території відповідного району, визначаються без урахування виборців, які належать до об'єднаної територіальної громади на території цього району, та відповідних адміністративно-територіальних одиниць;

2) загальний склад районної ради району, на території якого розташований адміністративний центр об'єднаної територіальної громади, та кількість виборчих округів, що мають бути утворені на території відповідного району, визначаються з урахуванням виборців, які належать до такої об'єднаної територіальної громади і проживають на території суміжних районів, та відповідних адміністративно-територіальних одиниць.

Розділ II¹

ПОРЯДОК ДОБРОВІЛЬНОГО ПРИЄДНАННЯ ДО ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Стаття 8¹. Ініціювання добровільного приєднання до об'єднаних територіальних громад

1. Добровільно приєднатися до об'єднаної територіальної громади, визнаної спроможною відповідно до частини четвертої статті 9 цього Закону, має право суміжна сільська, селищна територіальна громада, яка відповідно до перспективного плану формування територій громад Автономної Республіки Крим, області належить до цієї об'єднаної територіальної громади.

2. Ініціаторами добровільного приєднання до об'єднаної територіальної громади можуть бути суб'єкти, визначені частиною першою статті 5 цього Закону.

3. Сільський, селищний голова забезпечує вивчення пропозиції щодо ініціювання добровільного приєднання до об'єднаної територіальної громади та її громадське обговорення, яке проводиться протягом 30 днів з дня надходження такої пропозиції. Після завершення громадського обговорення пропозиція подається до відповідної ради на наступну сесію для прийняття рішення про надання згоди на добровільне приєднання до об'єднаної територіальної громади.

4. Сільський, селищний голова після прийняття відповідною радою рішення про надання згоди на добровільне приєднання до об'єднаної територіальної громади надсилає пропозицію до сільської, селищної, міської ради об'єднаної територіальної громади, до якої є намір приєднатися.

5. Сільська, селищна, міська рада об'єднаної територіальної громади на наступній сесії розглядає пропозицію щодо ініціювання добровільного приєднання до об'єднаної територіальної громади та за результатами розгляду приймає рішення про надання згоди на добровільне приєднання до об'єднаної територіальної громади або про відмову в наданні такої згоди.

Стаття 8². Порядок підготовки проекту рішення про добровільне приєднання до об'єднаної територіальної громади

1. Сільський, селищний, міський голова після прийняття відповідною сільською, селищною, міською радою об'єднаної територіальної громади рішення про надання згоди на добровільне приєднання до об'єднаної територіальної громади вживає заходів для підготовки проекту рішення про добровільне приєднання до об'єднаної територіальної громади.

2. Проекти рішень про добровільне приєднання до об'єднаної територіальної громади повинні, зокрема, містити:

1) найменування територіальної громади, яка має намір приєднатися, із зазначенням відповідних населених пунктів;

2) найменування об'єднаної територіальної громади, до складу якої є намір приєднатися;

3) план організаційних заходів щодо добровільного приєднання територіальної громади.

3. Питання про схвалення проекту рішення про добровільне приєднання до об'єднаної територіальної громади розглядається сільськими, селищними, міськими радами протягом 30 днів з дня його внесення на їхній розгляд.

4. Схвалені сільськими, селищними, міськими радами проекти рішень про добровільне приєднання до об'єднаної територіальної громади у п'ятиденний строк подаються Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласній державній адміністрації для надання висновку щодо відповідності цього проекту Конституції та законам України.

5. Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласна державна адміністрація протягом 10 робочих днів з дня отримання проекту рішення про добровільне приєднання до об'єднаної територіальної громади готує відповідний висновок, що затверджується постановою Ради міністрів Автономної Республіки Крим, розпорядженням голови обласної державної адміністрації.

6. У разі відповідності проекту рішення про добровільне приєднання до об'єднаної територіальної громади Конституції та законам України сільські, селищні, міські ради на наступній сесії приймають рішення про добровільне приєднання до об'єднаної територіальної громади.

7. У разі встановлення невідповідності проекту рішення про добровільне приєднання до об'єднаної територіальної громади Конституції та законам України Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласна державна адміністрація повертає його на доопрацювання.

8. У разі прийняття сільською, селищною радою рішення про приєднання до об'єднаної територіальної громади голова сільської, селищної об'єднаної територіальної громади звертається до Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласної державної адміністрації з пропозицією звернутися до Центральної виборчої комісії для прийняття нею рішення про призначення додаткових виборів депутатів сільських, селищних рад від територіальної громади, що приєдналася, в установленому законом порядку.

9. Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласна державна адміністрація протягом 10 робочих днів з дня отримання рішення про добровільне приєднання до об'єднаної територіальної громади у разі його відповідності висновку, передбаченому частиною п'ятою цієї статті,

звертається до Центральної виборчої комісії для прийняття нею рішення про призначення додаткових виборів депутатів сільських, селищних рад від територіальної громади, що приєдналася.

Про таке звернення Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласна державна адміністрація одночасно інформує Верховну Раду України, Верховну Раду Автономної Республіки Крим, відповідні обласні ради, відповідні ради, що прийняли рішення про добровільне приєднання до об'єднаної територіальної громади.

Стаття 8³. Особливості припинення повноважень сільської, селищної ради, сільського, селищного голови територіальної громади, що приєдналася до об'єднаної територіальної громади

1. Повноваження сільської, селищної ради та сільського, селищного голови територіальної громади, що приєдналася до сільської, селищної об'єднаної територіальної громади, припиняються з моменту офіційного оголошення відповідною територіальною виборчою комісією на сесії сільської, селищної ради об'єднаної територіальної громади рішення про підсумки додаткових виборів та визнання повноважень не менше половини депутатів від територіальної громади, що приєдналася, обраних на виборах до сільської, селищної ради об'єднаної територіальної громади.

Повноваження сільської, селищної ради, її виконавчого комітету та сільського, селищного голови територіальної громади, що приєдналася до міської об'єднаної територіальної громади, припиняються з дня набрання чинності рішенням сільської, селищної ради та рішенням міської ради об'єднаної територіальної громади про добровільне приєднання до об'єднаної територіальної громади. З моменту припинення повноважень сільської, селищної ради повноваження міської ради поширюються на територію територіальної громади, що приєдналася до міської об'єднаної територіальної громади.

З моменту припинення повноважень сільського, селищного голови територіальної громади, що приєдналася до об'єднаної територіальної громади, повноваження сільського, селищного, міського голови об'єднаної територіальної громади поширюються на територію територіальної громади, що приєдналася до об'єднаної територіальної громади.

Сільський, селищний голова територіальної громади, що приєдналася до об'єднаної територіальної громади, виконує обов'язки старости відповідно до закону на період повноважень ради об'єднаної територіальної громади поточного скликання. За ним зберігаються розмір та умови оплати праці, що були йому встановлені як сільському, селищному голові до приєднання.

2. З дня припинення повноважень сільською, селищною радою територіальної громади, що приєдналася до об'єднаної територіальної громади, у порядку, визначеному цим Законом, здійснюється реорганізація відповідних юридичних осіб - сільської, селищної ради, її виконавчого комітету шляхом їх приєднання до відповідних юридичних осіб - сільської, селищної, міської ради, її виконавчого комітету об'єднаної територіальної громади. Після завершення реорганізації відповідні юридичні особи - сільська, селищна рада, її виконавчий комітет припиняються у порядку, визначеному цим Законом.

3. Об'єднана територіальна громада є правонаступником всього майна, прав та обов'язків територіальної громади, що приєдналася до об'єднаної територіальної громади, з дня припинення повноважень сільською, селищною радою територіальної громади, що приєдналася до об'єднаної територіальної громади.

Відповідні юридичні особи - сільська, селищна, міська рада, її виконавчий комітет об'єднаної територіальної громади є правонаступниками прав та обов'язків відповідних юридичних осіб - сільської, селищної ради, її виконавчого комітету територіальної громади, що приєдналася до об'єднаної територіальної громади, з дня припинення повноважень сільською, селищною радою територіальної громади, що приєдналася до об'єднаної територіальної громади.

4. Бюджет територіальної громади, що приєдналася до об'єднаної територіальної громади, виконується окремо до закінчення бюджетного періоду з урахуванням особливостей, встановлених цією частиною.

До завершення періоду окремого виконання бюджету територіальної громади, що приєдналася до об'єднаної територіальної громади, функції головного розпорядника, розпорядника бюджетних коштів територіальної громади, що приєдналася, продовжують здійснювати відповідні бюджетні установи в особі сільського, селищного, міського голови об'єднаної територіальної громади, інших керівників бюджетних установ.

Сільська, селищна, міська рада об'єднаної територіальної громади може вносити зміни до рішень про місцеві бюджети, прийняті сільською, селищною радою територіальної громади, що приєдналася до об'єднаної територіальної громади.

Залишки коштів на кінець бюджетного періоду бюджету територіальної громади, що приєдналася до об'єднаної територіальної громади, перераховуються до бюджету об'єднаної територіальної громади на підставі платіжних доручень за підписом сільського, селищного, міського голови об'єднаної територіальної громади.

Розділ III
ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА ДОБРОВІЛЬНОГО ОБ'ЄДНАННЯ
ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ТА ДОБРОВІЛЬНОГО
ПРИЄДНАННЯ ДО ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ
ГРОМАД

Стаття 9. Форми державної підтримки добровільного об'єднання територіальних громад та приєднання до об'єднаних територіальних громад

1. Держава здійснює інформаційно-просвітницьку, організаційну, методичну та фінансову підтримку добровільного об'єднання територіальних громад та приєднання до об'єднаних територіальних громад.

2. Організаційну підтримку та інформаційно-просвітницьке сприяння добровільному об'єднанню територіальних громад та приєднанню до об'єднаних територіальних громад забезпечують Рада міністрів Автономної Республіки Крим, місцеві державні адміністрації.

3. Методичне забезпечення добровільного об'єднання територіальних громад та приєднання до об'єднаних територіальних громад, визначення обсягів та форми підтримки здійснює центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері територіальної організації влади, адміністративно-територіального устрою, розвитку місцевого самоврядування.

4. Кабінет Міністрів України може визнати об'єднану територіальну громаду спроможною, за умови її утворення в порядку, визначеному розділом II цього Закону, навколо населеного пункту, визначеного перспективним планом формування територій громад Автономної Республіки Крим, області як адміністративного центру об'єднаної територіальної громади, а також якщо кількість населення об'єднаної територіальної громади становить не менше половини кількості населення територіальних громад, які мали увійти до такої об'єднаної територіальної громади відповідно до перспективного плану формування територій громад Автономної Республіки Крим, області, якщо інше не встановлено законом.

Якщо рада об'єднаної територіальної громади прийняла рішення про відмову у наданні згоди на добровільне приєднання до неї іншої територіальної громади за її ініціативою, Кабінет Міністрів України може скасувати рішення про визнання такої об'єднаної територіальної громади спроможною.

Стаття 10. Фінансова підтримка державою добровільного об'єднання територіальних громад сіл, селищ, міст та приєднання до об'єднаних територіальних громад

1. Держава здійснює фінансову підтримку добровільного об'єднання територіальних громад сіл, селищ, міст та приєднання до об'єднаних територіальних громад шляхом надання об'єднаній територіальній громаді коштів у вигляді субвенцій на формування відповідної інфраструктури згідно з планом соціально-економічного розвитку такої територіальної громади.

2. Пропозиції щодо надання фінансової підтримки об'єднаній територіальній громаді вносяться Радою міністрів Автономної Республіки Крим, відповідною обласною державною адміністрацією за поданням сільської, селищної, міської ради об'єднаної територіальної громади Кабінету Міністрів України не пізніше 15 липня року, що передуює бюджетному періоду, в якому передбачається надання такої фінансової підтримки.

3. Загальний обсяг фінансової підтримки розподіляється між бюджетами об'єднаних територіальних громад пропорційно до площі об'єднаної територіальної громади та кількості сільського населення у такій територіальній громаді з рівною вагою обох цих факторів.

4. Загальний обсяг субвенцій на формування відповідної інфраструктури об'єднаних територіальних громад визначається законом про Державний бюджет України.

5. Порядок надання субвенцій з державного бюджету об'єднаним територіальним громадам встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Стаття 11. Перспективний план формування територій громад Автономної Республіки Крим, області

1. Перспективний план формування територій громад Автономної Республіки Крим, області розробляється Радою міністрів Автономної Республіки Крим, відповідною обласною державною адміністрацією згідно з методикою формування спроможних територіальних громад і охоплює всю територію Автономної Республіки Крим, області.

2. Методика формування спроможних територіальних громад розробляється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері територіальної організації влади, адміністративно-територіального устрою, розвитку місцевого самоврядування, та затверджується Кабінетом Міністрів України.

3. Перспективний план формування територій громад Автономної Республіки Крим, області схвалюється відповідно Верховною Радою Автономної Республіки Крим, обласною радою за поданням Ради міністрів Автономної Республіки Крим, відповідної обласної державної адміністрації та затверджується Кабінетом Міністрів України.

Розділ IV ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування.

2. Внести до Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні" (Відомості Верховної Ради України, 1997 р., № 24, ст. 170 із наступними змінами) такі зміни:

1) частину першу статті 5 після абзацу п'ятого доповнити новим абзацом такого змісту:

"старосту".

У зв'язку з цим абзаци шостий та сьомий вважати відповідно абзацами сьомим та восьмим;

2) статтю 6 викласти в такій редакції:

"Стаття 6. Територіальні громади

1. Первинним суб'єктом місцевого самоврядування, основним носієм його функцій і повноважень є територіальна громада села, селища, міста.

2. Територіальні громади в порядку, встановленому законом, можуть об'єднуватися в одну сільську, селищну, міську територіальну громаду, утворювати єдині органи місцевого самоврядування та обирати відповідно сільського, селищного, міського голову.

3. Територіальні громади села, селища, міста, що добровільно об'єдналися в одну територіальну громаду, можуть вийти із складу об'єднаної територіальної громади в порядку, визначеному законом";

3) доповнити статтею 14¹ такого змісту:

"Стаття 14¹. Староста

1. У селах, селищах, визначених за рішенням місцевої ради об'єднаної територіальної громади, утвореної відповідно до Закону України "Про добровільне об'єднання територіальних громад", за винятком її адміністративного центру, обирається староста на строк повноважень місцевої ради.

2. Староста є посадовою особою місцевого самоврядування.

3. Староста:

1) представляє інтереси жителів села, селища у виконавчих органах сільської, селищної, міської ради;

2) сприяє жителям села, селища у підготовці документів, що подаються до органів місцевого самоврядування;

3) бере участь у підготовці проекту бюджету територіальної громади в частині фінансування програм, що реалізуються на території відповідного села, селища;

4) вносить пропозиції до виконавчого комітету сільської, селищної, міської ради з питань діяльності на території відповідного села, селища виконавчих органів сільської, селищної, міської ради, підприємств, установ, організацій комунальної форми власності та їх посадових осіб;

5) здійснює інші обов'язки, визначені Положенням про старосту.

4. Положення про старосту затверджується сільською, селищною, міською радою відповідної об'єднаної територіальної громади.

У Положенні визначаються права і обов'язки старости, порядок його звітності, інші питання, пов'язані з діяльністю старости.

5. Староста обирається в порядку, визначеному законом.

6. Староста є членом виконавчого комітету ради об'єднаної територіальної громади за посадою";

4) частину четверту статті 51 викласти в такій редакції:

"4. До складу виконавчого комітету сільської, селищної, міської ради входять також за посадою секретар відповідної ради, староста (старости)".

3. У селах, селищах, в яких знаходилися органи місцевого самоврядування територіальних громад, що об'єдналися, обов'язки старости до обрання на перших виборах старости виконує особа, яка здійснювала повноваження сільського, селищного голови відповідної територіальної громади до об'єднання.

3¹. Визнати такими, що є спроможними об'єднаними територіальними громадами для випадків, передбачених статтями 8 - 8³ цього Закону, територіальні громади міст республіканського Автономної Республіки Крим, обласного значення. Приєднання територіальних громад сіл, селищ до територіальних громад міст республіканського Автономної Республіки Крим, обласного значення є виключно добровільним та відбувається за рішенням усіх відповідних місцевих рад.

4. Кабінету Міністрів України протягом трьох місяців з дня набрання чинності цим Законом:

1) забезпечити прийняття нормативно-правових актів, передбачених цим Законом;

2) привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом;

3) забезпечити приведення нормативно-правових актів міністерств та інших центральних органів виконавчої влади у відповідність із цим Законом.

5. Уповноважити Кабінет Міністрів України своїм розпорядженням, без дотримання порядку, визначеного частиною третьою статті 11 цього Закону:

1) визначити перелік спроможних відповідно до цього Закону об'єднаних територіальних громад, у яких перші вибори депутатів сільської, селищної,

міської ради та відповідного сільського, селищного, міського голови відбулися у 2016 році;

2) внести зміни до затверджених перспективних планів формування територій громад областей, включивши до них об'єднані територіальні громади, у яких перші вибори депутатів сільської, селищної, міської ради та відповідного сільського, селищного, міського голови відбулися у 2016 році.

6. Установити, що у 2019 році, як виняток з положень частини дев'ятої статті 8 цього Закону:

сільська, селищна, міська рада, обрана об'єднаною територіальною громадою у 2019 році, мають право прийняти рішення щодо затвердження бюджету об'єднаної територіальної громади на 2019 рік, який включатиме показники бюджетів відповідних територіальних громад, що об'єдналися;

у разі прийняття рішення щодо затвердження такого бюджету об'єднаної територіальної громади на 2019 рік сільською, селищною, міською радою, обраною об'єднаною територіальною громадою у 2019 році, приймаються рішення про втрату чинності рішеннями про бюджет відповідних територіальних громад, що об'єдналися.

7. Установити, що до 1 січня 2020 року районні ради районів, у яких утворено об'єднані територіальні громади, зазначені у пункті 6 цього розділу, здійснюють передачу із спільної власності територіальних громад сіл, селищ, міст у власність таких об'єднаних територіальних громад відповідних бюджетних установ, розташованих на їхній території, відповідно до розмежування видатків між бюджетами, визначеного Бюджетним кодексом України.

Президент України	П.ПОРОШЕНКО
м. Київ 5 лютого 2015 року № 157-VIII	

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань

Цей Закон регулює відносини, що виникають у сфері державної реєстрації юридичних осіб, їхньої символіки (у випадках, передбачених законом), громадських формувань, що не мають статусу юридичної особи, та фізичних осіб - підприємців.

Розділ I

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Визначення термінів

1. У цьому Законі терміни вживаються в такому значенні:

1) виписка з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань (далі - виписка) - документ в електронній або у випадках, передбачених цим Законом, у паперовій формі, який формується за результатами проведення реєстраційних дій і містить відомості про юридичну особу або її відокремлений підрозділ, фізичну особу - підприємця (у тому числі про взяття на облік в органах державної статистики та державної фіскальної служби, видачу ліцензії та документів дозвільного характеру) або громадське формування, що не має статусу юридичної особи, а також про проведену реєстраційну дію;

2) витяг з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань (далі - витяг) - документ у паперовій або електронній формі, що сформований програмним забезпеченням Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань за зазначеним заявником критерієм пошуку та містить відомості з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань, які є актуальними на дату та час формування витягу або на дату та час, визначені у запиті, або інформацію про відсутність таких відомостей у цьому реєстрі;

3) громадські формування - політичні партії, структурні утворення політичних партій, громадські об'єднання, місцеві осередки громадського об'єднання із статусом юридичної особи, професійні спілки, їх об'єднання, організації профспілки, передбачені статутом профспілки та їх об'єднання,

творчі спілки, місцеві осередки творчих спілок, постійно діючі третейські суди, організації роботодавців, їх об'єднання, відокремлені підрозділи іноземних неурядових організацій, представництва, філії іноземних благодійних організацій;

4) державна реєстрація юридичних осіб, громадських формувань, що не мають статусу юридичної особи, та фізичних осіб - підприємців (далі - державна реєстрація) - офіційне визнання шляхом засвідчення державою факту створення або припинення юридичної особи, громадського формування, що не має статусу юридичної особи, засвідчення факту наявності відповідного статусу громадського об'єднання, професійної спілки, її організації або об'єднання, політичної партії, організації роботодавців, об'єднань організацій роботодавців та їхньої символіки, засвідчення факту набуття або позбавлення статусу підприємця фізичною особою, зміни відомостей, що містяться в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань, про юридичну особу та фізичну особу - підприємця, а також проведення інших реєстраційних дій, передбачених цим Законом;

5) державний реєстратор юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань (далі - державний реєстратор) - особа, яка перебуває у трудових відносинах з суб'єктом державної реєстрації, нотаріус;

б) держатель Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань (далі - держатель Єдиного державного реєстру) - Міністерство юстиції України, яке вживає організаційних заходів, пов'язаних із забезпеченням функціонування Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань;

7) Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань (далі - Єдиний державний реєстр) - єдина державна інформаційна система, що забезпечує збирання, накопичення, обробку, захист, облік та надання інформації про юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадські формування, що не мають статусу юридичної особи;

8) заявник:

засновник (засновники) або уповноважена ними особа - у разі подання документів для державної реєстрації створення юридичної особи, громадського формування, що не має статусу юридичної особи;

керівник державного органу, органу місцевого самоврядування або уповноважена ним особа - у разі подання документів для державної реєстрації створення державного органу, органу місцевого самоврядування;

голова комісії з припинення або уповноважена ним особа - у разі подання документів для державної реєстрації припинення юридичної особи;

уповноважений представник юридичної особи, громадського формування, що не має статусу юридичної особи, - у разі подання документів для проведення інших реєстраційних дій щодо юридичної особи, громадського формування, що не має статусу юридичної особи;

Фонд гарантування вкладів фізичних осіб - у разі подання документів для державної реєстрації рішення про припинення банку у зв'язку з прийняттям рішення про відкликання банківської ліцензії та ліквідацію банку;

Міністерство юстиції України та його територіальні органи - у разі подання документів для державної реєстрації рішення про припинення політичної партії, її структурного утворення у зв'язку з прийняттям судом рішення про анулювання реєстрації або заборону діяльності політичної партії;

Міністерство юстиції України - у разі подання документів для державної реєстрації припинення відокремленого підрозділу іноземної неурядової організації, представництва, філії іноземної благодійної організації;

фізична особа, яка має намір стати підприємцем, або уповноважена нею особа - у разі подання документів для державної реєстрації фізичної особи підприємцем;

фізична особа - підприємець або уповноважена нею особа - у разі подання документів для проведення інших реєстраційних дій щодо фізичної особи - підприємця;

державний орган, родичі (чоловік, дружина, батьки, діти, онуки, дід, баба, брати, сестри) та спадкоємці фізичної особи - підприємця - у разі подання документів для державної реєстрації припинення підприємницької діяльності фізичної особи - підприємця у зв'язку з її смертю, визнанням безвісно відсутньою чи оголошенням померлою;

інші особи відповідно до цього Закону;

9) код доступу до результатів надання адміністративних послуг у сфері державної реєстрації (далі - код доступу) - унікальна цифрова послідовність кількістю від 6 до 12 символів, що генерується в автоматичному режимі та використовується для доступу до результатів розгляду документів через портал електронних сервісів юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань (далі - портал електронних сервісів);

10) персональний кабінет юридичної особи, іншої організації та фізичної особи - підприємця (далі - персональний кабінет) - особиста сторінка в мережі Інтернет юридичної особи, фізичної особи - підприємця та громадського формування, що не має статусу юридичної особи, на порталі

електронних сервісів, призначена для подання документів в електронній формі для проведення реєстраційних дій, безоплатного доступу юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань, що не мають статусу юридичної особи, до відомостей про результати розгляду цих документів, документів, що містяться в реєстраційній справі таких осіб в електронній формі, та відомостей про цих осіб, які є актуальними на момент запиту або на визначену дату;

11) портал електронних сервісів - веб-сайт, організований як системне багаторівневе об'єднання різних ресурсів та сервісів для забезпечення максимального доступу до інформації та послуг у сфері державної реєстрації, ліцензування та дозвільної системи у сфері господарської діяльності;

12) принцип мовчазної згоди у сфері державної реєстрації (далі - принцип мовчазної згоди) - принцип, згідно з яким державний реєстратор набуває право на проведення державної реєстрації та інших реєстраційних дій без одержання від державних органів у порядку та випадках, визначених цим Законом, відповідних документів (крім судових рішень та виконавчих документів) або відомостей, за умови, що відповідні державні органи у встановлений цим Законом строк не направили до державного реєстратора такі документи або відомості;

13) реєстраційна справа - сукупність документів у паперовій та/або електронній формі, що подавалися для проведення реєстраційних дій;

14) суб'єкт державної реєстрації:

Міністерство юстиції України - у разі державної реєстрації політичних партій, всеукраїнських професійних спілок, їх об'єднань, всеукраїнських об'єднань організацій роботодавців; відокремлених підрозділів іноземних неурядових організацій, представництв, філій іноземних благодійних організацій, постійно діючих третейських судів, засновниками яких є всеукраїнські громадські організації, всеукраїнських творчих спілок, символіки громадських формувань;

центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері релігії, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські державні адміністрації - у разі державної реєстрації юридичних осіб - релігійних організацій;

територіальні органи Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі - у разі державної реєстрації первинних, місцевих, обласних, регіональних та республіканських професійних спілок, їх організацій та об'єднань, структурних утворень політичних партій, регіональних (місцевих) творчих спілок, територіальних осередків всеукраїнських творчих спілок, місцевих, обласних,

республіканських Автономної Республіки Крим, Київської та Севастопольської міських організацій роботодавців та їх об'єднань, постійно діючих третейських судів, громадських об'єднань, їх відокремлених підрозділів, громадських об'єднань, що не мають статусу юридичної особи, підтвердження всеукраїнського статусу громадського об'єднання;

виконавчі органи сільських, селищних та міських рад, Київська та Севастопольська міські, районні, районні у містах Києві та Севастополі державні адміністрації, нотаріуси, акредитовані суб'єкти - у разі державної реєстрації юридичних осіб (крім випадків, передбачених абзацами другим - четвертим цього пункту) та фізичних осіб - підприємців.

Виконавчі органи сільських, селищних та міських рад (крім міст обласного та/або республіканського Автономної Республіки Крим значення) набувають повноважень з державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців відповідно до цього Закону у разі прийняття відповідною радою такого рішення.

Акредитованим суб'єктом може бути юридична особа публічного права, у трудових відносинах з якою перебуває не менше ніж три державні реєстратори та яка до початку здійснення повноважень у сфері державної реєстрації уклала:

договір страхування цивільно-правової відповідальності з мінімальним розміром страхової суми у тисячу мінімальних розмірів заробітної плати, встановленої законом на 1 січня календарного року;

договір з іншим суб'єктом державної реєстрації та/або нотаріусом (у разі коли акредитований суб'єкт здійснює повноваження виключно в частині забезпечення прийняття та видачі документів у сфері державної реєстрації).

Акредитація суб'єктів та моніторинг відповідності таких суб'єктів вимогам акредитації здійснюються Міністерством юстиції України у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України;

15) технічна помилка - описка, друкарська, граматична, арифметична помилка, допущена державним реєстратором під час проведення ним реєстраційних дій;

16) технічний адміністратор Єдиного державного реєстру (далі - технічний адміністратор) - визначене Міністерством юстиції України державне унітарне підприємство, віднесене до сфери його управління, що здійснює заходи із створення, доопрацювання та супроводження програмного забезпечення Єдиного державного реєстру, порталу електронних сервісів та відповідає за їх технічне і технологічне забезпечення, збереження та захист даних, що містяться в Єдиному державному реєстрі,

надає, блокує та анулює доступ до Єдиного державного реєстру та проводить навчання роботи з цим реєстром;

17) установчий документ юридичної особи - установчий акт, статут, програма політичної партії, модельний статут, засновницький договір, одноособова заява (меморандум), положення тощо;

18) камеральна перевірка - перевірка, що проводиться у приміщенні Міністерства юстиції України виключно на підставі даних Єдиного державного реєстру.

Термін "кінцевий бенефіціарний власник (контролер)" вживається у значенні, наведеному в Законі України "Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення".

2. Інші терміни вживаються у значеннях, наведених у Господарському, Цивільному кодексах України та інших законодавчих актах.

Стаття 2. Законодавство у сфері державної реєстрації

1. Відносини, що виникають у сфері державної реєстрації, регулюються Конституцією України, цим Законом та нормативно-правовими актами, прийнятими відповідно до цього Закону.

2. Якщо міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, встановлено інші норми, ніж ті, що передбачені законодавством України про державну реєстрацію, застосовуються норми міжнародного договору.

Стаття 3. Сфера дії Закону

1. Дія цього Закону поширюється на відносини, що виникають у сфері державної реєстрації юридичних осіб незалежно від організаційно-правової форми, форми власності та підпорядкування, їхньої символіки (у випадках, передбачених законом), громадських формувань, що не мають статусу юридичної особи, та фізичних осіб - підприємців.

2. Законом може бути встановлено особливості державної реєстрації громадських формувань, релігійних організацій.

Стаття 4. Загальні засади державної реєстрації

1. Державна реєстрація базується на таких основних принципах:

- 1) обов'язковості державної реєстрації в Єдиному державному реєстрі;
- 2) публічності державної реєстрації в Єдиному державному реєстрі та документів, що стали підставою для її проведення;
- 3) врегулювання відносин, пов'язаних з державною реєстрацією, та особливостей державної реєстрації виключно цим Законом;

- 4) державної реєстрації за заявницьким принципом;
- 6) єдності методології державної реєстрації;
- 7) об'єктивності, достовірності та повноти відомостей у Єдиному державному реєстрі;
- 8) внесення відомостей до Єдиного державного реєстру виключно на підставі та відповідно до цього Закону;
- 9) відкритості та доступності відомостей Єдиного державного реєстру.

2. Державна реєстрація проводиться незалежно від місця знаходження юридичної чи фізичної особи в межах Автономної Республіки Крим, області, міст Києва та Севастополя, крім державної реєстрації на підставі документів, поданих в електронній формі, що проводиться незалежно від місця знаходження юридичної чи фізичної особи в межах України.

За рішенням Міністерства юстиції України державна реєстрація на підставі документів, поданих у паперовій формі, може проводитися в межах декількох адміністративно-територіальних одиниць, визначених в абзаці першому цієї частини.

3. У разі виділу юридичних осіб здійснюється державна реєстрація юридичних осіб, утворених у результаті виділу, та державна реєстрація змін до відомостей, що містяться в Єдиному державному реєстрі, про юридичну особу, з якої здійснено виділ, щодо юридичної особи - правонаступника. Виділ вважається завершеним з дати державної реєстрації змін до відомостей, що містяться у Єдиному державному реєстрі, про юридичну особу, з якої здійснено виділ, щодо юридичної особи - правонаступника.

4. У разі злиття юридичних осіб здійснюється державна реєстрація новоутвореної юридичної особи та державна реєстрація припинення юридичних осіб, що припиняються у результаті злиття. Злиття вважається завершеним з дати державної реєстрації припинення юридичних осіб, що припиняються у результаті злиття.

5. У разі перетворення юридичних осіб здійснюється державна реєстрація припинення юридичної особи, що припиняється у результаті перетворення, та державна реєстрація новоутвореної юридичної особи. Перетворення вважається завершеним з дати державної реєстрації новоутвореної юридичної особи.

6. У разі поділу юридичних осіб здійснюється державна реєстрація новоутворених юридичних осіб та державна реєстрація припинення юридичної особи, що припиняється у результаті поділу. Поділ вважається завершеним з дати державної реєстрації припинення юридичної особи, що припиняється у результаті поділу.

7. У разі приєднання юридичних осіб здійснюється державна реєстрація припинення юридичних осіб, що припиняються у результаті приєднання, та державна реєстрація змін до відомостей, що містяться в Єдиному державному реєстрі, щодо правонаступництва юридичної особи, до якої приєднуються. Приєднання вважається завершеним з дати державної реєстрації змін до відомостей, що містяться в Єдиному державному реєстрі, щодо правонаступництва юридичної особи, до якої приєднуються.

8. Фізична особа - підприємець позбавляється статусу підприємця з дати внесення до Єдиного державного реєстру запису про державну реєстрацію припинення підприємницької діяльності цією фізичною особою.

9. Представництва іноземних суб'єктів господарської діяльності підлягають реєстрації в порядку, визначеному Законом України "Про зовнішньоекономічну діяльність".

Розділ II

ОРГАНИ ДЕРЖАВНОЇ РЕЄСТРАЦІЇ

Стаття 5. Система органів державної реєстрації

1. Систему органів у сфері державної реєстрації становлять:

- 1) Міністерство юстиції України;
- 2) інші суб'єкти державної реєстрації.

2. До повноважень Міністерства юстиції України у сфері державної реєстрації належить:

- 1) формування державної політики у сфері державної реєстрації;
- 2) нормативно-правове, методологічне та інформаційне забезпечення у сфері державної реєстрації;
- 3) координація діяльності у сфері державної реєстрації громадських формувань;

4) контроль за діяльністю у сфері державної реєстрації, у тому числі шляхом постійного моніторингу реєстраційних дій в Єдиному державному реєстрі відповідно до цього Закону та прийняття обов'язкових до виконання рішень, передбачених цим Законом;

5) здійснення повноважень держателя Єдиного державного реєстру;

6) визначення технічного адміністратора;

7) забезпечення надання доступу до Єдиного державного реєстру державним реєстраторам, уповноваженим особам суб'єктів державної реєстрації прав, іншим суб'єктам відповідно до цього Закону та прийняття рішень про тимчасове блокування або анулювання такого доступу у випадках, передбачених цим Законом;

8) розгляд скарг на рішення, дії або бездіяльність державних реєстраторів, суб'єктів державної реєстрації, територіальних органів

Міністерства юстиції України та прийняття обов'язкових до виконання рішень, передбачених цим Законом;

9) складання протоколів про адміністративні правопорушення у випадках, передбачених Кодексом України про адміністративні правопорушення;

10) взаємодія з державними органами, органами місцевого самоврядування, міжнародними організаціями з питань державної реєстрації;

11) державна реєстрація політичних партій, всеукраїнських профспілок, їх об'єднань, всеукраїнських об'єднань організацій роботодавців, відокремлених підрозділів іноземних неурядових організацій, представництв, філій іноземних благодійних організацій, постійно діючих третейських судів, засновниками яких є всеукраїнські громадські організації, всеукраїнських творчих спілок, символіки громадських формувань;

12) надання виписок у паперовій формі для проставлення апостилю та проставлення на них апостилю;

13) здійснення інших повноважень, передбачених цим Законом та іншими нормативно-правовими актами.

3. До повноважень інших суб'єктів державної реєстрації належить:

1) забезпечення:

прийому документів, поданих для державної реєстрації; державної реєстрації та проведення інших реєстраційних дій; ведення Єдиного державного реєстру та надання відомостей з нього; формування та зберігання реєстраційних справ;

2) здійснення інших повноважень, передбачених цим Законом та іншими нормативно-правовими актами.

Акредитовані суб'єкти можуть здійснювати усі повноваження, визначені у цій частині, або здійснювати повноваження щодо забезпечення прийняття та видачі документів у сфері державної реєстрації на підставі договору з іншим суб'єктом державної реєстрації та/або нотаріусом.

Стаття 6. Державний реєстратор

1. Державним реєстратором може бути громадянин України, який має вищу освіту, відповідає кваліфікаційним вимогам, визначеним Міністерством юстиції України, та перебуває у трудових відносинах з суб'єктом державної реєстрації (крім нотаріусів), та нотаріус.

2. Державний реєстратор:

1) приймає документи;

2) перевіряє документи на наявність підстав для зупинення розгляду документів;

3) перевіряє документи на наявність підстав для відмови у державній реєстрації;

4) проводить реєстраційну дію (у тому числі з урахуванням принципу мовчазної згоди) за відсутності підстав для зупинення розгляду документів та відмови у державній реєстрації шляхом внесення запису до Єдиного державного реєстру;

5) веде Єдиний державний реєстр;

6) веде реєстраційні справи;

6⁻¹) надає в установленому порядку та у випадках, передбачених Законом України "Про виконавче провадження", інформацію органу державної виконавчої служби або приватному виконавцю;

7) здійснює інші повноваження, передбачені цим Законом.

3. Державний реєстратор під час проведення державної реєстрації припинення підприємницької діяльності фізичної особи - підприємця у зв'язку з її смертю або оголошенням її померлою, а також під час державної реєстрації змін, пов'язаних із зміною складу засновників (учасників) юридичної особи у зв'язку із смертю або оголошенням померлим відповідного засновника (учасника), обов'язково використовує відомості Державного реєстру актів цивільного стану громадян шляхом безпосереднього доступу до нього.

Інформація з Державного реєстру актів цивільного стану громадян, отримана державним реєстратором, залишається у відповідній реєстраційній справі.

Користування Державним реєстром актів цивільного стану громадян здійснюється безпосередньо державним реєстратором, який проводить відповідну державну реєстрацію.

4. Державний реєстратор не має права проводити реєстраційні дії щодо суб'єкта державної реєстрації, з яким державний реєстратор перебуває у трудових відносинах або засновником (учасником) якого він є. У такому разі державна реєстрація проводиться іншим державним реєстратором.

Дія абзацу першого цієї частини щодо перебування у трудових відносинах не поширюється на державних реєстраторів, які перебувають у трудових відносинах з виконавчими органами сільських, селищних, міських рад, Київською, Севастопольською міськими, районними, районними у містах Києві та Севастополі державними адміністраціями.

Державний реєстратор не має права проводити реєстраційні дії щодо себе, свого чоловіка чи своєї дружини, його (її) та своїх родичів (батьків, дітей, онуків, діда, баби, братів, сестер), а також юридичних осіб, засновником (учасником) яких він є. У такому разі державна реєстрація

проводиться іншим державним реєстратором відповідного суб'єкта державної реєстрації.

5. Втручання будь-яких органів, їх посадових осіб, громадян, юридичних осіб та громадських формувань, що не мають статусу юридичної особи, у діяльність державного реєстратора під час проведення реєстраційних дій, крім випадків, передбачених цим Законом, забороняється і тягне за собою відповідальність згідно із законом.

6. У разі збройного конфлікту, тимчасової окупації, проведення антитерористичної операції Міністерство юстиції України може прийняти рішення про тимчасове блокування доступу до Єдиного державного реєстру державних реєстраторів, що діють на відповідній території (нотаріальному окрузі).

Розділ III

ЄДИНИЙ ДЕРЖАВНИЙ РЕЄСТР ТА ПОРТАЛ ЕЛЕКТРОННИХ СЕРВІСІВ

Стаття 7. Єдиний державний реєстр

1. Єдиний державний реєстр створюється з метою забезпечення державних органів та органів місцевого самоврядування, а також учасників цивільного обороту достовірною інформацією про юридичних осіб, громадські формування, що не мають статусу юридичної особи, та фізичних осіб - підприємців з Єдиного державного реєстру.

Невід'ємною архівною складовою частиною Єдиного державного реєстру є Єдиний ліцензійний реєстр, Реєстр документів дозвільного характеру, Єдиний реєстр громадських формувань, Реєстр громадських об'єднань та Єдиний реєстр підприємств, щодо яких порушено провадження у справі про банкрутство.

2. Єдиний державний реєстр ведеться державною мовою з використанням програмного забезпечення, розробленого відповідно до державних стандартів, що забезпечує його сумісність і взаємодію з іншими інформаційними системами та мережами, що становлять інформаційний ресурс держави.

3. Програмне забезпечення Єдиного державного реєстру повинно забезпечувати:

- 1) автоматизацію процесу державної реєстрації та інших реєстраційних дій та відтворення його процедур;
- 2) заповнення та друк форми заяви про державну реєстрацію;
- 3) ідентифікацію заявників, які подають документи для державної реєстрації в електронній формі, з використанням електронного цифрового

підпису та альтернативних електронному цифровому підпису засобів ідентифікації таких заявників;

4) державну реєстрацію за принципом екстериторіальності;

5) контроль за повнотою внесення записів до Єдиного державного реєстру та проведенням реєстраційних дій;

6) пошук взаємозв'язків між юридичними особами та їхніми засновниками (учасниками), кінцевими бенефіціарними власниками (контролерами), у тому числі кінцевими бенефіціарними власниками (контролерами) засновника, керівниками юридичних осіб, візуалізацію всіх прямих та непрямих зв'язків;

7) ведення реєстраційних справ в електронній формі та створення їх електронного архіву;

8) передачу державним органам відомостей з Єдиного державного реєстру у випадках, передбачених цим Законом;

9) інформаційну взаємодію між Єдиним державним реєстром та інформаційними системами державних органів;

10) зберігання відомостей про юридичних осіб, інші організації та фізичних осіб - підприємців протягом 75 років з дати внесення запису про державну реєстрацію припинення юридичної особи, іншої організації або припинення підприємницької діяльності фізичної особи - підприємця;

11) захист даних згідно із законом;

12) виконання в повному обсязі функцій адміністратора бази даних Єдиного державного реєстру (накопичення, аналіз даних, актуалізація та обробка даних, права доступу тощо);

13) проведення інших операцій, визначених цим Законом.

4. До Єдиного державного реєстру не вносяться відомості, що становлять державну таємницю.

5. Єдиний державний реєстр та його програмне забезпечення є об'єктом права державної власності.

Стаття 8. Портал електронних сервісів

1. Портал електронних сервісів повинен забезпечувати:

1) подання документів в електронній формі для державної реєстрації, ліцензування видів господарської діяльності, видачі документів дозвільного характеру;

2) контроль за повнотою заповнення заяви про державну реєстрацію, ліцензування видів господарської діяльності, видачі документів дозвільного характеру;

3) перегляд стану розгляду поданих документів;

4) доступ до відомостей та документів, визначених цим Законом;

- 5) оприлюднення результатів надання адміністративних послуг;
- 6) формування та подання запитів в електронній формі про надання витягів;
- 7) перегляд, копіювання та роздрукування виписки, витягу, інших документів та відомостей з Єдиного державного реєстру;
- 8) сплату адміністративного збору та оплати надання відомостей з Єдиного державного реєстру з використанням платіжних систем через мережу Інтернет у режимі реального часу;
- 9) функціонування персонального кабінету;
- 10) доступ державних органів, у тому числі судів, органів Національної поліції, органів прокуратури, органів Служби безпеки України, а також органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб до відомостей з Єдиного державного реєстру;
- 11) проведення інших операцій, визначених цим Законом.

2. Порядок функціонування порталу електронних сервісів визначається Міністерством юстиції України.

Стаття 9. Відомості Єдиного державного реєстру

1. Відомості про юридичну особу, громадське формування, що не має статусу юридичної особи, та фізичну особу - підприємця вносяться до Єдиного державного реєстру на підставі:

- 1) відповідних заяв про державну реєстрацію;
- 2) документів, що подаються для проведення інших реєстраційних дій;
- 3) відомостей, отриманих у результаті інформаційної взаємодії між Єдиним державним реєстром та інформаційними системами державних органів.

2. В Єдиному державному реєстрі містяться такі відомості про юридичну особу, крім державних органів і органів місцевого самоврядування як юридичних осіб:

- 1) найменування юридичної особи, у тому числі скорочене (за наявності);
- 2) ідентифікаційний код юридичної особи в Єдиному державному реєстрі підприємств і організацій України (далі - ідентифікаційний код);
- 3) організаційно-правова форма;
- 3⁻¹) вид релігійної організації;
- 3⁻²) віросповідна приналежність релігійної організації;
- 4) вид громадського формування (політична партія, структурне утворення політичної партії; громадське об'єднання, місцевий осередок громадського об'єднання із статусом юридичної особи; професійна спілка, об'єднання професійних спілок, організація профспілки, передбачена статутом профспілки, об'єднання організацій профспілок, організація роботодавців,

об'єднання організацій роботодавців; творча спілка, місцевий осередок творчої спілки);

5) дані про статус громадського формування;

б) центральний чи місцевий орган виконавчої влади, до сфери управління якого належить юридична особа публічного права або який здійснює функції з управління корпоративними правами держави у відповідній юридичній особі;

7) мета діяльності громадського формування;

8) перелік засновників (учасників) юридичної особи: прізвище, ім'я, по батькові (за наявності), дата народження, країна громадянства, місце проживання, реєстраційний номер облікової картки платника податків (за наявності), серія та номер паспорта, якщо засновник - фізична особа; найменування, країна резидентства, місцезнаходження та ідентифікаційний код, якщо засновник - юридична особа; відмітка про закінчення повноважень засновника громадського формування у зв'язку з державною реєстрацією;

9) інформація про кінцевого бенефіціарного власника (контролера) юридичної особи, у тому числі кінцевого бенефіціарного власника (контролера) її засновника, якщо засновник - юридична особа (крім громадських формувань, адвокатських об'єднань, торгово-промислових палат, об'єднань співвласників багатоквартирних будинків, релігійних організацій, державних органів, органів місцевого самоврядування, їх асоціацій, державних та комунальних підприємств, установ, організацій): прізвище, ім'я, по батькові (за наявності), дата народження, країна громадянства, серія та номер паспорта громадянина України або паспортного документа іноземця, місце проживання, реєстраційний номер облікової картки платника податків (за наявності), дата народження, а також повне найменування та ідентифікаційний код (для резидента) засновника юридичної особи, в якому ця особа є кінцевим бенефіціарним власником (контролером). У разі відсутності в юридичної особи кінцевого бенефіціарного власника (контролера) юридичної особи, у тому числі кінцевого бенефіціарного власника (контролера) її засновника, якщо засновник - юридична особа, вноситься відмітка про причину його відсутності.

У разі якщо засновниками юридичної особи є виключно фізичні особи, які є бенефіціарними власниками (контролерами) юридичної особи, інформація про кінцевого бенефіціарного власника (контролера) юридичної особи не подається;

10) місцезнаходження юридичної особи;

11) види діяльності;

12) назва органів управління юридичної особи;

13) відомості про керівника юридичної особи, а за бажанням юридичної особи - також про інших осіб, які можуть вчиняти дії від імені юридичної особи, у тому числі підписувати договори, подавати документи для державної реєстрації тощо: прізвище, ім'я, по батькові, дата народження, реєстраційний номер облікової картки платника податків або серія та номер паспорта (для фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовилися від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків, повідомили про це відповідний контролюючий орган і мають відмітку в паспорті про право здійснювати платежі за серією та номером паспорта), дані про наявність обмежень щодо представництва юридичної особи;

14) відомості про членів керівних органів: прізвище, ім'я, по батькові, дата народження, посада, контактний номер телефону та інші засоби зв'язку - для громадського формування;

15) розмір статутного (складеного) капіталу (пайового фонду) та розмір частки кожного із засновників (учасників);

16) вид установчого документа (установчий акт, статут, модельний статут, засновницький договір, одноособова заява (меморандум), положення тощо);

17) відомості про установчий документ, на підставі якого діє громадське формування, - у разі створення юридичної особи на підставі установчого документа іншого громадського формування;

18) інформація для здійснення зв'язку з юридичною особою: телефон, адреса електронної пошти;

19) дата та номер запису в Єдиному державному реєстрі;

20) дані про відокремлені підрозділи юридичної особи:

ідентифікаційний код відокремленого підрозділу;

найменування відокремленого підрозділу;

місцезнаходження відокремленого підрозділу;

види діяльності відокремленого підрозділу;

відомості про керівника відокремленого підрозділу: прізвище, ім'я, по батькові, посада, дата народження, дата призначення та реєстраційний номер облікової картки платника податків або серія та номер паспорта (для фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовилися від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків, повідомили про це відповідний контролюючий орган і мають відмітку в паспорті про право здійснювати платежі за серією та номером паспорта), наявність обмежень щодо представництва від імені юридичної особи;

відомості про членів керівних органів: прізвище, ім'я, по батькові, дата народження, посада, контактний номер телефону та інші засоби зв'язку - для відокремленого підрозділу громадського формування;

відомості про належність відокремленого підрозділу юридичної особи, що припиняється шляхом злиття, приєднання, поділу або перетворення, до юридичної особи - правонаступника;

інформація для здійснення зв'язку з відокремленим підрозділом: телефон та адреса електронної пошти;

21) дані про підрозділ громадського формування, що має статус юридичної особи (місцевий осередок громадського об'єднання, місцевий осередок творчої спілки, організація профспілки);

22) дані про те, що юридична особа є відокремленим підрозділом громадського формування;

23) дані про те, що юридична особа є структурним утворенням політичної партії;

24) відомості про структурні утворення політичної партії:

вид структурного утворення політичної партії (обласна, міська, районна організація, первинний осередок, інше структурне утворення);

територія, у межах якої діє структурне утворення політичної партії, наявність статусу юридичної особи;

дата та номер рішення керівного органу політичної партії, яким завірено заяву про державну реєстрацію структурного утворення політичної партії;

відомості про структурні утворення політичної партії із статусом юридичної особи, що містяться в частині другій цієї статті;

додаткові відомості про структурні утворення політичної партії, що не мають статусу юридичної особи: дата та номер запису в Єдиному державному реєстрі, найменування (повне, скорочене (за наявності), дата легалізації (реєстрації) та реєстраційний номер у паперовому Реєстрі обласних, міських, районних організацій або інших структурних утворень, передбачених статутом партії, або в книзі обліку первинних осередків політичних партій, відомості про керівника структурного утворення: прізвище, ім'я, по батькові, відомості про склад керівних органів, місцезнаходження, номер телефону, відомості про припинення діяльності структурного утворення політичної партії: дата, шляхи (реорганізація, ліквідація (саморозпуск), заборона діяльності, анулювання реєстрації) та підстава припинення діяльності, підстави для зупинення розгляду документів, підстави для відмови в державній реєстрації, відомості про скасування реєстраційних дій, відомості про суб'єкта державної реєстрації та державного реєстратора, дані про оприлюднення результатів розгляду

документів, які подані для державної реєстрації, місце зберігання реєстраційної справи в паперовій формі, дані про надання відомостей з Єдиного державного реєстру, інформація про виправлення помилок, допущених у відомостях Єдиного державного реєстру;

25) дата легалізації (реєстрації) та реєстраційний номер у паперовому Реєстрі політичних партій, Реєстрі об'єднань громадян, Реєстрі творчих спілок - для громадських формувань, легалізованих (zareєстрованих) до набрання чинності цим Законом;

26) дані про перебування юридичної особи у процесі припинення, у тому числі дані про рішення щодо припинення юридичної особи, відомості про комісію з припинення (ліквідатора, ліквідаційну комісію тощо) та про строк, визначений засновниками (учасниками) юридичної особи, судом або органом, що прийняв рішення про припинення юридичної особи, для заявлення кредитором своїх вимог;

27) дані про скасування рішення засновників (учасників) або уповноваженого ними органу щодо припинення юридичної особи;

28) дані про перебування юридичної особи у процесі провадження у справі про банкрутство, санації, у тому числі відомості про розпорядника майна, керуючого санацією;

29) дані про юридичних осіб, правонаступником яких є зареєстрована юридична особа;

30) дані про юридичних осіб - правонаступників;

31) дата прийняття, дата набрання законної сили та номер судового рішення, на підставі якого проведено реєстраційну дію;

32) відомості про заборону діяльності громадського формування: анулювання реєстрації або заборона діяльності політичної партії, заборона діяльності громадського об'єднання;

33) підстави для зупинення розгляду документів;

34) інформація про направлення повідомлення правоохоронним органам у разі виникнення сумнівів щодо справжності поданих документів;

35) підстави для відмови в державній реєстрації;

36) відомості про скасування реєстраційних дій;

37) відомості про суб'єкта державної реєстрації та державного реєстратора;

38) дані про оприлюднення результатів розгляду документів, поданих для державної реєстрації;

39) місце зберігання реєстраційної справи в паперовій формі;

40) дані про надання відомостей з Єдиного державного реєстру;

41) фінансова звітність про господарську діяльність юридичної особи (крім бюджетних установ) у складі балансу і звіту про фінансові результати в електронній формі, отримана з інформаційної системи центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики;

42) відомості, отримані в порядку інформаційної взаємодії між Єдиним державним реєстром та інформаційними системами державних органів;

43) відомості про смерть засновника (учасника) юридичної особи, визнання його безвісно відсутнім чи оголошення померлим, відомості про смерть керівника юридичної особи та особи, яка може вчиняти дії від імені юридичної особи;

44) дані про символіку: вид символіки (партійний гімн, прапор, розпізнавальний знак, девіз, емблема, інший вид), опис символіки, зображення символіки, дата та номер запису в Єдиному державному реєстрі, дата взяття до відома повідомлення про втрату чинності символікою, підстави для зупинення розгляду документів, підстави для відмови в державній реєстрації, відомості про скасування реєстраційних дій, відомості про суб'єкта державної реєстрації та державного реєстратора, дані про оприлюднення результатів розгляду документів, поданих для державної реєстрації, дані про надання відомостей з Єдиного державного реєстру, інформація про виправлення помилок, допущених у відомостях Єдиного державного реєстру;

45) відомості про ліцензування виду господарської діяльності суб'єкта господарювання:

вид господарської діяльності, на який видано ліцензію;

найменування та ідентифікаційний код органу ліцензування, що прийняв рішення про видачу ліцензії;

дата і номер рішення органу ліцензування про надання та відмову у наданні ліцензії (із зазначенням підстави для такої відмови);

відомості про місця та засоби провадження ліцензіатом виду господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню, подання яких органу ліцензування передбачено ліцензійними умовами;

підстави, дата і номер рішення про анулювання ліцензії, дата набрання ним чинності;

дата видачі ліцензії;

відомості про орган ліцензування (найменування, місцезнаходження та ідентифікаційний код) та ім'я посадової особи, що внесла запис до Єдиного державного реєстру;

дані про оприлюднення результатів розгляду документів, поданих для ліцензування;

- 46) відомості про видачу документів дозвільного характеру:
об'єкт, на який видано документ дозвільного характеру;
назва виданого документа дозвільного характеру:
дата і номер рішення про видачу документів дозвільного характеру або повідомлення про відмову у видачі документа дозвільного характеру (із зазначенням підстави для відмови);
строк дії документа дозвільного характеру (необмеженість строку дії документа);
дата видачі документа дозвільного характеру;
підстави, дата і номер рішення про анулювання документа дозвільного характеру;
дата надходження декларації відповідності матеріально-технічної бази суб'єкта господарювання вимогам законодавства;
дата і номер судового рішення про визнання анулювання документа дозвільного характеру безпідставним;
дата поновлення безпідставно анульованого документа дозвільного характеру;
відомості про дозвільний орган (найменування, місцезнаходження та ідентифікаційний код) та ім'я посадової особи, яка внесла запис до Єдиного державного реєстру;
дата видачі документа дозвільного характеру;
дані про оприлюднення результатів розгляду документів, поданих для видачі документів дозвільного характеру;
- 47) інформація про виправлення помилок, допущених у відомостях Єдиного державного реєстру;
- 48) для акціонерних товариств (крім корпоративних інвестиційних фондів) додатково зазначаються відомості про:
тип акціонерного товариства;
номінальну вартість та кількість розміщених акцій, оплачених в інший спосіб, ніж у грошовій формі, із зазначенням виду майна, що внесено в рахунок оплати акцій, що розміщуються;
особу, яка сплатила за розміщені акції іншим способом, ніж у грошовій формі, із зазначенням прізвища, ім'я, по батькові фізичної особи або найменування юридичної особи (із зазначенням для юридичної особи - резидента - коду згідно з Єдиним державним реєстром, для юридичної особи - нерезидента - коду/номера з торговельного, банківського чи судового реєстру, реєстраційного посвідчення місцевого органу влади іноземної держави про реєстрацію юридичної особи);

прізвища, імена, по батькові фізичних осіб або найменування юридичних осіб (із зазначенням для юридичної особи - резидента - коду згідно з Єдиним державним реєстром, для юридичної особи - нерезидента - коду/номера з торговельного, банківського чи судового реєстру, реєстраційного посвідчення місцевого органу влади іноземної держави про реєстрацію юридичної особи), якими або від імені яких підписаний статут при заснуванні товариства;

загальний розмір обов'язкових платежів та інших обов'язкових витрат, сплата яких є необхідною для започаткування діяльності товариства;

звіти про оцінку майна у випадках здійснення оплати акцій в іншій формі, ніж у грошовій формі.

До підприємств оборонно-промислового комплексу вимоги абзаців третього - сьомого цього пункту не застосовуються.

3. В Єдиному державному реєстрі містяться такі відомості щодо державних органів і органів місцевого самоврядування як юридичних осіб:

- 1) найменування юридичної особи, у тому числі скорочене (за наявності);
- 2) ідентифікаційний код;
- 3) організаційно-правова форма;
- 4) місцезнаходження юридичної особи;
- 5) види діяльності;

6) дані про розпорядчий акт, на підставі якого створено юридичну особу (крім місцевих рад та їхніх виконавчих комітетів);

7) відомості про керівника юридичної особи: прізвище, ім'я, по батькові, посада, дата призначення або набуття повноважень, реєстраційний номер облікової картки платника податків або серія та номер паспорта (для фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовилися від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків, повідомили про це відповідний контролюючий орган і мають відмітку в паспорті про право здійснювати платежі за серією та номером паспорта), дані про наявність обмежень щодо представництва юридичної особи;

8) відомості про осіб, які можуть вчиняти дії від імені юридичної особи, у тому числі підписувати договори, подавати документи для державної реєстрації тощо: прізвище, ім'я, по батькові, дата народження, реєстраційний номер облікової картки платника податків або серія та номер паспорта (для фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовилися від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків, повідомили про це відповідний контролюючий орган і мають відмітку в паспорті про право здійснювати платежі за серією та номером паспорта), дані про наявність обмежень щодо представництва юридичної особи;

9) інформація для здійснення зв'язку з юридичною особою: телефон та адреса електронної пошти;

10) дата та номер запису в Єдиному державному реєстрі;

11) дані про відокремлені підрозділи юридичної особи:

ідентифікаційний код відокремленого підрозділу;

найменування відокремленого підрозділу;

місцезнаходження відокремленого підрозділу;

види діяльності відокремленого підрозділу;

відомості про керівника відокремленого підрозділу: прізвище, ім'я, по батькові, посада, дата призначення та реєстраційний номер облікової картки платника податків або серія та номер паспорта (для фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовилися від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків, повідомили про це відповідний контролюючий орган і мають відмітку в паспорті про право здійснювати платежі за серією та номером паспорта), наявність обмежень щодо представництва юридичної особи;

інформація для здійснення зв'язку з відокремленим підрозділом: телефон та адреса електронної пошти;

12) дані про перебування юридичної особи у процесі припинення, у тому числі дані про рішення щодо припинення юридичної особи, відомості про комісію з припинення (ліквідатора, ліквідаційну комісію тощо) та про строк, визначений органом, що прийняв рішення про припинення юридичної особи, для заявлення кредитором своїх вимог;

13) дані про скасування рішення органу, що прийняв рішення про припинення юридичної особи;

14) дані про юридичних осіб, правонаступником яких є зареєстрована юридична особа;

15) дані про юридичних осіб - правонаступників;

16) дата прийняття, дата набрання законної сили та номер судового рішення, на підставі якого проведено реєстраційну дію;

17) підстави для зупинення розгляду документів;

18) інформація про направлення повідомлення правоохоронним органам у разі виникнення сумнівів щодо справжності поданих документів;

19) підстави для відмови у державній реєстрації;

20) відомості про скасування реєстраційних дій;

21) відомості про суб'єкта державної реєстрації та державного реєстратора;

22) дані про оприлюднення результатів розгляду документів, поданих для державної реєстрації;

- 23) місце зберігання реєстраційної справи в паперовій формі;
- 24) дані про надання відомостей з Єдиного державного реєстру;
- 25) відомості, отримані в порядку інформаційної взаємодії між Єдиним державним реєстром та інформаційними системами державних органів;
- 26) інформація про виправлення помилок, допущених у відомостях Єдиного державного реєстру.

4. В Єдиному державному реєстрі містяться такі відомості про фізичну особу - підприємця:

- 1) прізвище, ім'я, по батькові;
- 2) дата народження;
- 3) реєстраційний номер облікової картки платника податків або серія та номер паспорта (для фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовилися від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків, повідомили про це відповідний контролюючий орган і мають відмітку в паспорті про право здійснювати платежі за серією та номером паспорта);
- 4) країна громадянства;
- 5) місцезнаходження (місце проживання або інша адреса, за якою здійснюється зв'язок з фізичною особою - підприємцем);
- 6) види діяльності;
- 7) дата та номер запису в Єдиному державному реєстрі;
- 8) інформація для здійснення зв'язку з фізичною особою - підприємцем: телефон та адреса електронної пошти;
- 9) підстави для зупинення розгляду документів;
- 10) інформація про направлення повідомлення правоохоронним органам у разі виникнення сумнівів щодо справжності поданих документів;
- 11) підстави для відмови у державній реєстрації;
- 12) дата прийняття, дата набрання законної сили та номер судового рішення, на підставі якого проведено реєстраційну дію;
- 13) прізвище, ім'я, по батькові, реєстраційний номер облікової картки платника податків особи або серія та номер паспорта (для фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовилися від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків, повідомили про це відповідний контролюючий орган і мають відмітку в паспорті про право здійснювати платежі за серією та номером паспорта), яка призначена управителем майна фізичної особи - підприємця;
- 14) відомості про осіб, які можуть вчиняти дії від імені фізичної особи - підприємця, у тому числі підписувати договори, подавати документи для державної реєстрації тощо: прізвище, ім'я, по батькові, дата народження,

реєстраційний номер облікової картки платника податків або серія та номер паспорта (для фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовилися від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків, повідомили про це відповідний контролюючий орган і мають відмітку в паспорті про право здійснювати платежі за серією та номером паспорта), дані про наявність обмежень щодо представництва від імені фізичної особи - підприємця;

15) дані про оприлюднення результатів розгляду документів, поданих для державної реєстрації;

16) місце зберігання реєстраційної справи в паперовій формі;

17) відомості про суб'єкта державної реєстрації та державного реєстратора;

18) дані про надання відомостей з Єдиного державного реєстру;

19) відомості, отримані в порядку інформаційної взаємодії між Єдиним державним реєстром та інформаційними системами державних органів;

20) відомості про ліцензування виду господарської діяльності суб'єкта господарювання:

вид господарської діяльності, на який видано ліцензію;

найменування та ідентифікаційний код органу ліцензування, що прийняв рішення про видачу ліцензії;

дата і номер рішення органу ліцензування про надання та відмову у наданні ліцензії (із зазначенням підстави відмови);

відомості про місця та засоби провадження ліцензіатом виду господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню, подання яких органу ліцензування передбачено ліцензійними умовами;

підстави, дата і номер рішення про переоформлення, анулювання ліцензії, дата набрання ним чинності;

дата видачі ліцензії;

відомості про орган ліцензування (найменування, місцезнаходження та ідентифікаційний код) та прізвище, ім'я, по батькові посадової особи, яка внесла запис до Єдиного державного реєстру;

дані про оприлюднення результатів розгляду документів, поданих для ліцензування;

21) відомості про видачу документів дозвільного характеру:

об'єкт, на який видано документ дозвільного характеру;

назва виданого документа дозвільного характеру;

дата і номер рішення про видачу документів дозвільного характеру або повідомлення про відмову у видачі документа дозвільного характеру (із зазначенням підстави для такої відмови);

строк дії документа дозвільного характеру (необмеженість строку дії такого документа);

дата видачі документа дозвільного характеру;

підстави, дата і номер рішення про анулювання документа дозвільного характеру;

дата надходження декларації відповідності матеріально-технічної бази суб'єкта господарювання вимогам законодавства;

дата і номер судового рішення щодо визнання анулювання документа дозвільного характеру безпідставним;

дата поновлення безпідставно анульованого документа дозвільного характеру;

відомості про дозвільний орган (найменування, місцезнаходження та ідентифікаційний код) та прізвище, ім'я, по батькові посадової особи, яка внесла запис до Єдиного державного реєстру;

дата видачі документа дозвільного характеру;

дані про оприлюднення результатів розгляду документів, поданих для видачі документів дозвільного характеру;

21⁻¹) відомості щодо створення фізичною особою - підприємцем сімейного фермерського господарства;

22) відомості про смерть фізичної особи - підприємця, визнання її безвісно відсутньою або оголошення її померлою;

23) інформація про виправлення помилок, допущених у відомостях Єдиного державного реєстру.

5. В Єдиному державному реєстрі містяться такі відомості про державну реєстрацію громадських формувань, що не мають статусу юридичної особи:

1) про громадські об'єднання, організації профспілки, передбачені статутом профспілки, що не мають статусу юридичної особи:

найменування, у тому числі скорочене (за наявності);

дата утворення громадського об'єднання, організації профспілки;

дата та номер запису в Єдиному державному реєстрі;

перелік засновників громадського об'єднання: прізвище, ім'я, по батькові, дата народження, країна громадянства, місце проживання, реєстраційний номер облікової картки платника податків (за наявності), серія та номер паспорта, якщо засновник - фізична особа; найменування, країна резидентства, місцезнаходження та ідентифікаційний код, якщо засновник - юридична особа, відмітка про закінчення повноважень засновника громадського формування у зв'язку з державною реєстрацією;

відомості про керівника громадського об'єднання; відомості про особу (осіб), уповноважену (уповноважених) представляти громадське об'єднання:

прізвище, ім'я, по батькові, дата народження, посада, дата призначення - для керівника, реєстраційний номер облікової картки платника податків або серія та номер паспорта (для фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовилися від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків, повідомили про це відповідний контролюючий орган і мають відмітку в паспорті про право здійснювати платежі за серією та номером паспорта), інформація для здійснення зв'язку: телефон та адреса електронної пошти, дані про наявність обмежень щодо представництва громадського об'єднання;

- статус організації профспілки;

- мета (цілі) діяльності;

- місцезнаходження громадського об'єднання, організації профспілки;

- інформація для здійснення зв'язку: телефон та адреса електронної пошти;

- відомості про припинення діяльності: дата та підстави для прийняття рішення про припинення діяльності;

- дата та номер запису в Єдиному державному реєстрі;

- вид установчого документа (за наявності);

- підстави для зупинення розгляду документів;

- підстави для відмови в державній реєстрації;

- відомості про скасування реєстраційних дій;

- відомості про суб'єкта державної реєстрації та державного реєстратора;

- дані про оприлюднення результатів розгляду документів, поданих для державної реєстрації;

- місце зберігання реєстраційної справи в паперовій формі;

- дані про надання відомостей з Єдиного державного реєстру;

- інформація про виправлення помилок, допущених у відомостях Єдиного державного реєстру;

- дата прийняття, дата набрання законної сили та номер судового рішення, на підставі якого проведено реєстраційну дію;

2) про відокремлені підрозділи іноземних неурядових організацій, представництва, філії іноземних благодійних організацій:

- повне найменування відокремленого підрозділу іноземної неурядової організації, представництва, філії іноземної благодійної організації;

- ідентифікаційний код;

- вид (відокремлений підрозділ, філія, представництво тощо);

- мета (цілі) діяльності;

- прізвище, ім'я, по батькові керівника;

- місцезнаходження відокремленого підрозділу іноземної неурядової організації, представництва, філії іноземної благодійної організації;

відомості про іноземну неурядову (благодійну) організацію: повне найменування, місцезнаходження, країна реєстрації;

дата видачі довіреності на ім'я керівника відокремленого підрозділу іноземної неурядової організації, представництва, філії іноземної благодійної організації та дата закінчення строку дії довіреності;

дата реєстрації та номер у Реєстрі об'єднань громадян (для відокремлених підрозділів, зареєстрованих до 1 січня 2013 року);

дата та номер запису в Єдиному державному реєстрі;

вид установчого документа (за наявності);

підстави для зупинення розгляду документів;

підстави для відмови в державній реєстрації;

відомості про скасування реєстраційних дій;

відомості про суб'єкта державної реєстрації та державного реєстратора;

дані про оприлюднення результатів розгляду документів, поданих для державної реєстрації;

місце зберігання реєстраційної справи в паперовій формі;

відомості, отримані в порядку інформаційної взаємодії між Єдиним державним реєстром та інформаційними системами державних органів;

дані про надання відомостей з Єдиного державного реєстру;

інформація про виправлення помилок, допущених у відомостях Єдиного державного реєстру;

відомості про припинення діяльності: дата та підстава рішення (рішення державного органу, рішення керівного органу іноземної неурядової організації, судове рішення) про припинення діяльності;

дата прийняття, дата набрання законної сили та номер судового рішення, на підставі якого проведено реєстраційну дію;

3) про постійно діючі третейські суди:

повне найменування;

повне найменування засновника постійно діючого третейського суду, його ідентифікаційний код;

місцезнаходження постійно діючого третейського суду;

список третейських суддів: прізвище, ім'я, по батькові, дата народження, освіта, спеціальність, останнє місце роботи, загальний трудовий стаж, стаж роботи за спеціальністю;

дата затвердження положення, регламенту про постійно діючий третейський суд;

дата реєстрації та реєстраційний номер у паперовому Реєстрі постійно діючих третейських судів;

відомості про припинення діяльності: дата та підстави припинення діяльності;

дата та номер запису в Єдиному державному реєстрі;

підстави для зупинення розгляду документів;

підстави для відмови в державній реєстрації;

відомості про скасування реєстраційних дій;

відомості про державного реєстратора;

дані про оприлюднення результатів розгляду документів, поданих для державної реєстрації;

місце зберігання реєстраційної справи в паперовій формі;

дані про надання відомостей з Єдиного державного реєстру;

інформація про виправлення помилок, допущених у відомостях Єдиного державного реєстру;

дата прийняття, дата набрання законної сили та номер судового рішення, на підставі якого проведено реєстраційну дію.

6. Складовою Єдиного державного реєстру є Єдиний реєстр арбітражних керуючих (розпорядників майна, керуючих санацією, ліквідаторів) України, що містить відомості про:

1) реєстраційний номер запису про арбітражного керуючого (розпорядника майна, керуючого санацією, ліквідатора);

2) реєстраційний номер облікової картки платника податків або серія та номер паспорта (для фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовилися від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків, повідомили про це відповідний контролюючий орган і мають відмітку в паспорті про право здійснювати платежі за серією та номером паспорта) арбітражних керуючих (розпорядників майна, керуючих санацією, ліквідаторів);

3) прізвище, ім'я, по батькові арбітражного керуючого (розпорядника майна, керуючого санацією, ліквідатора);

4) дату та номер протоколу рішення кваліфікаційної комісії про складення іспиту;

5) дату та номер наказу Міністерства юстиції України про видачу свідоцтва про право на здійснення діяльності арбітражного керуючого (розпорядника майна, керуючого санацією, ліквідатора);

6) дату видачі та номер свідоцтва про право на здійснення діяльності арбітражного керуючого (розпорядника майна, керуючого санацією, ліквідатора);

7) місцезнаходження контори (офісу) арбітражного керуючого (розпорядника майна, керуючого санацією, ліквідатора) (поштова адреса) та

засоби зв'язку з арбітражним керуючим (контактний телефон, адреса електронної пошти);

8) досвід роботи (трудовий стаж) на керівних посадах (керівника чи заступника керівника юридичної особи);

9) переоформлення свідоцтва про право на здійснення діяльності арбітражного керуючого (розпорядника майна, керуючого санацією, ліквідатора) із зазначенням дати видачі та номера переоформленого свідоцтва;

10) видачу дубліката свідоцтва про право на здійснення діяльності арбітражного керуючого (розпорядника майна, керуючого санацією, ліквідатора) із зазначенням дати видачі дубліката;

11) результати проведення перевірок дотримання арбітражним керуючим (розпорядником майна, керуючим санацією, ліквідатором) законодавства з питань відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом;

12) дату та номер протоколу рішення дисциплінарної комісії і наказу Міністерства юстиції України про накладення на арбітражного керуючого (розпорядника майна, керуючого санацією, ліквідатора) дисциплінарного стягнення;

13) дату та номер наказу Міністерства юстиції України про припинення діяльності арбітражного керуючого (розпорядника майна, керуючого санацією, ліквідатора);

14) найменування саморегулювальної організації арбітражних керуючих (розпорядників майна, керуючих санацією, ліквідаторів), членом якої є арбітражний керуючий (розпорядник майна, керуючий санацією, ліквідатор);

15) діяльність арбітражного керуючого (розпорядника майна, керуючого санацією, ліквідатора), необхідну для ведення автоматизованої системи, що визначена наказом Міністерства юстиції України;

16) прізвище, ім'я, по батькові, посаду особи, яка внесла відомості до цього реєстру, а також дату та час внесення відомостей до цього реєстру, підставу для внесення відомостей.

7. В Єдиному державному реєстрі містяться документи в електронній формі, подані для державної реєстрації.

Стаття 10. Статус документів та відомостей, внесених до Єдиного державного реєстру

1. Якщо документи та відомості, що підлягають внесенню до Єдиного державного реєстру, внесені до нього, такі документи та відомості вважаються достовірними і можуть бути використані у спорі з третьою особою.

2. Якщо відомості, що підлягають внесенню до Єдиного державного реєстру, є недостовірними і були внесені до нього, третя особа може посилатися на них у спорі як на достовірні. Третя особа не може посилатися на них у спорі у разі, якщо вона знала або могла знати про те, що такі відомості є недостовірними.

3. Якщо відомості, що підлягають внесенню до Єдиного державного реєстру, не внесені до нього, вони не можуть бути використані у спорі з третьою особою, крім випадків, коли третя особа знала або могла знати ці відомості.

4. Відомості, що містяться в Єдиному державному реєстрі, використовуються для ідентифікації юридичної особи або її відокремленого підрозділу, громадського формування, що не має статусу юридичної особи, фізичної особи - підприємця, у тому числі під час провадження ними господарської діяльності та відкриття рахунків у банках та інших фінансових установах.

Стаття 11. Надання відомостей з Єдиного державного реєстру

1. Відомості, що містяться в Єдиному державному реєстрі, є відкритими і загальнодоступними (крім реєстраційних номерів облікових карток платників податків та паспортних даних) та у випадках, передбачених цим Законом, за їх надання стягується плата.

2. Відомості, що містяться в Єдиному державному реєстрі, надаються у вигляді:

1) безоплатного доступу через портал електронних сервісів до:

відомостей з Єдиного державного реєстру, які актуальні на момент запиту, необхідних для видачі документів дозвільного характеру та ліцензій, а також про видані документи дозвільного характеру та ліцензії, для укладення цивільно-правових договорів, у тому числі щодо наявності запису про державну реєстрацію припинення або перебування юридичної особи у стані припинення, державну реєстрацію припинення чи перебування у процесі припинення підприємницької діяльності фізичної особи - підприємця, про місцезнаходження, види діяльності, центральний чи місцевий орган виконавчої влади, до сфери управління якого належить державне підприємство або частка держави у статутному капіталі юридичної особи, якщо така частка становить не менше 25 відсотків, про юридичних осіб, правонаступником яких є зареєстрована юридична особа, про юридичних осіб - правонаступників, про відокремлені підрозділи юридичної особи, про осіб, які можуть вчиняти дії від імені особи, у тому числі відомості про розпорядника майна, санатора, голову комісії з припинення, ліквідатора, управителя майна, наявність обмежень щодо представництва,

про відкриття виконавчого провадження, - шляхом їх пошуку за повним чи скороченим найменуванням, іменем, ідентифікаційним кодом, реєстраційним номером облікової картки платника податків, серією та номером паспорта (для фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовилися від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків, повідомили про це відповідний контролюючий орган і мають відмітку в паспорті про право здійснювати платежі за серією та номером паспорта), перегляду, копіювання та роздрукування;

основних відомостей про громадські формування, що не мають статусу юридичної особи, які актуальні на момент запиту, - шляхом їх пошуку за найменуванням та видом громадського формування, перегляду, копіювання та роздрукування;

результатів надання адміністративних послуг у сфері державної реєстрації, у тому числі виписки та установчих документів, - шляхом їх пошуку за кодом доступу, перегляду, копіювання та роздрукування;

2) оприлюднення публічної інформації з Єдиного державного реєстру у формі відкритих даних відповідно до Закону України "Про доступ до публічної інформації";

3) безоплатного доступу через персональний кабінет до документів, поданих юридичною особою, фізичною особою - підприємцем та громадським формуванням, що не має статусу юридичної особи, для проведення реєстраційних дій, відомостей про результати їх розгляду, документів, що містяться в реєстраційній справі таких осіб в електронній формі, та відомостей про цих осіб, які актуальні на момент запиту та на визначену дату, - шляхом їх перегляду, копіювання та роздрукування;

4) документів у паперовій та електронній формі, що містяться в реєстраційній справі;

5) виписок у паперовій формі для проставлення апостилю та в електронній формі;

6) витягів у паперовій та електронній формі, що містять відомості, актуальні на момент запиту або на визначену дату;

7) суб'єктам приватного права може надаватися прямий доступ до Єдиного державного реєстру в електронному вигляді у режимі реального часу на платній основі на підставі договорів, укладених з технічним адміністратором.

Кабінет Міністрів України може визначати інші форми надання відомостей з Єдиного державного реєстру та розмір плати за їх надання.

3. Банки, бюро кредитних історій на свій електронний запит отримують інформацію з Єдиного державного реєстру в електронному вигляді у форматі

бази даних, витягу та/або в іншій формі у режимі реального часу на платній основі на підставі договорів, укладених з технічним адміністратором.

4. Виписка формується за результатами проведення реєстраційної дії.

Виписки для проставлення апостилю, витяги в паперовій формі та документи, що містяться в реєстраційній справі, надаються протягом 24 годин після надходження запиту, крім вихідних та святкових днів.

Витяги в електронній формі надаються в режимі реального часу.

5. Витяги в паперовій та електронній формі мають однакову юридичну силу.

6. Порядок надання відомостей з Єдиного державного реєстру, перелік додаткових відомостей, до яких надається безоплатний доступ через портал електронних сервісів, форма та зміст виписки, витягу визначаються Міністерством юстиції України в Порядку надання відомостей з Єдиного державного реєстру.

Зміст виписки та витягу в частині відомостей про видані ліцензії додатково визначається Міністерством юстиції України спільно з уповноваженим органом з питань ліцензування.

7. Державні органи, у тому числі суди, органи Національної поліції, органи прокуратури, органи Служби безпеки України, а також органи місцевого самоврядування та їх посадові особи безоплатно отримують відомості з Єдиного державного реєстру з метою здійснення ними повноважень, визначених законом, виключно в електронній формі через портал електронних сервісів у порядку, визначеному Міністерством юстиції України в Порядку надання відомостей з Єдиного державного реєстру, крім випадків, передбачених цим Законом.

Міністерство фінансів України під час здійснення повноважень з контролю за дотриманням бюджетного законодавства в частині моніторингу достовірності інформації, поданої фізичними особами для нарахування та своєчасного і в повному обсязі отримання соціальних виплат, пільг, субсидій, пенсій, заробітних плат, інших виплат, що здійснюються за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів, коштів Пенсійного фонду України, фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування, безоплатно отримує відомості з Єдиного державного реєстру в електронному вигляді у форматі бази даних, витягу та/або в іншій формі на підставі договорів, укладених з технічним адміністратором.

Стаття 12. Оприлюднення результатів надання адміністративних послуг у сфері державної реєстрації

1. Результати надання адміністративних послуг у сфері державної реєстрації, у тому числі виписки (крім реєстраційних номерів облікових

карток платників податків та паспортних даних), підлягають обов'язковому безоплатному оприлюдненню на порталі електронних сервісів у порядку, визначеному Міністерством юстиції України в Порядку надання відомостей з Єдиного державного реєстру.

Стаття 13. Інформаційна взаємодія між Єдиним державним реєстром та інформаційними системами державних органів

1. Інформаційна взаємодія між Єдиним державним реєстром та інформаційними системами державних органів у випадках, визначених цією статтею, здійснюється інформаційно-телекомунікаційними засобами в електронній формі у порядку, визначеному Міністерством юстиції України спільно з відповідними державними органами.

2. Технічний адміністратор Єдиного державного реєстру в день проведення реєстраційної дії забезпечує передачу до інформаційних систем:

центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики, та центрального органу виконавчої влади, що реалізує єдину державну податкову політику та державну політику з адміністрування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, - відомостей про проведення такої реєстраційної дії;

Пенсійного фонду України - відомостей про проведення реєстраційної дії щодо державної реєстрації рішення про припинення юридичної особи, початок проведення спрощеної процедури державної реєстрації припинення юридичної особи в результаті її ліквідації, державну реєстрацію припинення юридичної особи та підприємницької діяльності фізичної особи - підприємця;

Національній комісії з цінних паперів та фондового ринку - відомостей про проведення реєстраційної дії щодо державної реєстрації рішення про припинення юридичної особи, початок проведення спрощеної процедури державної реєстрації припинення юридичної особи в результаті її ліквідації, державну реєстрацію припинення юридичної особи.

До центрального органу виконавчої влади, що реалізує єдину державну податкову політику та державну політику з адміністрування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, одночасно з відомостями Єдиного державного реєстру про державну реєстрацію створення юридичної особи, державну реєстрацію змін до відомостей про юридичну особу, що містяться у Єдиному державному реєстрі та державну реєстрацію фізичної особи - підприємця технічним адміністратором Єдиного державного реєстру забезпечується передача копії заяви про обрання спрощеної системи оподаткування та/або реєстраційної заяви про добровільну реєстрацію як платника податку на додану вартість, та/або заява про включення до Реєстру неприбуткових установ та організацій в

електронній формі, якщо такі заяви були подані як додаток до заяви про державну реєстрацію.

3. Відомості з Єдиного державного реєстру про державну реєстрацію створення юридичної особи та її відокремленого підрозділу, відокремленого підрозділу іноземної неурядової організації, представництва, філії іноземної благодійної організації, державну реєстрацію фізичної особи - підприємця, скасування державної реєстрації їх припинення є підставою для взяття їх на облік в органах державної статистики, державної фіскальної служби та/або вчинення інших дій відповідно до законодавства.

4. Відомості з Єдиного державного реєстру про державну реєстрацію припинення юридичної особи та її відокремленого підрозділу, відокремленого підрозділу іноземної неурядової організації, представництва, філії іноземної благодійної організації, державну реєстрацію припинення підприємницької діяльності фізичної особи - підприємця є підставою для зняття їх з обліку в органах державної статистики, державної фіскальної служби, Пенсійного фонду України та/або вчинення інших дій відповідно до законодавства.

5. Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики, забезпечує передачу до Єдиного державного реєстру таких відомостей:

дата запису про взяття на облік, назва та ідентифікаційний код органу державної статистики, в якому юридична особа, її відокремлений підрозділ, відокремлений підрозділ іноземної неурядової організації, представництво, філія іноземної благодійної організації та фізична особа - підприємець перебуває на обліку, - у день отримання відомостей про державну реєстрацію створення юридичної особи та її відокремленого підрозділу, відокремленого підрозділу іноземної неурядової організації, представництва, філії іноземної благодійної організації, державну реєстрацію фізичної особи - підприємця, скасування державної реєстрації їх припинення;

дата та номер запису про зняття з обліку юридичної особи, її відокремленого підрозділу, відокремленого підрозділу іноземної неурядової організації, представництва, філії іноземної благодійної організації та фізичної особи - підприємця - у день отримання відомостей про державну реєстрацію припинення юридичної особи та її відокремленого підрозділу, відокремленого підрозділу іноземної неурядової організації, представництва, філії іноземної благодійної організації, державну реєстрацію припинення підприємницької діяльності фізичної особи - підприємця;

ідентифікаційні коди для їх присвоєння юридичним особам, їх відокремленим підрозділам, відокремленим підрозділам іноземної неурядової

організації, представництву, філії іноземної благодійної організації суб'єктом державної реєстрації - протягом п'яти днів з дня отримання відповідної заявки;

фінансову звітність про господарську діяльність юридичної особи (крім бюджетних установ) у складі балансу і звіту про фінансові результати - протягом місяця з дня її отримання.

6. Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику та державну політику з адміністрування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, забезпечує передачу до Єдиного державного реєстру таких відомостей:

підтвердження присвоєння фізичній особі реєстраційного номера облікової картки платника податків із зазначенням цього номера або права здійснювати платежі за серією та номером паспорта (для фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовилися від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків, повідомили про це відповідний контролюючий орган і мають відмітку в паспорті про право здійснювати платежі за серією та номером паспорта) із зазначенням серії та номера паспорта - у день отримання запиту від суб'єкта державної реєстрації;

дата та номер запису про взяття на облік як платника податків та зборів, назва та ідентифікаційний код органу державної фіскальної служби, в якому юридична особа, її відокремлений підрозділ, відокремлений підрозділ іноземної неурядової організації, представництво, філія іноземної благодійної організації та фізична особа - підприємець перебуває на обліку, - у день отримання відомостей про державну реєстрацію створення юридичної особи та її відокремленого підрозділу, відокремленого підрозділу іноземної неурядової організації, представництва, філії іноземної благодійної організації, державну реєстрацію фізичної особи - підприємця, скасування державної реєстрації їх припинення, а також у день взяття на облік органом державної фіскальної служби - у разі зміни їх місцезнаходження;

дата взяття на облік як платника єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, назва та ідентифікаційний код органу державної фіскальної служби, в якому юридична особа, її відокремлений підрозділ, відокремлений підрозділ іноземної неурядової організації, представництво, філія іноземної благодійної організації та фізична особа - підприємець перебуває на обліку, реєстраційний номер платника єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування - у день отримання відомостей про державну реєстрацію створення юридичної особи та її відокремленого підрозділу, відокремленого підрозділу іноземної неурядової організації, представництва, філії іноземної благодійної

організації, державну реєстрацію фізичної особи - підприємця, скасування державної реєстрації їх припинення, а також у день взяття на облік органом державної фіскальної служби - у разі зміни їх місцезнаходження;

клас професійного ризику виробництва платника єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування за основним видом його економічної діяльності - у день отримання відомостей про державну реєстрацію створення юридичної особи та її відокремленого підрозділу, відокремленого підрозділу іноземної неурядової організації, представництва, філії іноземної благодійної організації, державну реєстрацію фізичної особи - підприємця, скасування державної реєстрації їх припинення, а також у разі зміни класу професійного ризику виробництва платника єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування;

термін, до якого юридична особа, її відокремлений підрозділ, відокремлений підрозділ іноземної неурядової організації, представництво, філія іноземної благодійної організації та фізична особа - підприємець перебуває на обліку в органі державної фіскальної служби за місцем попередньої реєстрації, - у день отримання відомостей про державну реєстрацію змін до відомостей, що містяться у Єдиному державному реєстрі, пов'язаних із зміною місцезнаходження юридичної особи, її відокремленого підрозділу, відокремленого підрозділу іноземної неурядової організації, представництва, філії іноземної благодійної організації, фізичної особи - підприємця;

про відсутність (наявність) заборгованості із сплати податків і зборів та відсутність (наявність) заборгованості із сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування - у день отримання запиту від суб'єкта державної реєстрації;

про відсутність (наявність) заборгованості із сплати податків і зборів та відсутність (наявність) заборгованості із сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування - протягом 30 календарних днів з дати отримання відомостей про проведення реєстраційної дії щодо початку проведення спрощеної процедури державної реєстрації припинення юридичної особи в результаті її ліквідації;

про узгодження плану реорганізації юридичної особи - у разі наявності податкового боргу при реорганізації юридичної особи - у день отримання запиту від суб'єкта державної реєстрації.

7. Пенсійний фонд України забезпечує передачу до Єдиного державного реєстру таких відомостей:

про відсутність (наявність) заборгованості із сплати страхових коштів до Пенсійного фонду України та фондів соціального страхування - у день отримання запиту від суб'єкта державної реєстрації;

про відсутність (наявність) заборгованості із сплати страхових коштів до Пенсійного фонду України та фондів соціального страхування - протягом 30 календарних днів з дати отримання відомостей про проведення реєстраційної дії щодо початку проведення спрощеної процедури державної реєстрації припинення юридичної особи в результаті її ліквідації.

8. Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері організації примусового виконання судових рішень та інших органів (посадових осіб), забезпечує передачу до Єдиного державного реєстру відомостей про відкриття та завершення виконавчих проваджень - у день внесення до Єдиного державного реєстру виконавчих проваджень відомостей про відкриття та завершення виконавчого провадження.

9. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку забезпечує передачу до Єдиного державного реєстру таких відомостей:

про відсутність (наявність) нескасованих випусків цінних паперів юридичної особи - емітента - у день отримання запиту від суб'єкта державної реєстрації;

про відсутність (наявність) нескасованих випусків цінних паперів юридичної особи - емітента - протягом 30 календарних днів з дати отримання відомостей про проведення реєстраційної дії щодо початку проведення спрощеної процедури державної реєстрації припинення юридичної особи в результаті її ліквідації;

про відсутність (наявність) нескасованої реєстрації випуску акцій акціонерного товариства - у день отримання запиту від суб'єкта державної реєстрації;

про відсутність (наявність) нескасованої реєстрації випуску акцій акціонерного товариства - протягом 30 календарних днів з дати отримання відомостей про проведення реєстраційної дії щодо початку проведення спрощеної процедури державної реєстрації припинення юридичної особи в результаті її ліквідації.

10. Державна судова адміністрація України забезпечує передачу до Єдиного державного реєстру примірника судового рішення, яке тягне за собою зміну відомостей в Єдиному державному реєстрі, судового рішення про арешт корпоративних прав та про заборону (скасування заборони) вчинення реєстраційних дій - у день набрання судовим рішенням законної сили.

11. Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, забезпечує передачу до Єдиного державного реєстру відомостей про кінцевих бенефіціарних власників (контролерів) юридичної особи, які не були надані заявником відповідно до цього Закону.

Розділ IV

ПРОВЕДЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ РЕЄСТРАЦІЇ

Стаття 14. Подання документів для державної реєстрації

1. Документи для державної реєстрації можуть подаватися у паперовій або електронній формі.

У паперовій формі документи подаються особисто заявником або поштовим відправленням.

2. Якщо документи подаються особисто, заявник пред'являє документ, що відповідно до закону посвідчує особу.

У разі подання документів представником додатково подається примірник оригіналу (нотаріально засвідчена копія) документа, що підтверджує його повноваження (крім випадку, коли відомості про повноваження цього представника містяться в Єдиному державному реєстрі).

3. Документи в електронній формі подаються заявником через портал електронних сервісів у порядку, визначеному Міністерством юстиції України в Порядку державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань, що не мають статусу юридичної особи.

4. Документи в паперовій формі приймаються за описом, примірник якого в день їх надходження видається заявнику з відміткою про дату їх отримання та кодом доступу в той спосіб, відповідно до якого були подані документи.

5. Направлення судових рішень, які тягнуть за собою зміну відомостей в Єдиному державному реєстрі, та про заборону (скасування заборони) вчинення реєстраційних дій здійснюється у порядку інформаційної взаємодії між Єдиним державним реєстром та Єдиним державним реєстром судових рішень.

6. Направлення судових рішень щодо проведення реєстраційної дії для примусового виконання здійснюється у порядку, визначеному Законом України "Про виконавче провадження".

Стаття 15. Вимоги до оформлення документів, що подаються для державної реєстрації

1. Документи, що подаються для державної реєстрації, повинні відповідати таким вимогам:

1) документи мають бути викладені державною мовою та додатково, за бажанням заявника, - іншою мовою (крім заяви про державну реєстрацію);

2) текст документів має бути написаний розбірливо (машинодруком або від руки друкованими літерами);

3) документи не повинні містити підчищення або дописки, закреслені слова та інші виправлення, не обумовлені в них, орфографічні та арифметичні помилки, заповнюватися олівцем, а також містити пошкодження, які не дають змоги однозначно тлумачити їх зміст;

4) документи в електронній формі мають бути оформлені згідно з вимогами, визначеними законодавством;

5) заява про державну реєстрацію підписується заявником. У разі подання заяви про державну реєстрацію поштовим відправленням справжність підпису заявника повинна бути нотаріально засвідчена;

6) рішення уповноваженого органу управління юридичної особи повинно бути оформлено з дотриманням вимог, встановлених законом, та відповідати законодавству.

Рішення уповноваженого органу управління юридичної особи, що подається для державної реєстрації змін до відомостей про юридичну особу, що містяться в Єдиному державному реєстрі, викладається у письмовій формі, прошивається, пронумеровується та підписується засновниками (учасниками), уповноваженими ними особами або головою та секретарем загальних зборів (у разі прийняття такого рішення загальними зборами). Справжність підписів на такому рішенні нотаріально засвідчується, крім випадків, передбачених законом.

Дія абзацу другого цього пункту в частині нотаріального засвідчення справжності підпису не поширюється на державну реєстрацію змін до відомостей про державний орган, орган місцевого самоврядування, громадське об'єднання чи благодійну організацію, що містяться в Єдиному державному реєстрі, а також на державну реєстрацію змін до відомостей про юридичну особу, що вносяться на підставі розпорядчого акта державного органу, органу місцевого самоврядування.

Справжність підписів на рішенні, що подається для державної реєстрації змін до відомостей про громадське об'єднання чи благодійну організацію, що містяться в Єдиному державному реєстрі, нотаріально засвідчується лише у разі наявності такої вимоги в установчих документах відповідного громадського об'єднання чи благодійної організації;

7) рішення про припинення юридичної особи має містити відомості про персональний склад комісії з припинення (комісії з реорганізації, ліквідаційної комісії), її голову або ліквідатора, реєстраційні номери облікових карток платників податків або серію та номер паспорта (для фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовилися від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків, повідомили про це відповідний контролюючий орган і мають відмітку в паспорті про право здійснювати платежі за серією та номером паспорта), про порядок та строк заявлення кредитором своїх вимог;

8) установчий документ юридичної особи, положення, регламент, список суддів постійно діючого третейського суду, статут (положення) громадського формування, що не має статусу юридичної особи, договір (декларація) про створення сімейного фермерського господарства повинен містити відомості, передбачені законодавством, та відповідати законодавству;

9) установчий документ викладається у письмовій формі, прошивається, пронумеровується та підписується засновниками (учасниками), уповноваженими ними особами або головою та секретарем загальних зборів (у разі прийняття такого рішення загальними зборами, крім випадків заснування юридичної особи). Справжність підписів на установчому документі нотаріально засвідчується, крім випадків, передбачених законом.

Дія абзацу першого цього пункту в частині нотаріального засвідчення справжності підпису не поширюється на державну реєстрацію створення юридичної особи (крім створення в результаті виділу, злиття, перетворення, поділу), а також на державну реєстрацію державного органу, органу місцевого самоврядування, громадського об'єднання, благодійної та релігійної організацій, а також юридичної особи, створеної на підставі розпорядчого акта державного органу, органу місцевого самоврядування.

Справжність підписів на установчому документі громадського об'єднання чи благодійної організації нотаріально засвідчується лише у разі наявності такої вимоги в установчих документах відповідного громадського об'єднання чи благодійної організації;

10) установчі документи банків, інших юридичних осіб, які згідно із законом підлягають погодженню (реєстрації) відповідно Національним банком України, іншими державними органами, подаються з відміткою про їх погодження відповідним органом;

11) внесення змін до установчого документа юридичної особи, положення, регламенту, списку суддів постійно діючого третейського суду, статуту (положення) громадського формування, що не має статусу юридичної особи, оформляється шляхом викладення його в новій редакції;

12) передавальний акт (у разі злиття, приєднання, перетворення) та розподільчий баланс (у разі поділу або виділу) юридичної особи повинні відповідати вимогам, встановленим законом. Справжність підписів на передавальному акті та розподільчому балансі юридичної особи нотаріально засвідчується, крім випадків, передбачених законом.

Дія абзацу першого цього пункту в частині нотаріального засвідчення справжності підпису не поширюється на державну реєстрацію державного органу, органу місцевого самоврядування, громадського об'єднання, благодійної та релігійної організацій, а також юридичної особи, створеної на підставі розпорядчого акта державного органу, органу місцевого самоврядування.

Справжність підписів на передавальному акті та розподільчому балансі громадського об'єднання чи благодійної організації нотаріально засвідчується лише у разі наявності такої вимоги в установчих документах відповідного громадського об'єднання чи благодійної організації;

13) документи, видані відповідно до законодавства іноземної держави, повинні бути легалізовані (консульська легалізація чи проставлення апостиля) в установленому законодавством порядку, якщо інше не встановлено міжнародними договорами;

14) документ, викладений іноземною мовою, повинен бути перекладений на державну мову із засвідченням вірності перекладу з однієї мови на іншу або підпису перекладача в установленому законодавством порядку;

15) зображення та опис символіки повинні бути оформлені з дотриманням вимог, встановлених законом, та відповідати законодавству;

16) у разі якщо оригінали документів, необхідних для державної реєстрації, відповідно до законодавства залишаються у справах державних органів, органів місцевого самоврядування, що їх видають, заявник подає копії документів, оформлені такими органами відповідно до законодавства.

2. Форми заяв про державну реєстрацію затверджуються Міністерством юстиції України.

Стаття 16. Вимоги до найменування юридичної особи або її відокремленого підрозділу

1. Найменування юридичної особи повинно містити інформацію про її організаційно-правову форму (крім державних органів, органів місцевого самоврядування, органів влади Автономної Республіки Крим, державних, комунальних організацій, закладів, установ, а також випадку, передбаченого абзацом другим цієї частини) та назву.

Найменування релігійної організації може містити інформацію про її організаційно-правову форму виключно за бажанням такої юридичної особи.

2. Організаційно-правова форма юридичної особи визначається відповідно до класифікації організаційно-правових форм господарювання, затвердженої центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері технічного регулювання.

3. Назва юридичної особи може складатися з власної назви юридичної особи, а також містити інформацію про мету діяльності, вид, спосіб утворення, залежність юридичної особи та інші відомості згідно з вимогами до найменування окремих організаційно-правових форм юридичних осіб, установленними Цивільним, Господарським кодексами України та цим Законом.

4. Найменування юридичної особи не може бути тотожним найменуванню іншої юридичної особи (крім органів місцевого самоврядування).

5. У найменуванні юридичних осіб забороняється використовувати: повне чи скорочене найменування державних органів або органів місцевого самоврядування, або похідні від цих найменувань, або історичні державні найменування, перелік яких установлює Кабінет Міністрів України, - у найменуваннях юридичних осіб приватного права;

символіку комуністичного та/або націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів, заборона використання яких встановлена Законом України"Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки";

терміни, абрєвіатури, похідні терміни, заборона використання яких передбачена законом.

6. Законами можуть бути встановлені особливості найменування товариств, холдингових компаній, банків, пенсійних фондів, корпоративних інвестиційних фондів, торгово-промислової палати, навчальних закладів, юридичних осіб, які мають ліцензію на здійснення страхової діяльності, волонтерських організацій, адвокатських бюро, операторів державних лотерей, асоціацій органів місцевого самоврядування та їх добровільних об'єднань, політичних партій, громадських об'єднань, профспілок, їх організацій та об'єднань, організацій роботодавців, їх об'єднань.

7. Вимоги до написання найменування юридичної особи, її відокремленого підрозділу, громадського формування, що не має статусу юридичної особи, крім організації профспілки, встановлюються Міністерством юстиції України.

Стаття 17. Документи, що подаються заявником для державної реєстрації юридичної особи

1. Для державної реєстрації створення юридичної особи (у тому числі в результаті виділу, злиття, перетворення, поділу), крім створення державного органу, органу місцевого самоврядування, подаються такі документи:

1) заява про державну реєстрацію створення юридичної особи. У заяві про державну реєстрацію створення юридичної особи, утвореної в результаті поділу, виділу, додатково зазначаються відомості про відокремлені підрозділи в частині їх належності до юридичної особи - правонаступника. У заяві про державну реєстрацію створення юридичної особи приватного права може зазначатися, що вона діє на підставі модельного статуту;

2) заява про обрання юридичною особою спрощеної системи оподаткування та/або реєстраційна заява про добровільну реєстрацію як платника податку на додану вартість, та/або заява про включення до Реєстру неприбуткових установ та організацій за формами, затвердженими відповідно до законодавства, - за бажанням заявника;

2⁻¹) примірник оригіналу (нотаріально засвідчену копію) рішення засновників, а у випадках, передбачених законом, - рішення відповідного державного органу, про створення юридичної особи;

3) документ, що підтверджує створення громадського формування, відповідність статуту юридичної особи, на підставі якого діє громадське формування, - у разі державної реєстрації громадського формування, що є самостійним структурним підрозділом у складі іншої юридичної особи;

4) відомості про керівні органи громадського формування (ім'я, дата народження керівника, членів інших керівних органів, реєстраційний номер облікової картки платника податків (за наявності), посада, контактний номер телефону та інші засоби зв'язку), відомості про особу (осіб), яка має право представляти громадське формування для здійснення реєстраційних дій (ім'я, дата народження, контактний номер телефону та інші засоби зв'язку);

5) установчий документ юридичної особи - у разі створення юридичної особи на підставі власного установчого документа;

6) реєстр осіб (громадян), які брали участь в установчому з'їзді (конференції, зборах), - у разі державної реєстрації створення громадських об'єднань, політичної партії;

7) програма політичної партії - у разі державної реєстрації створення політичної партії;

8) список підписів громадян України за формою, встановленою Міністерством юстиції України, - у разі державної реєстрації створення політичної партії;

9) документ про сплату адміністративного збору - у випадках, передбачених статтею 36 цього Закону;

10) документ, що підтверджує реєстрацію іноземної особи у країні її місцезнаходження (витяг із торговельного, банківського, судового реєстру тощо), - у разі створення юридичної особи, засновником (засновниками) якої є іноземна юридична особа;

11) примірник оригіналу (нотаріально засвідчена копія) передавального акта - у разі створення юридичної особи в результаті перетворення або злиття;

12) примірник оригіналу (нотаріально засвідчена копія) розподільчого балансу - у разі створення юридичної особи в результаті поділу або виділу;

13) документи для державної реєстрації змін про юридичну особу, що містяться в Єдиному державному реєстрі, визначені частиною четвертою цієї статті, - у разі створення юридичної особи в результаті виділу;

14) документи для державної реєстрації припинення юридичної особи в результаті злиття та поділу - у разі створення юридичної особи в результаті злиття та поділу;

15) список учасників з'їзду, конференції, установчих або загальних зборів членів профспілки;

16) документ, що містить інформацію про розмір обов'язкових платежів та інших обов'язкових витрат, сплата яких є необхідною для започаткування діяльності товариства, у випадку, передбаченому абзацом шостим пункту 48 частини другої статті 9 цього Закону.

2. Для державної реєстрації створення юридичної особи - державного органу подається заява про державну реєстрацію створення юридичної особи.

Для державної реєстрації створення, припинення юридичної особи - місцевої ради, виконавчого комітету місцевої ради, а також змін до відомостей про неї подається заява про державну реєстрацію створення, припинення юридичної особи, внесення змін до відомостей про неї.

Для державної реєстрації створення, припинення юридичної особи - виконавчого органу місцевої ради (крім виконавчого комітету), а також змін до відомостей про неї подається заява про державну реєстрацію створення, припинення юридичної особи, внесення змін до відомостей про неї, а також акт місцевої ради про створення, припинення виконавчого органу, акт сільського, селищного, міського голови про призначення керівника такого органу.

Державна реєстрація при реорганізації органів місцевого самоврядування як юридичних осіб після добровільного об'єднання територіальних громад здійснюється з урахуванням особливостей, передбачених Законом України "Про добровільне об'єднання територіальних громад".

3. Для державної реєстрації включення відомостей про юридичну особу, зареєстровану до 1 липня 2004 року, відомості про яку не містяться в Єдиному державному реєстрі, подається заява про державну реєстрацію включення відомостей про юридичну особу до Єдиного державного реєстру.

Для державної реєстрації включення відомостей про юридичну особу - релігійну організацію, статут якої зареєстровано до 1 січня 2013 року, відомості про яку не містяться в Єдиному державному реєстрі, подається заява про державну реєстрацію включення відомостей про юридичну особу до Єдиного державного реєстру, а також копія довідки з Єдиного державного реєстру підприємств та організацій України та копія рішення уповноваженого органу релігійної організації про призначення керівника такої організації.

4. Для державної реєстрації змін до відомостей про юридичну особу, що містяться в Єдиному державному реєстрі, у тому числі змін до установчих документів юридичної особи, крім змін до відомостей, передбачених частиною п'ятою цієї статті, подаються такі документи:

1) заява про державну реєстрацію змін до відомостей про юридичну особу, що містяться в Єдиному державному реєстрі;

2) примірник оригіналу (нотаріально засвідчена копія) рішення уповноваженого органу управління юридичної особи про зміни, що вносяться до Єдиного державного реєстру, крім внесення змін до інформації про кінцевих бенефіціарних власників (контролерів) юридичної особи, у тому числі кінцевих бенефіціарних власників (контролерів) її засновника, якщо засновник - юридична особа, про місцезнаходження та про здійснення зв'язку з юридичною особою;

3) реєстр осіб (громадян), які брали участь в засіданні уповноваженого органу управління юридичної особи, - у разі внесення змін до відомостей про громадські об'єднання, політичні партії;

5) відомості про керівні органи громадського формування (ім'я, дата народження керівника, членів інших керівних органів, реєстраційний номер облікової картки платника податків (за наявності), посада, контактний номер телефону та інші засоби зв'язку) - у разі внесення змін до складу керівних органів;

6) документ, що підтверджує реєстрацію іноземної особи в країні її місцезнаходження (витяг із торговельного, банківського, судового реєстру тощо), - у разі змін, пов'язаних із входженням до складу засновників юридичної особи іноземної юридичної особи;

7) документ про сплату адміністративного збору - у випадках, передбачених статтею 36 цього Закону;

8) установчий документ юридичної особи в новій редакції - у разі внесення змін, що містяться в установчому документі;

9) примірник оригіналу (нотаріально засвідчена копія) передавального акта або розподільчого балансу - у разі внесення змін, пов'язаних із внесенням даних про юридичну особу, правонаступником якої є зареєстрована юридична особа;

10) примірник оригіналу (нотаріально засвідчена копія) рішення уповноваженого органу управління юридичної особи про вихід із складу засновників (учасників) та/або заява фізичної особи про вихід із складу засновників (учасників), справжність підпису на якій нотаріально засвідчена, та/або договору, іншого документа про перехід чи передачу частки засновника (учасника) у статутному (складеному) капіталі (пайовому фонді) юридичної особи, та/або рішення уповноваженого органу управління юридичної особи про примусове виключення із складу засновників (учасників) юридичної особи або ксерокопія свідоцтва про смерть фізичної особи, судові рішення про визнання фізичної особи безвісно відсутньою - у разі внесення змін, пов'язаних із зміною складу засновників (учасників) юридичної особи;

11) заява про обрання юридичною особою спрощеної системи оподаткування та/або реєстраційна заява про добровільну реєстрацію як платника податку на додану вартість, та/або заява про включення до Реєстру неприбуткових установ та організацій за формами, затвердженими відповідно до законодавства, - за бажанням заявника у разі внесення до установчих документів змін, які впливають на систему його оподаткування;

12) звіт про результати емісії акцій у випадку, передбаченому абзацами третім і четвертим пункту 48 частини другої статті 9 цього Закону;

13) звіт про оцінку майна у випадку, передбаченому абзацом сьомим пункту 48 частини другої статті 9 цього Закону.

5. Для державної реєстрації змін до відомостей про розмір статутного капіталу, розміри часток у статутному капіталі чи склад учасників товариства з обмеженою відповідальністю або товариства з додатковою відповідальністю (далі в цій частині - товариство) подаються такі документи:

1) заява про державну реєстрацію змін до цих відомостей;

2) документ про сплату адміністративного збору;

3) один із таких відповідних документів:

а) рішення загальних зборів учасників товариства про визначення розміру статутного капіталу та розмірів часток учасників;

б) рішення загальних зборів учасників товариства про виключення учасника з товариства;

в) заява про вступ до товариства;

г) заява про вихід з товариства;

г) акт приймання-передачі частки (частини частки) у статутному капіталі товариства;

д) судове рішення, що набрало законної сили, про визначення розміру статутного капіталу товариства та розмірів часток учасників товариства;

е) судове рішення, що набрало законної сили, про стягнення з (повернення з володіння) відповідача частки (частини частки) у статутному капіталі товариства.

Справжність підписів учасників, які голосували за рішення, зазначені у підпунктах "а" і "б" цієї частини, засвідчується нотаріально. Якщо у випадках, передбачених законом (смерть учасника, реорганізація тощо), таке рішення приймається без урахування голосів учасника у зв'язку з настанням певної обставини, подається також доказ настання такої обставини (оригінал документа або його копія, вірність якої засвідчена нотаріально або тим, хто видав документ).

Справжність підписів на документі, зазначеному в підпункті "в" цієї частини, засвідчується нотаріально. Разом з таким документом подається доказ набуття права на спадщину або доказ правонаступництва (оригінал документа або його копія, вірність якої засвідчена нотаріально або тим, хто видав документ). Якщо відповідно до статуту товариства вимагається згода інших учасників на вступ до товариства, подається також така згода, справжність підписів на якій засвідчується нотаріально.

Справжність підписів на документі, зазначеному в підпункті "г" цієї частини, засвідчується нотаріально. Якщо відповідно до закону або статуту товариства вимагається згода інших учасників на вихід з товариства, подається також така згода, справжність підписів на якій засвідчується нотаріально.

Справжність підписів на документі, зазначеному в підпункті "г" цієї частини, засвідчується нотаріально. Одночасно може бути надана довідка про формування резервного капіталу товариства.

Документи подаються такими особами:

товариством - якщо подаються документи, зазначені в підпунктах "а" і "б" цієї частини;

спадкоємцем чи правонаступником учасника товариства - якщо подається документ, зазначений у підпункті "в" цієї частини;

учасником, який виходить з товариства, або його спадкоємцем чи правонаступником - якщо подається документ, зазначений у підпункті "г" цієї частини;

особою, яка набула частку (частину частки) у статутному капіталі товариства, або особою, яка передала її, - якщо подається документ, зазначений у підпункті "г" цієї частини;

позивачем - якщо подаються документи, зазначені в підпунктах "д", "е" цієї частини.

6. Для державної реєстрації змін до відомостей про юридичну особу, що містяться в Єдиному державному реєстрі, у зв'язку із зупиненням (припиненням) членства у громадському формуванні члена керівного органу (крім керівника) така особа подає копію заяви про зупинення (припинення) нею членства до відповідних статутних органів громадського формування з відміткою про її прийняття.

7. Для державної реєстрації переходу юридичної особи на діяльність на підставі модельного статуту подаються такі документи:

1) заява про державну реєстрацію переходу з власного установчого документа на діяльність на підставі модельного статуту;

2) примірник оригіналу (нотаріально засвідчена копія) рішення уповноваженого органу управління юридичної особи про перехід на діяльність на підставі модельного статуту.

8. Для державної реєстрації переходу юридичної особи з модельного статуту на діяльність на підставі власного установчого документа подаються такі документи:

1) заява про державну реєстрацію переходу з модельного статуту на діяльність на підставі власного установчого документа;

2) примірник оригіналу (нотаріально засвідчена копія) рішення уповноваженого органу управління юридичної особи про перехід на діяльність на підставі власного установчого документа та затвердження установчого документа;

3) установчий документ юридичної особи.

9. Для державної реєстрації рішення про виділ юридичної особи подається примірник оригіналу (нотаріально засвідчена копія) рішення учасників або відповідного органу юридичної особи про виділ юридичної особи.

10. Для державної реєстрації рішення про припинення юридичної особи, прийнятого її учасниками або відповідним органом юридичної особи, а у випадках, передбачених законом, - відповідним державним органом, подаються такі документи:

1) примірник оригіналу (нотаріально засвідчена копія) рішення учасників юридичної особи або відповідного органу юридичної особи, а у випадках,

передбачених законом, - рішення відповідного державного органу, про припинення юридичної особи;

2) примірник оригіналу (нотаріально засвідчена копія) документа, яким затверджено персональний склад комісії з припинення (комісії з реорганізації, ліквідаційної комісії) або ліквідатора, реєстраційні номери облікових карток платників податків (або відомості про серію та номер паспорта - для фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовилися від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та повідомили про це відповідний контролюючий орган і мають відмітку в паспорті про право здійснювати платежі за серією та номером паспорта), строк заявлення кредитором своїх вимог, - у разі відсутності зазначених відомостей у рішенні учасників юридичної особи або відповідного органу юридичної особи, а у випадках, передбачених законом, - у рішенні відповідного державного органу, про припинення юридичної особи.

11. Для державної реєстрації рішення про відміну рішення про припинення юридичної особи, прийнятого її учасниками або відповідним органом юридичної особи, а у випадках, передбачених законом, - відповідним державним органом, подається примірник оригіналу (нотаріально засвідчена копія) рішення учасників юридичної особи або відповідного органу юридичної особи, а у випадках, передбачених законом, - рішення відповідного державного органу, про відміну рішення про припинення юридичної особи.

12. Для державної реєстрації зміни складу комісії з припинення (комісії з реорганізації, ліквідаційної комісії), голови комісії або ліквідатора подається примірник оригіналу (нотаріально засвідчена копія) рішення учасників юридичної особи або відповідного органу юридичної особи, а у випадках, передбачених законом, - рішення відповідного державного органу, про зміни.

13. Для державної реєстрації припинення юридичної особи в результаті її ліквідації на підставі рішення про припинення юридичної особи, прийнятого учасниками юридичної особи або відповідного органу юридичної особи, а у випадках, передбачених законом, - рішення відповідних державних органів, або судового рішення про припинення юридичної особи, не пов'язаного з її банкрутством, після закінчення процедури припинення, але не раніше закінчення строку заявлення вимог кредиторами, подаються такі документи:

1) заява про державну реєстрацію припинення юридичної особи в результаті її ліквідації;

2) довідка архівної установи про прийняття документів, що відповідно до закону підлягають довгостроковому зберіганню.

14. Для державної реєстрації припинення юридичної особи в результаті її реорганізації після закінчення процедури припинення, але не раніше закінчення строку заявлення вимог кредиторами, подаються такі документи:

1) заява про державну реєстрацію припинення юридичної особи в результаті її реорганізації;

2) примірник оригіналу (нотаріально засвідчена копія) розподільчого балансу - у разі припинення юридичної особи в результаті поділу;

3) примірник оригіналу (нотаріально засвідчена копія) передавального акта - у разі припинення юридичної особи в результаті перетворення, злиття або приєднання;

4) довідка архівної установи про прийняття документів, що відповідно до закону підлягають довгостроковому зберіганню, - у разі припинення юридичної особи в результаті поділу, злиття або приєднання;

5) документи для державної реєстрації створення юридичної особи, визначені частиною першою цієї статті, - у разі припинення юридичної особи в результаті перетворення;

6) документи для державної реєстрації змін до відомостей про юридичну особу, що містяться в Єдиному державному реєстрі, визначені частиною четвертою цієї статті, - у разі припинення юридичної особи в результаті приєднання.

15. Для державної реєстрації рішення про припинення банку у зв'язку з прийняттям рішення про відкликання банківської ліцензії та ліквідацію банку Фондом гарантування вкладів фізичних осіб подаються:

1) копія рішення Національного банку України про відкликання банківської ліцензії та ліквідацію банку;

2) копія рішення Фонду гарантування вкладів фізичних осіб про призначення уповноваженої особи Фонду.

16. Для державної реєстрації припинення банку у зв'язку з прийняттям рішення про відкликання банківської ліцензії та ліквідацію банку подається рішення Фонду гарантування вкладів фізичних осіб про затвердження звіту про завершення ліквідації банку.

17. Для державної реєстрації створення відокремленого підрозділу юридичної особи подаються такі документи:

1) заява про державну реєстрацію створення відокремленого підрозділу юридичної особи;

2) примірник оригіналу (нотаріально засвідчена копія) рішення уповноваженого органу управління юридичної особи про створення відокремленого підрозділу.

18. Для державної реєстрації змін до відомостей про відокремлений підрозділ юридичної особи, що містяться в Єдиному державному реєстрі, подається заява про державну реєстрацію змін до відомостей про відокремлений підрозділ юридичної особи, що містяться в Єдиному державному реєстрі.

19. Для державної реєстрації припинення відокремленого підрозділу юридичної особи подається заява про державну реєстрацію припинення відокремленого підрозділу юридичної особи.

21. У разі участі представника засновника (учасника) юридичної особи у прийнятті рішення уповноваженим органом управління юридичної особи додатково подається примірник оригіналу (нотаріально засвідчена копія) документа, що засвідчує його повноваження.

Стаття 18. Документи, що подаються заявником для державної реєстрації фізичної особи - підприємця

1. Для державної реєстрації фізичної особи підприємцем подаються такі документи:

1) заява про державну реєстрацію фізичної особи підприємцем;

2) заява про обрання фізичною особою спрощеної системи оподаткування та/або реєстраційна заява про добровільну реєстрацію як платника податку на додану вартість за формою, затвердженою центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної податкової і митної політики, - за бажанням заявника;

3) нотаріально засвідчена письмова згода батьків (усиновлювачів) або піклувальника чи органу опіки та піклування - для фізичної особи, яка досягла шістнадцяти років і має бажання займатися підприємницькою діяльністю, але не має повної цивільної дієздатності;

4) договір (декларація) про створення сімейного фермерського господарства - у разі державної реєстрації фізичної особи, яка самостійно або з членами сім'ї створює сімейне фермерське господарство відповідно до Закону України "Про фермерське господарство".

2. Для державної реєстрації включення відомостей про фізичну особу - підприємця, зареєстровану до 1 липня 2004 року, відомості про яку не містяться в Єдиному державному реєстрі, подається заява про державну реєстрацію включення відомостей про фізичну особу - підприємця до Єдиного державного реєстру.

3. Для державної реєстрації змін до відомостей про фізичну особу - підприємця, що містяться в Єдиному державному реєстрі, подаються такі документи:

1) заява про державну реєстрацію змін до відомостей про фізичну особу - підприємця, що містяться в Єдиному державному реєстрі;

2) документ про сплату адміністративного збору - у випадках, передбачених цим Законом;

3) копія довідки про зміну реєстраційного номера облікової картки - у разі внесення змін, пов'язаних із зміною реєстраційного номера облікової картки платника податків;

4) копія першої сторінки паспорта та сторінки з відміткою про наявність права здійснювати будь-які платежі за серією та номером паспорта - у разі внесення змін, пов'язаних із зміною серії та номера паспорта, - для фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовилися від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків, повідомили про це відповідний контролюючий орган і мають відмітку в паспорті про право здійснювати платежі за серією та номером паспорта;

5) договір (декларація) про створення сімейного фермерського господарства - у разі створення фізичною особою - підприємцем сімейного фермерського господарства відповідно до Закону України "Про фермерське господарство"; договір (декларація) про створення сімейного фермерського господарства у новій редакції - у разі внесення змін, що містяться в договорі (декларації) про створення сімейного фермерського господарства.

4. Для державної реєстрації припинення підприємницької діяльності фізичної особи - підприємця подається один з таких документів:

1) заява про державну реєстрацію припинення підприємницької діяльності фізичної особи - підприємця за її рішенням - у разі державної реєстрації припинення підприємницької діяльності фізичної особи - підприємця за її рішенням;

2) ксерокопія свідоцтва про смерть фізичної особи, судове рішення про визнання фізичної особи безвісно відсутньою - у разі державної реєстрації припинення підприємницької діяльності фізичної особи - підприємця у зв'язку з її смертю, визнанням її безвісно відсутньою або оголошенням померлою.

7. Забороняється вимагати додаткові документи для проведення реєстраційних дій, якщо вони не передбачені цією статтею.

Стаття 19. Документи, що подаються заявником для державної реєстрації громадського об'єднання, що не має статусу юридичної особи

1. Державна реєстрація громадського об'єднання, що не має статусу юридичної особи, здійснюється шляхом повідомлення про утворення такого громадського об'єднання.

2. Для повідомлення про утворення громадського об'єднання, що не має статусу юридичної особи, подаються такі документи:

1) заява про державну реєстрацію громадського об'єднання, що не має статусу юридичної особи;

2) примірник оригіналу (нотаріально засвідчена копія) рішення про утворення громадського об'єднання;

3) відомості про засновників громадського об'єднання (прізвище, ім'я, по батькові, дата народження, адреса місця проживання, реєстраційний номер облікової картки платника податків (за наявності) - для фізичної особи; її найменування, місцезнаходження, ідентифікаційний код - для юридичної особи);

4) відомості про особу (осіб), уповноважену представляти громадське об'єднання (прізвище, ім'я, по батькові, дата народження, реєстраційний номер облікової картки платника податків (за наявності), контактний номер телефону та інші засоби зв'язку).

3. Для державної реєстрації змін до відомостей про громадське об'єднання, що не має статусу юридичної особи, що містяться у Єдиному державному реєстрі, подаються заява про державну реєстрацію змін до відомостей про громадське об'єднання, що не має статусу юридичної особи, що містяться в Єдиному державному реєстрі, і примірник оригіналу (нотаріально засвідчена копія) рішення уповноваженого органу управління громадського об'єднання про зміни, що вносяться до Єдиного державного реєстру.

4. Для державної реєстрації змін до відомостей про громадське об'єднання, що не має статусу юридичної особи, що містяться в Єдиному державному реєстрі, у зв'язку із зупиненням (припиненням) членства в громадському об'єднанні, що не має статусу юридичної особи, член керівного органу (крім керівника) подає копію заяви про зупинення (припинення) ним членства до відповідних статутних органів громадського об'єднання з відміткою про її прийняття.

5. Для державної реєстрації припинення громадського об'єднання, що не має статусу юридичної особи, подається примірник оригіналу (нотаріально засвідчена копія) рішення уповноваженого органу управління громадського об'єднання, що не має статусу юридичної особи, про його саморозпуск.

Стаття 20. Документи, що подаються заявником для державної реєстрації постійно діючого третейського суду

1. Для державної реєстрації постійно діючого третейського суду подаються такі документи:

1) заява про державну реєстрацію постійно діючого третейського суду;

2) примірник оригіналу (нотаріально засвідчена копія) рішення уповноваженого органу управління засновника про створення постійно діючого третейського суду;

3) установчі документи постійно діючого третейського суду (положення, регламент третейського суду);

4) список третейських суддів;

5) копія статуту засновника третейського суду.

2. Для державної реєстрації змін до відомостей про постійно діючий третейський суд, що містяться в Єдиному державному реєстрі, подаються такі документи:

1) заява про державну реєстрацію змін до відомостей про постійно діючий третейський суд, які містяться в Єдиному державному реєстрі;

2) примірник оригіналу (нотаріально засвідчена копія) рішення уповноваженого органу управління засновника про внесення змін до відомостей про постійно діючий третейський суд, що містяться в Єдиному державному реєстрі;

3) установчі документи постійно діючого третейського суду (положення, регламент третейського суду) у новій редакції - у разі внесення змін, що містяться в установчих документах постійно діючого третейського суду;

4) список третейських суддів у новій редакції - у разі внесення змін до складу третейських суддів;

5) копія статуту засновника третейського суду.

3. Для державної реєстрації припинення постійно діючого третейського суду подається примірник оригіналу (нотаріально засвідчена копія) рішення уповноваженого органу управління засновника постійно діючого третейського суду про його припинення.

Стаття 21. Документи, що подаються заявником для державної реєстрації структурних утворень політичної партії, що не мають статусу юридичної особи

1. Державна реєстрація структурних утворень політичної партії, що не мають статусу юридичної особи, здійснюється лише після державної реєстрації політичної партії.

2. Для державної реєстрації структурного утворення політичної партії, що не має статусу юридичної особи, подаються такі документи:

1) заява про державну реєстрацію структурного утворення політичної партії, що не має статусу юридичної особи;

2) копія статуту політичної партії;

3) примірник оригіналу (нотаріально засвідчена копія) протоколу установчих зборів (конференції) про утворення структурного утворення

політичної партії, невід'ємною частиною якого є реєстр осіб, які брали участь в установчих зборах (конференції);

4) документ, що підтверджує створення структурного утворення політичної партії, відповідно до статуту політичної партії, на підставі якого воно діє.

3. Державна реєстрація первинного осередку політичної партії здійснюється без надання статусу юридичної особи шляхом повідомлення про утворення первинного осередку.

4. Для державної реєстрації змін до відомостей про структурне утворення політичної партії, що не має статусу юридичної особи, що містяться в Єдиному державному реєстрі, подаються:

1) заява про державну реєстрацію змін до відомостей про структурне утворення політичної партії, що не має статусу юридичної особи, що містяться в Єдиному державному реєстрі;

2) примірник оригіналу (нотаріально засвідчена копія) рішення уповноваженого органу управління структурного утворення політичної партії про зміни, що вносяться до Єдиного державного реєстру;

3) примірник оригіналу (нотаріально засвідчена копія) протоколу засідання керівного органу структурного утворення політичної партії, на якому відповідно до статуту політичної партії було скликано засідання вищого органу управління структурного утворення політичної партії;

4) документ, що підтверджує правомочність прийняття рішення відповідно до статуту політичної партії;

5) відомості про керівні органи структурного утворення політичної партії (прізвище, ім'я, по батькові, дата народження керівника, членів інших керівних органів, реєстраційний номер облікової картки платника податків (за наявності), посада, контактний номер телефону та інші засоби зв'язку) - у разі внесення змін до складу керівних органів.

5. Для державної реєстрації змін до відомостей про структурне утворення політичної партії, що не має статусу юридичної особи, що містяться в Єдиному державному реєстрі, у зв'язку із зупиненням (припиненням) членства у структурному утворенні політичної партії, що не має статусу юридичної особи, член керівного органу (крім керівника) подає копію заяви про зупинення (припинення) ним членства до відповідних статутних органів політичної партії з відміткою про її прийняття.

6. Для державної реєстрації припинення структурного утворення політичної партії, що не має статусу юридичної особи, подається примірник оригіналу (нотаріально засвідчена копія) рішення уповноваженого органу управління, передбаченого статутом політичної партії, про саморозпуск або

рішення відповідного державного органу про припинення структурного утворення політичної партії.

Стаття 22. Документи, що подаються заявником для державної реєстрації відокремленого підрозділу іноземної неурядової організації, представництва, філії іноземної благодійної організації

1. Державна реєстрація в Україні відокремленого підрозділу іноземної неурядової організації, представництва, філії іноземної благодійної організації здійснюється шляхом його акредитації без набуття статусу юридичної особи.

2. Для акредитації відокремленого підрозділу іноземної неурядової організації, представництва, філії іноземної благодійної організації подаються такі документи:

1) заява про державну реєстрацію відокремленого підрозділу іноземної неурядової організації, представництва, філії іноземної благодійної організації;

2) копія документа уповноваженого органу іноземної держави, що підтверджує реєстрацію іноземної неурядової організації;

3) копія установчих документів іноземної неурядової організації;

4) рішення уповноваженого органу іноземної неурядової організації про утворення відокремленого підрозділу іноземної неурядової організації, представництва, філії іноземної благодійної організації та призначення його керівника;

5) установчий документ (статут, положення) відокремленого підрозділу, представництва, філії (якщо наявність установчого документа (статуту, положення) передбачена рішенням про утворення відокремленого підрозділу, представництва, філії);

6) довіреність (нотаріально засвідчена копія) на ім'я керівника відокремленого підрозділу іноземної неурядової організації, представництва, філії іноземної благодійної організації, оформлена відповідно до законодавства держави, в якій її видано;

7) документ про сплату адміністративного збору, крім іноземних неурядових організацій, звільнених від плати за акредитацію на підставі міжнародних договорів України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

3. Для державної реєстрації змін до відомостей про відокремлений підрозділ іноземної неурядової організації, представництва, філії іноземної благодійної організації, що містяться в Єдиному державному реєстрі, у тому числі змін до установчих документів, протягом 20 днів з дня прийняття

відповідного рішення іноземною неурядовою організацією або уповноваженою нею особою подаються такі документи:

1) заява про державну реєстрацію змін до відомостей про відокремлений підрозділ іноземної неурядової організації, представництва, філії іноземної благодійної організації, що містяться в Єдиному державному реєстрі;

2) рішення уповноваженого органу іноземної неурядової організації;

3) довіреність (нотаріально засвідчена копія) на ім'я керівника відокремленого підрозділу іноземної неурядової організації, оформлена відповідно до законодавства держави, в якій її видано;

4) установчий документ (статут, положення) у новій редакції - у разі внесення змін до установчого документа.

4. Для державної реєстрації припинення відокремленого підрозділу іноземної неурядової організації, представництва, філії іноземної благодійної організації подається рішення уповноваженого органу іноземної неурядової організації, відокремлений підрозділ, представництво, філія якої акредитовані в Україні, або рішення державного органу.

Стаття 23. Документи, що подаються заявником для державної реєстрації символіки

1. Для державної реєстрації символіки подаються такі документи:

1) заява про державну реєстрацію символіки;

2) копія установчого документа юридичної особи;

3) примірник оригіналу (нотаріально засвідчена копія) рішення уповноваженого органу управління юридичної особи про затвердження символіки, визначення виду символіки, її опис, а для політичних партій - також текст гімну та/або девізу;

4) зображення символіки (прапора та/або емблеми, текст гімну та/або девізу) у паперовій та електронній формі;

5) опис символіки в паперовій та електронній формі;

6) документ про сплату адміністративного збору - у випадках, передбачених цим Законом.

2. Для державної реєстрації змін до відомостей про символіку, що містяться в Єдиному державному реєстрі, подаються такі документи:

1) заява про державну реєстрацію змін до відомостей про символіку, що містяться в Єдиному державному реєстрі;

2) примірник оригіналу (нотаріально засвідчена копія) рішення уповноваженого органу управління юридичної особи про затвердження символіки, визначення виду символіки, її опис, а для політичних партій - також текст гімну та/або девізу;

3) зображення прапора та/або емблеми, текст гімну та/або девізу в паперовій та електронній формі;

4) опис символіки в паперовій та електронній формі;

5) документ про сплату адміністративного збору - у випадках, передбачених цим Законом.

3. Для державної реєстрації втрати чинності символіки подається примірник оригіналу (нотаріально засвідчена копія) рішення уповноваженого органу управління юридичної особи про втрату чинності символіки.

Стаття 24. Документи, що подаються заявником для державної реєстрації підтвердження всеукраїнського статусу громадського об'єднання

1. Для державної реєстрації підтвердження всеукраїнського статусу громадського об'єднання подається заява про державну реєстрацію підтвердження всеукраїнського статусу.

2. Для відмови від всеукраїнського статусу подається заява про державну реєстрацію відмови від всеукраїнського статусу.

Стаття 25. Порядок проведення державної реєстрації та інших реєстраційних дій

1. Державна реєстрація та інші реєстраційні дії проводяться на підставі:

1) документів, що подаються заявником для державної реєстрації;

2) судових рішень, що набрали законної сили та тягнуть за собою зміну відомостей в Єдиному державному реєстрі, а також що надійшли в електронній формі від суду або державної виконавчої служби відповідно до Закону України "Про виконавче провадження" щодо:

визнання повністю або частково недійсними рішень засновників (учасників) юридичної особи або уповноваженого ними органу;

визнання повністю або частково недійсними змін до установчих документів юридичної особи;

заборони (скасування заборони) вчинення реєстраційних дій;

накладення/зняття арешту корпоративних прав;

зобов'язання вчинення реєстраційних дій;

скасування реєстраційної дії/запису в Єдиному державному реєстрі;

віділу юридичної особи;

провадження у справах про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом, прийнятих відповідно до Закону України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом";

припинення юридичної особи, що не пов'язано з банкрутством юридичної особи;

відміни державної реєстрації припинення юридичної особи;

припинення підприємницької діяльності фізичної особи - підприємця, що не пов'язано з банкрутством юридичної особи;

відміни державної реєстрації припинення підприємницької діяльності фізичної особи - підприємця;

відміни в порядку апеляційного/касаційного оскарження судового рішення, на підставі якого вчинено реєстраційну дію;

3) рішень, прийнятих за результатами оскарження в адміністративному порядку відповідно до статті 34 цього Закону.

2. Порядок проведення державної реєстрації та інших реєстраційних дій на підставі документів, що подаються заявником для державної реєстрації, включає:

1) заповнення форми заяви про державну реєстрацію - у разі подання документів особисто заявником (за бажанням заявника);

2) прийом документів за описом - у разі подання документів у паперовій формі;

3) виготовлення копій документів в електронній формі - у разі подання документів у паперовій формі;

4) внесення копій документів в електронній формі до Єдиного державного реєстру;

5) перевірку документів на наявність підстав для зупинення розгляду документів;

6) перевірку документів на наявність підстав для відмови в державній реєстрації;

7) прийняття рішення про проведення реєстраційної дії - для громадських формувань, символіки та засвідчення факту наявності всеукраїнського статусу громадського об'єднання;

8) проведення реєстраційної дії (у тому числі з урахуванням принципу мовчазної згоди) за відсутності підстав для зупинення розгляду документів та відмови в державній реєстрації шляхом внесення запису до Єдиного державного реєстру;

9) формування та оприлюднення на порталі електронних сервісів виписки, результатів надання адміністративних послуг у сфері державної реєстрації та установчих документів;

10) видача за бажанням заявника виписки з Єдиного державного реєстру у паперовій формі за результатами проведеної реєстраційної дії (у разі подання заяви про державну реєстрацію у паперовій формі).

Виписка з Єдиного державного реєстру у паперовій формі надається з проставленням підпису та печатки державного реєстратора.

3. У разі проведення державної реєстрації змін до відомостей Єдиного державного реєстру щодо виключення або виходу учасника (спадкоємця або правонаступника) товариства з обмеженою або додатковою відповідальністю, а також пов'язаних з переданням (набуттям) частки (частини частки) у статутному капіталі самому товариству з обмеженою або додатковою відповідальністю, державний реєстратор одночасно вносить запис про зменшення розміру статутного капіталу на розмір відповідної частки (частини частки) у статутному капіталі. Ця частина не застосовується, якщо товариство з обмеженою або додатковою відповідальністю, яке набуває частку (частину частки) у своєму статутному капіталі, разом із заявою про державну реєстрацію надасть довідку про формування резервного капіталу у розмірі, який відповідно до закону допускає володіння часткою (частиною частки) у своєму статутному капіталі.

4. У день проведення державної реєстрації змін до відомостей Єдиного державного реєстру, пов'язаних із зміною складу учасників товариства з обмеженою чи додатковою відповідальністю або зміною розмірів їхніх часток, суб'єкт державної реєстрації повинен видати (надіслати поштовим відправленням з описом вкладення) виписку з Єдиного державного реєстру заявнику, товариству, особам, які були зазначені у цьому реєстрі як учасники товариства до проведення реєстраційної дії, та особам, які зазначені у цьому реєстрі як учасники товариства після проведення реєстраційної дії. Якщо суб'єкту державної реєстрації відома електронна пошта осіб, яким надсилається ця виписка, він у той самий день додатково надсилає копію виписки зазначеним особам електронною поштою.

5. Суб'єкт державної реєстрації не пізніше наступного робочого дня з дати отримання судового рішення, передбаченого пунктом 2 частини першої цієї статті:

1) звертається до суду за роз'ясненням судового рішення - у разі якщо судове рішення є незрозумілим для суб'єкта державної реєстрації;

2) повідомляє суд або державну виконавчу службу про неможливість виконання рішення із зазначенням підстав - у разі неможливості виконання судового рішення;

3) проводить відповідну реєстраційну дію шляхом внесення запису до Єдиного державного реєстру (крім випадків, передбачених пунктами 1 та 2 цієї частини);

4) формує виписку для її оприлюднення на порталі електронних сервісів - у разі зміни відомостей, що містяться у виписці.

6. Спрощена процедура державної реєстрації припинення юридичної особи шляхом її ліквідації проводиться на підставі:

1) судового рішення про скасування (визнання недійсною) державної реєстрації юридичної особи у випадках, передбачених законом, якщо таке рішення прийнято судом до 1 липня 2004 року, крім судового рішення про визнання юридичної особи банкрутом;

2) судового рішення про припинення юридичної особи, не пов'язаного з банкрутством юридичної особи, якщо таке рішення прийнято судом після 1 липня 2004 року, і в разі якщо голова ліквідаційної комісії з припинення юридичної особи або ліквідатор юридичної особи протягом трьох років з дати оприлюднення повідомлення про постановлення судового рішення про припинення юридичної особи, не пов'язаного з банкрутством юридичної особи, не надав суб'єкту державної реєстрації документи, необхідні для державної реєстрації припинення юридичної особи в результаті її ліквідації;

3) неподання головою ліквідаційної комісії з припинення юридичної особи або ліквідатором юридичної особи документів, необхідних для державної реєстрації припинення юридичної особи в результаті її ліквідації протягом одного року з дати внесення до Єдиного державного реєстру запису про зупинення проведення спрощеної процедури державної реєстрації припинення юридичної особи в результаті її ліквідації.

7. Порядок проведення спрощеної процедури державної реєстрації припинення юридичної особи в результаті її ліквідації включає:

1) проведення реєстраційної дії щодо початку проведення спрощеної процедури державної реєстрації припинення юридичної особи в результаті її ліквідації шляхом внесення запису до Єдиного державного реєстру - не пізніше наступного робочого дня з дати настання підстави, передбаченої частиною четвертою цієї статті;

2) державну реєстрацію припинення юридичної особи в результаті її ліквідації - не пізніше наступного робочого дня після отримання відомостей:

про відсутність заборгованості із сплати податків і зборів та відсутність заборгованості із сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування;

про відсутність заборгованості із сплати страхових коштів до Пенсійного фонду України та фондів соціального страхування;

про відсутність нескасованих випусків цінних паперів юридичної особи - емітента;

про відсутність нескасованої реєстрації випуску акцій акціонерного товариства.

У разі неодержання від державних органів відомостей, зазначених у цій частині, у порядку та строки, визначені цим Законом, державна реєстрація

припинення юридичної особи в результаті її ліквідації проводиться за принципом мовчазної згоди;

3) проведення реєстраційної дії щодо зупинення проведення спрощеної процедури державної реєстрації припинення юридичної особи в результаті її ліквідації шляхом внесення запису до Єдиного державного реєстру - не пізніше наступного робочого дня з дати отримання відомостей про наявність заборгованості із сплати податків і зборів або наявність заборгованості із сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, або наявність заборгованості із сплати страхових коштів до Пенсійного фонду України та фондів соціального страхування, або наявність нескасованих випусків цінних паперів юридичної особи - емітента, або наявність нескасованої реєстрації випуску акцій акціонерного товариства;

4) формування та оприлюднення на порталі електронних сервісів виписки - у разі зміни відомостей, що містяться у ній.

8. Порядок державної реєстрації, підготовки та оформлення рішень про реєстрацію громадських формувань, символіки та проведення інших реєстраційних дій визначається Міністерством юстиції України в Порядку державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань, що не мають статусу юридичної особи.

9. У разі якщо під час розгляду заяви та документів для державної реєстрації державним реєстратором встановлено наявність зареєстрованих у Єдиному державному реєстрі інших пакетів документів для державної реєстрації щодо цього самого суб'єкта, наступний пакет документів розглядається після проведення державної реєстрації або зупинення розгляду чи відмови в такій реєстрації на підставі заяви та документів, зареєстрованих в Єдиному державному реєстрі раніше.

Стаття 26. Строк розгляду документів, поданих для державної реєстрації

1. Розгляд документів, поданих для державної реєстрації та проведення інших реєстраційних дій, здійснюється у такі строки:

1) щодо юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців - протягом 24 годин після надходження документів, поданих для державної реєстрації та проведення інших реєстраційних дій, крім вихідних та святкових днів;

2) щодо політичної партії, творчої спілки, місцевого осередку творчої спілки - не пізніше 30 робочих днів з дати подання документів для державної реєстрації;

3) щодо постійно діючого третейського суду - не пізніше 15 робочих днів з дати подання документів для державної реєстрації;

4) щодо структурного утворення політичної партії - не пізніше 10 робочих днів з дати подання документів для державної реєстрації;

5) щодо первинного осередку політичної партії - протягом одного робочого дня з дати подання документів для державної реєстрації;

6) щодо професійної спілки, її організації або об'єднання, організації роботодавців, її об'єднання – не пізніше 15 робочих днів з дати подання документів для державної реєстрації;

7) щодо громадського об'єднання, місцевого осередку громадського об'єднання із статусом юридичної особи - не пізніше трьох робочих днів з дати подання документів для державної реєстрації;

8) щодо громадського об'єднання, що не має статусу юридичної особи, - не пізніше трьох робочих днів з дати подання документів для державної реєстрації;

9) щодо акредитації в Україні відокремленого підрозділу іноземної неурядової організації, філії та представництва іноземної благодійної організації, символіки громадських формувань у випадках, передбачених законом, - не пізніше 20 робочих днів з дати подання документів для державної реєстрації.

2. Строк розгляду документів, встановлений пунктами 2, 6 і 7 частини першої цієї статті, може бути продовжений суб'єктом державної реєстрації за необхідності, але не більше ніж на 15 робочих днів.

3. Державна реєстрація може проводитися у скорочені строки. Підстави, порядок та розмір плати за проведення державної реєстрації у скорочені строки встановлюються Кабінетом Міністрів України.

Стаття 27. Зупинення розгляду документів, поданих для державної реєстрації

1. Підставами для зупинення розгляду документів, поданих для державної реєстрації, є:

1) подання документів або відомостей, визначених цим Законом, не в повному обсязі;

2) невідповідність документів вимогам, установленим статтею 15 цього Закону;

3) невідповідність відомостей, зазначених у заяві про державну реєстрацію, відомостям, зазначеним у документах, поданих для державної реєстрації, або відомостям, що містяться в Єдиному державному реєстрі;

4) невідповідність відомостей, зазначених у документах, поданих для державної реєстрації, відомостям, що містяться в Єдиному державному реєстрі;

5) невідповідність реєстраційного номера облікової картки платника податків або серії та номера паспорта (для фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовилися від прийняття реєстраційного номера

облікової картки платника податків, повідомили про це відповідний контролюючий орган і мають відмітку в паспорті про право здійснювати платежі за серією та номером паспорта) відомостям, наданим відповідно до статті 13 цього Закону;

6) несплата адміністративного збору або сплата не в повному обсязі;

7) подання документів з порушенням встановленого законодавством строку для їх подання.

2. Зупинення розгляду документів з підстав, не передбачених цією статтею, не допускається.

Зупинення розгляду документів здійснюється протягом 24 годин, крім вихідних та святкових днів, після надходження документів, поданих для державної реєстрації.

Зупинення розгляду документів, поданих для державної реєстрації громадських формувань, здійснюється у строки, встановлені статтею 26 цього Закону.

3. Розгляд документів зупиняється на строк, що становить 15 календарних днів з дати їх зупинення.

4. Повідомлення про зупинення розгляду документів із зазначенням строку та виключного переліку підстав для його зупинення та рішення суб'єкта державної реєстрації про зупинення розгляду документів розміщуються на порталі електронних сервісів у день зупинення та надсилаються заявнику на адресу його електронної пошти.

5. У разі подання документів, необхідних для усунення підстав для зупинення розгляду документів, протягом встановленого строку розгляд документів поновлюється.

6. У разі поновлення розгляду документів обчислення строку розгляду документів, поданих для державної реєстрації, і проведення реєстраційних дій починається з дня подання документів, необхідних для усунення підстав для зупинення розгляду документів.

7. Документи, що потребують усунення підстав для зупинення розгляду документів, повертаються (видаються, надсилаються поштовим відправленням) заявнику не пізніше наступного робочого дня з дня надходження від заявника заяви про їх повернення.

Стаття 28. Відмова у державній реєстрації

1. Підстави для відмови у державній реєстрації:

1) документи подано особою, яка не має на це повноважень;

2) у Єдиному державному реєстрі містяться відомості про судові рішення щодо заборони проведення реєстраційної дії;

3) у Єдиному державному реєстрі містяться відомості про судові рішення про арешт корпоративних прав - у разі державної реєстрації змін до відомостей про юридичну особу, що містяться в Єдиному державному реєстрі, у зв'язку із зміною частки засновника (учасника) у статутному (складеному) капіталі (пайовому фонді) юридичної особи;

3⁻¹) заяву про державну реєстрацію змін до відомостей Єдиного державного реєстру, пов'язаних із зміною засновників (учасників) юридичної особи у зв'язку із зміною частки засновника (учасника) у статутному (складеному) капіталі (пайовому фонді) юридичної особи, подано щодо засновника (учасника), який на момент подання заяви внесений до Єдиного реєстру боржників, зокрема за виконавчими провадженнями про стягнення аліментів за наявності заборгованості з відповідних платежів понад три місяці, крім випадку збільшення розміру такої частки;

4) не усунуто підстави для зупинення розгляду документів протягом встановленого строку;

5) документи суперечать вимогам Конституції та законів України;

6) документи суперечать статуту громадського формування;

7) порушено встановлений законом порядок створення юридичної особи, громадського формування, що не має статусу юридичної особи;

8) невідповідність найменування юридичної особи вимогам закону;

9) щодо засновника (учасника) юридичної особи, що створюється, проведено державну реєстрацію рішення про припинення юридичної особи в результаті її ліквідації;

10) щодо юридичної особи, стосовно якої подано заяву про державну реєстрацію змін до відомостей Єдиного державного реєстру, пов'язаних із зміною засновників (учасників) юридичної особи, проведено державну реєстрацію рішення про припинення юридичної особи в результаті її ліквідації;

11) документи для державної реєстрації припинення юридичної особи подані:

раніше строку, встановленого цим Законом;

щодо юридичної особи, що припиняється в результаті її ліквідації та є засновником (учасником) інших юридичних осіб та/або має не закриті відокремлені підрозділи, та/або є засновником третейського суду;

в Єдиному державному реєстрі відсутній запис про державну реєстрацію юридичної особи, утвореної шляхом реорганізації в результаті злиття, приєднання або поділу;

щодо акціонерного товариства, стосовно якого надійшли відомості про наявність нескасованої реєстрації випуску акцій;

щодо юридичної особи - емітента цінних паперів, стосовно якого надійшли відомості про наявність нескасованих випусків цінних паперів;

щодо юридичної особи, що ліквідується, стосовно якої надійшли відомості про наявність заборгованості із сплати податків і зборів та/або наявність заборгованості із сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, крім банків, стосовно яких процедура ліквідації здійснюється відповідно до Закону України "Про систему гарантування вкладів фізичних осіб";

щодо юридичної особи, що реорганізується, стосовно якої надійшли відомості про наявність заборгованості із сплати податків і зборів та/або наявність заборгованості із сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та відсутній узгоджений план реорганізації юридичної особи;

щодо юридичної особи, стосовно якої надійшли відомості про наявність заборгованості із сплати страхових коштів до Пенсійного фонду України та фондів соціального страхування;

щодо юридичної особи, що припиняється в результаті ліквідації, стосовно якої надійшли відомості про відкрите виконавче провадження;

щодо юридичної особи, стосовно якої відкрито провадження у справі про банкрутство;

12) статут товариства з обмеженою відповідальністю або товариства з додатковою відповідальністю поданий зі змінами, прийнятими без врахування голосів, які припадають на частку померлого учасника товариства.

2. Підстави для відмови у державній реєстрації фізичної особи - підприємця:

1) документи подано особою, яка не має на це повноважень;

2) у Єдиному державному реєстрі містяться відомості про судові рішення щодо заборони у проведенні реєстраційної дії;

3) не усунуто підстави для зупинення розгляду документів протягом встановленого строку;

4) наявні обмеження на зайняття підприємницькою діяльністю, встановлені законом;

5) наявність в Єдиному державному реєстрі запису, що фізична особа вже зареєстрована як фізична особа - підприємець;

6) подані документи суперечать вимогам законів України.

3. Повідомлення про відмову у проведенні державної реєстрації повинно містити посилання на конкретну норму (пункт, статтю) законодавства із зазначенням, що саме порушено під час оформлення та подання документів,

а також повинно бути зазначено, який саме пункт чи стаття поданого заявником документа (статуту, протоколу тощо) не відповідає нормам законодавства.

4. Відмова у державній реєстрації з підстав, не передбачених цією статтею, а також відмова у державній реєстрації (легалізації) професійної спілки, її організації або об'єднання не допускається.

5. Відмова у державній реєстрації здійснюється протягом 24 годин після надходження документів, поданих для державної реєстрації, крім вихідних та святкових днів.

6. Відмова у державній реєстрації громадських формувань здійснюється у строки, встановлені статтею 26 цього Закону.

7. Повідомлення про відмову у державній реєстрації із зазначенням виключного переліку підстав для відмови та рішення суб'єкта державної реєстрації про відмову у державній реєстрації розміщуються на порталах електронних сервісів у день відмови у державній реєстрації.

8. У разі відмови у державній реєстрації документи, подані для державної реєстрації (крім документа про сплату адміністративного збору), повертаються (видаються, надсилаються поштовим відправленням) заявнику не пізніше наступного робочого дня з дня надходження від заявника заяви про їх повернення.

9. Після усунення причин, що були підставою для відмови у державній реєстрації, заявник може повторно подати документи для державної реєстрації.

Стаття 29. Реєстраційні справи

1. Реєстраційна справа формується в паперовій та електронній формі після внесення до Єдиного державного реєстру запису про державну реєстрацію створення юридичної особи, громадського формування, що не має статусу юридичної особи, державну реєстрацію фізичної особи - підприємця і державну реєстрацію включення відомостей про юридичну особу та фізичну особу - підприємця.

2. Реєстраційна справа має реєстраційний номер, що присвоюється при внесенні до Єдиного державного реєстру запису про державну реєстрацію створення юридичної особи, громадського формування, що не має статусу юридичної особи, державну реєстрацію фізичної особи - підприємця і державну реєстрацію включення відомостей про юридичну особу та фізичну особу - підприємця.

3. Реєстраційна справа в паперовій формі зберігається у суб'єкта державної реєстрації за місцезнаходженням юридичної особи, громадського формування, фізичної особи - підприємця:

щодо юридичної особи (крім громадського формування та релігійної організації) та фізичної особи - підприємця - у виконавчих органах міської ради міст обласного та/або республіканського Автономної Республіки Крим значення, Київській, Севастопольській міських, районних, районних у містах Києві та Севастополі державних адміністраціях;

щодо релігійної організації - у центральному органі виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері релігії, Раді міністрів Автономної Республіки Крим, в обласних, Київській та Севастопольській міських державних адміністраціях;

щодо громадського формування, професійних спілок, їх організацій, об'єднань профспілок - у Міністерстві юстиції України, територіальних органах Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі.

Суб'єкт державної реєстрації, який провів реєстраційну дію, протягом трьох робочих днів з дня її проведення надсилає документи, подані для проведення реєстрації, відповідному суб'єкту державної реєстрації, уповноваженому зберігати реєстраційні справи.

4. Реєстраційна справа в паперовій формі зберігається протягом п'яти років з дати внесення до Єдиного державного реєстру запису про державну реєстрацію припинення юридичної особи, громадського формування, що не має статусу юридичної особи, або державну реєстрацію припинення підприємницької діяльності фізичної особи - підприємця. Після закінчення цього строку реєстраційні справи в паперовій формі, не внесені за результатами експертизи їх цінності до Національного архівного фонду, знищуються в установленому законодавством порядку.

5. Реєстраційна справа в електронній формі зберігається протягом 75 років з дати внесення до Єдиного державного реєстру запису про державну реєстрацію припинення юридичної особи, громадських формувань, що не мають статусу юридичної особи, або державну реєстрацію припинення підприємницької діяльності фізичної особи - підприємця.

6. Порядок формування та зберігання реєстраційних справ визначається Міністерством юстиції України.

Стаття 30. Витребування (вилучення) та тимчасовий доступ до документів з реєстраційних справ

1. Витребування (вилучення) документів з реєстраційних справ здійснюється в порядку, визначеному законом.

2. Суб'єкт державної реєстрації, у якого зберігається реєстраційна справа, зобов'язаний зробити копії документів, що вилучаються з реєстраційної справи, у паперовій та електронній формі у разі їх відсутності в Єдиному

державному реєстрі. Копії документів у паперовій формі повинні бути пронумеровані, прошиті та завірені печаткою. До реєстраційної справи долучаються копія судового рішення про витребування документів, супровідний лист або документ, яким суд уповноважив особу на їх одержання, а також копія опису вилучених документів.

3. Оригінали документів, вилучені з реєстраційної справи, надсилаються поштовим відправленням до суду або передаються безпосередньо особі, уповноваженій судом на їх одержання, і підлягають негайному поверненню суб'єкту державної реєстрації, у якого зберігаються реєстраційні справи, після проведення відповідних процесуальних дій.

Тимчасовий доступ до документів з реєстраційної справи здійснюється на підставі ухвали слідчого судді, суду в порядку, визначеному Кримінальним процесуальним кодексом України.

4. У разі вилучення (виїмки) документів з реєстраційної справи на підставі ухвали слідчого судді, суду про тимчасовий доступ до речей і документів суб'єкт державної реєстрації, у якого зберігається реєстраційна справа, зобов'язаний зробити копії документів, що вилучаються з реєстраційної справи (щодо яких проведено виїмку), відповідно до частини другої цієї статті, а також долучити до реєстраційної справи копію такої ухвали та опис вилучених документів. Документи, вилучені з реєстраційної справи (щодо яких проведено виїмку), надаються безпосередньо особі, визначеній в ухвалі слідчого судді, суду.

5. Вилучення (витребування) документів з реєстраційної справи не є підставою для відмови державного реєстратора у проведенні реєстраційних дій, передбачених цим Законом.

6. Обсяг, порядок надання інформації з реєстраційної справи та доступу до документів, що знаходяться в реєстраційній справі, центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, визначаються Кабінетом Міністрів України.

Стаття 31. Порядок здійснення контролю за наявністю у громадського об'єднання, що підтвердило свій всеукраїнський статус, кількості відокремлених підрозділів

1. Суб'єкт державної реєстрації у разі виявлення наявності у громадського об'єднання, що підтвердило свій всеукраїнський статус, меншої кількості відокремлених підрозділів, ніж передбачено частиною першою статті 19 Закону України "Про громадські об'єднання", надає (надсилає рекомендованим листом з повідомленням про вручення)

громадському об'єднанню письмове повідомлення про наявність підстав для втрати громадським об'єднанням всеукраїнського статусу і вносить до Єдиного державного реєстру запис про направлення такого повідомлення.

2. У разі якщо через 60 днів після отримання письмового повідомлення про наявність підстав для втрати громадським об'єднанням всеукраїнського статусу кількість відокремлених підрозділів громадського об'єднання, за даними Єдиного державного реєстру, не відповідатиме вимогам частини першої статті 19 Закону України "Про громадські об'єднання", суб'єкт державної реєстрації приймає рішення про втрату громадським об'єднанням всеукраїнського статусу та вносить до Єдиного державного реєстру відповідний запис. Копія зазначеного рішення надається (надсилається рекомендованим листом з повідомленням про вручення) громадському об'єднанню не пізніше наступного дня після його прийняття.

Стаття 32. Виправлення помилок, допущених у відомостях Єдиного державного реєстру

1. У разі виявлення у відомостях Єдиного державного реєстру помилки (описки, друкарської, граматичної, арифметичної помилки), допущеної суб'єктом державної реєстрації, заявник письмово в паперовій або електронній формі повідомляє про це суб'єкта державної реєстрації, який перевіряє відповідність відомостей Єдиного державного реєстру інформації, що міститься в документах, що стали підставою для внесення цих відомостей. Якщо факт невідповідності підтверджено, суб'єкт державної реєстрації безоплатно виправляє допущену помилку в день надходження повідомлення.

Виправлення помилки у відомостях Єдиного державного реєстру, допущеної не з вини суб'єкта державної реєстрації, здійснюється за плату, розмір якої встановлений цим Законом.

2. У разі виявлення суб'єктом державної реєстрації помилки, допущеної у відомостях Єдиного державного реєстру, він в одноденний строк безоплатно виправляє допущену помилку та письмово повідомляє про це заявника.

3. Виправлення помилок, допущених у відомостях Єдиного державного реєстру внаслідок наявності помилок у документах, на підставі яких були внесені такі відомості, здійснюється після виправлення помилок у зазначених документах.

4. Виправлення помилок у відомостях Єдиного державного реєстру може здійснюватися також на підставі судового рішення.

Розділ V
ОСКАРЖЕННЯ РЕЄСТРАЦІЙНИХ ДІЙ, ВІДМОВИ В
ДЕРЖАВНІЙ РЕЄСТРАЦІЇ, БЕЗДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОГО
РЕЄСТРАТОРА. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ У СФЕРІ ДЕРЖАВНОЇ
РЕЄСТРАЦІЇ

Стаття 33. Заходи, що вживаються суб'єктом державної реєстрації та державним реєстратором у разі виявлення порушення законодавства

1. У разі якщо під час прийому документів для державної реєстрації або проведення реєстраційних дій у суб'єкта державної реєстрації, державного реєстратора виникає сумнів щодо справжності поданих документів, вони негайно повідомляють про це відповідні правоохоронні органи для вжиття необхідних заходів.

Повідомлення правоохоронних органів для вжиття необхідних заходів не є підставою для зупинення розгляду документів або відмови у державній реєстрації.

2. У разі виявлення державним реєстратором невідповідності законодавству проведеної реєстраційної дії державний реєстратор зобов'язаний повідомити про це юридичну особу, громадське формування, що не має статусу юридичної особи, або фізичну особу - підприємця, стосовно яких проведено реєстраційну дію, для подачі державному реєстратору документів, передбачених цим Законом, або звернення до суду для вжиття заходів щодо усунення виявлених порушень.

Стаття 34. Порядок оскарження рішень, дій або бездіяльності у сфері державної реєстрації

1. Рішення, дії або бездіяльність державного реєстратора, суб'єкта державної реєстрації можуть бути оскаржені до Міністерства юстиції України та його територіальних органів або до суду.

2. Міністерство юстиції України розглядає скарги:

1) на проведені державним реєстратором реєстраційні дії (крім випадків, якщо такі реєстраційні дії проведено на підставі судового рішення);

2) на рішення, дії або бездіяльність територіальних органів Міністерства юстиції України.

Територіальний орган Міністерства юстиції України розглядає скарги:

1) на рішення (крім рішення, згідно з яким проведено реєстраційну дію), дії або бездіяльність державного реєстратора;

2) на дії або бездіяльність суб'єктів державної реєстрації.

Територіальний орган Міністерства юстиції України розглядає скарги стосовно державного реєстратора, суб'єктів державної реєстрації, які

здійснюють свою діяльність у межах території, на якій діє відповідний територіальний орган.

3. Рішення, дії або бездіяльність державного реєстратора, суб'єкта державної реєстрації можуть бути оскаржені до Міністерства юстиції України та його територіальних органів протягом 60 календарних днів з дня прийняття рішення, що оскаржується, або з дня, коли особа дізналася чи могла дізнатися про порушення її прав відповідною дією чи бездіяльністю.

Рішення, дії або бездіяльність територіальних органів Міністерства юстиції України можуть бути оскаржені до Міністерства юстиції України протягом 15 календарних днів з дня прийняття рішення, що оскаржується, або з дня, коли особа дізналася чи могла дізнатися про порушення її прав відповідною дією чи бездіяльністю.

У разі якщо розгляд та вирішення скарги потребують перевірки діяльності державного реєстратора, суб'єкта державної реєстрації, а також залучення скаржника чи інших осіб, Міністерство юстиції України та його територіальні органи можуть встановити інші строки розгляду та вирішення скарги, повідомивши про це скаржника. При цьому загальний строк розгляду та вирішення скарги не може перевищувати 45 календарних днів.

4. Днем подання скарги вважається день її фактичного отримання Міністерством юстиції України чи його територіальним органом, а в разі надсилання скарги поштою - дата отримання відділенням поштового зв'язку від скаржника поштового відправлення із скаргою, зазначена відділенням поштового зв'язку в повідомленні про вручення поштового відправлення або на конверті.

У разі якщо останній день строку для подання скарги, зазначеного в частині третій цієї статті, припадає на вихідний або святковий день, останнім днем строку вважається перший робочий день, що настає за вихідним або святковим днем.

5. Скарга на рішення, дії або бездіяльність державного реєстратора, суб'єкта державної реєстрації або територіального органу Міністерства юстиції України подається особою, яка вважає, що її права порушено, у письмовій формі та має містити:

1) повне найменування (ім'я) скаржника, його місце проживання чи перебування (для фізичних осіб) або місцезнаходження (для юридичних осіб), а також найменування (ім'я) представника скаржника, якщо скарга подається представником;

2) зміст оскаржуваного рішення, дій чи бездіяльності та норми законодавства, порушені на думку скаржника;

3) викладення обставин, якими скаржник обґрунтовує свої вимоги;

3¹) відомості про наявність чи відсутність судового спору з порушеного у скарзі питання, що може мати наслідком скасування оскаржуваного рішення, повідомлення або реєстраційної дії державного реєстратора та/або внесення відомостей до Єдиного державного реєстру;

4) підпис скаржника або його представника із зазначенням дати складення скарги.

До скарги додаються засвідчені в установленому порядку копії документів, що підтверджують факт порушення прав скаржника (за наявності), а також якщо скарга подається представником скаржника - довіреність чи інший документ, що підтверджує повноваження такого представника, або копія такого документа, засвідчена в установленому порядку.

Якщо скарга на рішення, дії або бездіяльність державного реєстратора, суб'єкта державної реєстрації подається представником скаржника, до такої скарги додається довіреність чи інший документ, що підтверджує його повноваження, або його копія, засвідчена в установленому порядку.

6. За результатами розгляду скарги Міністерство юстиції України та його територіальні органи приймають мотивоване рішення про:

1) відмову в задоволенні скарги;

2) задоволення (повне чи часткове) скарги шляхом прийняття рішення про:

а) скасування реєстраційної дії, скасування рішення територіального органу Міністерства юстиції України, прийнятого за результатом розгляду скарги, - у разі оскарження реєстраційної дії, рішення територіального органу Міністерства юстиції;

б) проведення державної реєстрації - у разі оскарження відмови у державній реєстрації;

в) виправлення технічної помилки, допущеної державним реєстратором;

г) тимчасове блокування доступу державного реєстратора до Єдиного державного реєстру;

г) анулювання доступу державного реєстратора до Єдиного державного реєстру;

д) скасування акредитації суб'єкта державної реєстрації;

е) притягнення до дисциплінарної відповідальності посадової особи територіального органу Міністерства юстиції України;

є) направлення до Вищої кваліфікаційної комісії нотаріату при Міністерстві юстиції України подання щодо анулювання свідоцтва про право на зайняття нотаріальною діяльністю.

Рішення, передбачені підпунктами "а", "г", "д" і "е" пункту 2 цієї частини, приймаються виключно Міністерством юстиції України.

За результатами розгляду скарги Міністерство юстиції України та його територіальні органи можуть прийняти мотивоване рішення, в якому передбачити шляхи для задоволення скарги.

Рішення, прийняте за результатами розгляду скарги, надсилається скаржнику протягом трьох робочих днів з дня його прийняття.

7. Рішення, передбачені підпунктами "а"- "в" пункту 2 частини шостої цієї статті, виконуються не пізніше наступного робочого дня з дати прийняття такого рішення шляхом внесення відповідного запису до Єдиного державного реєстру. Для виконання таких рішень повторне подання документів для проведення державної реєстрації та сплата адміністративного збору не вимагаються.

Технічний адміністратор Єдиного державного реєстру в день надходження рішень, передбачених підпунктами "г" та "г" пункту 2 частини шостої цієї статті, забезпечує його негайне виконання. Порядок тимчасового блокування та анулювання доступу до Єдиного державного реєстру визначається Міністерством юстиції України.

Рішення, передбачене підпунктом "д" пункту 2 частини шостої цієї статті, виконується в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Рішення, передбачені підпунктами "е" та "є" пункту 2 частини шостої цієї статті, виконуються Міністерством юстиції України, його територіальними органами невідкладно, але не пізніше п'яти робочих днів з дня їх прийняття.

У разі прийняття рішення про тимчасове блокування або анулювання доступу нотаріуса до Єдиного державного реєстру, скасування акредитації суб'єкта державної реєстрації Міністерство юстиції України вирішує питання про передачу на розгляд суб'єкту державної реєстрації, у якого зберігається реєстраційна справа, документів, що подані для проведення реєстраційних дій та перебувають на розгляді у відповідного нотаріуса, акредитованого суб'єкта державної реєстрації.

8. Міністерство юстиції України та його територіальні органи відмовляють у задоволенні скарги, якщо:

1) скарга оформлена без дотримання вимог, визначених частиною п'ятою цієї статті;

2) на момент прийняття рішення про задоволення скарги шляхом скасування реєстраційної дії щодо державної реєстрації новоствореної юридичної особи, іншої організації, державної реєстрації фізичної особи підприємцем, припинення юридичної особи, іншої організації, припинення підприємницької діяльності фізичної особи - підприємця або шляхом

проведення реєстраційної дії в Єдиному державному реєстрі проведено наступну реєстраційну дію щодо відповідної особи;

3) у разі наявності інформації про судові рішення або ухвали про відмову позивача від позову з такого самого предмета спору, про визнання позову відповідачем або затвердження мирової угоди сторін;

4) у разі наявності інформації про судові провадження у зв'язку із спором між тими самими сторонами, з такого самого предмета і тієї самої підстави;

5) є рішення цього органу з такого самого питання;

6) в органі ведеться розгляд скарги з такого самого питання від цього самого скаржника;

7) скарга подана особою, яка не має на це повноважень;

8) закінчився встановлений законом строк подачі скарги;

9) розгляд питань, порушених у скарзі, не належить до компетенції органу;

10) державним реєстратором, територіальним органом Міністерства юстиції України прийнято таке рішення відповідно до законодавства.

9. Порядок розгляду скарг на рішення, дії чи бездіяльність державного реєстратора, суб'єктів державної реєстрації, територіальних органів Міністерства юстиції України визначається Кабінетом Міністрів України.

10. Рішення, дії або бездіяльність Міністерства юстиції України та його територіальних органів можуть бути оскаржені до суду.

Стаття 34¹. Здійснення контролю у сфері державної реєстрації

1. Контроль у сфері державної реєстрації здійснюється Міністерством юстиції України, у тому числі шляхом моніторингу реєстраційних дій в Єдиному державному реєстрі з метою виявлення порушень порядку державної реєстрації державними реєстраторами, уповноваженими особами суб'єктів державної реєстрації.

За результатами моніторингу реєстраційних дій в Єдиному державному реєстрі у разі виявлення порушень порядку державної реєстрації державними реєстраторами, уповноваженими особами суб'єктів державної реєстрації Міністерство юстиції України проводить камеральні перевірки суб'єктів державної реєстрації.

У разі якщо в результаті проведеної камеральної перевірки суб'єктів державної реєстрації виявлено прийняття рішень державним реєстратором з порушенням законодавства, що має наслідком порушення прав та законних інтересів фізичних та/або юридичних осіб, Міністерство юстиції України вживає заходів щодо негайного повідомлення про це відповідних правоохоронних органів для вжиття необхідних заходів, а також заінтересованих осіб.

2. За результатами проведення перевірок суб'єктів державної реєстрації Міністерство юстиції України у разі виявлення порушень порядку державної реєстрації державними реєстраторами, уповноваженими особами суб'єктів державної реєстрації приймає вмотивоване рішення про:

1) тимчасове блокування доступу державного реєстратора, уповноваженої особи суб'єкта державної реєстрації до Єдиного державного реєстру;

2) анулювання доступу державного реєстратора, уповноваженої особи суб'єкта державної реєстрації до Єдиного державного реєстру;

3) притягнення до адміністративної відповідальності державного реєстратора, уповноваженої особи суб'єкта державної реєстрації;

4) направлення до Вищої кваліфікаційної комісії нотаріату при Міністерстві юстиції України подання щодо анулювання свідцтва про право на зайняття нотаріальною діяльністю;

5) скасування акредитації суб'єкта державної реєстрації.

3. Технічний адміністратор Єдиного державного реєстру у день надходження рішень, передбачених пунктами 1 і 2 частини другої цієї статті, забезпечує їх негайне виконання.

Рішення, передбачені пунктами 3-5 частини другої цієї статті, виконуються Міністерством юстиції України протягом п'яти робочих днів з дня їх прийняття.

У разі прийняття рішення про тимчасове блокування або анулювання доступу державного реєстратора до Єдиного державного реєстру, скасування акредитації суб'єкта державної реєстрації Міністерство юстиції України вирішує питання про передачу на розгляд суб'єкту державної реєстрації, в якого зберігається реєстраційна справа, документів, що подані для проведення реєстраційних дій та перебувають на розгляді у відповідного нотаріуса, акредитованого суб'єкта державної реєстрації.

4. Порядок здійснення контролю, проведення камеральних перевірок та критерії, за якими здійснюється моніторинг, визначаються Кабінетом Міністрів України.

Стаття 35. Відповідальність у сфері державної реєстрації

1. Суб'єкти державної реєстрації за порушення законодавства у сфері державної реєстрації несуть відповідальність у порядку, встановленому законом.

2. Шкода, заподіяна суб'єктами державної реєстрації, підлягає відшкодуванню на підставі судового рішення, що набрало законної сили, у встановленому законом порядку.

3. Засновники (учасники) юридичної особи несуть відповідальність за відповідність установчих документів законодавству, а також за відповідність перекладу тексту документів у випадках, визначених пунктом 1 частини першої статті 15 цього Закону.

4. Особи, винні у внесенні до установчих документів або інших документів, що подаються для державної реєстрації, завідомо неправдивих відомостей, що підлягають внесенню до Єдиного державного реєстру, несуть відповідальність, встановлену законом.

5. Заявник несе відповідальність за відповідність копій документів в електронній формі оригіналам таких документів у паперовій формі.

Розділ VI

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ РЕЄСТРАЦІЇ

Стаття 36. Плата у сфері державної реєстрації

1. За державну реєстрацію справляється адміністративний збір у такому розмірі:

140 прожиткових мінімумів для працездатних осіб - за державну реєстрацію політичної партії;

0,28 прожиткового мінімуму для працездатних осіб - за державну реєстрацію відокремленого підрозділу іноземної неурядової організації, представництва, філії іноземної благодійної організації;

0,14 прожиткового мінімуму для працездатних осіб - за державну реєстрацію всеукраїнської творчої спілки;

0,07 прожиткового мінімуму для працездатних осіб - за державну реєстрацію територіального осередку всеукраїнської творчої спілки та регіональної (місцевої) творчої спілки;

0,06 прожиткового мінімуму для працездатних осіб - за державну реєстрацію символіки політичної партії, організації роботодавців, об'єднання організації роботодавців;

0,3 прожиткового мінімуму для працездатних осіб - за державну реєстрацію змін до відомостей про юридичну особу (крім громадських об'єднань та благодійних організацій), що містяться в Єдиному державному реєстрі, крім внесення змін до інформації про здійснення зв'язку з юридичною особою. Якщо відповідно до частини четвертої статті 25 цього Закону певним особам має надсилатися виписка з Єдиного державного реєстру, розмір адміністративного збору збільшується на добуток 0,01 прожиткового мінімуму для працездатних осіб та кількості таких осіб;

0,1 прожиткового мінімуму для працездатних осіб - за державну реєстрацію змін до відомостей про громадське об'єднання чи благодійну організацію;

0,1 прожиткового мінімуму для працездатних осіб - за державну реєстрацію змін відомостей про прізвище, ім'я, по батькові або місцезнаходження фізичної особи - підприємця;

75 відсотків адміністративного збору, встановленого цією частиною, - за державну реєстрацію на підставі документів, поданих в електронній формі.

Адміністративний збір не справляється за державну реєстрацію змін до відомостей про професійні спілки, їх організації або об'єднання.

Адміністративний збір не справляється за державну реєстрацію змін до відомостей про юридичну особу, фізичну особу - підприємця та громадське формування, що не має статусу юридичної особи, у тому числі змін до установчих документів, пов'язаних з приведенням їх у відповідність із законами.

У разі якщо законами визначено строк для приведення у відповідність до них, адміністративний збір не справляється при внесенні змін до відомостей, у тому числі змін до установчих документів, у строк, визначений цими законами.

2. За виправлення технічної помилки, допущеної з вини заявника, справляється адміністративний збір у розмірі 30 відсотків адміністративного збору, встановленого частиною першою цієї статті.

3. У разі відмови в державній реєстрації адміністративний збір не повертається.

4. За надання відомостей з Єдиного державного реєстру справляється плата в такому розмірі:

0,05 прожиткового мінімуму для працездатних осіб - за надання виписки для проставлення апостилю та витягу в паперовій формі;

0,07 прожиткового мінімуму для працездатних осіб - за надання документа в паперовій формі, що міститься в реєстраційній справі;

5. Адміністративний збір та плата за надання відомостей з Єдиного державного реєстру справляються у відповідному розмірі від прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленому законом на 1 січня календарного року, в якому подаються відповідні документи для проведення реєстраційної дії або запит про надання відомостей з Єдиного державного реєстру, та округлюються до найближчих 10 гривень.

6. Державні органи, у тому числі суди, органи Національної поліції, органи прокуратури, органи Служби безпеки України, а також органи місцевого самоврядування та їхні посадові особи звільняються від справляння адміністративного збору за державну реєстрацію та від плати за надання відомостей з Єдиного державного реєстру через портал електронних сервісів.

Стаття 37. Фінансове забезпечення у сфері державної реєстрації

1. Адміністративний збір за державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців зараховується до бюджетів у порядку, встановленому Бюджетним кодексом України.

2. Фінансове забезпечення державних реєстраторів (крім приватних нотаріусів та акредитованих суб'єктів) здійснюється за рахунок коштів державного і місцевих бюджетів.

3. Фінансове забезпечення приватних нотаріусів та акредитованих суб'єктів здійснюється за рахунок 60 відсотків коштів адміністративного збору, що залишається у приватних нотаріусів або акредитованих суб'єктів, які здійснили державну реєстрацію.

4. Фінансування ведення та функціонування Єдиного державного реєстру здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України.

Президент України	Л.КУЧМА
м. Київ 15 травня 2003 року № 755-IV	

2. ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ РОБОТИ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Відповідно до ст. 46 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» перша сесія новообраної міської, селищної, сільської ради скликається відповідною територіальною виборчою комісією. Її відкриває й веде голова виборчої комісії. На першій сесії сільської, селищної, міської ради, голова виборчої комісії інформує раду про підсумки виборів депутатів та голови і визнання їх повноважень, після чого засідання веде вже новообраний голова.

Із представників територіальної виборчої комісії, виконавчих органів та апаратів місцевих рад, що утворили об'єднану територіальну громаду, депутатів рад інших рівнів, керівників осередків політичних партій, що приймали участь у виборах (але не обраних депутатами цієї ради), керівників громадських об'єднань доцільно утворити робочу групу, яка здійснює необхідні підготовчі заходи для проведення першої сесії новообраної ради. Особам, котрі займаються організацією підготовки та проведення першої сесії, треба ознайомитися із законодавством, правовими, організаційними та технічними рекомендаціями, які мають важливе значення для успішної підготовки та проведення сесії. Насамперед, слід докладно ознайомитися із законами України «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про статус депутатів місцевих рад», «Про службу в органах місцевого самоврядування», чинними регламентом ради, статутом територіальної громади, якщо такий прийнято. Перша сесія ради вирішує найважливіші питання структурування органу місцевого самоврядування та організації початку його роботи.

На першій сесії ради належить вирішити питання, пов'язані з прийняттям на службу в органи місцевого самоврядування вперше обраних сільських, селищних, міських голів. Відповідно до статті 11 Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування» вони складають Присягу посадових осіб місцевого самоврядування на сесії відповідної ради. Це бажано зробити на першій сесії новообраної ради.

Утворення депутатських фракцій і депутатських груп не обов'язково має відбуватись на першій сесії місцевої ради. І взагалі – таке утворення є правом, а не обов'язком депутатів. Порядок утворення депутатських фракцій визначається ст. 27 Закону України «Про статус депутатів місцевих рад», а депутатських груп ст. 26 вказаного Закону та регламентом відповідної ради.

ЗАКОН УКРАЇНИ **Про статус депутатів місцевих рад**

(Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2002, N 40, ст.290)

Цей Закон відповідно до Конституції України, Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні, інших законів України визначає правовий статус депутата сільської, селищної, міської, районної у місті, районної, обласної ради (далі - місцева рада) як представника інтересів територіальної громади, виборців свого виборчого округу та рівноправного члена місцевої ради, встановлює гарантії депутатської діяльності та порядок відкликання депутата місцевої ради.

Розділ I **ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ**

Стаття 1. Законодавство про статус депутатів місцевих рад

Статус депутата місцевої ради визначається Конституцією України цим Законом та іншими законами України.

Стаття 2. Депутат місцевої ради - представник інтересів територіальної громади, виборців свого виборчого округу

1. Депутат сільської, селищної, міської, районної у місті, районної, обласної ради (далі - депутат місцевої ради) є представником інтересів територіальної громади села, селища, міста чи їх громад, який відповідно до Конституції України і закону про місцеві вибори обирається на основі загального, рівного, прямого виборчого права шляхом таємного голосування на строк, встановлений Конституцією України.

2. Депутат місцевої ради як представник інтересів територіальної громади, виборців свого виборчого округу зобов'язаний виражати і захищати інтереси відповідної територіальної громади та її частини - виборців свого виборчого округу, виконувати їх доручення в межах своїх повноважень, наданих законом, брати активну участь у здійсненні місцевого самоврядування.

Стаття 3. Депутат місцевої ради - повноважний і рівноправний член відповідної ради

1. Депутат місцевої ради є повноважним і рівноправним членом відповідної ради - представницького органу місцевого самоврядування.

2. Депутат місцевої ради відповідно до цього Закону наділяється всією повнотою прав, необхідних для забезпечення його реальної участі у діяльності ради та її органів.

Стаття 4. Виникнення і строк повноважень депутата місцевої ради

1. Депутат місцевої ради набуває свої повноваження в результаті обрання його до ради відповідно до Закону України "Про вибори депутатів місцевих рад та сільських, селищних, міських голів".

2. Повноваження депутата місцевої ради починаються з дня відкриття першої сесії відповідної ради з моменту офіційного оголошення підсумків виборів відповідною територіальною виборчою комісією і закінчуються в день відкриття першої сесії цієї ради нового скликання, крім передбачених законом випадків дострокового припинення повноважень депутата місцевої ради або ради, до складу якої його обрано.

3. Повноваження депутата місцевої ради, обраного замість того депутата, який вибув, або на повторних виборах, починаються з дня заслуховування на черговому після виборів депутата місцевої ради пленарному засіданні відповідної місцевої ради повідомлення територіальної виборчої комісії про підсумки виборів.

4. Інформація про підсумки виборів доводиться територіальною виборчою комісією до відома відповідної місцевої ради. Спори щодо набуття повноважень депутатів місцевої ради вирішуються судом.

Стаття 5. Дострокове припинення повноважень депутата місцевої ради

1. Повноваження депутата місцевої ради припиняються достроково за наявності перелічених підстав, засвідчених офіційними документами, без прийняття рішення відповідної ради у разі:

1) його відкликання виборцями у встановленому цим Законом порядку;

3) припинення його громадянства України або виїзду на постійне проживання за межі України;

4) обрання або призначення його на посаду, зайняття якої згідно з Конституцією України і законом не сумісне з виконанням депутатських повноважень;

5) обрання його депутатом іншої місцевої ради;

6) визнання його судом недієздатним або безвісно відсутнім;

7) набрання законної сили обвинувальним вироком суду, за яким його засуджено до позбавлення волі, або набрання законної сили рішенням суду,

яким його притягнуто до відповідальності за вчинення корупційного правопорушення або правопорушення, пов'язаного з корупцією, та застосовано покарання або накладено стягнення у виді позбавлення права займати посади або займатися діяльністю, що пов'язані з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування;

8) його смерті.

2. Повноваження депутата місцевої ради можуть припинятися достроково також за рішенням відповідної ради у зв'язку:

1) з набранням законної сили обвинувальним вироком суду, за яким його засуджено до покарання, не пов'язаного з позбавленням волі;

2) з особистою заявою депутата місцевої ради про складення ним депутатських повноважень;

3) з несплатою аліментів на утримання дитини, що призвела до виникнення заборгованості, сукупний розмір якої перевищує суму відповідних платежів за дванадцять місяців з дня пред'явлення виконавчого документа до примусового виконання.

3. Спори щодо дострокового припинення повноважень депутата місцевої ради вирішуються судом.

7. У разі дострокового припинення повноважень депутата місцевої ради вибори чи заміщення депутата, який достроково припинив повноваження, проводяться відповідно до закону про місцеві вибори.

Стаття 6. Поєднання депутатської діяльності з виконанням виробничих або службових обов'язків

1. Депутат місцевої ради здійснює свої повноваження, не пориваючи з виробничою або службовою діяльністю.

2. Депутат місцевої ради, обраний секретарем сільської, селищної, міської ради, головою, заступником голови районної, обласної, районної у місті ради, працює у відповідній раді на постійній основі і не може суміщати свою службову діяльність з іншою роботою, у тому числі на громадських засадах (за винятком викладацької, наукової та творчої у позаробочий час), займатися підприємницькою діяльністю, одержувати від цього прибуток, якщо інше не передбачено законом.

3. За рішенням обласної, Київської та Севастопольської міських рад депутат, обраний головою постійної комісії з питань бюджету, може працювати в раді на постійній основі.

Стаття 7. Несумісність статусу депутата місцевої ради з деякими посадами та видами діяльності

1. Депутат місцевої ради, який перебуває на посаді керівника місцевого органу виконавчої влади чи на іншій посаді, на яку поширюються вимоги

Конституції та законів України щодо обмеження сумісництва, не може поєднувати свою службову діяльність на цій посаді з посадою сільського, селищного, міського голови, секретаря сільської, селищної, міської ради, голови та заступника голови районної у місті, районної, обласної ради, а також з іншою роботою на постійній основі в радах, їх виконавчих органах та апараті.

2. Депутат місцевої ради не може використовувати свій депутатський мандат в цілях, не пов'язаних з депутатською діяльністю.

3. Депутат місцевої ради не може мати іншого представницького мандата.

Стаття 8. Депутатська етика

1. Депутат місцевої ради як представник інтересів територіальної громади, виборців свого виборчого округу та член ради, здійснюючи депутатські повноваження, повинен дотримуватися таких правил депутатської етики:

1) керуватися загальнодержавними інтересами та інтересами територіальної громади чи виборців свого виборчого округу, від яких його обрано;

2) не використовувати депутатський мандат в особистих інтересах чи в корисливих цілях;

3) керуватися у своїй діяльності та поведінці загальновизнаними принципами порядності, честі і гідності; (Пункт 3 частини першої статті 8 в редакції Закону N 1522-IV від 19.02.2004)

4) не розголошувати відомостей, що становлять державну або іншу таємницю, яка охороняється законом, інших відомостей з питань, що розглядалися на закритих засіданнях ради чи її органів і не підлягають за їх рішенням розголошенню, та відомостей, які стосуються таємниці особистого життя депутата місцевої ради або виборця, що охороняється законом, чи стали йому відомі у зв'язку з його участю в депутатських перевірках;

5) не допускати образливих висловлювань, не використовувати у публічних виступах недостовірні або неперевірені відомості стосовно органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян, підприємств, установ і організацій, їх керівників та інших посадових чи службових осіб, депутатських груп, фракцій, окремих депутатів місцевих рад;

6) не приймати будь-яких гонорарів, подарунків, не отримувати винагород безпосередньо чи опосередковано за дії, пов'язані зі здійсненням ним депутатських повноважень.

2. Регламентом ради чи статутом відповідної територіальної громади можуть бути встановлені також інші правила депутатської етики та заходи впливу щодо тих депутатів місцевих рад, які порушують ці правила.

3. На депутатів місцевих рад поширюються вимоги та обмеження, встановлені Законом України "Про засади запобігання і протидії корупції"

Депутати місцевих рад зобов'язані щороку до 1 квітня подавати декларацію про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру за минулий рік за формою, що додається до Закону України "Про засади запобігання і протидії корупції" за місцем роботи (служби), крім самозайнятих осіб, безробітних або пенсіонерів, які подають зазначені декларації до апаратів відповідних місцевих рад або їх виконавчих комітетів.

Стаття 9. Депутатське посвідчення та нагрудний знак депутата місцевої ради

1. Після набуття депутатом місцевої ради повноважень йому видаються посвідчення і нагрудний знак.

2. Зразки посвідчень і нагрудних знаків депутата місцевої ради, а також Положення про них затверджуються Верховною Радою України.

Розділ II

ДЕПУТАТ МІСЦЕВОЇ РАДИ - ПРЕДСТАВНИК ІНТЕРЕСІВ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ, ВИБОРЦІВ СВОГО ВИБОРЧОГО ОКРУГУ

Глава 1

ДІЯЛЬНІСТЬ ДЕПУТАТА МІСЦЕВОЇ РАДИ У ВИБОРЧОМУ ОКРУЗІ

Стаття 10. Обов'язки депутата місцевої ради у виборчому окрузі

1. У виборчому окрузі депутат місцевої ради зобов'язаний:

1) підтримувати зв'язок з виборцями, відповідною територіальною громадою, трудовими колективами і громадськими організаціями, які висунули його кандидатом у депутати місцевої ради, а також колективами інших підприємств, установ, організацій, незалежно від форми власності, органами місцевого самоврядування, місцевими органами виконавчої влади, розташованими на відповідній території;

2) не рідше одного разу на півріччя інформувати виборців про роботу місцевої ради та її органів, про виконання планів і програм економічного і соціального розвитку, інших місцевих програм, місцевого бюджету, рішень ради і доручень виборців;

3) брати участь у громадських слуханнях з питань, що стосуються його виборчого округу, в організації виконання рішень ради та її органів, доручень

виборців, у масових заходах, що проводяться органами місцевого самоврядування на території громади або виборчого округу

4) вивчати громадську думку; вивчати потреби територіальної громади, інформувати про них раду та її органи, брати безпосередню участь у їх вирішенні;

5) визначити і оприлюднити дні, години та місце прийому виборців, інших громадян; вести регулярний, не рідше одного разу на місяць, прийом виборців, розглядати пропозиції, звернення, заяви і скарги членів територіальної громади, вживати заходів щодо забезпечення їх оперативного вирішення.

2. Депутат місцевої ради, який не виправдав довір'я виборців, може бути в будь-який час відкликаний ними у встановленому цим Законом порядку.

Стаття 11. Права депутата місцевої ради у виборчому окрузі

1. У виборчому окрузі депутат місцевої ради має право:

1) офіційно представляти виборців свого виборчого округу та інтереси територіальної громади в місцевих органах виконавчої влади, відповідних органах місцевого самоврядування, підприємствах, установах і організаціях незалежно від форми власності з питань, що належать до відання органів місцевого самоврядування відповідного рівня;

2) брати участь з правом дорадчого голосу у засіданнях інших місцевих рад та їх органів, загальних зборах громадян за місцем проживання, засіданнях органів самоорганізації населення, що проводяться в межах території його виборчого округу;

3) порушувати перед органами і організаціями, передбаченими пунктом 1 частини першої цієї статті, та їх посадовими особами, а також керівниками правоохоронних та контролюючих органів питання, що зачіпають інтереси виборців, та вимагати їх вирішення;

4) доступу до засобів масової інформації комунальної форми власності з метою оприлюднення результатів власної депутатської діяльності та інформування про роботу ради в порядку, встановленому відповідною радою;

5) вносити на розгляд органів і організацій, передбачених пунктом 1 частини першої цієї статті, та їх посадових осіб пропозиції з питань, пов'язаних з його депутатськими повноваженнями у виборчому окрузі відповідно до закону, брати участь у їх розгляді.

2. При здійсненні депутатських повноважень депутат місцевої ради має також право:

1) на депутатське звернення, депутатський запит, депутатське запитання;

2) на невідкладний прийом;

3) вимагати усунення порушень законності і встановлення правового порядку.

3. Депутат місцевої ради є відповідальним перед виборцями свого виборчого округу і їм підзвітним. У своїй роботі у виборчому окрузі взаємодіє з органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, органами самоорганізації населення, трудовими колективами, об'єднаннями громадян.

Глава 2

ІНДИВІДУАЛЬНІ ТА КОЛЕКТИВНІ ФОРМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕПУТАТОМ МІСЦЕВОЇ РАДИ СВОЇХ ПОВНОВАЖЕНЬ У ВИБОРЧОМУ ОКРУЗІ

Стаття 12. Розгляд депутатом місцевої ради пропозицій, заяв і скарг громадян

1. Депутат місцевої ради розглядає пропозиції, заяви і скарги громадян, які надійшли до нього, вживає заходів до їх своєчасного, обґрунтованого вирішення; вивчає причини, які породжують скарги громадян, і вносить свої пропозиції щодо їх усунення до органів місцевого самоврядування, до місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ і організацій, об'єднань громадян; систематично веде прийом громадян.

2. Депутат місцевої ради може направляти одержані ним пропозиції, заяви і скарги до відповідних органів, підприємств, установ і організацій незалежно від форми власності, об'єднань громадян, якщо вирішення питань належить до їх повноважень, які зобов'язані розглянути їх відповідно до закону і про результати повідомити заявника, а також депутата місцевої ради.

3. Депутат місцевої ради в межах своїх повноважень здійснює контроль за розглядом відповідними органами підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності, органами об'єднань громадян надісланих ним пропозицій, заяв, скарг виборців.

4. Місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи, організації державної і комунальної форм власності, їх посадові особи зобов'язані сприяти депутатові місцевої ради в організації прийому громадян, розгляді їх пропозицій, заяв, скарг, у створенні інших необхідних для його депутатської діяльності умов.

Стаття 13. Депутатське звернення

1. Депутатське звернення - викладена в письмовій формі вимога депутата місцевої ради з питань, пов'язаних з його депутатською діяльністю, до місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб, а також керівників правоохоронних та контролюючих органів, підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності, розташованих на території відповідної ради, здійснити певні дії, вжити заходів чи дати офіційне роз'яснення з питань, віднесених до їх компетенції.

2. Місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування та їх посадові особи, а також керівники правоохоронних та контролюючих органів, підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності, розташованих на території відповідної ради, до яких звернувся депутат місцевої ради, зобов'язані у десятиденний строк розглянути порушене ним питання та надати йому відповідь, а в разі необхідності додаткового вивчення чи перевірки дати йому відповідь не пізніше як у місячний строк.

3. Якщо депутатське звернення з об'єктивних причин не може бути розглянуто у встановлений строк, депутату місцевої ради зобов'язані письмово повідомити про це з обґрунтуванням мотивів необхідності продовження строку розгляду.

4. Депутат місцевої ради може взяти участь у розгляді свого звернення, про що місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування та їх посадові особи, керівники підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності, розташованих на території відповідної ради, повинні йому повідомити завчасно, але не пізніше як за п'ять календарних днів.

5. Якщо депутат місцевої ради не задоволений результатами розгляду свого звернення або якщо місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування та їх посадові особи, керівники підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності, розташованих на території відповідної ради, ухиляються від вирішення порушеного у зверненні питання у встановлений строк, він має право внести депутатський запит відповідно до статті 22 цього Закону.

Стаття 14. Право депутата місцевої ради на невідкладний прийом та на одержання необхідної інформації

1. Депутат місцевої ради на території відповідної ради має право на невідкладний прийом посадовими особами місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, керівниками підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності, розташованих на території відповідної ради, з питань депутатської діяльності.

2. Посадові особи місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, керівники підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності, розташованих на території відповідної ради, на звернення депутата місцевої ради надають йому довідкові матеріали та іншу інформацію, необхідні для здійснення депутатських повноважень.

3. Порядок відвідування депутатом місцевої ради підприємств, установ і організацій, діяльність яких пов'язана з державною або іншою таємницею, що охороняється законом, встановлюється відповідними нормативно-правовими актами.

Стаття 15. Право депутата місцевої ради вимагати усунення порушення законності

1. Депутат місцевої ради як представник інтересів територіальної громади, виборців свого виборчого округу у разі виявлення порушення прав та законних інтересів громадян або інших порушень законності має право вимагати припинення порушень, а в необхідних випадках звернутися до відповідних місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб, а також до правоохоронних і контролюючих органів та їх керівників з вимогою вжити заходів щодо припинення порушень законності.

2. У разі виявлення порушення законності депутат місцевої ради має право на депутатське звернення до керівників відповідних правоохоронних чи контролюючих органів.

3. Місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, їх посадові особи, об'єднання громадян, керівники підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності, до яких звернувся депутат місцевої ради, зобов'язані негайно вжити заходів до усунення порушення, а в разі необхідності - до притягнення винних до відповідальності з наступним інформуванням про це депутата місцевої ради.

4. У разі нежиття відповідних заходів посадові особи місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та керівники правоохоронних і контролюючих органів, до яких звернувся депутат місцевої ради, несуть адміністративну або кримінальну відповідальність, встановлену законом.

Стаття 16. Звіти депутата місцевої ради перед виборцями та зустрічі з ними

1. Депутат місцевої ради періодично, але не рідше одного разу на рік, зобов'язаний звітувати про свою роботу перед виборцями відповідного виборчого округу, об'єднаннями громадян. Рада визначає орієнтовні строки проведення звітів депутатів місцевої ради перед виборцями.

2. Звіт депутата місцевої ради повинен містити відомості про його діяльність у раді та в її органах, до яких його обрано, а також про його роботу у виборчому окрузі, про прийняті радою та її органами рішення, про хід їх виконання, про особисту участь в обговоренні, прийнятті та в організації виконання рішень ради, її органів, а також доручень виборців свого виборчого округу.

3. Звіт депутата місцевої ради може бути проведено в будь-який час на вимогу зборів виборців за місцем проживання, трудової діяльності або навчання, а також органів самоорганізації населення.

4. Депутат місцевої ради не пізніше як за сім днів повідомляє виборців про час і місце проведення звіту через місцеві засоби масової інформації або в інший спосіб.

5. Місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, їх посадові особи, керівники підприємств, установ і організацій державної і комунальної форм власності зобов'язані сприяти депутатам місцевих рад в організації їх звітів (зустрічей) перед (з) виборцями шляхом надання приміщень, інформаційних та інших довідкових матеріалів, необхідних депутату місцевої ради, на прохання депутата здійснювати інші заходи, пов'язані з проведенням його звіту (зустрічі) перед (з) виборцями, у тому числі сприяти оповіщенню виборців про час і місце його (її) проведення. Рішення з питань організації звітів (зустрічей) депутата з виборцями приймається на засіданні місцевої ради.

6. Депутат місцевої ради інформує раду та її виконавчі органи про результати обговорення його звіту, зауважень і пропозицій, висловлених виборцями на адресу ради та її органів, а також про доручення, дані депутатам у зв'язку з його депутатською діяльністю.

7. Витрати, пов'язані з проведенням звітів депутатів місцевої ради перед виборцями та їх зустрічей з ними, здійснюються за рахунок відповідних місцевих бюджетів у межах затверджених на ці цілі видатків.

8. Звіти і зустрічі депутатів місцевої ради з виборцями висвітлюються засобами масової інформації.

Стаття 17. Доручення виборців

1. Виборці можуть давати своєму депутатові місцевої ради доручення на зборах під час його звітів чи зустрічей з питань, що впливають з потреб відповідного виборчого округу чи територіальної громади в цілому.

2. Доручення виборців не повинні суперечити законодавству України, а їх виконання має належати до відання місцевих рад та їх органів.

3. Доручення виборців депутатові місцевої ради має бути підтримане більшістю учасників зборів.

4. Доручення виборців, виконання яких потребує прийняття відповідною радою або її виконавчим органом рішення, фінансових або інших матеріальних витрат, доводяться депутатом місцевої ради до відома відповідної ради або її органів.

5. Рада та її органи аналізують доручення виборців, дані депутатам місцевої ради, та з урахуванням матеріальних, в тому числі і фінансових, можливостей приймають відповідні рішення щодо їх реалізації. Рішення з цих питань доводяться до відома депутатів місцевої ради та територіальної громади.

6. Доручення виборців враховуються при розробці планів і програм економічного та соціального розвитку відповідної території, місцевих економічних програм, складанні бюджету, а також при підготовці рішень з інших питань.

7. Депутат місцевої ради бере участь в організації виконання доручень виборців як одноособово, так і в складі постійних і тимчасових комісій ради або в складі утвореної з цією метою депутатської групи, може залучати до їх виконання органи самоорганізації населення, а також виборців відповідного виборчого округу.

8. Контроль за виконанням доручень виборців здійснюється відповідними радами, їх органами та депутатами місцевих рад. Органи, які в межах своїх повноважень забезпечують реалізацію доручень виборців, один раз на рік інформують раду про хід їх виконання.

9. Депутат місцевої ради періодично інформує своїх виборців про результати розгляду радою та її виконавчими органами доручень виборців та особисту участь в організації їх виконання.

Розділ III

ДЕПУТАТ МІСЦЕВОЇ РАДИ - ПОВНОВАЖНИЙ ЧЛЕН РАДИ

Глава 1

ПОВНОВАЖЕННЯ ДЕПУТАТА МІСЦЕВОЇ РАДИ У РАДІ

Стаття 18. Обов'язки депутата місцевої ради у радіта її органах
Депутат місцевої ради зобов'язаний:

1) додержуватися Конституції та законів України, актів Президента України, Кабінету Міністрів України, регламенту ради та інших нормативно-правових актів, що визначають порядок діяльності ради та її органів;

2) брати участь у роботі ради, постійних комісій та інших її органів, до складу яких він входить, всебічно сприяти виконанню їх рішень;

3) виконувати доручення ради, її органів, сільського, селищного, міського голови чи голови ради; інформувати їх про виконання доручень.

Стаття 19. Права депутата місцевої ради у раді та її органах

1. Депутат місцевої ради користується правом ухвального голосу з усіх питань, що розглядаються на засіданнях ради та її органів, до складу яких він входить. Депутат місцевої ради набуває права ухвального голосу з моменту визнання його повноважень.

Кожний депутат місцевої ради у раді та її органах, до складу яких він входить, має один голос. Депутат місцевої ради, який не входить до складу відповідного органу ради, може брати участь у його роботі з правом дорадчого голосу.

2. Депутат місцевої ради має право:

- 1) обирати і бути обраним до органів відповідної ради;
- 2) офіційно представляти виборців у відповідній раді та її органах;
- 3) пропонувати питання для розгляду їх радою та її органами;
- 4) вносити пропозиції і зауваження до порядку денного засідань ради та її органів, порядку розгляду обговорюваних питань та їх суті;
- 5) вносити на розгляд ради та її органів пропозиції з питань, пов'язаних з його депутатською діяльністю;
- 6) вносити на розгляд ради та її органів проекти рішень з питань, що належать до їх відання, поправки до них;
- 7) висловлюватися щодо персонального складу утворюваних радою органів і кандидатур посадових осіб, які обираються, призначаються або затверджуються радою;
- 8) порушувати питання про недовіру сільському, селищному, міському голові, розпуск органів, утворених радою, та звільнення посадових осіб місцевого самоврядування;
- 9) брати участь у дебатах, звертатися із запитам, ставити запитання доповідачам, співдоповідачам, головуючому на засіданні;
- 10) вносити пропозиції про заслуховування на пленарному засіданні ради звіту чи інформації будь-якого органу або посадової особи, підзвітних чи підконтрольних раді, а також з питань, що віднесені до компетенції ради, інших органів і посадових осіб, які діють на її території;
- 11) порушувати в раді та її органах питання про необхідність перевірки роботи підзвітних та підконтрольних раді органів, підприємств, установ, організацій;
- 12) виступати з обґрунтуванням своїх пропозицій та з мотивів голосування, давати довідки;
- 13) ознайомлюватися з текстами виступів у стенограмах чи протоколах засідань ради та її органів до їх опублікування;

14) оголошувати на засіданнях ради та її органів тексти звернень, заяв, пропозицій громадян або їх об'єднань, якщо вони мають суспільне значення;

15) об'єднуватися з іншими депутатами місцевої ради в депутатські групи, фракції, які діють відповідно до регламенту ради.

3. Депутат місцевої ради може передати головуючому тексти свого невіголошеного виступу, пропозицій і зауважень з обговорюваного питання для включення до протоколу засідання ради або її органу, в якому він бере участь.

4. Порядок реалізації зазначених прав депутатів місцевих рад визначається цим Законом, іншими законами України, які регулюють діяльність місцевих рад та їх органів, а також регламентом відповідної ради.

Глава 2

СЕСІЙНІ ТА ПОЗАСЕСІЙНІ ФОРМИ РОБОТИ ДЕПУТАТАМІСЦЕВОЇ РАДИ У РАДІ ТА ЇЇ ОРГАНАХ

Стаття 20. Участь депутата в сесіях місцевої ради та засіданнях її органів

1. На сесіях місцевої ради депутати місцевої ради на основі колективного і вільного обговорення розглядають і вирішують питання, віднесені до відання відповідної ради.

2. Депутат місцевої ради, крім секретаря ради, голови районної у місті, районної, обласної ради та їх заступників, повинен входити до складу однієї з постійних комісій, що утворюються радою.

Депутат місцевої ради за дорученням відповідної ради або постійної комісії, до складу якої його обрано, бере безпосередню участь у підготовці питань для розгляду на сесіях ради та засіданнях постійної комісії.

3. Депутат місцевої ради зобов'язаний бути присутнім на пленарних засіданнях ради, засіданнях постійної комісії та інших органів ради, до складу яких він входить. У разі неможливості бути присутнім на засіданні депутат місцевої ради повідомляє про це особу, яка очолює відповідний орган.

4. Рада, до якої обрано депутата, має право заслуховувати його звіти про виконання рішень ради, на пленарних засіданнях періодично інформує депутатів місцевої ради про хід виконання рішень, прийнятих радою, реалізацію пропозицій і зауважень, внесених ними, а також з інших важливих питань діяльності ради та її органів.

5. У разі пропуску депутатом протягом року більше половини пленарних засідань ради або засідань постійної комісії, членом якої він є, невиконання ним без поважних причин рішень і доручень ради та її органів

відповідна рада може звернутися до виборців з пропозицією про відкликання такого депутата у встановленому законом порядку.

Стаття 21. Депутатський запит і депутатське запитання

1. Депутатський запит - це підтримана радою вимога депутата місцевої ради до посадових осіб ради і її органів, сільського, селищного, міського голови, керівників підприємств, установ і організацій незалежно від форми власності, які розташовані або зареєстровані на відповідній території, а депутата міської (міста обласного значення), районної, обласної ради - також до голови місцевої державної адміністрації, його заступників, керівників відділів і управлінь з питань, які віднесені до відання ради.

2. Депутатське запитання - це засіб одержання депутатом місцевої ради інформації або роз'яснення з тієї чи іншої проблеми. Відповідь на запитання може бути оголошено на сесії ради або дано депутату місцевої ради в індивідуальному порядку. Запитання не включається до порядку денного сесії, не обговорюється і рішення по ньому не приймається.

Стаття 22. Порядок розгляду депутатського запиту

1. Депутатський запит може бути внесений депутатом місцевої ради або групою депутатів попередньо або на пленарному засіданні ради у письмовій чи усній формі. Запит підлягає включенню до порядку денного пленарного засідання ради.

2. Депутатський запит обговорюється у разі необхідності на пленарному засіданні місцевої ради.

3. Рада може зобов'язати відповідний орган подати у встановлений нею строк звіт про виконання рішення по запиту депутата місцевої ради.

4. Орган або посадова особа, до яких звернуто депутатський запит, зобов'язані у встановлений радою строк дати офіційну письмову відповідь на нього відповідній раді і депутату місцевої ради. Якщо запит з об'єктивних причин не може бути розглянуто у встановлений радою строк, то орган або посадова особа зобов'язані письмово повідомити раді та депутатові місцевої ради, який вніс запит, і запропонувати інший строк, який не повинен перевищувати один місяць з дня одержання запиту. Відповідь на запит у разі необхідності розглядається на пленарному засіданні ради.

5. Депутат місцевої ради має право дати оцінку відповіді на свій депутатський запит. За результатами відповіді на депутатський запит може бути проведено обговорення, якщо на цьому наполягає не менше 1/4 присутніх на засіданні депутатів місцевої ради. Посадових осіб, до яких звернуто запит, своєчасно інформують про дату та час обговорення відповіді на запит радою. Вони або уповноважені ними особи мають право бути присутні на цьому засіданні ради.

За результатами розгляду відповіді на депутатський запит рада приймає відповідне рішення.

Стаття 23. Пропозиції і зауваження, висловлені депутатами місцевої ради на сесіях ради

1. Пропозиції і зауваження, висловлені депутатами місцевої ради на сесіях ради або передані в письмовій формі головуючому на її пленарних засіданнях, розглядаються радою або за її дорученням постійними комісіями ради чи надсилаються на розгляд підзвітним і підконтрольним органам та посадовим особам місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, керівникам відповідних підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності, які зобов'язані розглянути ці пропозиції і зауваження у строки, встановлені радою, і про результати розгляду повідомити безпосередньо депутатів місцевої ради, які внесли пропозиції чи висловили зауваження, а також відповідну раду.

2. Рада та її виконавчі органи забезпечують виконання пропозицій і зауважень депутатів місцевої ради, схвалених радою, інформують депутатів про реалізацію пропозицій і зауважень, внесених ними на сесіях рад.

Стаття 24. Право депутата місцевої ради порушувати питання про перевірку діяльності виконавчих органів ради, місцевих державних адміністрацій, підприємств, установ і організацій незалежно від форми власності, брати участь у здійсненні контролю за виконанням рішень ради

1. Депутат місцевої ради має право порушувати в раді та її органах питання про необхідність проведення перевірок з питань, віднесених до компетенції відповідної ради, діяльності розташованих на її території підприємств, установ і організацій незалежно від форми власності, виконавчих органів ради, а депутати обласних, районних рад - відповідних місцевих державних адміністрацій в частині повноважень, делегованих їм обласними, районними радами, а також за дорученням ради або її органів брати участь у перевірках виконання рішень ради.

2. Депутат місцевої ради має право вносити пропозиції щодо усунення недоліків і порушень керівникам підприємств, установ і організацій незалежно від форми власності, і органів, діяльність яких перевірялася відповідно до частини першої цієї статті, а також органам, яким вони підпорядковані, порушувати питання про притягнення до відповідальності осіб, з вини яких сталося порушення.

У разі виявлення порушень законодавства України депутат місцевої ради звертається з цього приводу до відповідних органів державної влади.

3. Про результати перевірки та пропозицій щодо них депутат місцевої ради доповідає раді або її органу, за дорученням яких здійснювалася перевірка.

4. Депутат місцевої ради за дорученням ради бере участь у депутатських перевірках з питань, які належать до відання ради, здійсненні контролю за виконанням рішень ради.

Стаття 25. Депутатські групи

1. Для спільної роботи по здійсненню депутатських повноважень у виборчих округах депутати місцевих рад можуть на основі їх взаємної згоди об'єднуватися в депутатські групи.

2. Депутати місцевої ради об'єднуються в депутатські групи за єдністю території їх виборчих округів, спільністю проблем, які вони вирішують, або іншими ознаками.

3. Повноваження депутатських груп є похідними від повноважень депутата місцевої ради, передбачених цим Законом.

4. Членство депутата місцевої ради в депутатській групі не звільняє його від персональної відповідальності за здійснення своїх депутатських повноважень у виборчому окрузі.

Стаття 26. Порядок утворення депутатських груп

1. Депутатська група може бути утворена в будь-який час протягом строку повноважень ради даного скликання за рішенням зборів депутатів місцевої ради, які виявили бажання увійти до її складу. Депутатська група складається не менш як з трьох депутатів місцевої ради. Депутатська група в районній, міській, районній у місті, обласній, Київській та Севастопольській міських радах складається не менш як із п'яти депутатів.

2. Депутати місцевої ради, які входять до складу депутатської групи, обирають особу, яка очолює депутатську групу.

3. Депутатська група реєструється відповідною місцевою радою за поданням особи, яка очолює депутатську групу, до якого додається підписане депутатами цієї групи письмове повідомлення про сформування депутатської групи із зазначенням її назви, персонального складу та партійної належності членів групи та депутатів, які уповноважені представляти групу.

4. Депутатські групи можуть утворюватися на визначений ними період, але не більше ніж на строк повноважень відповідних рад.

5. Організація діяльності депутатських груп визначається відповідною місцевою радою.

6. Діяльність депутатської групи припиняється:

1) у разі вибуття окремих депутатів місцевої ради, внаслідок чого її чисельність стає меншою, ніж встановлено частиною першою цієї статті;

2) у разі прийняття депутатами місцевої ради, які входять до її складу, рішення про розпуск депутатської групи;

3) після закінчення строку, на який депутати місцевої ради об'єдналися в депутатську групу, або строку повноважень відповідних рад.

7. Рада сприяє діяльності зареєстрованих нею депутатських груп, координує їх роботу і може заслуховувати повідомлення про їх діяльність.

8. Інші питання діяльності депутатських груп визначаються регламентом ради.

Стаття 27. Депутатські фракції

1. Депутатські фракції місцевих рад формуються на партійній основі депутатами місцевих рад (крім депутатів сільських, селищних рад).

2. Депутати сільських та селищних рад на основі єдності поглядів або партійного членства можуть об'єднуватися у депутатські фракції місцевих рад. До складу депутатських фракцій можуть входити також позапартійні депутати сільської та селищної ради, які підтримують політичну спрямованість фракцій.

4. Депутат місцевої ради може входити до складу лише однієї депутатської фракції. Після відповідного оформлення матеріалів про утворення депутатської фракції головуючий на пленарному засіданні відповідної місцевої ради інформує депутатів місцевої ради про реєстрацію такої депутатської фракції, її кількісний склад.

6. Інші питання створення та діяльності депутатських фракцій визначаються регламентом місцевої ради.

Стаття 28. Права депутатських груп, фракцій

Депутатські групи, фракції мають право:

1) на пропорційне представництво в постійних та тимчасових комісіях ради;

2) попередньо обговорювати кандидатури посадових осіб, яких обирає, призначає чи затверджує рада;

3) на гарантований виступ свого представника на пленарному засіданні ради з кожного питання порядку денного сесії ради;

4) об'єднувати зусилля з іншими групами, фракціями для створення більшості в раді чи опозиції;

5) здійснювати інші права, передбачені законами України.

Стаття 29. Участь депутата місцевої ради в роботі інших органів місцевого самоврядування

Депутат місцевої ради має право брати участь з правом дорадчого голосу в роботі інших органів місцевого самоврядування при розгляді ними

питань та прийнятті рішень, що зачіпають інтереси виборців його виборчого округу чи територіальної громади, від яких його обрано.

Стаття 29-1. Помічники-консультанти депутата місцевої ради

1. Депутат місцевої ради може мати до п'яти помічників-консультантів, які працюють на громадських засадах.

2. Персональний підбір кандидатур на посаду помічника-консультанта депутата місцевої ради, організацію їх роботи та розподіл обов'язків між ними здійснює особисто депутат місцевої ради, який несе відповідальність щодо правомірності своїх рішень.

3. Умови діяльності та кількість помічників-консультантів депутата місцевої ради визначаються Положенням про помічника-консультанта депутата місцевої ради, яке затверджується відповідною радою.

4. Помічником-консультантом депутата місцевої ради може бути лише громадянин України, який має загальну середню освіту. Помічник-консультант депутата місцевої ради у своїй роботі керується Конституцією України та законодавством України, а також Положенням про помічника-консультанта депутата відповідної місцевої ради.

5. Помічник-консультант депутата місцевої ради має право:

1) входити і перебувати у приміщеннях відповідної місцевої ради за пред'явленням посвідчення помічника-консультанта, дотримуючись встановленого порядку;

2) одержувати надіслану на ім'я депутата місцевої ради поштову й телеграфну кореспонденцію, відправляти її за дорученням депутата місцевої ради;

3) за дорученням депутата місцевої ради брати участь в організації вивчення громадської думки, потреб територіальної громади, інформувати про них депутата відповідної місцевої ради та вносити пропозиції щодо шляхів їх вирішення;

4) за письмовим зверненням депутата місцевої ради та за згодою посадових осіб органів місцевого самоврядування користуватися копіювально-розмножувальною та обчислювальною технікою.

6. Помічник-консультант депутата місцевої ради зобов'язаний:

1) дотримуватися вимог Конституції України, законодавства України, а також Положення про помічника-консультанта депутата відповідної ради;

2) при виконанні своїх обов'язків не допускати дій, що можуть негативно впливати на виконання повноважень депутата місцевої ради, утримуватися від заяв та вчинків, що компрометують депутата місцевої ради;

3) за дорученням депутата місцевої ради вивчати питання, необхідні депутату місцевої ради для здійснення його депутатських повноважень, готувати по них відповідні матеріали;

4) допомагати депутату місцевої ради в організації проведення звітів і зустрічей з виборцями;

5) допомагати депутату місцевої ради в розгляді надісланих на його ім'я поштою або поданих на особистому прийомі виборцями пропозицій, заяв і скарг громадян та вирішенні порушених у них питань;

6) надавати депутату місцевої ради організаційно-технічну та іншу необхідну допомогу при здійсненні ним депутатських повноважень.

7. Помічнику-консультанту депутата місцевої ради видається посвідчення, в якому має бути зазначено номер посвідчення, назву місцевої ради, прізвище депутата місцевої ради, номер його виборчого округу, а також те, що помічник-консультант депутата місцевої ради працює на громадських засадах у відповідній раді. Посвідчення помічника-консультанта депутата місцевої ради, опис якого затверджується відповідною радою, видається місцевою радою за письмовим поданням депутата місцевої ради. Посвідчення помічника-консультанта депутата місцевої ради вважається недійсним і підлягає поверненню до відповідної ради по закінченню повноважень депутата місцевої ради або за його письмовим поданням.

Розділ IV

ОСНОВНІ ГАРАНТІЇ ДЕПУТАТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Стаття 30. Непорушність повноважень депутата місцевої ради. Забезпечення умов для їх здійснення

1. Депутат місцевої ради наділений усією повнотою повноважень, передбачених цим та іншими законами України. Ніхто не може обмежити повноваження депутата місцевої ради інакше як у випадках, передбачених Конституцією та законами України.

2. Місцеві ради та їх органи забезпечують необхідні умови для ефективного здійснення депутатами місцевих рад їх повноважень.

3. Рада та її органи сприяють депутатам місцевих рад в їх діяльності шляхом створення відповідних умов, забезпечення депутатів документами, довідково-інформаційними та іншими матеріалами, необхідними для ефективного здійснення депутатських повноважень, організують вивчення депутатами місцевих рад законодавства, досвіду роботи рад.

4. Депутат місцевої ради не несе відповідальності за виступи на засіданнях ради та її органів, за винятком відповідальності за образу чи наклеп.

5. На час виконання депутатських повноважень депутату місцевої ради надається відстрочка від призову на строкову військову чи альтернативну (невійськову) службу. У зв'язку з депутатською діяльністю депутат місцевої ради також звільняється від проходження навчальних зборів.

6. Місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, їх посадові особи, керівники підприємств, установ і організацій незалежно від форми власності, зобов'язані сприяти депутатам місцевої ради у здійсненні їх депутатських повноважень.

Стаття 31. Особливості повідомлення про підозру у вчиненні кримінального правопорушення депутату місцевої ради

1. Повідомлення про підозру у вчиненні кримінального правопорушення депутату місцевої ради може бути здійснено відповідно Генеральним прокурором, заступником Генерального прокурора, керівником відповідної регіональної прокуратури.

Прокурор, який здійснив повідомлення про підозру у вчиненні кримінального правопорушення депутату місцевої ради, повідомляє про це відповідну місцеву раду не пізніше наступного робочого дня з дня повідомлення про підозру.

2. Суд, який обрав запобіжний захід стосовно депутата місцевої ради, повідомляє про це відповідну місцеву раду не пізніше наступного робочого дня з дня застосування запобіжного заходу.

Стаття 32. Звільнення депутата місцевої ради від виробничих або службових обов'язків для виконання депутатських повноважень

1. На час сесії чи засідання постійної комісії місцевої ради, а також для здійснення депутатських повноважень в інших передбачених законом випадках депутат місцевої ради звільняється від виконання виробничих або службових обов'язків.

2. У разі здійснення депутатських повноважень у робочий час депутату місцевої ради за основним місцем роботи відшкодовуються середній заробіток та інші витрати, пов'язані з депутатською діяльністю, за рахунок коштів відповідного місцевого бюджету.

Стаття 33. Охорона трудових та інших прав депутата місцевої ради

1. У разі обрання депутата місцевої ради на виборну посаду у раді, на якій він працює на постійній основі, трудовий договір з ним за попереднім місцем роботи припиняється відповідно до законодавства. Обраний на виборну посаду у відповідній раді, на якій він працює на постійній основі, депутат місцевої ради, який перебуває на службі у військових формуваннях чи правоохоронних органах держави, прикомандирується до місцевої ради із залишенням на цій службі.

З працівником, якого прийнято на роботу (посаду), що її виконував (займав) депутат місцевої ради, укладається строковий трудовий договір; цей договір розривається у разі повернення депутата місцевої ради на роботу, але не пізніше як через три місяці після припинення повноважень депутата місцевої ради.

2. Депутату місцевої ради, який працював у раді на постійній основі, після закінчення таких повноважень надається попередня робота (посада), а за її відсутності - інша рівноцінна робота (посада) на тому самому або, за згодою депутата, на іншому підприємстві, в установі, організації.

У разі неможливості надання відповідної роботи (посади) на період працевлаштування за колишнім депутатом місцевої ради зберігається, але не більше шести місяців, середня заробітна плата, яку він одержував на виборній посаді у раді, що виплачується з відповідного місцевого бюджету. У разі, якщо колишній депутат місцевої ради має право на пенсійне забезпечення або йому призначена пенсія за віком, по інвалідності, у зв'язку із втратою годувальника, за вислугу років відповідно до закону, за ним не зберігається середня заробітна плата, яку він одержував на виборній посаді в раді.

Час, коли колишній депутат тимчасово не працював у зв'язку з неможливістю надання йому попередньої або рівноцінної роботи (посади) безпосередньо після закінчення строку його повноважень, зараховується, але не більше шести місяців, до страхового стажу і стажу роботи (служби) за спеціальністю, за якою депутат працював до обрання у місцеву раду, де він виконував свої обов'язки на постійній основі.

Якщо на день закінчення повноважень депутат місцевої ради проходив військову службу у зв'язку з призовом на строкову військову службу, військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період або військову службу за контрактом під час дії особливого періоду, гарантії, передбачені цією статтею, надаються після його демобілізації.

3. Депутат місцевої ради може бути звільнений з роботи з ініціативи власника або уповноваженого ним органу від займаної посади, виключений з навчального закладу за умови його попередження в порядку, встановленому законом. Про таке попередження відповідний власник або уповноважений ним орган письмово повідомляє не менш ніж за 15 днів відповідну місцеву раду.

4. Час роботи депутата у місцевій раді на постійній основі зараховується до загального і безперервного стажу роботи (служби) депутата, а також стажу роботи (служби) за тією спеціальністю, за якою він працював до обрання на виборну посаду в раді.

Стаття 33-1. Підвищення професійного рівня депутатів місцевих рад

1. Депутат місцевої ради має право на підвищення своєї кваліфікації.

2. Порядок організації підвищення кваліфікації депутатів місцевих рад визначає відповідна рада.

Стаття 34. Право депутата місцевої ради на безплатний проїзд

Депутат місцевої ради користується на території відповідної ради правом безплатного проїзду на залізничному, автомобільному і водному транспорті незалежно від форми власності, а також на всіх видах міського пасажирського транспорту (за винятком таксі). У разі якщо вся територія відповідної ради знаходиться в межах населеного пункту, то право безплатного проїзду депутата місцевої ради поширюється на всю територію населеного пункту. Порядок та умови безплатного проїзду депутатів місцевих рад визначаються Кабінетом Міністрів України.

Стаття 35. Надання депутату місцевої ради інформаційної та юридичної допомоги

Відповідна рада та її виконавчі органи забезпечують депутатів місцевих рад офіційними виданнями та інформаційними матеріалами ради, організують допомогу їм з правових питань депутатської діяльності, надають можливість депутатам ознайомитися з рішеннями ради та її органів, розпорядженнями відповідної місцевої державної адміністрації, актами підприємств, установ та організацій, розташованих на відповідній території.

Стаття 36. Відповідальність за невиконання вимог закону щодо забезпечення гарантій депутатської діяльності

1. Невиконання посадовими особами вимог закону щодо забезпечення гарантій депутатської діяльності тягне за собою відповідальність згідно із законом.

2. Публічна образа депутата місцевої ради, опублікування або поширення іншим способом завідомо неправдивих відомостей про нього, а також намагання в будь-якій формі вплинути на депутата місцевої ради, членів його сім'ї з метою перешкодити депутату виконувати свої повноваження, змусити його до вчинення неправомірних дій тягне за собою відповідальність згідно з законом.

Розділ V

ВІДКЛИКАННЯ ДЕПУТАТА МІСЦЕВОЇ РАДИ ЗА НАРОДНОЮ ІНІЦІАТИВОЮ

Стаття 37. Підстави для відкликання депутата місцевої ради за народною ініціативою

1. Підставами для відкликання виборцями обраного ними депутата місцевої ради можуть бути:

1) порушення депутатом місцевої ради положень Конституції і законів України, що встановлено судом;

2) пропуск депутатом місцевої ради протягом року більше половини пленарних засідань ради або засідань постійної комісії, невиконання ним без поважних причин, передбачених статтею 10 цього Закону, обов'язків депутата місцевої ради у виборчому окрузі;

3) невідповідність практичної діяльності депутата місцевої ради основним принципам і положенням його передвиборної програми, невиконання депутатом місцевої ради передбачених статтею 16 цього Закону зобов'язань звітувати перед виборцями та проводити зустрічі з ними.

Стаття 38. Пропозиції про відкликання депутата місцевої ради за народною ініціативою

1. Право вносити пропозицію про відкликання депутата місцевої ради за народною ініціативою (не раніше ніж через рік з моменту набуття таких повноважень) мають громадяни України, які відповідно до закону про місцеві вибори є виборцями відповідного виборчого округу.

2. Рішення про внесення пропозиції щодо відкликання депутата місцевої ради за народною ініціативою приймається на зборах виборців у кількості не менше:

1) 30 осіб для відкликання депутата сільської, селищної ради;

2) 100 осіб для відкликання депутата міської ради міста районного значення;

3) 300 осіб для відкликання депутата міської ради міста обласного значення та районної у місті ради;

4) 150 осіб для відкликання депутата районної ради;

5) 400 осіб для відкликання депутата обласної, Київської, Севастопольської міської ради.

3. Не пізніше як за два дні до дня проведення зборів виборців, на яких буде розглядатися питання про внесення пропозиції щодо відкликання депутата місцевої ради за народною ініціативою, про дату, місце та час їх проведення повідомляються регіональні та/або місцеві засоби масової інформації. Представникам засобів масової інформації гарантується безперешкодний доступ на збори виборців, на яких розглядається питання про внесення пропозиції щодо відкликання депутата місцевої ради за народною ініціативою.

У разі прийняття на зборах виборців рішення щодо внесення пропозиції про відкликання депутата місцевої ради за народною ініціативою

на цих зборах утворюється ініціативна група для збирання підписів виборців відповідного виборчого округу на підтримку пропозиції про відкликання депутата місцевої ради за народною ініціативою (далі - ініціативна група), до складу якої можуть бути включені виборці відповідного округу, та затверджується її персональний склад. Кількість членів ініціативної групи у разі відкликання депутата має становити:

1) сільської, селищної, міської (міста районного значення) ради - не менше 10 осіб;

2) районної, міської (міста обласного значення), районної в місті ради - не менше 50 осіб;

3) обласної, Київської, Севастопольської міської ради - не менше 100 осіб.

4. У протоколі зборів виборців, на яких розглядається питання про внесення пропозиції щодо відкликання депутата місцевої ради за народною ініціативою, зазначається зміст звернення виборців про відкликання депутата місцевої ради, зміст обговорення, прийняте рішення про внесення пропозиції щодо відкликання депутата місцевої ради, персональний склад ініціативної групи, відомості про особу, визначену бути офіційним представником ініціативної групи, а також про встановлену форму підписного листа для збирання підписів на підтримку ініціативи про відкликання депутата місцевої ради (далі - підписний лист), зразок якого є додатком до протоколу зборів виборців. Протокол підписується головуючим на зборах та секретарем зборів. Додатком до протоколу зборів також є перелік їх учасників, у якому зазначаються прізвище, власне ім'я (усі власні імена) та по батькові (за наявності), число, місяць і рік народження, відомості про громадянство, серію та номер паспорта громадянина України (тимчасового посвідчення громадянина України для осіб, недавно прийнятих до громадянства України), адресу місця проживання, засоби зв'язку (контактний телефон), що засвідчуються підписом кожного учасника зборів.

5. До протоколу зборів, на яких було прийняте рішення про внесення пропозиції щодо відкликання депутата місцевої ради за народною ініціативою, додаються письмові заяви про згоду кожної особи, включеної до ініціативної групи, на входження до її складу, а також письмова заява про згоду визначеної особи бути офіційним представником ініціативної групи. Участь особи, яка пропонується до складу ініціативної групи, в зборах виборців необов'язкова, за умови подання нею власноручно написаної заяви про згоду бути членом ініціативної групи. Ця заява, а також заява про згоду особи бути офіційним представником ініціативної групи, має обов'язково містити: прізвище, власне ім'я (усі власні імена) та по батькові (за наявності),

число, місяць і рік народження, відомості про громадянство, серію та номер паспорта громадянина України (тимчасового посвідчення громадянина України для осіб, недавно прийнятих до громадянства України), адресу місця проживання, місце роботи, посаду, засоби зв'язку (контактний телефон). До заяви додаються ксерокопії першої та другої сторінок паспорта громадянина України та сторінок, де зазначаються відомості про місце проживання відповідно до Закону України "Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні" (ксерокопії тимчасового посвідчення громадянина України для осіб, недавно прийнятих до громадянства України) кожної запропонованої особи.

6. Бути офіційним представником ініціативної групи, входить до її складу не можуть посадові та службові особи органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим та органів місцевого самоврядування, військовослужбовці, судді, працівники судів та правоохоронних органів.

7. Офіційний представник ініціативної групи, її член не може бути звільнений з роботи, переведений на нижчу посаду з підстав, пов'язаних із виконанням його обов'язків в ініціативній групі.

8. Забороняється проводити збори виборців щодо відкликання депутата місцевої ради в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, у місцях видачі заробітної плати, пенсій, допомоги, стипендій, інших соціальних виплат, надання благодійної допомоги.

Стаття 39. Повідомлення про створення ініціативної групи

1. У триденний строк після дня проведення зборів виборців, на яких було прийняте рішення про внесення пропозиції щодо відкликання депутата місцевої ради за народною ініціативою, особа, визначена офіційним представником ініціативної групи, повідомляє відповідну територіальну виборчу комісію про факт проведення зборів. До повідомлення додається витяг з протоколу зборів, в якому зазначається зміст звернення виборців про відкликання депутата місцевої ради, зміст обговорення, прийняте рішення про внесення пропозиції щодо відкликання депутата місцевої ради, персональний склад ініціативної групи. Голова, а у разі його відсутності - заступник голови, а у разі відсутності голови та його заступника - секретар територіальної виборчої комісії на наступний день з дня одержання повідомлення щодо проведення зборів виборців, на яких було прийняте рішення про внесення пропозиції щодо відкликання депутата місцевої ради за народною ініціативою, інформує депутата, відповідні місцеву організацію партії, партію (у разі якщо депутат був обраний шляхом висунування його місцевою організацією партії) та місцеву раду.

Стаття 40. Збирання підписів на підтримку пропозиції про відкликання депутата місцевої ради за народною ініціативою

1. Ініціативна група має право виготовляти будь-яку кількість підписних листів з дотриманням встановленої форми підписного листа.

На підтримку пропозиції про відкликання депутата місцевої ради, обраного в одномандатному виборчому окрузі, має бути зібрано підписи у кількості, що є більшою половини кількості виборців, які взяли участь у голосуванні на відповідних місцевих виборах в одномандатному виборчому окрузі, у якому був обраний депутат.

На підтримку пропозиції про відкликання депутата місцевої ради, обраного у багатомандатному виборчому окрузі, має бути зібрана така кількість підписів у відповідному багатомандатному виборчому окрузі, що є більшою виборчої квоти, яка була визначена у відповідному багатомандатному виборчому окрузі під час проведення виборів депутатів місцевої ради згідно із законом про місцеві вибори, але не меншою ніж кількість голосів, поданих за відповідну місцеву організацію партії у відповідному територіальному виборчому окрузі на місцевих виборах, за результатами яких він був обраний депутатом.

3 дня, наступного за днем повідомлення територіальної виборчої комісії про створення ініціативної групи, починається збір підписів на підтримку пропозиції про відкликання депутата місцевої ради за народною ініціативою, який проводиться у строки:

1) у разі відкликання депутата сільської, селищної, міської (міста районного значення) ради - десять днів;

2) у разі відкликання депутата районної, міської (міста обласного значення), районної в місті ради - двадцять днів;

3) у разі відкликання депутата обласної, Київської, Севастопольської міської ради - тридцять днів.

3. Форма підписного листа для збирання підписів виборців на підтримку пропозиції про відкликання депутата місцевої ради за народною ініціативою встановлюється зборами виборців. Підписний лист повинен містити дату проведення зборів щодо відкликання депутата, порядковий номер підписного листа, зазначення адміністративно-територіальної одиниці, де збираються підписи (повну назву села, селища, міста (територіальної громади), у якому проводиться збір підписів, а також району, області або Автономної Республіки Крим, до складу яких вона входить), назву місцевої ради, до складу якої обрано депутата, його прізвище, власне ім'я (усі власні імена) та по батькові (за наявності), дату набуття депутатом повноважень, відомості про суб'єкта висування депутата (відповідна місцева організація

партії чи шляхом самовисування), членом якої депутатської фракції (групи) чи позафракційним є депутат, а також про члена ініціативної групи, який збирає підписи (прізвище, власне ім'я (усі власні імена) та по батькові (за наявності), місце роботи і адресу місця проживання).

Крім того, підписний лист має містити дані про виборців, які підтримали пропозицію про відкликання депутата місцевої ради: порядковий номер виборця у підписному листі, прізвище, власне ім'я (усі власні імена) та по батькові (за наявності), число, місяць і рік народження, відомості про громадянство, серію та номер паспорта громадянина України (тимчасового посвідчення громадянина України для осіб, недавно прийнятих до громадянства України), адресу місця проживання, дату підписання, а також особистий підпис виборця.

4. Член ініціативної групи, який збирає підписи виборців, до початку їх збирання повинен власноручно внести до підписного листа відомості про себе, передбачені абзацом першим частини третьої цієї статті.

Виборець, який підтримує вимогу щодо відкликання депутата, власноручно на підписному листі зазначає своє прізвище, власне ім'я (усі власні імена) та по батькові (за наявності), число, місяць і рік народження, відомості про громадянство, серію та номер паспорта громадянина України (тимчасового посвідчення громадянина України для осіб, недавно прийнятих до громадянства України), адресу місця проживання, ставить на підписному листі дату підписання та свій підпис.

5. Забороняється збирати підписи в органах державної влади, органах влади Автономної Республіки Крим, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах та організаціях (крім партійних організацій), у місцях видачі заробітної плати, пенсій, допомоги, стипендій, інших соціальних виплат, надання благодійної допомоги.

6. Участь посадових осіб органів державної влади, органів місцевого самоврядування у збиранні підписів виборців на підтримку пропозиції про відкликання депутата місцевої ради забороняється.

7. Забороняється платити коштами, товарами або послугами за підписи на підтримку пропозиції про відкликання депутата місцевої ради, а також перешкоджати виборцю у підтримці цієї пропозиції.

Стаття 41. Прийняття рішення про відкликання депутата місцевої ради за народною ініціативою

1. Після завершення збирання підписів, але не пізніше дня закінчення строку збору підписів, передбаченого частиною другої статті 40 цього Закону, заповнені підписні листи збираються офіційним представником ініціативної групи, прошиваються та скріплюються підписами офіційного

представника та не менше трьох членів ініціативної групи із зазначенням кількості зібраних підписів та не пізніш як на другий день разом з протоколом зборів виборців, що утворили відповідну ініціативну групу, передаються до відповідної територіальної виборчої комісії.

2. Голова, а у разі його відсутності - заступник голови, а у разі відсутності голови та його заступника - секретар територіальної виборчої комісії, не пізніше наступного дня з дня отримання підписних листів та протоколу зборів виборців, скликає засідання комісії для організації перевірки отриманих матеріалів.

На цьому засіданні територіальна виборча комісія перевіряє дотримання вимог статей 38-40 цього Закону при ініціюванні відкликання депутата місцевої ради за народною ініціативою, правильність оформлення підписних листів, кількість підписів, що встановлена частиною першою статті 40 цього Закону, а також із залученням органів ведення Державного реєстру виборців здійснює перевірку достовірності відомостей про громадян, що містяться в підписних листах, та із залученням правоохоронних органів - вибірково перевірку їхніх підписів (не менше 10 відсотків від загальної кількості) у такі строки:

1) у разі відкликання депутата сільської, селищної, міської (міста районного значення) ради - протягом десяти днів з дня отримання матеріалів;

2) у разі відкликання депутата районної, міської (міста обласного значення), районної в місті ради - протягом двадцяти днів з дня отримання матеріалів;

3) у разі відкликання депутата обласної, Київської, Севастопольської міської ради - протягом тридцяти днів з дня отримання матеріалів.

3. При встановленні на підставі підписних листів кількості виборців, які підтримали пропозиції про відкликання депутата місцевої ради, не враховуються підписи окремих виборців:

1) у разі відсутності у підписному листі всіх або окремих відомостей про виборця, який підтримує своїм підписом відкликання депутата місцевої ради, передбачених формою підписного листа, а також виявлення недостовірних відомостей про виборця;

2) записи та підписи, вчинені замість виборця іншою особою;

3) вчинені особою, яка не є виборцем відповідного багатомандатного, одномандатного виборчого округу або на день вчинення підпису не мала права голосу;

4) якщо підписи вчинені виборцем декілька разів;

5) якщо підпис вчинено виборцем з порушенням встановленого цим Законом строку.

4. При встановленні на підставі підписних листів кількості виборців, які підтримали відкликання депутата місцевої ради, не враховуються підписні листи:

1) якщо підписи виборців зібрані особою, яка не є членом відповідної ініціативної групи та/або на день збору підписів не мала права голосу;

2) у яких відсутні відомості або які містять недостовірні відомості про особу, яка збирала підписи виборців;

3) у яких підписи громадян України зібрані у місцях, визначених частиною п'ятою статті 40 цього Закону;

4) які не відповідають встановленій формі.

За результатами перевірки територіальна виборча комісія узагальнює підсумки збору підписів на підтримку пропозиції про відкликання депутата місцевої ради, про що складається відповідний протокол.

5. Якщо при ініціюванні відкликання депутата місцевої ради за народною ініціативою дотримано вимоги статей 38-40 цього Закону, оформлення підписних листів та кількість підписів виборців, які підтримують пропозицію про відкликання депутата місцевої ради, відповідає вимогам цього Закону, територіальна виборча комісія приймає рішення про відкликання депутата за народною ініціативою (у разі якщо депутат був обраний шляхом самовисування) або про звернення до вищого керівного органу партії, місцева організація якої висувала відповідного депутата, щодо відкликання депутата місцевої ради за народною ініціативою.

6. Якщо при ініціюванні відкликання депутата місцевої ради за народною ініціативою не дотримано вимоги статей 38-40 цього Закону та/або оформлення підписних листів або кількість підписів виборців, які підтримують пропозицію про відкликання депутата місцевої ради, не відповідає вимогам цього Закону та/або ініціативна група у встановлені цим Законом строки не подала до територіальної виборчої комісії підписні листи та протокол зборів виборців або подала їх після спливу встановлених строків, відповідна територіальна виборча комісія приймає рішення про припинення ініціативи щодо відкликання депутата місцевої ради.

7. Вищий керівний орган партії відповідно до статуту партії розглядає звернення територіальної виборчої комісії щодо відкликання депутата місцевої ради за народною ініціативою та приймає рішення про відкликання такого депутата за народною ініціативою або про відмову в задоволенні цієї ініціативи.

8. Рішення вищого керівного органу партії, прийняте відповідно до її статуту, передається до відповідної територіальної виборчої комісії, яка інформує про зміст рішення ініціативну групу.

9. На підставі рішення вищого керівного органу партії про відкликання депутата, обраного шляхом висування місцевою організацією партії, за народною ініціативою, а у випадку якщо депутат був обраний шляхом самовисування, - на підставі свого рішення, передбаченого частиною шостою цієї статті, відповідна територіальна виборча комісія не пізніше як на п'ятий день з дня отримання/прийняття відповідного рішення зобов'язана у порядку, передбаченому законом про місцеві вибори, визнати обраним депутатом наступного за черговістю кандидата у депутати від місцевої організації партії або призначити проміжні вибори депутата у відповідному одномандатному виборчому окрузі.

Стаття 46. Оскарження рішень виборчої комісії

Рішення, дії або бездіяльність виборчої комісії, окремих осіб, які входять до її складу, можуть бути оскаржені в порядку, встановленому законом про місцеві вибори.

Стаття 47. Повторне порушення питання про відкликання депутата місцевої ради

Питання про відкликання депутата місцевої ради може бути порушено повторно у порядку, встановленому цим Законом, у будь-який час.

Стаття 48. Гарантії прав депутата місцевої ради при розгляді питання про його відкликання

1. Депутат місцевої ради має право бути присутнім під час розгляду вищим керівним органом партії звернення територіальної виборчої комісії щодо його відкликання за народною ініціативою та при прийнятті відповідного рішення, а також на засіданнях територіальної виборчої комісії при розгляді нею питань, що стосуються його відкликання.

2. Депутат місцевої ради має право давати пояснення щодо суті питань стосовно його діяльності, робити відповідні заяви на засіданнях ради та її органів, зборах виборців, зборах (конференціях) об'єднань громадян. У встановленому законодавством порядку депутат місцевої ради може використовувати для роз'яснення своєї позиції засоби масової інформації.

3. Депутат має право звернутися до місцевої ради з усною або письмовою заявою з приводу обставин, що стали підставою для порушення питання про його відкликання.

Розділ VI ЗАКЛЮЧНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 50. Зміна статусу або припинення повноважень депутата місцевої ради у зв'язку із змінами в адміністративно-територіальному устрої

1. Статус депутата місцевої ради змінюється відповідно до зміни статусу ради, до якої його обрано, у зв'язку із змінами в адміністративно-територіальному устрої відповідної території.

2. У разі віднесення населених пунктів до категорії міст обласного, республіканського (Автономної Республіки Крим) значення на їх території припиняються повноваження депутатів місцевої ради, які були обрані від цього населеного пункту до відповідної районної, обласної чи міської ради.

3. У разі віднесення села, селища, міста до складу іншого району депутати місцевих рад, обрані від цих населених пунктів, втрачають статус депутата попередньої районної чи міської ради і набувають статусу депутата тієї районної чи міської ради, під юрисдикцію якої передано відповідні адміністративно-територіальні одиниці.

4. У разі проведення виборів до новоутворених місцевих рад на базі існуючих рад повноваження депутатів цих рад припиняються.

Розділ VII ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності з дня його офіційного опублікування.

2. Дія статті 31 цього Закону не поширюється на кримінальні справи та відповідні запобіжні заходи, що були відповідно порушені чи застосовані стосовно депутатів місцевих рад до набрання чинності цим Законом.

Президент України	Л.КУЧМА
м. Київ, 11 липня 2002 року	
№ 93-IV	

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про службу в органах місцевого самоврядування

Цей Закон регулює правові, організаційні, матеріальні та соціальні умови реалізації громадянами України права на службу в органах місцевого самоврядування, визначає загальні засади діяльності посадових осіб місцевого самоврядування, їх правовий статус, порядок та правові гарантії перебування на службі в органах місцевого самоврядування.

Розділ I

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Служба в органах місцевого самоврядування

Служба в органах місцевого самоврядування - це професійна, на постійній основі діяльність громадян України, які займають посади в органах місцевого самоврядування, що спрямована на реалізацію територіальною громадою свого права на місцеве самоврядування та окремих повноважень органів виконавчої влади, наданих законом.

Стаття 2. Посадова особа місцевого самоврядування

Посадовою особою місцевого самоврядування є особа, яка працює в органах місцевого самоврядування, має відповідні посадові повноваження щодо здійснення організаційно-розпорядчих та консультативно-дорадчих функцій і отримує заробітну плату за рахунок місцевого бюджету.

Дія цього Закону не поширюється на технічних працівників та обслуговуючий персонал органів місцевого самоврядування.

Стаття 3. Посади в органах місцевого самоврядування

Посадами в органах місцевого самоврядування є:

виборні посади, на які особи обираються на місцевих виборах;

виборні посади, на які особи обираються або затверджуються відповідною радою;

посади, на які особи призначаються сільським, селищним, міським головою, головою районної, районної у місті, обласної ради на конкурсній основі чи за іншою процедурою, передбаченою законодавством України.

Стаття 4. Основні принципи служби в органах місцевого самоврядування

Служба в органах місцевого самоврядування здійснюється на таких основних принципах:

служіння територіальній громаді;

поєднання місцевих і державних інтересів;

верховенства права, демократизму і законності;

гуманізму і соціальної справедливості;

гласності;

пріоритету прав та свобод людини і громадянина;

рівних можливостей доступу громадян до служби в органах місцевого самоврядування з урахуванням їх ділових якостей та професійної підготовки;

професіоналізму, компетентності, ініціативності, чесності, відданості справі;

підконтрольності, підзвітності, персональної відповідальності за порушення дисципліни і неналежне виконання службових обов'язків;

дотримання прав місцевого самоврядування;

правової і соціальної захищеності посадових осіб місцевого самоврядування;

захисту інтересів відповідної територіальної громади;

фінансового та матеріально-технічного забезпечення служби за рахунок коштів місцевого бюджету;

самостійності кадрової політики в територіальній громаді.

Стаття 5. Право на службу в органах місцевого самоврядування

Право на службу в органах місцевого самоврядування мають громадяни України незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, терміну проживання на відповідній території.

На посаду можуть бути призначені особи, які мають відповідну освіту і професійну підготовку, володіють державною мовою та регіональними мовами в обсягах, достатніх для виконання службових обов'язків відповідно до вимог статті 11 Закону України "Про засади державної мовної політики".

Стосовно осіб, які обрані (затверджені) відповідною радою на посади, зазначені в абзаці третьому статті 3 цього Закону, а також стосовно осіб, які претендують на зайняття зазначених в абзаці четвертому статті 3 цього Закону посад в органах місцевого самоврядування, за їх письмовою згодою проводиться спеціальна перевірка в порядку, встановленому Законом України "Про запобігання корупції".

Стаття 6. Державна політика щодо служби в органах місцевого самоврядування

Державна політика щодо служби в органах місцевого самоврядування здійснюється за такими напрямками:

законодавче врегулювання служби в органах місцевого самоврядування та забезпечення її ефективності;

захист прав місцевого самоврядування;

організація підготовки та перепідготовки кадрів для служби в органах місцевого самоврядування;

правовий та соціальний захист посадових осіб місцевого самоврядування;

методичне та інформаційне забезпечення служби в органах місцевого самоврядування.

Консультативне та методичне забезпечення служби в органах місцевого самоврядування здійснюється центральним органом виконавчої влади з питань державної служби з урахуванням вимог чинного законодавства про місцеве самоврядування в Україні.

Методичну допомогу по організації і проходженню служби в органах місцевого самоврядування відповідно до Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні" можуть надавати відповідні комітети Верховної Ради України.

Контроль за дотриманням законодавства щодо служби в органах місцевого самоврядування здійснюється відповідними органами державної влади в порядку, встановленому законом.

Розділ II

ПРАВОВИЙ СТАТУС ПОСАДОВИХ ОСІБ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Стаття 7. Правове регулювання статусу посадових осіб місцевого самоврядування

Правовий статус посадових осіб місцевого самоврядування визначається Конституцією України, законами України "Про місцеве самоврядування в Україні", "Про статус депутатів місцевих рад", "Про вибори депутатів місцевих рад та сільських, селищних, міських голів", цим та іншими законами України.

Посадові особи місцевого самоврядування діють лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, передбачені Конституцією і законами України, та керуються у своїй діяльності Конституцією України і законами України, актами Президента України і Кабінету Міністрів України, актами органів місцевого самоврядування, а в Автономній Республіці Крим - також нормативно-правовими актами Верховної Ради Автономної Республіки Крим і Ради міністрів Автономної Республіки Крим, прийнятими у межах їхньої компетенції.

На посадових осіб місцевого самоврядування поширюється дія законодавства України про працю з урахуванням особливостей, передбачених цим Законом.

Стаття 8. Основні обов'язки посадових осіб місцевого самоврядування

Основними обов'язками посадових осіб місцевого самоврядування є:

додержання Конституції і законів України, інших нормативно-правових актів, актів органів місцевого самоврядування; забезпечення відповідно до їх повноважень ефективної діяльності органів місцевого самоврядування;

додержання прав та свобод людини і громадянина;

збереження державної таємниці, інформації про громадян, що стала їм відома у зв'язку з виконанням службових обов'язків, а також іншої інформації, яка згідно із законом не підлягає розголошенню;

постійне вдосконалення організації своєї роботи, підвищення професійної кваліфікації;

сумлінне ставлення до виконання службових обов'язків, ініціативність і творчість у роботі;

шанобливе ставлення до громадян та їх звернень до органів місцевого самоврядування, турбота про високий рівень культури, спілкування і поведінки, авторитет органів та посадових осіб місцевого самоврядування;

недопущення дій чи бездіяльності, які можуть зашкодити інтересам місцевого самоврядування та держави.

Стаття 9. Основні права посадових осіб місцевого самоврядування

Посадова особа місцевого самоврядування має право:

на повагу особистої гідності, справедливе і шанобливе ставлення до себе з боку керівників, співробітників і громадян;

на оплату праці залежно від посади, яку вона займає, рангу, який їй присвоєно, якості, досвіду та стажу роботи;

на просування по службі відповідно до професійної освіти, результатів роботи та атестації;

на безпечні та необхідні для високопродуктивної роботи умови праці;

на соціальний і правовий захист;

отримувати в порядку, встановленому законодавством, від відповідних органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим та органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, незалежно від їх підпорядкування та форм власності, об'єднань громадян, окремих осіб матеріали та інформацію, необхідні для виконання своїх службових обов'язків;

у порядку і в межах, встановлених законом, отримувати інформацію щодо матеріалів своєї особової справи та ознайомлюватися з іншими

документами, що стосуються проходження нею служби в органах місцевого самоврядування, отримувати від керівників органу місцевого самоврядування відповідні пояснення та давати особисті пояснення;

вимагати проведення службового розслідування з метою спростування безпідставних, на її думку, звинувачень або підозри щодо неї;

захищати свої законні права та інтереси в органах державної влади, органах влади Автономної Республіки Крим, органах місцевого самоврядування та в судовому порядку.

Розділ III

ПРОХОДЖЕННЯ СЛУЖБИ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ТА СЛУЖБОВА КАР'ЄРА

Стаття 10. Прийняття на службу в органи місцевого самоврядування

Прийняття на службу в органи місцевого самоврядування здійснюється:

на посаду сільського, селищного, міського голови, старости в порядку, встановленому Законом України "Про місцеве самоврядування в Україні";

на посаду голови та заступників голови районної, районної у місті, обласної ради, заступника міського голови - секретаря Київської міської ради, секретаря сільської, селищної, міської ради, голови постійної комісії з питань бюджету обласної, Київської та Севастопольської міських рад шляхом обрання відповідною радою;

на посади заступників сільського, селищного, міського голови з питань діяльності виконавчих органів ради, керуючого справами (секретаря) виконавчого комітету сільської, селищної, міської, районної у місті ради шляхом затвердження відповідною радою;

на посади керівника секретаріату (керуючого справами) районної, обласної ради, керуючого справами виконавчого апарату обласних і районних рад, керівників відділів, управлінь та інших працівників органів місцевого самоврядування шляхом призначення відповідно сільським, селищним, міським головою, головою районної, районної у місті, обласної ради на конкурсній основі чи за іншою процедурою, передбаченою законодавством України.

Проведення конкурсу, випробування та стажування при прийнятті на службу в органи місцевого самоврядування здійснюється в порядку, визначеному законодавством України про державну службу.

У разі необхідності, за згодою сторін, посадова особа місцевого самоврядування може бути переведена на рівнозначну чи нижчу посаду або посаду радника чи консультанта без конкурсного відбору.

Голови районних, районних у містах, обласних рад, Київський та Севастопольський міський голова та міські голови (міст обласного і

республіканського в Автономній Республіці Крим значення) мають право самостійно (без конкурсу) добирати та приймати на службу своїх помічників, радників (патронатну службу).

На час відсутності (відпустки) посадових осіб органів місцевого самоврядування (крім виборних посад) для виконання їх повноважень можуть прийматися на службу особи за строковим трудовим договором (контрактом).

Стаття 11. Присяга посадових осіб місцевого самоврядування

Громадяни України, які вперше приймаються на службу в органи місцевого самоврядування (за винятком посад, зазначених в абзаці другому частини першої статті 10 цього Закону), у день прийняття відповідного рішення складають Присягу такого змісту:

"Усвідомлюючи свою високу відповідальність, урочисто присягаю, що буду вірно служити громаді та народові України, неухильно дотримуватися Конституції України та законів України, сприяти втіленню їх у життя, охороняти права, свободи і законні інтереси громадян, сумлінно виконувати свої посадові обов'язки".

Посадова особа місцевого самоврядування, яка вперше приймається на службу в органи місцевого самоврядування, вважається такою, що вступила на посаду, з моменту складення Присяги.

Присяга вважається складеною, якщо після її зачитування громадянин України скріплює Присягу своїм підписом. Підписаний текст Присяги зберігається за місцем служби.

Про складення Присяги робиться запис у трудовій книжці із зазначенням дати складення Присяги.

Особа, яка відмовилася від складення Присяги (за винятком осіб, обраних на посади, зазначені в абзаці другому частини першої статті 10 цього Закону), вважається такою, що не вступила на посаду, а рішення про її призначення, обрання чи затвердження вважається таким, що втратило юридичну силу.

Особи, які вперше були обрані на посади сільських, селищних, міських голів, голів рад, старости, складають Присягу на сесії відповідної ради, текст якої визначено в частині першій цієї статті.

Стаття 12. Обмеження, пов'язані з прийняттям на службу в органи місцевого самоврядування та проходженням служби

На службу в органи місцевого самоврядування не можуть бути прийняті особи:

- 1) визнані судом недієздатними;

2) які мають судимість за вчинення умисного злочину, якщо ця судимість не погашена або не знята в установленому законом порядку;

3) які за рішенням суду позбавлені права займати посади в органах державної влади та їх апараті або в органах місцевого самоврядування протягом встановленого строку;

5) які у разі прийняття на службу в органи місцевого самоврядування будуть безпосередньо підпорядковані близьким особам.

На посадових осіб місцевого самоврядування поширюються вимоги та обмеження, встановлені Законом України "Про запобігання корупції".

Посадові особи місцевого самоврядування не можуть бути організаторами і безпосередніми учасниками страйків та інших дій, що перешкоджають виконанню органами державної влади, органами влади Автономної Республіки Крим чи органами місцевого самоврядування передбачених законом повноважень.

Інші обмеження, пов'язані із проходженням служби в органах місцевого самоврядування, встановлюються виключно законами України.

Стаття 12⁻¹. Запобігання та врегулювання конфлікту інтересів

Посадові особи місцевого самоврядування зобов'язані дотримуватися правил запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, передбачених Законом України "Про запобігання корупції".

Стаття 13. Фінансовий контроль

Посадові особи місцевого самоврядування зобов'язані подавати декларацію особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, в порядку, встановленому Законом України "Про запобігання корупції".

Стаття 14. Класифікація посад в органах місцевого самоврядування

В органах місцевого самоврядування встановлюються такі категорії посад:

перша категорія - посади Київського міського голови, голів обласних рад та Севастопольського міського голови;

друга категорія - посади Сімферопольського міського голови, міських (міст - обласних центрів) голів; заступників голів обласних рад та Севастопольського міського голови, заступника міського голови - секретаря Київської міської ради;

третья категорія - посади перших заступників та заступників міських голів (міст - обласних центрів) з питань діяльності виконавчих органів ради; секретарів міських (міст - обласних центрів та міста Сімферополя) рад, міських голів (міст обласного і республіканського в Автономній Республіці

Крим значення, крім міст - обласних центрів), голів районних, районних у містах рад;

керуючих справами виконавчих апаратів обласних та Севастопольської міської рад;

четверта категорія - посади голів постійних комісій з питань бюджету обласних, Київської та Севастопольської міських рад (у разі коли вони працюють у раді на постійній основі), керівників управлінь і відділів виконавчого апарату обласних, Севастопольської міської та секретаріату Київської міської рад, секретарів міських (міст обласного і республіканського в Автономній Республіці Крим значення) рад, заступників міських (міст обласного і республіканського в Автономній Республіці Крим значення) голів з питань діяльності виконавчих органів ради, керуючих справами (секретарів) виконавчих комітетів, директорів, перших заступників, заступників директорів департаментів міських (міст обласного і республіканського в Автономній Республіці Крим значення) рад, міських (міст районного значення) голів, селищних і сільських голів, посади заступників голів районних рад;

п'ята категорія - керуючих справами виконавчих апаратів районних рад, керуючих справами (секретарів) виконавчих комітетів районних у містах рад, помічників голів, радників (консультантів), спеціалістів, головних бухгалтерів управлінь і відділів виконавчого апарату обласних, секретаріатів Київської та Севастопольської міських рад, керівників управлінь, відділів та інших виконавчих органів міських (міст обласного і республіканського в Автономній Республіці Крим значення) рад та їх заступників, керівників відділів (підвідділів) у складі самостійних управлінь, відділів виконавчих органів міських (міст обласного значення) рад, посади заступників міських (міст районного значення), сільських, селищних голів з питань діяльності виконавчих органів ради, секретарів міських (міст районного значення), сільських, селищних рад;

шоста категорія - посади керуючих справами (секретарів) виконавчих комітетів міських (міст районного значення), сільських, селищних рад, керівників структурних підрозділів виконавчого апарату районних та секретаріатів районних у містах Києві та Севастополі рад та їх заступників, керівників управлінь, відділів та інших структурних підрозділів виконавчих органів міських (міст районного значення), районних у містах рад та їх заступників, помічників голів, радників, консультантів, начальників секторів, головних бухгалтерів, спеціалістів управлінь, відділів, інших структурних підрозділів виконавчих органів міських (міст обласного значення та міста Сімферополя) рад, старост;

сьома категорія - посади радників, консультантів секретаріатів районних у містах рад, спеціалістів виконавчих органів районних у містах, міських (міст районного значення) рад, спеціалістів виконавчих органів сільських, селищних рад.

Віднесення інших посад органів місцевого самоврядування, не зазначених у цій статті, до відповідної категорії посад в органах місцевого самоврядування здійснюється Кабінетом Міністрів України за поданням керівників відповідних органів місцевого самоврядування.

Стаття 15. Ранги посадових осіб місцевого самоврядування

При прийнятті на службу в органи місцевого самоврядування присвоюються ранги у межах відповідної категорії посад.

Встановлюються такі ранги посадових осіб місцевого самоврядування:

особам, які займають посади, віднесені до першої категорії, може бути присвоєно 3, 2 і 1 ранг;

особам, які займають посади, віднесені до другої категорії, може бути присвоєно 5, 4 і 3 ранг;

особам, які займають посади, віднесені до третьої категорії, може бути присвоєно 7, 6 і 5 ранг;

особам, які займають посади, віднесені до четвертої категорії, може бути присвоєно 9, 8 і 7 ранг;

особам, які займають посади, віднесені до п'ятої категорії, може бути присвоєно 11, 10 і 9 ранг;

особам, які займають посади, віднесені до шостої категорії, може бути присвоєно 13, 12 і 11 ранг;

особам, які займають посади, віднесені до сьомої категорії, може бути присвоєно 15, 14 і 13 ранг.

Ранги, які відповідають посадам першої та другої категорій, а також ранги сільським, селищним, міським головам, головам районних, районних у містах рад, старостам присвоюються рішенням відповідної ради в межах відповідної категорії посад.

Ранги, які відповідають посадам третьої - сьомої категорії, присвоюються відповідно сільським, селищним, міським головою, головою обласної, районної, районної у місті ради.

Ранги присвоюються відповідно до займаної посади, рівня професійної кваліфікації, результатів роботи.

Ранги присвоюються одночасно з обранням (прийняттям) на службу в органи місцевого самоврядування або обранням (призначенням) на вищу посаду. Особам, які призначаються на посади з випробувальним строком, ранги присвоюються після його закінчення, за результатами роботи. Особам,

які призначені на посади і мають ранги посадових осіб місцевого самоврядування або ранги державного службовця, присвоєні за попереднім місцем роботи, надбавка за ранг у період випробувального строку виплачується відповідно до цих рангів.

Черговий ранг присвоюється за умови, якщо посадова особа успішно відпрацювала на займаній посаді не менш як 2 роки.

За виконання особливо відповідальних завдань посадовій особі місцевого самоврядування може бути присвоєно черговий ранг достроково у межах відповідної категорії посад.

За сумлінну працю при виході на пенсію посадовій особі місцевого самоврядування може бути присвоєно черговий ранг поза межами відповідної категорії посад.

Посадова особа місцевого самоврядування може бути позбавлена присвоєного відповідно до цього Закону рангу лише за вироком суду.

Якщо посадова особа місцевого самоврядування обрана чи призначена на посаду нижчої категорії або залишила службу в органі місцевого самоврядування, за нею зберігається присвоєний ранг.

У трудовій книжці посадової особи місцевого самоврядування робиться запис про присвоєння, зміну чи позбавлення її відповідного рангу.

Стаття 16. Кадровий резерв служби в органах місцевого самоврядування

За рішенням органу місцевого самоврядування створюється кадровий резерв для зайняття посад і просування по службі, який затверджується сільським, селищним, міським головою, головою районної, районної у місті, обласної ради.

До кадрового резерву зараховуються особи, які виявили бажання зайняти посаду в органах місцевого самоврядування і мають відповідну кваліфікацію та освіти або здобувають її.

Кадровий резерв формується з:

посадових осіб місцевого самоврядування, які підвищили кваліфікацію або пройшли стажування і рекомендовані атестаційною комісією на вищі посади;

державних службовців, які бажають перейти на службу в органи місцевого самоврядування;

спеціалістів виробничої, соціально-культурної, наукової та інших сфер, а також випускників навчальних закладів відповідного профілю.

Порядок формування та ведення кадрового резерву посадових осіб визначається відповідною радою.

Примірний порядок формування кадрового резерву розробляється і затверджується Кабінетом Міністрів України.

Стаття 17. Атестація посадових осіб місцевого самоврядування

З метою оцінки ділових та професійних якостей, а також кваліфікації посадових осіб місцевого самоврядування, крім осіб, зазначених у частині другій цієї статті, посадові особи місцевого самоврядування один раз на 4 роки підлягають атестації.

Атестації не підлягають сільські, селищні, міські голови, голови районних у містах, районних і обласних рад, секретарі сільських, селищних, міських рад, старости, працівники патронатної служби, особи, які перебувають на посаді менше одного року, молоді спеціалісти, вагітні жінки чи жінки, які працюють менше одного року після виходу на роботу з відпустки по вагітності і пологах чи догляду за дитиною, особи, прийняті на посаду на визначений строк.

Атестаційна комісія створюється за рішенням сільського, селищного, міського голови, голови районної у місті, районної, обласної ради. Головою атестаційної комісії призначається секретар сільської, селищної, міської ради, заступник голови районної у місті, районної, обласної ради. У сільських, селищних радах з нечисленними виконавчими органами (до 5 осіб) атестацію може проводити сільський, селищний голова.

Атестаційна комісія працює гласно. Посадова особа має право попередньо ознайомитися з матеріалами її атестації, брати участь у засіданні комісії, на якому розглядається питання про її атестування, оскаржувати, у разі незгоди, рішення атестаційної комісії сільському, селищному, міському голові, голові районної у місті, районної, обласної ради протягом 10 днів з дня винесення її рішення або до суду.

За результатами атестації атестаційна комісія робить один з таких висновків: про відповідність займаній посаді; про відповідність займаній посаді за певних умов (здобуття освіти, проходження стажування, набуття відповідних навичок, підвищення кваліфікації тощо); про невідповідність займаній посаді.

Результати атестації мають рекомендаційний характер.

Відповідно до висновку атестаційна комісія пропонує сільському, селищному, міському голові, голові районної у місті, районної, обласної ради:

- 1) визнати посадову особу атестованою;
- 2) призначити протягом року повторне атестування (за згодою посадової особи);
- 3) зарахувати посадову особу до кадрового резерву або призначити її на вищу посаду;

4) перевести посадову особу на іншу посаду, що відповідає її кваліфікації, або звільнити її з займаної посади.

Спори, що виникають у зв'язку з проведенням атестації, вирішуються відповідно до законодавства про порядок вирішення індивідуальних трудових спорів.

Інші питання атестації посадових осіб регулюються положенням про проведення атестації, яке затверджується сільським, селищним, міським головою, головою районної у місті, районної, обласної ради.

Типове положення про проведення атестації посадових осіб місцевого самоврядування затверджується Кабінетом Міністрів України.

Стаття 18. Граничний вік перебування на службі в органах місцевого самоврядування

Граничний вік перебування на службі в органах місцевого самоврядування становить 65 років. Ці обмеження не поширюються на посадових осіб місцевого самоврядування, які обираються на відповідні посади.

Після досягнення граничного віку перебування на службі в органах місцевого самоврядування посадові особи місцевого самоврядування за рішенням відповідного голови можуть бути залишені на посадах радників чи консультантів (патронатна служба), якщо такі посади передбачені штатним розписом, на умовах строкового трудового договору.

Стаття 19. Інші питання проходження служби в органах місцевого самоврядування

Організація навчання і підвищення кваліфікації посадових осіб місцевого самоврядування, просування їх по службі, визначення тривалості робочого часу, порядку здійснення ними службових відряджень та відшкодування витрат на ці відрядження, а також особливості їх дисциплінарної відповідальності, вирішення інших питань, пов'язаних із службою в органах місцевого самоврядування, забезпечуються у порядку, передбаченому законом.

Розділ IV

ПРИПИНЕННЯ СЛУЖБИ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Стаття 20. Підстави припинення служби в органах місцевого самоврядування

Крім загальних підстав, передбачених Кодексом законів про працю України, служба в органах місцевого самоврядування припиняється на підставі і в порядку, визначених Законом України "Про місцеве самоврядування в Україні", цим та іншими законами України, а також у разі:

порушення посадовою особою місцевого самоврядування Присяги, передбаченої статтею 11 цього Закону;

порушення умов реалізації права на службу в органах місцевого самоврядування (стаття 5 цього Закону);

виявлення або виникнення обставин, що перешкоджають перебуванню на службі, чи недотримання вимог, пов'язаних із проходженням служби в органах місцевого самоврядування (стаття 12 цього Закону);

досягнення посадовою особою місцевого самоврядування граничного віку перебування на службі в органах місцевого самоврядування (стаття 18 цього Закону).

Посадові особи місцевого самоврядування, крім посадових осіб, зазначених у частині другій цієї статті, яких притягнуто до відповідальності за корупційні правопорушення, підлягають звільненню з посади у порядку, визначеному Законом України "Про місцеве самоврядування в Україні".

Рішення про припинення служби в органах місцевого самоврядування може бути оскаржено посадовою особою місцевого самоврядування у порядку, визначеному законом.

Перевибори сільських, селищних, міських голів, зміна керівників органів місцевого самоврядування не є підставою для припинення служби посадовими особами виконавчих органів рад, їх секретаріатів, крім працівників патронатної служби.

Розділ V

МАТЕРІАЛЬНЕ ТА СОЦІАЛЬНО-ПОБУТОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОСАДОВИХ ОСІБ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Стаття 21. Оплата праці, відпустки та пенсійне забезпечення

Посадові особи одержують заробітну плату, розмір якої має забезпечувати достатній життєвий рівень.

Умови оплати праці посадових осіб місцевого самоврядування визначаються Кабінетом Міністрів України.

Джерелом формування фонду оплати праці посадових осіб місцевого самоврядування є місцевий бюджет.

Посадовим особам місцевого самоврядування надається щорічна відпустка тривалістю 30 календарних днів, якщо законами України не передбачено тривалішої відпустки, з виплатою допомоги на оздоровлення у розмірі посадового окладу.

Посадовим особам, які мають стаж служби в органах місцевого самоврядування понад 10 років, надається додаткова оплачувана відпустка

тривалістю до 15 календарних днів. Порядок і умови надання додаткових оплачуваних відпусток встановлюються Кабінетом Міністрів України.

Пенсійне забезпечення посадових осіб місцевого самоврядування здійснюється відповідно до Закону України "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування".

Групи за оплатою праці працівників виконавчих апаратів обласних рад, виконавчих органів міських рад встановлюються Кабінетом Міністрів України.

Стаття 22. Обчислення стажу служби в органах місцевого самоврядування

До стажу служби в органах місцевого самоврядування зараховується період роботи на посадах, на які поширюється дія цього Закону, а також на посадах і в органах, час роботи в яких зараховується до стажу державної служби.

Розділ VI

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО СЛУЖБУ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Стаття 23. Відповідальність за порушення законодавства про службу в органах місцевого самоврядування

Особи, винні у порушенні законодавства про службу в органах місцевого самоврядування, притягуються до цивільної, адміністративної або кримінальної відповідальності згідно із законом.

Стаття 24. Відповідальність посадової особи місцевого самоврядування

Матеріальна шкода, завдана територіальній громаді незаконними рішеннями сільських, селищних, міських голів, голів районних у місті, районних та обласних рад, їх заступників, керівників управлінь, відділів, інших структурних підрозділів виконавчих органів місцевого самоврядування, діями чи бездіяльністю посадових осіб місцевого самоврядування при здійсненні ними своїх повноважень, відшкодовується за рахунок місцевого бюджету в порядку, встановленому законом.

Сільські, селищні, міські, районні у місті, районні та обласні ради, сільський, селищний, міський голова, голова районної у місті, районної та обласної ради мають право зворотної вимоги (регресу) до посадової особи місцевого самоврядування, яка заподіяла шкоду територіальній громаді, у розмірах і порядку, визначених законами України та статутами територіальних громад, прийнятими відповідно до законів України.

Розділ VII

ПРИКІНЦЕВІ ТА ПЕРЕХІДНІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування.

2. Дія Закону України "Про державну службу" поширюється на органи і посадових осіб місцевого самоврядування в частині, що не суперечить Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні", цьому Закону та іншим законам України, що регулюють діяльність місцевого самоврядування.

За посадовими особами місцевого самоврядування, посади яких на момент набрання чинності цим Законом було віднесено до відповідних категорій та яким присвоєно ранг згідно з пунктом 5 розділу V "Прикінцеві та перехідні положення" Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні", зберігається така сама категорія та присвоюється такий самий ранг з додержанням вимог цього Закону.

3. З набранням чинності цим Законом посадовим особам органів місцевого самоврядування присвоюються ранги на рівні тих, які вони мали відповідно до Закону України "Про державну службу".

4. У разі переходу посадової особи органу місцевого самоврядування на державну службу рівнозначної чи нижчої категорії посад їй присвоюється ранг державного службовця на рівні рангу, який вона мала відповідно до цього Закону.

5. Визнати такими, що втратили чинність:

пункт 5 розділу V "Прикінцеві та перехідні положення" Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні" (Відомості Верховної Ради України, 1997 р., № 24, ст. 170).

пункт 2 Постанови Верховної Ради України від 16 грудня 1993 року "Про введення в дію Закону України "Про державну службу" в частині щодо поширення дії цього Закону на працівників органів місцевого та регіонального самоврядування (Відомості Верховної Ради України, 1993 р., № 52, ст. 491).

Президент України	Л.КУЧМА
м. Київ 7 червня 2001 року № 2493-III	

3. УТВОРЕННЯ ЦЕНТРІВ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ

Відповідно до Закону України «Про адміністративні послуги» центр надання адміністративних послуг (далі – ЦНАП) – це постійно діючий робочий орган або структурний орган місцевого самоврядування, в якому надаються адміністративні послуги через адміністратора шляхом його взаємодії з суб'єктами надання адміністративних послуг.

Відповідно до вимог Закону України «Про адміністративні послуги» для функціонування ЦНАП необхідно прийняти (затвердити), зокрема:

- рішення місцевої ради (сільською, селищною або міською) про утворення ЦНАП з визначеною штатною чисельністю працівників;
- рішення про затвердження положення про ЦНАП, регламенту ЦНАП (на підставі Примірного положення про ЦНАП та Примірного регламенту ЦНАП, затверджених постановами Кабінету Міністрів України від 20 лютого 2013 р. № 118 та від 01 серпня 2013 р. № 588);
- рішення про затвердження Переліку адміністративних послуг, що надаються через ЦНАП;
- інформаційні і технологічні картки адміністративних послуг відповідно до Переліку послуг, що надаються через ЦНАП (вимоги до підготовки цих карток, наведені у ст. 8 Закону України «Про адміністративні послуги»).

Перелік адміністративних послуг визначається органом, який приймає рішення про його утворення відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 18 травня 2014 р. № 523 «Деякі питання надання адміністративних послуг органів виконавчої влади через центри надання адміністративних послуг».

Відповідь на питання про оптимальний перелік адміністративних послуг в ЦНАП залежить від інституційної спроможності громади. Якщо йдеться про громади на базі міст, особливо, середніх та великих, то очевидно, що ЦНАП у таких громадах повинні надавати максимальний спектр послуг. В об'єднаних територіальних громадах сільського типу, особливо з обмеженою спроможністю, в першу чергу необхідно забезпечити надання найнеобхідніших (найпопулярніших) адміністративних послуг, зокрема у таких сферах як:

- реєстрація актів цивільного стану (РАЦС);
- реєстрація місця проживання.

Також доцільно забезпечити надання через ЦНАП таких послуг як:

- послуги щодо «внутрішніх паспортів». Наразі може йтися насамперед про видачу паспорта-книжки, і послуги з вклеювання фото при досягненні 25

і 45 річного віку. Для видачі паспорта у формі цифрової ІД-картки потрібне придбання спеціального обладнання (наразі вартість робочої станції та захищеного каналу зв'язку складає біля 300 тис. грн.). Оскільки паспортна реформа ще законодавчо остаточно не затверджена, то відповідь на ці питання потребуватиме актуалізації в найближчі місяці;

- призначення житлових субсидій;
- призначення окремих видів державної допомоги (зокрема, при народженні дитини тощо).
- призначення та перерахунок пенсій;

Це, очевидно, найважливіші (найпопулярніші) послуги для сільського населення.

Якщо об'єднана територіальна громада має високу спроможність, то до Переліку послуг ЦНАП також доцільно включати послуги щодо:

- державної реєстрації прав на нерухоме майно та його обтяжень;
- державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців;
- державної реєстрації земельних ділянок та/або, принаймні видачі відомостей з Державного земельного кадастру.

Також у громадах, де немає нотаріусів, при формуванні переліку Послуг, що надається у ЦНАП може йтися про окремі нотаріальні дії, що вчиняються посадовими особами органів місцевого самоврядування (насамперед, посвідчення заповітів, засвідчення вірності копій документів та виписок з них, засвідчення справжності підпису на документах).

При вирішенні питання про доцільність включення/не включення до переліку адміністративних послуг ЦНАП необхідно виходити з моделі життєвих ситуацій, враховуючи демографічний склад громади, основні групи споживачів послуг, їх потреби. Наприклад, при народженні дитини особі потрібно отримати три адміністративні послуги: зареєструвати факт народження, зареєструвати місце проживання дитини, отримати державну допомогу у зв'язку з народженням дитини. Відтак важливо, усі ці три послуги отримати у ЦНАП. Особливо для сільського населення, щоб не їхати до райцентру. Іншими життєвими ситуаціями є придбання нерухомості, вихід на пенсію, необхідність отримання житлової субсидії тощо.

Перелік послуг ЦНАП можна розширювати поступово (поетапно).

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про адміністративні послуги

(Відомості Верховної Ради (ВВР), 2013, № 32, ст.409)

Цей Закон визначає правові засади реалізації прав, свобод і законних інтересів фізичних та юридичних осіб у сфері надання адміністративних послуг.

Стаття 1. Визначення термінів

У цьому Законі наведені нижче терміни вживаються в такому значенні:

1) адміністративна послуга - результат здійснення владних повноважень суб'єктом надання адміністративних послуг за заявою фізичної або юридичної особи, спрямований на набуття, зміну чи припинення прав та/або обов'язків такої особи відповідно до закону;

2) суб'єкт звернення - фізична особа, юридична особа, яка звертається за отриманням адміністративних послуг;

3) суб'єкт надання адміністративної послуги - орган виконавчої влади, інший державний орган, орган влади Автономної Республіки Крим, орган місцевого самоврядування, їх посадові особи, державний реєстратор, суб'єкт державної реєстрації, уповноважені відповідно до закону надавати адміністративні послуги.

Стаття 2. Сфера дії Закону

1. Дія цього Закону поширюється на суспільні відносини, пов'язані з наданням адміністративних послуг.

2. Дія цього Закону не поширюється на відносини щодо:

1) здійснення державного нагляду (контролю), у тому числі державного контролю за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин;

2) метрологічного контролю і нагляду;

3) акредитації органів з оцінки відповідності;

4) дізнання, досудового слідства;

5) оперативно-розшукової діяльності;

6) судочинства, виконавчого провадження;

7) нотаріальних дій;

8) виконання покарань;

- 9) доступу до публічної інформації;
- 10) застосування законодавства про захист економічної конкуренції;
- 11) провадження діяльності, пов'язаної з державною таємницею;
- 12) набуття прав на конкурсних засадах;
- 13) набуття прав стосовно об'єктів, обмежених у цивільному обігу;
- 14) здійснення державного регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг;
- 15) сертифікації оператора системи передачі відповідно до Закону України "Про ринок електричної енергії".

Стаття 3. Законодавство у сфері надання адміністративних послуг

1. Законодавство у сфері надання адміністративних послуг складається з Конституції України, цього та інших законів, прийнятих відповідно до них нормативно-правових актів, що регулюють відносини у сфері надання адміністративних послуг.

2. Надання адміністративних послуг здійснюється відповідно до цього Закону з урахуванням особливостей, визначених законами, які регулюють суспільні відносини у відповідних сферах, зокрема Законом України "Про ліцензування видів господарської діяльності".

3. До адміністративних послуг також прирівнюється надання органом виконавчої влади, іншим державним органом, органом влади Автономної Республіки Крим, органом місцевого самоврядування, їх посадовими особами, державним реєстратором, суб'єктом державної реєстрації витягів та виписок із реєстрів, довідок, копій, дублікатів документів та інші передбачені законом дії, у результаті яких суб'єкту звернення, а також об'єкту, що перебуває в його власності, володінні чи користуванні, надається або підтверджується певний юридичний статус та/або факт.

4. Якщо міжнародним договором України, який набрав чинності в установленому порядку, встановлені інші правила, ніж передбачені законодавством України у сфері надання адміністративних послуг, застосовуються правила міжнародного договору.

Стаття 4. Державна політика у сфері надання адміністративних послуг

1. Державна політика у сфері надання адміністративних послуг базується на принципах:

- 1) верховенства права, у тому числі законності та юридичної визначеності;
- 2) стабільності;
- 3) рівності перед законом;
- 4) відкритості та прозорості;
- 5) оперативності та своєчасності;

- 6) доступності інформації про надання адміністративних послуг;
- 7) захищеності персональних даних;
- 8) раціональної мінімізації кількості документів та процедурних дій, що вимагаються для отримання адміністративних послуг;
- 9) неупередженості та справедливості;
- 10) доступності та зручності для суб'єктів звернень.

Стаття 5. Основні вимоги до регулювання надання адміністративних послуг

1. Виключно законами, які регулюють суспільні відносини щодо надання адміністративних послуг, встановлюються:

- 1) найменування адміністративної послуги та підстави для її одержання;
- 2) суб'єкт надання адміністративної послуги та його повноваження щодо надання адміністративної послуги;
- 3) перелік та вимоги до документів, необхідних для отримання адміністративної послуги;
- 4) платність або безоплатність надання адміністративної послуги;
- 5) граничний строк надання адміністративної послуги;
- 6) перелік підстав для відмови у наданні адміністративної послуги.

2. Адміністративні послуги визначаються виключно законом.

Стаття 6. Інформація про адміністративні послуги

1. Суб'єкти звернення мають право на безоплатне отримання інформації про адміністративні послуги та порядок їх надання, що забезпечується шляхом надання їм безоплатного доступу до Реєстру адміністративних послуг, розміщеного на Урядовому порталі, функціонування телефонної довідки та інформування таких суб'єктів через засоби масової інформації.

2. Суб'єкти надання адміністративних послуг зобов'язані забезпечити:

1) облаштування у місцях прийому суб'єктів звернень інформаційних стендів із зразками відповідних документів та інформації в обсязі, достатньому для отримання адміністративної послуги без сторонньої допомоги;

2) створення та функціонування веб-сайтів, на яких розміщується інформація про порядок надання відповідних адміністративних послуг, режим доступу до приміщення, в якому здійснюється прийом суб'єктів звернень, наявність сполучення громадського транспорту, під'їзних шляхів та місць паркування;

3) здійснення посадовими особами прийому суб'єктів звернень згідно з графіком, затвердженим керівником відповідного суб'єкта надання адміністративних послуг. Кількість годин прийому суб'єктів звернень має становити не менше 40 годин на тиждень;

4) надання суб'єкту звернення, який звернувся за допомогою засобів телекомунікації (телефону, електронної пошти, інших засобів зв'язку), інформації про порядок надання адміністративних послуг;

5) видання довідково-інформаційних матеріалів про адміністративні послуги та безоплатне поширення таких матеріалів у приміщеннях, в яких здійснюється прийом суб'єктів звернень;

6) облаштування скриньки для висловлення суб'єктами звернень зауважень і пропозицій щодо якості надання адміністративних послуг, проведення щорічного аналізу таких зауважень і пропозицій, вжиття відповідних заходів.

Стаття 7. Вимоги щодо якості надання адміністративних послуг

1. Суб'єкт надання адміністративних послуг може видавати організаційно-розпорядчі акти про встановлення власних вимог щодо якості надання адміністративних послуг (визначення кількості годин прийому, максимального часу очікування у черзі та інших параметрів оцінювання якості надання адміністративних послуг).

2. У разі якщо суб'єктом надання адміністративної послуги є посадова особа, вимоги щодо якості надання адміністративних послуг визначаються органом, якому вона підпорядковується.

3. Вимоги, передбачені частинами першою та другою цієї статті, не можуть погіршувати умови надання адміністративних послуг, визначені законом.

Стаття 8. Інформаційна і технологічна картки адміністративної послуги

1. Суб'єктом надання адміністративних послуг на кожну адміністративну послугу, яку він надає відповідно до закону, затверджуються інформаційна і технологічна картки, а у разі якщо суб'єктом надання є посадова особа, - органом, якому вона підпорядковується.

2. Інформаційна картка адміністративної послуги, що надається територіальним органом центрального органу виконавчої влади, іншого державного органу, їх посадовими особами, які уповноважені відповідно до закону надавати адміністративну послугу, затверджується на підставі типової інформаційної картки, затвердженої відповідним центральним органом виконавчої влади, іншим державним органом.

3. У разі делегування центральним органом виконавчої влади, іншим державним органом відповідно до закону повноважень з надання адміністративних послуг органам місцевого самоврядування інформаційна картка адміністративної послуги, що надається органом, якому делеговані такі повноваження, затверджується на підставі типової інформаційної картки,

затвердженої центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики щодо делегованого повноваження.

4. Інформаційна картка адміністративної послуги містить інформацію про:

1) суб'єкта надання адміністративної послуги та/або центр надання адміністративних послуг (найменування, місцезнаходження, режим роботи, телефон, адресу електронної пошти та веб-сайту);

2) перелік документів, необхідних для отримання адміністративної послуги, порядок та спосіб їх подання, а у разі потреби - інформацію про умови чи підстави отримання адміністративної послуги;

3) платність або безоплатність адміністративної послуги, розмір та порядок внесення плати (адміністративного збору) за платну адміністративну послугу;

4) строк надання адміністративної послуги;

5) результат надання адміністративної послуги;

6) можливі способи отримання відповіді (результату);

7) акти законодавства, що регулюють порядок та умови надання адміністративної послуги.

Інформаційна картка адміністративної послуги розміщується суб'єктом надання адміністративних послуг на його офіційному веб-сайті та у місці здійснення прийому суб'єктів звернень.

5. Технологічна картка адміністративної послуги містить інформацію про порядок надання адміністративної послуги.

У технологічній картці адміністративної послуги зазначаються:

1) етапи опрацювання звернення про надання адміністративної послуги;

2) відповідальна посадова особа;

3) структурні підрозділи, відповідальні за етапи (дію, рішення);

4) строки виконання етапів (дії, рішення).

6. Вимоги до підготовки технологічної картки адміністративної послуги визначаються Кабінетом Міністрів України.

Стаття 9. Порядок надання адміністративних послуг

1. Адміністративні послуги надаються суб'єктами надання адміністративних послуг безпосередньо або через центри надання адміністративних послуг.

Адміністративні послуги в електронній формі надаються через Єдиний державний портал адміністративних послуг, у тому числі через інтегровані з ним інформаційні системи державних органів та органів місцевого самоврядування. Порядок та вимоги інтеграції інформаційних систем державних органів та органів місцевого самоврядування з Єдиним

державним порталом адміністративних послуг затверджуються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері надання адміністративних послуг, спільно з центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері розвитку електронного урядування.

2. Фізична особа, у тому числі фізична особа - підприємець, має право на отримання адміністративної послуги незалежно від реєстрації її місця проживання, крім випадків, установлених законом.

3. Юридична особа має право на отримання адміністративної послуги за місцезнаходженням такої особи або у випадках, передбачених законом, - за місцем провадження діяльності або місцезнаходженням відповідного об'єкта.

4. Заява на отримання адміністративної послуги (далі - заява) подається в письмовій, усній чи електронній формі.

Письмова заява може бути подана суб'єкту надання адміністративної послуги особисто суб'єктом звернення або його представником (законним представником), надіслана поштою, а в разі надання адміністративних послуг в електронній формі - через Єдиний державний портал адміністративних послуг, у тому числі через інтегровані з ним інформаційні системи державних органів та органів місцевого самоврядування.

5. Перелік та вимоги до документів, необхідних для отримання адміністративної послуги, визначаються законом.

6. Забороняється вимагати від суб'єкта звернення документи або інформацію для надання адміністративної послуги, не передбачені законом.

7. Суб'єкт надання адміністративної послуги не може вимагати від суб'єкта звернення документи або інформацію, що перебувають у володінні суб'єкта надання адміністративних послуг або у володінні державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ або організацій, що належать до сфери їх управління. Для отримання адміністративної послуги суб'єкт звернення у випадках, передбачених законом, подає документи (якщо відомості, що містяться в них, не внесені до відповідних інформаційних баз в обсязі, достатньому для надання адміністративної послуги), зокрема:

1) документи, що посвідчують особу та підтверджують громадянство України, у тому числі військовослужбовців;

2) документи, що посвідчують:

особу іноземця;

особу без громадянства;

отримання статусу біженця чи притулку в Україні (зокрема, посвідчення біженця, посвідчення особи, яка потребує додаткового захисту, посвідчення особи, якій надано тимчасовий захист);

3) документи військового обліку;

4) свідоцтва про державну реєстрацію актів цивільного стану;

5) документи, що підтверджують надання особі спеціального права на керування транспортним засобом відповідної категорії;

6) документи, що посвідчують проходження обов'язкового технічного контролю транспортних засобів відповідної категорії;

7) документи на транспортний засіб та його складові частини, у тому числі реєстраційні документи;

8) документи про трудову діяльність, трудовий стаж і заробітну плату громадянина;

9) документи про освіту та/або професійну кваліфікацію, науковий ступінь та вчене звання і документи, пов'язані з проходженням навчання, що надаються закладами освіти;

10) довідки, висновки та інші документи, що надаються закладами охорони здоров'я;

11) документи Національного архівного фонду та інші архівні документи відповідно до законодавства про Національний архівний фонд та архівні установи;

12) рішення, вироки, ухвали і постанови судів;

13) установчі документи юридичної особи;

14) рішення, висновки і дозволи, що приймаються (надаються) органами опіки та піклування відповідно до законодавства;

15) документи медико-соціальної експертизи;

16) посвідчення та документи, що підтверджують право громадянина на отримання соціальної допомоги;

17) документи про державні і відомчі нагороди, державні премії та знаки розрізнення.

8. Суб'єкт надання адміністративної послуги отримує відповідні документи або інформацію без участі суб'єкта звернення на підставі поданих відомостей у заяві, у тому числі шляхом доступу до інформаційних систем або баз даних інших суб'єктів надання адміністративних послуг, підприємств, установ або організацій, що належать до сфери їх управління, або через систему електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів.

9. Суб'єкт надання адміністративної послуги, підприємства, установи або організації, що належать до сфери його управління, які володіють

документами або інформацією, необхідними для надання адміністративної послуги, зобов'язані:

1) забезпечити безоплатне надання таких документів або інформації не пізніше трьох робочих днів з дня отримання запиту від суб'єкта надання адміністративної послуги, якщо інше не передбачено законом;

2) вживати заходів щодо розбудови системи міжвідомчої електронної взаємодії, забезпечення безоплатного та відкритого доступу до своїх інформаційних систем та баз даних, якщо інше не передбачено законом;

3) відповідно до закону забезпечити зберігання та захист інформації, отриманої в результаті надання адміністративної послуги;

4) забезпечити безоплатний віддалений доступ до власних інформаційних систем та електронних баз даних (реєстрів), що містять інформацію, необхідну для надання адміністративних послуг, адміністраторам центрів надання адміністративних послуг та суб'єктам надання таких адміністративних послуг, у тому числі через систему електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів;

5) вживати заходів щодо запровадження надання адміністративних послуг в електронній формі.

10. Суб'єкт надання адміністративних послуг забезпечує можливість безоплатного одержання суб'єктами звернення у достатній кількості бланків заяв та інших документів, необхідних для звернення щодо надання адміністративної послуги, в тому числі одержання бланків з веб-сайтів суб'єктів надання адміністративних послуг, у центрах надання адміністративних послуг.

11. Суб'єкт надання адміністративних послуг забезпечує вільний доступ до своїх приміщень, в яких здійснюється прийом суб'єктів звернень, у тому числі належні умови для доступу осіб з обмеженими фізичними можливостями.

Стаття 10. Строки надання адміністративних послуг

1. Граничний строк надання адміністративної послуги визначається законом.

2. У разі якщо законом не визначено граничний строк надання адміністративної послуги, цей строк не може перевищувати 30 календарних днів з дня подання суб'єктом звернення заяви та документів, необхідних для отримання послуги.

3. Суб'єкт надання адміністративних послуг надає адміністративну послугу, а центр надання адміністративних послуг забезпечує організацію надання такої послуги у найкоротший строк та за мінімальної кількості відвідувань суб'єктом звернення.

4. У разі надання адміністративної послуги суб'єктом надання адміністративних послуг, який діє на засадах колегіальності, рішення про надання адміністративної послуги або про відмову в її наданні приймається у строк, визначений частиною першою або другою цієї статті, а в разі неможливості прийняття зазначеного рішення у такий строк - на першому засіданні (слуханні) після закінчення цього строку.

5. Адміністративна послуга вважається наданою з моменту отримання її суб'єктом звернення особисто або направлення поштою (рекомендованим листом з повідомленням про вручення) листа з повідомленням про можливість отримання такої послуги на адресу суб'єкта звернення. У випадках, передбачених законодавством, відповідний документ може бути надісланий поштою (рекомендованим листом з повідомленням про вручення) або за допомогою засобів телекомунікаційного зв'язку. При цьому строк доставки поштової кореспонденції не зараховується до строку надання адміністративної послуги.

Стаття 11. Плата за надання адміністративних послуг (адміністративний збір)

1. При наданні адміністративних послуг у випадках, передбачених законом, справляється плата (адміністративний збір).

2. Надання адміністративних послуг у сфері соціального забезпечення громадян здійснюється на безоплатній основі.

3. Розмір плати за надання адміністративної послуги (адміністративного збору) і порядок її справляння визначаються законом з урахуванням її соціального та економічного значення.

4. Плата за надання адміністративної послуги (адміністративний збір) зараховується до державного або відповідного місцевого бюджету, крім випадків, встановлених законом.

5. Плата за надання адміністративної послуги (адміністративний збір) вноситься суб'єктом звернення одноразово за весь комплекс дій та рішень суб'єкта надання адміністративних послуг, необхідних для отримання адміністративної послуги (включаючи вартість бланків, експертиз, здійснюваних суб'єктом надання адміністративної послуги, отримання витягів з реєстрів тощо).

6. Стягнення за надання адміністративних послуг будь-яких додаткових не передбачених законом платежів або вимагання сплати будь-яких додаткових коштів забороняється.

7. Орган виконавчої влади, інший державний орган, орган влади Автономної Республіки Крим, орган місцевого самоврядування, їх посадові особи не можуть надавати інші платні послуги.

8. Внесення відомостей до реєстрів, інших інформаційних баз, що використовуються для надання адміністративних послуг і є їх складовою, здійснюється безкоштовно.

Стаття 12. Центр надання адміністративних послуг

1. Центр надання адміністративних послуг - це постійно діючий робочий орган або структурний підрозділ місцевої державної адміністрації або органу місцевого самоврядування, що зазначений у частині другій цієї статті, в якому надаються адміністративні послуги через адміністратора шляхом його взаємодії з суб'єктами надання адміністративних послуг.

2. Центри надання адміністративних послуг утворюються при:

- 1) Київській міській державній адміністрації;
- 2) Севастопольській міській державній адміністрації;
- 3) районній державній адміністрації;
- 4) районній у місті Києві державній адміністрації;
- 5) районній у місті Севастополі державній адміністрації;
- 6) виконавчому органі міської ради міста обласного, республіканського Автономної Республіки Крим значення.

Центри надання адміністративних послуг можуть утворюватися при виконавчому органі міської міста районного значення, селищної, сільської ради у разі прийняття відповідною радою такого рішення.

3. У містах і селищах, які є адміністративними центрами Автономної Республіки Крим, областей чи районів, а також у містах Києві та Севастополі центри надання адміністративних послуг можуть забезпечувати надання адміністративних послуг обласних, районних і відповідних міських державних адміністрацій на основі їх узгоджених рішень.

У разі утворення центрів надання адміністративних послуг районними державними адміністраціями такі центри можуть забезпечувати надання адміністративних послуг обласних державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування на основі їх узгоджених рішень.

4. З метою забезпечення належної доступності адміністративних послуг можуть утворюватися територіальні підрозділи центру надання адміністративних послуг та віддалені місця для роботи адміністраторів такого центру.

5. У разі утворення центру надання адміністративних послуг як постійно діючого робочого органу для здійснення матеріально-технічного та організаційного забезпечення діяльності центру надання адміністративних послуг у структурі відповідної міської ради, міської, районної державної адміністрації утворюється відповідний структурний підрозділ (виконавчий

орган), на який покладаються керівництво та відповідальність за організацію діяльності такого центру.

6. Перелік адміністративних послуг, які надаються через центр надання адміністративних послуг, визначається органом, який прийняв рішення про утворення центру надання адміністративних послуг.

7. Перелік адміністративних послуг, які надаються через центр надання адміністративних послуг, має включати адміністративні послуги органів виконавчої влади, перелік яких затверджується Кабінетом Міністрів України.

На основі узгоджених рішень із суб'єктами надання адміністративних послуг через центр надання адміністративних послуг також можуть надаватися інші адміністративні послуги.

8. Суб'єктам надання адміністративних послуг забороняється приймати заяви, видавати суб'єктам звернень оформлені результати надання адміністративних послуг (у тому числі рішень про відмову в наданні адміністративних послуг), якщо такі послуги надаються через центри надання адміністративних послуг, крім випадків подання заяв через Єдиний державний портал адміністративних послуг.

9. За рішенням органу, що утворив центр надання адміністративних послуг, у такому центрі також може здійснюватися:

1) прийняття звітів, декларацій, скарг;

2) надання консультацій;

3) прийняття та видача документів, не пов'язаних з наданням адміністративних послуг;

4) укладення договорів і угод представниками суб'єктів господарювання, які займають монополіне становище на відповідному ринку послуг, які мають соціальне значення для населення (водо-, тепло-, газо-, електропостачання тощо).

10. Положення про центр надання адміністративних послуг та його регламент затверджуються органом, який прийняв рішення про утворення центру. Кабінет Міністрів України затверджує примірне положення про центр надання адміністративних послуг та його регламент.

Рішення про утворення центру, про затвердження положення про центр надання адміністративних послуг, а також переліку адміністративних послуг, що надаються через центр надання адміністративних послуг, які прийняті на підставі примірного положення про центр надання адміністративних послуг та з урахуванням положень частини сьомої цієї статті, не є регуляторними актами у сфері господарської діяльності та не підлягають державній реєстрації.

11. Час прийому суб'єктів звернень є загальним (єдиним) для всіх адміністративних послуг, що надаються через центр надання адміністративних послуг, і становить:

1) у центрах надання адміністративних послуг, утворених при виконавчих органах міських рад міст, що є адміністративними центрами областей, Автономної Республіки Крим, а також при Київській, Севастопольській міських та районних у містах Києві та Севастополі державних адміністраціях, - не менше шести днів на тиждень та семи годин на день;

2) в інших центрах надання адміністративних послуг - не менше п'яти днів на тиждень та семи годин на день;

3) у територіальних підрозділах центру надання адміністративних послуг та у віддалених робочих місцях адміністраторів центру час прийому суб'єктів звернень визначається органом, що утворив центр надання адміністративних послуг.

При цьому прийом суб'єктів звернень у центрі надання адміністративних послуг здійснюється без перерви на обід та не менше одного дня на тиждень до двадцятої години.

За рішенням органу, який прийняв рішення про утворення центру надання адміністративних послуг, час прийому суб'єктів звернень може бути збільшено.

Стаття 13. Адміністратор

1. Суб'єкт звернення для отримання адміністративної послуги в центрі надання адміністративних послуг звертається до адміністратора - посадової особи органу, що утворив центр надання адміністративних послуг, яка організовує надання адміністративних послуг шляхом взаємодії з суб'єктами надання адміністративних послуг.

2. Адміністратор призначається на посаду та звільняється з посади особою, яка очолює орган (керівником органу), що прийняв рішення про утворення відповідного центру надання адміністративних послуг.

Кількість адміністраторів визначається органом, який прийняв рішення про утворення відповідного центру надання адміністративних послуг.

3. Адміністратор має іменну печатку (штамп) із зазначенням його прізвища, імені, по батькові та найменування центру надання адміністративних послуг.

4. Основними завданнями адміністратора є:

1) надання суб'єктам звернень вичерпної інформації та консультацій щодо вимог та порядку надання адміністративних послуг;

2) прийняття від суб'єктів звернень документів, необхідних для надання адміністративних послуг, їх реєстрація та подання документів (їх копій) відповідним суб'єктам надання адміністративних послуг не пізніше наступного робочого дня після їх отримання;

3) видача або забезпечення направлення через засоби поштового зв'язку суб'єктам звернень результатів надання адміністративних послуг (у тому числі рішення про відмову в задоволенні заяви суб'єкта звернення), повідомлення щодо можливості отримання адміністративних послуг, оформлених суб'єктами надання адміністративних послуг;

4) організаційне забезпечення надання адміністративних послуг суб'єктами надання адміністративних послуг;

5) здійснення контролю за додержанням суб'єктами надання адміністративних послуг термінів розгляду справ та прийняття рішень;

6) надання адміністративних послуг у випадках, передбачених законом;

7) складення протоколів про адміністративні правопорушення у випадках, передбачених законом;

8) розгляд справ про адміністративні правопорушення та накладення стягнень.

5. Адміністратор має право:

1) безоплатно одержувати від суб'єктів надання адміністративних послуг, підприємств, установ, організацій, які належать до сфери їх управління, документи та інформацію, пов'язані з наданням адміністративних послуг, у порядку, визначеному [статтею 9](#) цього Закону;

2) погоджувати документи (рішення) в інших органах державної влади та органах місцевого самоврядування, отримувати їх висновки з метою надання адміністративної послуги без залучення суб'єкта звернення;

3) інформувати керівника центру надання адміністративних послуг та керівників суб'єктів надання адміністративних послуг про порушення термінів розгляду заяв щодо надання адміністративної послуги, вимагати вжиття заходів щодо усунення виявлених порушень;

4) посвідчувати власним підписом та печаткою (штампом) копії (фотокопії) документів і виписок з них, витягів з реєстрів та баз даних, які необхідні для надання адміністративної послуги.

Стаття 14. Організаційне забезпечення надання адміністративних послуг

1. Організація забезпечення надання адміністративних послуг здійснюється шляхом:

1) забезпечення безоплатного автоматизованого віддаленого доступу адміністраторів у режимі реального часу до інформації в інформаційних системах суб'єктів надання адміністративних послуг, підприємств, установ,

організацій, які належать до сфери їх управління, в яких міститься інформація, необхідна для надання адміністративних послуг, якщо інше не передбачено законом;

2) надання на підставі запитів адміністраторів інформації, необхідної для виконання покладених на них завдань;

3) забезпечення надання адміністративних послуг суб'єктам звернень у строки, встановлені законом, на підставі відповідних документів, одержаних від адміністраторів.

Стаття 15. Надання супутніх послуг

1. У приміщеннях, де розміщуються центри надання адміністративних послуг, інших приміщеннях, де надаються адміністративні послуги, можуть надаватися супутні послуги (виготовлення копій документів, ламінування, фотографування, продаж канцелярських товарів, надання банківських послуг тощо).

Забороняється відносити до супутніх послуг надання консультацій та інформації, пов'язаних з наданням адміністративних послуг, продаж бланків заяв та інших документів, необхідних для звернення щодо надання адміністративних послуг, а також надання допомоги в їх заповненні, формуванні пакета документів.

4. Надання платних супутніх послуг суб'єктом надання адміністративних послуг, центром надання адміністративних послуг забороняється.

Стаття 16. Реєстр адміністративних послуг

1. Реєстр адміністративних послуг (далі - Реєстр) формується і ведеться центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері надання адміністративних послуг, з метою:

1) ведення обліку адміністративних послуг;
2) забезпечення відкритого і безоплатного доступу до інформації про адміністративні послуги.

2. Реєстр містить інформацію про:

1) перелік адміністративних послуг;
2) правові підстави надання адміністративних послуг;
3) суб'єкта надання адміністративних послуг;
4) розмір плати (адміністративний збір) за адміністративну послугу (у разі надання послуги на платній основі);

5) інші відомості, визначені Кабінетом Міністрів України.

3. Порядок ведення Реєстру визначається Кабінетом Міністрів України.

Стаття 17. Єдиний державний портал адміністративних послуг

1. Надання адміністративних послуг в електронній формі та доступ суб'єктів звернення до інформації про адміністративні послуги з використанням мережі Інтернет забезпечуються через Єдиний державний портал адміністративних послуг, який є офіційним джерелом інформації про надання адміністративних послуг в Україні.

2. Держателем Єдиного державного порталу адміністративних послуг є центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері надання адміністративних послуг.

Відповідальний за адміністрування Єдиного державного порталу адміністративних послуг визначається Кабінетом Міністрів України.

3. Єдиний державний портал адміністративних послуг забезпечує:

1) доступ суб'єктів звернення до інформації про адміністративні послуги та про суб'єктів надання адміністративних послуг;

2) доступність для завантаження і заповнення в електронній формі заяв та інших документів, необхідних для отримання адміністративних послуг;

3) можливість подання суб'єктами звернення заяви за допомогою засобів телекомунікаційного зв'язку;

4) можливість отримання суб'єктами звернення інформації про хід розгляду їхніх заяв;

5) можливість отримання суб'єктами звернення за допомогою засобів телекомунікаційного зв'язку результатів надання адміністративних послуг;

6) можливість здійснення суб'єктами звернення оплати за надання адміністративної послуги дистанційно, в електронній формі.

4. Порядок ведення, вимоги щодо функціональних можливостей Єдиного державного порталу адміністративних послуг, а також заходи та строки щодо його поетапного впровадження визначаються Кабінетом Міністрів України.

При цьому Єдиний державний портал адміністративних послуг повинен забезпечувати:

1) доступ суб'єктів звернення до інформації про адміністративні послуги та про суб'єктів надання адміністративних послуг;

2) доступність для завантаження і заповнення в електронній формі заяв та інших документів, необхідних для отримання адміністративних послуг;

3) можливість подання суб'єктами звернення заяви за допомогою засобів телекомунікаційного зв'язку;

4) можливість отримання суб'єктами звернення інформації про хід розгляду їхніх заяв;

5) можливість отримання суб'єктами звернення за допомогою засобів телекомунікаційного зв'язку результатів надання адміністративних послуг;

б) можливість здійснення суб'єктами звернення оплати за надання адміністративної послуги дистанційно, в електронній формі.

Стаття 18. Фінансове та інше забезпечення надання адміністративних послуг

1. Фінансове та інше забезпечення діяльності системи державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування з надання адміністративних послуг здійснюється виключно за рахунок Державного бюджету України, відповідних місцевих бюджетів.

2. Органи виконавчої влади, інші державні органи здійснюють закупівлю бланків для оформлення результатів надання адміністративних послуг (крім власних бланків цих органів) у державних підприємств, що входять до сфери управління центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері організації та контролю за виготовленням бланків цінних паперів, документів суворої звітності. Закупівля товарів, робіт і послуг для надання адміністративних послуг здійснюється відповідно до Закону України "Про здійснення державних закупівель".

3. Орган виконавчої влади, інший державний орган, орган влади Автономної Республіки Крим, орган місцевого самоврядування, їх посадові особи та центри надання адміністративних послуг звільняються від плати за підключення (у тому числі обслуговування та використання) до реєстрів, інших інформаційних баз, що використовуються для надання адміністративних послуг.

4. Обов'язковою умовою договору про створення об'єкта права інтелектуальної власності на замовлення суб'єкта надання адміністративної послуги є повне набуття цим суб'єктом майнових прав інтелектуальної власності на створений на його замовлення об'єкт.

5. Суб'єкт надання адміністративної послуги не може укладати договори про створення об'єкта права інтелектуальної власності на замовлення, якщо умовами такого договору не передбачається повне передання майнових прав інтелектуальної власності на такий об'єкт суб'єкту надання адміністративної послуги.

6. Технічне обслуговування чи будь-яка інша підтримка на платній основі об'єкта права інтелектуальної власності, що використовується для надання адміністративних послуг, здійснюється за цінами, встановленими відповідно до статті 191 Господарського кодексу України.

7. Право власності на реєстри, інші інформаційні бази, що використовуються для надання адміністративних послуг, належить державі або органам місцевого самоврядування.

8. Держателем реєстрів, інших інформаційних баз, що використовуються для надання адміністративних послуг, можуть бути виключно органи державної влади та органи місцевого самоврядування.

Стаття 19. Відповідальність за порушення вимог законодавства у сфері надання адміністративних послуг

1. Посадові особи, уповноважені відповідно до закону надавати адміністративні послуги, адміністратори несуть дисциплінарну, цивільну, адміністративну або кримінальну відповідальність, передбачену законом, за порушення вимог законодавства у сфері надання адміністративних послуг.

2. Дії або бездіяльність посадових осіб, уповноважених відповідно до закону надавати адміністративні послуги, адміністраторів можуть бути оскаржені до суду в порядку, встановленому законом.

3. Шкода, заподіяна фізичним або юридичним особам посадовими особами, уповноваженими відповідно до закону надавати адміністративні послуги, адміністраторами внаслідок їх неправомірних діянь, відшкодовується у встановленому законом порядку.

4. Держава, Автономна Республіка Крим, територіальні громади, відшкодувавши шкоду, заподіяну посадовою особою, уповноваженою відповідно до закону надавати адміністративні послуги, чи адміністратором внаслідок незаконно прийнятих ними рішень, дій чи бездіяльності, мають право зворотної вимоги до винної особи згідно із законом.

Стаття 20. Прикінцеві та перехідні положення

1. Цей Закон набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування, крім:

частини восьмої статті 11 та пункту 1 частини першої статті 14 цього Закону, які набирають чинності з 1 січня 2013 року;

пунктів 4-6 частини третьої статті 17 цього Закону, які набирають чинності з 1 січня 2014 року.

3. Установити, що:

1) центри надання адміністративних послуг утворюються міськими радами міст обласного та/або республіканського Автономної Республіки Крим значення, Київською, Севастопольською міськими, районними, районними у містах Києві та Севастополі державними адміністраціями до 1 січня 2014 року;

2) діяльність центрів надання адміністративних послуг, утворених до набрання чинності цим Законом, а також утворених у період до ухвалення нормативно-правових актів Кабінету Міністрів України, необхідних для організації діяльності центрів надання адміністративних послуг відповідно до

цього Закону, повинна бути приведена органами, які їх утворили, у відповідність із вимогами, передбаченими цим Законом, до 1 січня 2014 року;

3) витяги та виписки з реєстрів, свідоцтва, довідки, копії та дублікати документів, інші передбачені законом дії, у результаті яких суб'єкту звернення, а також об'єкту, що перебуває в його власності, володінні чи користуванні, надається або підтверджується певний юридичний статус та/або факт, надаються за цінами, встановленими відповідно до вимог Закону України «Про ціни і ціноутворення»;

4) ціни на бланки документів, у тому числі суворого обліку, які використовуються органами виконавчої влади, іншими державними органами для оформлення результатів надання адміністративних послуг (крім власних бланків цих органів), устанавлюються відповідно до вимог Закону України «Про ціни і ціноутворення».

4. Внести зміни до таких законів України:

1) статтю 191 Господарського кодексу України (Відомості Верховної Ради України, 2003 р., №№ 18–22, ст. 144) доповнити частиною третьою такого змісту:

"3. Державні регульовані ціни встановлюються на бланки документів, у тому числі суворого обліку, які використовуються органами виконавчої влади, іншими державними органами для оформлення результатів надання адміністративних послуг (крім власних бланків цих органів), відповідно до закону";

2) пункт "б" статті 27 Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні" (Відомості Верховної Ради України, 1997 р., № 24, ст. 170; 2010 р., № 37, ст. 496) доповнити підпунктом 4 такого змісту:

"4) організаційне забезпечення надання адміністративних послуг органів виконавчої влади через центри надання адміністративних послуг";

3) статтю 11 "Прикінцеві положення" Закону України "Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності" (Відомості Верховної Ради України, 2005 р., № 48, ст. 483; 2011 р., №№ 13-17, ст. 112) доповнити пунктом 2¹ такого змісту:

"2¹. Дозвільні центри, утворені відповідно до цього Закону, є складовою частиною центрів надання адміністративних послуг, що створюються відповідно до Закону України "Про адміністративні послуги";

{Підпункт 4 пункту 4 статті 20 втратив чинність на підставі Закону № 1197-VII від 10.04.2014}

5. Визнати таким, що втрачає чинність з 1 січня 2014 року, пункт 2 підрозділу 10 розділу XX "Перехідні положення" Податкового кодексу України (Відомості Верховної Ради України, 2011 р., №№ 13-17, ст. 112).

6. Кабінету Міністрів України:

1) у двомісячний строк з дня набрання чинності цим Законом забезпечити в установленому порядку включення до Реєстру адміністративних послуг послуг, передбачених підпунктом 3 пункту 3 та пунктом 6 цієї статті;

2) у шестимісячний строк з дня набрання чинності цим Законом:

а) за участю органів місцевого самоврядування здійснити необхідні заходи з організації підготовки адміністраторів для забезпечення ефективної роботи центрів надання адміністративних послуг;

б) забезпечити прийняття органами виконавчої влади нормативно-правових актів, що впливають із цього Закону;

в) привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом;

г) забезпечити приведення нормативно-правових актів органів виконавчої влади у відповідність із цим Законом;

Президент України	В.ЯНУКОВИЧ
м. Київ 6 вересня 2012 року № 5203-VI	

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
РОЗПОРЯДЖЕННЯ

від 16 травня 2014 р. № 523-р Київ

**Деякі питання надання адміністративних послуг органів виконавчої
влади через центри надання адміністративних послуг**

1. Відповідно до частини сьомої статті 12 Закону України “Про адміністративні послуги” затвердити перелік адміністративних послуг органів виконавчої влади, які надаються через центр надання адміністративних послуг, згідно з додатком.

1⁻¹. Установити, що:

1) за заявою суб’єкта звернення у випадках, передбачених законами, переоформлення, видача дублікатів, продовження строку дії, анулювання адміністративних послуг, визначених затвердженням цим розпорядженням переліком, здійснюється через центри надання адміністративних послуг;

2) надання послуг, передбачених пунктами 52, 54, 78-80, 84 переліку, затвердженого цим розпорядженням, здійснюється через центри надання адміністративних послуг, утворені згідно із Законом України “Про адміністративні послуги”, на основі узгоджених рішень між суб’єктами надання адміністративних послуг та органами, якими утворено такі центри;

3) надання послуг, передбачених пунктом 104 переліку, затвердженого цим розпорядженням, здійснюється відділами державної реєстрації актів цивільного стану та через центри надання адміністративних послуг, утворені згідно із Законом України “Про адміністративні послуги”, в адміністративно-територіальних одиницях та за переліком таких послуг, що визначається Міністерством юстиції. Надання таких послуг здійснюється на основі узгоджених рішень між територіальними органами Міністерства юстиції та органами, якими утворено такі центри;

4) надання послуг, передбачених пунктами 48-51 переліку, затвердженого цим розпорядженням, здійснюються Державною міграційною службою та іншими уповноваженими суб’єктами, визначеними пунктом 4 частини першої статті 2 Закону України “Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус”;

5) надання послуг, передбачених пунктами 102 і 103 переліку, затвердженого цим розпорядженням, здійснюється територіальними органами з надання сервісних послуг Міністерства внутрішніх справ або через центри надання адміністративних послуг на основі узгоджених рішень між суб'єктами надання адміністративних послуг та органами, якими утворені такі центри.

2. Місцевим державним адміністраціям, при яких утворено центри надання адміністративних послуг, забезпечити:

1) у місячний строк з дня набрання чинності цим розпорядженням:

включення адміністративних послуг, наведених у затвердженому цим розпорядженням переліку, до переліків адміністративних послуг, які надаються через такі центри;

розміщення актуальної та повної інформації про адміністративні послуги, які надаються через центри надання таких послуг, з урахуванням пунктів 12, 13, 15 і 20 Примірного регламенту центру надання адміністративних послуг, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 1 серпня 2013 р. № 588 (Офіційний вісник України, 2013 р., № 66, ст. 2396), та поширення зазначеної інформації у місцевих засобах масової інформації;

2) взаємодію з органами виконавчої влади, які є суб'єктами надання адміністративних послуг, для належної організації надання таких послуг через центри їх надання, у тому числі здійснення адміністраторами прийому заяв суб'єктів звернень, видачі їм оформлених результатів надання адміністративних послуг або рішень про відмову в їх наданні;

3) проведення за участю представників зазначених органів навчальних заходів для адміністраторів з метою належної організації надання адміністративних послуг через центри їх надання;

4) визначення дати, з якої адміністративні послуги, наведені в затвердженому цим розпорядженням переліку, надаються через відповідні центри, але не пізніше ніж з відповідної дати, зазначеної в пункті 5 цього розпорядження. Заяви про надання адміністративних послуг, що надіслані суб'єктами звернення поштою до такої дати, але надійшли після неї, не пізніше одного робочого дня після їх надходження передаються відповідним центрам надання адміністративних послуг, про що суб'єкти звернення повідомляються в установленому законодавством порядку.

3. Органам виконавчої влади, які є суб'єктами надання адміністративних послуг, наведених у затвердженому цим розпорядженням переліку, забезпечити:

1) у місячний строк з дня набрання чинності цим розпорядженням:

внесення необхідних змін до затверджених інформаційних та технологічних карток адміністративних послуг (у тому числі для документів дозвільного характеру у сфері господарської діяльності);

розміщення інформації про дату, перелік і порядок надання адміністративних послуг через центри їх надання з урахуванням частини другої статті 6 Закону України “Про адміністративні послуги” на власних офіційних веб-сайтах та у місцях прийому суб’єктів звернень;

2) взаємодію з органами, які утворили центри надання адміністративних послуг, для належної організації надання таких послуг через центри їх надання, у тому числі здійснення адміністраторами прийому заяв суб’єктів звернень, видачі їм оформлених результатів надання адміністративних послуг або рішень про відмову в їх наданні;

3) надання на підставі запитів адміністраторів інформації, необхідної для виконання покладених на них завдань;

4) надання адміністративних послуг суб’єктам звернень у встановлені законом строки на підставі відповідних документів, одержаних від адміністраторів;

5) передання в користування (оренду) в разі потреби органам, які утворили центри надання адміністративних послуг, необхідного обладнання, програмного забезпечення, паролів доступу до такого програмного забезпечення, баз даних у встановленому законодавством порядку;

6) участь своїх представників у навчальних заходах для адміністраторів з метою належної організації надання адміністративних послуг через центри їх надання;

7) визначення дати, з якої адміністративні послуги, наведені у затвердженому цим розпорядженням переліку, надаються через відповідні центри, але не пізніше ніж з відповідної дати, зазначеної в пункті 5 цього розпорядження;

8) недопущення із зазначеної дати прийому заяв суб’єктів звернень (у тому числі тих, що надійшли поштою) щодо адміністративних послуг, які надаються через центри їх надання, видачі суб’єктам звернень оформлених результатів надання адміністративних послуг або рішення про відмову в їх наданні. Заяви про надання адміністративних послуг, що надіслані суб’єктами звернення поштою до такої дати, але надійшли після неї, не пізніше одного робочого дня після їх надходження передаються відповідним центрам надання адміністративних послуг, про що суб’єкти звернення повідомляються в установленому законодавством порядку;

9) своєчасне внесення змін до нормативно-правових актів, що регулюють питання надання адміністративних послуг у відповідних сферах, з метою організації надання адміністративних послуг через центри їх надання.

4. Рекомендувати органам місцевого самоврядування керуватися цим розпорядженням у своїй діяльності із забезпечення функціонування центрів надання адміністративних послуг.

5. Це розпорядження набирає чинності з дня опублікування, крім пунктів 31, 32, 47-51 затвердженого ним переліку, які набирають чинності з 1 вересня 2014 р., пунктів 1-8, 11-21, 24-30, які набирають чинності з 1 жовтня 2014 р., і пунктів 9, 10, 22, 23, 33-46, які набирають чинності з 1 січня 2015 року.

Прем'єр-міністр України	А.ЯЦЕНЮК
Інд. 70	

	Додаток до розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 травня 2014 р. № 523 (в редакції розпорядження Кабінету Міністрів України від 11 жовтня 2017 р. № 782-р)
--	---

ПЕРЕЛІК

адміністративних послуг органів виконавчої влади, які надаються через центр надання адміністративних послуг

Найменування адміністративної послуги	Правові підстави для надання адміністративної послуги
---------------------------------------	---

1. Державна реєстрація юридичної особи Закон України “Про державну (у тому числі громадського реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань”
2. Державна реєстрація змін до відомостей -" про юридичну особу (у тому числі громадське формування), що містяться в Єдиному державному реєстрі

- юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань, у тому числі змін до установчих документів юридичної особи (у тому числі громадського формування)
3. Державна реєстрація переходу "-" юридичної особи на діяльність на підставі модельного статуту
 4. Державна реєстрація переходу "-" юридичної особи з модельного статуту на діяльність на підставі установчого документа
 5. Державна реєстрація включення "-" відомостей про юридичну особу (у тому числі громадське формування), зареєстровану до 1 липня 2004 р., відомості про яку не містяться в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань
 6. Державна реєстрація рішення про виділ "-" юридичної особи (у тому числі громадського формування)
 7. Державна реєстрація рішення про "-" припинення юридичної особи (у тому числі громадського формування)
 8. Державна реєстрація рішення про "-" відміну рішення про припинення юридичної особи (у тому числі громадського формування)
 9. Державна реєстрація зміни складу Закон України "Про державну комісію з припинення (комісії з реєстрацію юридичних осіб, реорганізації, ліквідаційної комісії), фізичних осіб - підприємців та голови комісії або ліквідатора (у тому громадських формувань" числі громадського формування)

10. Державна реєстрація припинення "-" юридичної особи (у тому числі громадського формування) в результаті її ліквідації
11. Державна реєстрація припинення "-" юридичної особи (у тому числі громадського формування) в результаті її реорганізації
12. Державна реєстрація створення "-" відокремленого підрозділу юридичної особи (у тому числі громадського формування)
13. Державна реєстрація змін до відомостей "-" про відокремлений підрозділ юридичної особи (у тому числі громадського формування), що містяться в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань
14. Державна реєстрація припинення "-" відокремленого підрозділу юридичної особи (у тому числі громадського формування)
15. Державна реєстрація фізичної особи -- "-" підприємця
16. Державна реєстрація включення "-" відомостей про фізичну особу - підприємця, зареєстровану до 1 липня 2004 р., відомості про яку не містяться в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань
17. Державна реєстрація змін до відомостей "-" про фізичну особу - підприємця, що містяться в Єдиному державному

- реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань
18. Державна реєстрація припинення -" підприємницької діяльності фізичної особи - підприємця
 19. Державна реєстрація громадського -" об'єднання, що не має статусу юридичної особи
 20. Державна реєстрація змін до відомостей Закон України "Про державну про громадське об'єднання, що не має реєстрацію юридичних осіб, статусу юридичної особи, що містяться фізичних осіб - підприємців та в Єдиному державному реєстрі громадських формувань" юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань
 21. Державна реєстрація змін до відомостей -" про громадське об'єднання, що не має статусу юридичної особи, що містяться в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань, у зв'язку із зупиненням (припиненням) членства в громадському об'єднанні, що не має статусу юридичної особи
 22. Державна реєстрація припинення -" громадського об'єднання, що не має статусу юридичної особи
 23. Державна реєстрація постійно діючого -" третейського суду
 24. Державна реєстрація змін до відомостей -" про постійно діючий третейський суд, що містяться в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань
 25. Державна реєстрація припинення -" постійно діючого третейського суду

26. Державна реєстрація структурних -"- утворень політичної партії, що не мають статусу юридичної особи
27. Державна реєстрація змін до відомостей -"- про структурне утворення політичної партії, що не має статусу юридичної особи, що містяться в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань
28. Державна реєстрація змін до відомостей -"- про структурне утворення політичної партії, що не має статусу юридичної особи, що містяться в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань, у зв'язку із зупиненням (припиненням) членства у структурному утворенні політичної партії, що не має статусу юридичної особи
29. Державна реєстрація припинення Закон України “Про державну структурного утворення політичної реєстрацію юридичних осіб, партії, що не має статусу юридичної фізичних осіб - підприємців та громадських формувань”
30. Державна реєстрація відокремленого -"- підрозділу іноземної неурядової організації, представництва, філії іноземної благодійної організації
31. Державна реєстрація змін до відомостей -"- про відокремлений підрозділ іноземної неурядової організації, представництва, філії іноземної благодійної організації, що містяться в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань

32. Державна реєстрація припинення "-"- відокремленого підрозділу іноземної неурядової організації, представництва, філії іноземної благодійної організації
33. Державна реєстрація символіки "-"-
34. Державна реєстрація змін до відомостей "-"- про символіку, що містяться в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань
35. Державна реєстрація втрати чинності "-"- символіки
36. Державна реєстрація підтвердження "-"- всеукраїнського статусу громадського об'єднання
37. Державна реєстрація відмови від "-"- всеукраїнського статусу громадського об'єднання
38. Надання відомостей з Єдиного "-"- державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань (виписка з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань у паперовій формі для проставлення апостиля, витяг з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань, копії документів, що містяться в реєстраційній справі відповідної юридичної особи, громадського формування, що не має статусу юридичної особи, фізичної особи - підприємця)

39. Державна реєстрація права власності на Закон України “Про державну нерухоме майно реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень”
40. Державна реєстрація інших (відмінних від права власності) речових прав на нерухоме майно
41. Державна реєстрація обтяжень нерухомого майна
42. Взяття на облік безхазяйного нерухомого майна
43. Внесення змін до записів Державного реєстру речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень
44. Скасування державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень
45. Скасування запису Державного реєстру речових прав на нерухоме майно
46. Скасування рішення державного реєстратора
47. Надання інформації з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно
48. Оформлення та видача або обмін Закони України “Про порядок паспорта громадянина України для виїзду з України і в’їзду в виїзду за кордон (у тому числі Україну громадян України”, “Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус”, постанова Верховної Ради

України від 26 червня 1992 р. № _____ 2503-ХІІ “Про затвердження положень про паспорт громадянина України та про паспорт громадянина України для виїзду за кордон”

49. Оформлення та видача паспорта "-" громадянина України
50. Оформлення та видача паспорта Закон України “Про Єдиний громадянина України у разі обміну державний демографічний замість пошкодженого, втраченого або реєстр та документи, що викраденого підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус”, постанова Верховної Ради України від 26 червня 1992 р. № _____ 2503-ХІІ “Про затвердження положень про паспорт громадянина України та про паспорт громадянина України для виїзду за кордон”
51. Вклеювання до паспорта громадянина постанова Верховної Ради України фотокартки при досягненні України від 26 червня 1992 громадянином 25- і 45-річного віку р. № _____ 2503-ХІІ “Про затвердження положень про паспорт громадянина України та про паспорт громадянина України для виїзду за кордон”
52. Реєстрація декларації відповідності Закон України “Про охорону матеріально-технічної бази вимогам праці” законодавства з охорони праці
53. Видача дозволу на виконання робіт "-" підвищеної небезпеки та початок експлуатації (застосування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки

54. Відомча реєстрація великотоннажних та Закон України “Про дорожній інших технологічних транспортних рух” засобів, що не підлягають експлуатації на вулично-дорожній мережі загального користування
55. Державна реєстрація земельної ділянки Закон України “Про Державний з видачею витягу з Державного земельного кадастру” земельного кадастру
56. Внесення до Державного земельного -" - кадастру відомостей (змін до них) про земельну ділянку
57. Внесення до Державного земельного -" - кадастру відомостей про межі частини земельної ділянки, на яку поширюються права суборенди, сервітуту, з видачею витягу
58. Внесення до Державного земельного Закон України “Про Державний кадастру відомостей (змін до них) про земельний кадастр” землі в межах територій адміністративно-територіальних одиниць з видачею витягу
59. Державна реєстрація обмежень у -" - використанні земель з видачею витягу
60. Внесення до Державного земельного -" - кадастру відомостей про обмеження у використанні земель, встановлені безпосередньо законами та прийнятими відповідно до них нормативно-правовими актами, з видачею витягу
61. виправлення технічної помилки у -" - відомостях з Державного земельного кадастру, допущеної органом, що здійснює його ведення, з видачею витягу

62. Надання відомостей з Державного -"- земельного кадастру у формі:
- 1) витягу з Державного земельного кадастру про:
землі в межах території адміністративно-територіальних одиниць
обмеження у використанні земель
земельну ділянку
 - 2) довідки, що містить узагальнену інформацію про землі (території)
 - 3) вкопійовань з картографічної основи Державного земельного кадастру, кадастрової карти (плану)
 - 4) копій документів, що створюються під час ведення Державного земельного кадастру
63. Видача довідки про: Земельний кодекс України
- 1) наявність та розмір земельної частки (паю)
 - 2) наявність у Державному земельному кадастрі відомостей про одержання у власність земельної ділянки у межах норм безоплатної приватизації за певним видом її цільового призначення (використання)
64. Видача відомостей з документації із Закон _____ України "Про землеустрою, що включена до землеустрій"
Державного фонду документації із землеустрою
65. Видача довідки з державної -"- статистичної звітності про наявність земель та розподіл їх за власниками земель, землекористувачами, угіддями

66. Видача витягу з технічної документації Закон України “Про оцінку про нормативну грошову оцінку земель” земельної ділянки
67. Видача висновку державної експертизи Земельний кодекс землевпорядної документації щодо України, Закон України “Про об’єктів, які підлягають обов’язковій державну експертизу державній експертизі землевпорядної документації”
68. Видача висновку про погодження Земельний кодекс України документації із землеустрою
69. Видача рішення про передачу у “-” власність, надання у постійне користування та оренду земельних ділянок, що перебувають у державній або комунальній власності
70. Видача рішення про продаж земельних “-” ділянок державної та комунальної власності
71. Видача дозволу на зняття та “-” перенесення ґрунтового покриву земельних ділянок
72. Видача висновку державної санітарно-Закон України “Про епідеміологічної експертизи діючих забезпечення санітарного та об’єктів, у тому числі військового та епідемічного благополуччя оборонного призначення населення”
73. Видача висновку державної санітарно-“-” епідеміологічної експертизи документації на розроблювані техніку, технології, устаткування, інструменти тощо
74. Видача висновку державної санітарно-“-” епідеміологічної експертизи щодо ввезення, реалізації та використання сировини, продукції (вироби, обладнання, технологічні лінії тощо)

іноземного виробництва за умови відсутності даних щодо їх безпеки для здоров'я населення

75. Видача висновку державної санітарно-епідеміологічної експертизи щодо продукції, напівфабрикатів, речовин, матеріалів та небезпечних факторів, використання, передача або збут яких може завдати шкоди здоров'ю людей
76. Видача дозволу на проведення будь-яких діагностичних, забезпечення санітарного та експериментальних, випробувальних, епідемічного благополуччя вимірювальних робіт на підприємствах, населення” в установах, організаціях, діяльність яких пов'язана з використанням біологічних агентів, хімічної сировини, продукції та речовин з джерелами іонізуючого та неіонізуючого випромінювання і радіоактивних речовин
77. Реєстрація декларації відповідності Кодекс цивільного захисту матеріально-технічної бази суб'єкта України господарювання вимогам законодавства з питань пожежної безпеки
78. Реєстрація декларації (внесення змін до Закон України “Про декларації) про готовність об'єкта до регулювання містобудівної експлуатації діяльності”
79. Видача дозволу на виконання будівельних робіт
80. Видача сертифіката про прийняття в експлуатацію закінчених будівництвом об'єктів
81. Видача висновку державної екологічної Закон України “Про екологічну експертизи експертизу”
82. Видача дозволу на викиди Закон України “Про охорону

забруднюючих речовин в атмосферне атмосферного повітря”
повітря стаціонарними джерелами

83. Видача дозволу на здійснення операцій Закон України “Про відходи”
у сфері поводження з відходами
84. Реєстрація декларації про відходи -"-
85. Видача дозволу на спеціальне Водний кодекс України
водокористування
86. Видача дозволу на спеціальне Закон України “Про природно-
використання природних ресурсів у заповідний фонд України”
межах територій та об’єктів природно-
заповідного фонду
87. Видача дозволу на переведення Лісовий кодекс України
земельних лісових ділянок до нелісових
земель у цілях, пов’язаних з веденням
лісового господарства, без їх вилучення
у постійного лісокористувача
88. Видача рішення про виділення у -"-
встановленому порядку лісових ділянок
для довгострокового тимчасового
користування лісами
89. Видача спеціального дозволу на -"-
заготівлю деревини в порядку рубок
головного користування (лісорубний
квиток)
90. Видача дозволу на проведення заходів із Закон України “Про захист
залученням тварин тварин від жорстокого
поводження”
91. Видача експлуатаційних дозволів для Закон України “Про
потужностей (об’єктів): ветеринару медицини”
1) з переробки неїстівних продуктів
тваринного походження;
2) з виробництва, змішування та
приготування кормових добавок,
преміксів і кормів

92. Видача експлуатаційного дозволу Закон України “Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів”
93. Видача дозволу на проведення робіт на Закон України “Про охорону пам’яток місцевого значення (крім культурної спадщини” пам’яток археології), їх територіях та в зонах охорони, на щойно виявлених об’єктах культурної спадщини, реєстрація дозволів на проведення археологічних розвідок, розкопок
94. Погодження програм та проектів -"містобудівних, архітектурних і ландшафтних перетворень, меліоративних, шляхових, земельних робіт, реалізація яких може позначитися на стані пам’яток місцевого значення, їх територій і зон охорони
95. Видача дозволу на розміщення Закон України “Про рекламу” зовнішньої реклами
96. Видача дозволу на розміщення, Закон України “Про будівництво споруд, об’єктів автомобільні дороги” дорожнього сервісу, автозаправних станцій, прокладання інженерних мереж та виконання інших робіт у межах смуги відведення автомобільних доріг
97. Погодження проектів щодо Закон України “Про дорожній будівництва, реконструкції і ремонту рух” автомобільних доріг, залізничних переїздів, комплексів дорожнього сервісу та інших споруд у межах смуги відведення автомобільних доріг або червоних ліній міських вулиць і доріг
98. Видача дозволу на участь у дорожньому -"русі транспортних засобів, вагові або

габаритні параметри яких перевищують нормативні

99. Погодження маршрутів руху Закони України “Про транспортних засобів під час перевезення небезпечних дорожнього перевезення небезпечних вантажів”, “Про дорожній рух” вантажів
100. Видача дозволу на спеціальне Закон України “Про рибне використання водних біоресурсів у господарстві, промислове рибогосподарських водних об’єктах (їх рибальство та охорону водних частинах) біоресурсів”
101. Підтвердження законності вилучення -“ водних біоресурсів із середовища їх існування та переробки продуктів лову (у разі необхідності суб’єкту господарювання для здійснення зовнішньоторговельних операцій)
102. Державна реєстрація (перереєстрація, Закони України “Про зняття з обліку) транспортних засобів автомобільний транспорт”, “Про дорожній рух”
103. Видача (обмін) посвідчень водія -“-
104. Державна реєстрація актів цивільного Закон України “Про державну стану реєстрацію актів цивільного стану”
105. Видача дозволу на ввезення видавничої Закон України “Про видавничу продукції, що має походження або справу” виготовлена та/або ввозиться з території держави-агресора, тимчасово окупованої території України
106. Видача дозволу на застосування праці Закон України “Про зайнятість іноземців та осіб без громадянства населення”
107. Надання субсидії для відшкодування Закон України “Про житлово-витрат на оплату житлово-комунальних комунальні послуги” послуг, придбання скрапленого газу,

твердого та рідкого пічного побутового палива

108. Надання пільги на придбання твердого Бюджетний кодекс України та рідкого пічного палива і скрапленого газу
109. Надання тимчасової державної Сімейний кодекс України допомоги дітям, батьки яких ухиляються від сплати аліментів або не мають можливості утримувати дитину або місце їх проживання невідоме
110. Призначення одноразової винагороди Закон України “Про почесні жінкам, яким присвоєно почесне звання звання України” України “Мати-героїня”
111. Прийняття рішення щодо соціального Закон України “Про соціальні обслуговування особи територіальним послуги” центром соціального обслуговування (надання соціальних послуг)
112. Видача довідки для отримання пільг Закон України “Про основи інвалідам, які не мають права на пенсію соціальної захищеності чи соціальну допомогу інвалідів в Україні”
113. Видача довідки про взяття на облік Закон України “Про внутрішньо переміщеної особи забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб”
114. Видача особі подання про можливість Цивільний кодекс України призначення її опікуном або піклувальником повнолітньої недієздатної особи або особи, цивільна дієздатність якої обмежена
115. Видача дозволу опікуну на вчинення "-" правочинів щодо:
 - 1) відмови від майнових прав "-" підопічного
 - 2) видання письмових зобов'язань від "-" імені підопічного

3) укладення договорів, які підлягають "-"
нотаріальному посвідченню та (або)
державній реєстрації, в тому числі
договорів щодо поділу або обміну
житлового будинку, квартири

4) укладення договорів щодо іншого "-"
цінного майна

5) управління нерухомим майном або Цивільний кодекс України
майном, яке потребує постійного
управління, власником якого є
підопічна недієздатна особа

6) передавання нерухомого майна або "-"
майна, яке потребує постійного
управління, власником якого є
підопічна недієздатна особа, за
договором в управління іншій особі

116. Видача піклувальнику дозволу на "-"
надання згоди особі, дієздатність якої
обмежена, на вчинення правочинів
щодо:

1) відмови від майнових прав "-"
підопічного

2) видання письмових зобов'язань від "-"
імені підопічного

3) укладення договорів, які підлягають "-"
нотаріальному посвідченню та (або)
державній реєстрації, в тому числі щодо
поділу або обміну житлового будинку,
квартири

4) укладення договорів щодо іншого "-"
цінного майна

117. Надання державної соціальної допомоги Закон України "Про державну
малозабезпеченим сім'ям соціальну допомогу
малозабезпеченим сім'ям"

118. Надання державної допомоги: Закон України “Про державну допомогу сім’ям з дітьми”
- 1) у зв’язку з вагітністю та пологами-"- особам, які не застраховані в системі загальнообов’язкового державного соціального страхування
 - 2) при народженні дитини "-
 - 3) при усиновленні дитини "-
 - 4) на дітей, над якими встановлено-"- опіку чи піклування
 - 5) на дітей одиноким матерям Закон України “Про державну допомогу сім’ям з дітьми”
119. Надання державної соціальної допомоги Закон України “Про державну інвалідам з дитинства та дітям-соціальну допомогу інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам”
120. Надання надбавки на догляд за-"- інвалідами з дитинства та дітьми-інвалідами
121. Надання державної соціальної допомоги Закон України “Про державну особам, які не мають права на пенсію, соціальну допомогу особам, які та особам з інвалідністю не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю”
122. Надання державної соціальної допомоги-"- на догляд
123. Компенсаційна виплата фізичній особі, Закон України “Про соціальні яка надає соціальні послуги послуги”
124. Надання щомісячної компенсаційної Закон України “Про державну виплати непрацюючій особі, яка соціальну допомогу здійснює догляд за інвалідом I групи малозабезпеченим сім’ям” або за особою, яка досягла 80-річного віку
125. Надання грошової допомоги особі, яка Закон України “Про проживає разом з інвалідом I чи II групи психіатричну допомогу”

внаслідок психічного розладу, який за висновком лікарської комісії медичного закладу потребує постійного стороннього догляду, на догляд за ним

126. Призначення щомісячної адресної Закон України “Про грошової допомоги внутрішньо забезпечення прав і свобод переміщеним особам для покриття внутрішньо переміщених осіб” витрат на проживання, в тому числі на оплату житлово-комунальних послуг
127. Призначення одноразової грошової Закон України “Про допомоги у разі загибелі (смерті) або волонтерську діяльність” інвалідності волонтера внаслідок поранення (контузії, травми або каліцтва), отриманого під час надання волонтерської допомоги в районі проведення антитерористичних операцій, бойових дій та збройних конфліктів
128. Призначення одноразової грошової Закон України “Про основи матеріальної допомоги інвалідам та соціальної захищеності дітям-інвалідам інвалідів в Україні”
129. Призначення одноразової компенсації: Закон України “Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи”

1) сім'ям, які втратили годувальника із "-"- числа осіб, віднесених до учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, та смерть яких пов'язана з Чорнобильською катастрофою;

2) дружинам (чоловікам), якщо та (той) "-"- не одружилися вдруге, померлих громадян, смерть яких пов'язана з Чорнобильською катастрофою, участю у ліквідації наслідків інших ядерних

аварій, у ядерних випробуваннях, військових навчаннях із застосуванням ядерної зброї, у складанні ядерних зарядів та здійсненні на них регламентних робіт;

3) батькам померлого учасника -" ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, смерть якого пов'язана з Чорнобильською катастрофою

130. Призначення грошової компенсації:

1) вартості проїзду до санаторно-Закон України "Про статус курортного закладу і назад інвалідам ветеранів війни, гарантії їх війни та прирівняним до них особам соціального захисту"

2) інвалідам замість санаторно-Закон України "Про курортної путівки реабілітацію інвалідів в Україні"

3) вартості проїзду до санаторно-"" курортного закладу (відділення спінального профілю) і назад особам, які супроводжують інвалідів I та II групи з наслідками травм і захворюваннями хребта та спинного мозку

4) вартості самостійного санаторно-Закон України "Про курортного лікування інвалідів реабілітацію інвалідів в Україні"

5) замість санаторно-курортної путівки Закон України "Про статус і громадянам, які постраждали внаслідок соціальний захист громадян, які Чорнобильської катастрофи постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи"

6) інвалідам на бензин, ремонт і Закон України "Про технічне обслуговування автомобілів та реабілітацію інвалідів в на транспортне обслуговування України"

131. Видача направлення (путівки) інвалідам -"та/або дітям-інвалідам до реабілітаційних установ сфери управління Мінсоцполітики та/або органів соціального захисту населення (регіонального та місцевого рівнів)
132. Видача направлення на проходження -"обласної, центральної міської у м. Києві та Севастополі медико-соціальної експертної комісії для взяття на облік для забезпечення інвалідів автомобілем
133. Видача направлення на забезпечення Закон України "Про технічними та іншими засобами реабілітацію інвалідів в реабілітації інвалідів та дітей-інвалідів України"
134. Видача путівки на влаштування до Закон України "Про соціальні будинку-інтернату для громадян послуги" похилого віку та інвалідів, геріатричного пансіонату, пансіонату для ветеранів війни і праці психоневрологічного інтернату дитячого будинку-інтернату або молодіжного відділення дитячого будинку-інтернату
135. Установлення статусу, видача Закон України "Про державну посвідчень та призначення компенсації і соціальну допомогу допомоги: малозабезпеченим
- 1) батькам багатодітної сім'ї та дитини з сім'ям" Закон України "Про багатодітної сім'ї статус і соціальний захист
 - 2) особам, які постраждали внаслідок громадян, які постраждали Чорнобильської катастрофи (відповідно внаслідок Чорнобильської до визначених категорій) катастрофи" Закон
 - 3) членам сім'ї загиблого (померлого) України "Про державну ветерана війни соціальну допомогу інвалідам з
 - 4) учасникам війни дитинства та дітям-
 - 5) інвалідам війни інвалідам" Закон України "Про
 - 6) особам, які постраждали від торгівлі державну допомогу сім'ям з

людьми
7) інвалідам та дітям-інвалідам

дітьми” Закон України “Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та інвалідам”

136. Забезпечення санаторно-курортним лікуванням (путівками):

1) інвалідів з дитинства та внаслідок Закон України “Про основи загального захворювання соціальної захищеності інвалідів в Україні”

2) осіб, які постраждали під час Закон України “Про статус проведення антитерористичної операції ветеранів війни, гарантії їх та яким встановлено статус учасника соціального захисту” бойових дій чи інваліда війни

3) ветеранів війни та осіб, на яких Закон України “Про жертви поширюється дія Законів України “Про нацистських статус ветеранів війни, гарантії їх переслідувань” Закон соціального захисту” та “Про жертви України “Про статус ветеранів нацистських переслідувань” війни, гарантії їх соціального захисту”

4) громадян, які постраждали внаслідок Закон України “Про статус і Чорнобильської катастрофи, шляхом соціальний захист громадян, які надання щорічної грошової допомоги постраждали внаслідок для компенсації вартості путівок через Чорнобильської катастрофи”. безготівкове перерахування санаторно-курортним закладам

4. ВЗАЄМОДІЯ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД З ОРГАНАМИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ТА ОРГАНАМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

На місцеві державні адміністрації покладений контроль за здійсненням органами місцевого самоврядування делегованих повноважень органів виконавчої влади. Порядок здійснення контролю визначений постановою Кабінету Міністрів України від 09 березня 1999 р. № 339 «Про затвердження порядку контролю за здійсненням органами місцевого самоврядування делегованих повноважень органів виконавчої влади».

Питання оплати праці у виконавчих органах об'єднаної територіальної громади регламентуються положеннями постанови Кабінету Міністрів України від 24 червня 2016 р. № 386, згідно з якою умови оплати праці посадових осіб визначаються, виходячи зі схем посадових окладів, зазначених у додатках 50 та 51 постанови Кабінету Міністрів України від 09 березня 2006 р. № 268 «Про упорядкування структури та умов оплати праці працівників апарату органів виконавчої влади, органів прокуратури, судів та інших органів».

Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування», постанови Кабінету Міністрів України від 26 жовтня 2001 № 1441 «Про віднесення посад органів місцевого самоврядування до відповідних категорій посад» посада старости належить до 5-ї категорії посад посадових осіб місцевого самоврядування.

Відповідно до ст. 14 Закону України «Про співробітництво територіальних громад» для спільного виконання визначених законом повноважень, що належать до компетенції органів місцевого самоврядування суб'єктів співробітництва, та з метою економії коштів, необхідних для їх утримання (оптимізації чи зменшення видатків), співробітництво може здійснюватися шляхом утворення суб'єктами співробітництва спільного органу управління. Спільний орган управління може утворюватися як окремий виконавчий орган сільської, селищної, міської ради одного із суб'єктів співробітництва або у складі виконавчого органу сільської, селищної, міської ради одного із суб'єктів співробітництва (як структурний підрозділ – департамент, відділ, управління, проектне бюро, агенція тощо).

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про співробітництво територіальних громад

(Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 34, ст.1167)

Цей Закон визначає організаційно-правові засади співробітництва територіальних громад, принципи, форми, механізми такого співробітництва, його стимулювання, фінансування та контролю.

Розділ I

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Визначення термінів

1. У цьому Законі терміни вживаються у такому значенні:

1) договір про співробітництво - договір про умови співробітництва територіальних громад, що визначає форму співробітництва, зобов'язання та відповідальність сторін - суб'єктів співробітництва, джерела та обсяги його фінансування;

2) співробітництво територіальних громад (далі - співробітництво) - відносини між двома або більше територіальними громадами, що здійснюються на договірних засадах у визначених цим Законом формах з метою забезпечення соціально-економічного, культурного розвитку територій, підвищення якості надання послуг населенню на основі спільних інтересів та цілей, ефективного виконання органами місцевого самоврядування визначених законом повноважень;

3) спільний проект - комплекс спільних заходів, що здійснюються органами місцевого самоврядування суб'єктів співробітництва за рахунок коштів місцевих бюджетів та інших не заборонених законодавством джерел і спрямовані на соціально-економічний, культурний розвиток територій.

Стаття 2. Принципи співробітництва

1. Співробітництво ґрунтується на принципах:

- 1) законності;
- 2) добровільності;
- 3) взаємної вигоди;
- 4) прозорості та відкритості;
- 5) рівноправності учасників;

б) взаємної відповідальності суб'єктів співробітництва за його результати.

Стаття 3. Суб'єкти та сфери співробітництва

1. Суб'єктами співробітництва є територіальні громади сіл, селищ, міст.

Територіальні громади здійснюють співробітництво через сільські, селищні та міські ради.

2. Співробітництво здійснюється у сферах спільних інтересів територіальних громад у межах повноважень відповідних органів місцевого самоврядування, якщо інше не передбачено законом.

Стаття 4. Форми співробітництва

1. Співробітництво здійснюється у формі:

1) делегування одному із суб'єктів співробітництва іншими суб'єктами співробітництва виконання одного чи кількох завдань з передачею йому відповідних ресурсів;

2) реалізації спільних проєктів, що передбачає координацію діяльності суб'єктів співробітництва та акумулювання ними на визначений період ресурсів з метою спільного здійснення відповідних заходів;

3) спільного фінансування (утримання) суб'єктами співробітництва підприємств, установ та організацій комунальної форми власності - інфраструктурних об'єктів;

4) утворення суб'єктами співробітництва спільних комунальних підприємств, установ та організацій - спільних інфраструктурних об'єктів;

5) утворення суб'єктами співробітництва спільного органу управління для спільного виконання визначених законом повноважень.

2. Співробітництво припиняється у разі попереднього повідомлення суб'єктом співробітництва інших його суб'єктів з виплатою їм компенсації згідно з умовами укладеного договору з урахуванням статей 18-20 цього Закону.

Розділ II

ОРГАНІЗАЦІЯ СПІВРОБІТНИЦТВА

Стаття 5. Ініціювання співробітництва

1. Ініціаторами співробітництва можуть бути сільський, селищний, міський голова, депутати сільської, селищної, міської ради, члени територіальної громади у порядку місцевої ініціативи.

Ініціатор співробітництва забезпечує підготовку пропозиції щодо ініціювання співробітництва, яка подається на розгляд сільської, селищної, міської ради.

2. Пропозиція щодо ініціювання співробітництва повинна містити мету, обґрунтування доцільності співробітництва, інформацію про сферу його

здійснення, форму та очікувані фінансові результати, а також інші необхідні для організації співробітництва умови.

3. Рішення про надання згоди на організацію співробітництва приймається сільською, селищною, міською радою на підставі попередніх висновків її виконавчих органів стосовно відповідності інтересам та потребам територіальної громади пропозиції щодо ініціювання співробітництва.

Прийняте в установленому порядку сільською, селищною, міською радою рішення про надання згоди на організацію співробітництва є підставою для сільського, селищного, міського голови для початку переговорів між потенційними суб'єктами співробітництва про його організацію та утворення комісії з підготовки проекту договору про співробітництво (далі - комісія).

Стаття 6. Переговори про організацію співробітництва

1. Сільський, селищний, міський голова, що представляє територіальну громаду, надсилає пропозицію про початок переговорів з питань організації співробітництва сільським, селищним, міським головам, що представляють відповідні територіальні громади - потенційних суб'єктів співробітництва, та забезпечує утворення комісії, до складу якої входять представники відповідних територіальних громад.

2. Сільський, селищний, міський голова за рішенням сільської, селищної, міської ради забезпечує протягом 60 днів з дати надходження пропозиції про початок переговорів з питань організації співробітництва її вивчення, оцінку виконавчими органами сільської, селищної, міської ради щодо відповідності потребам територіальної громади, а також проведення громадського обговорення такої пропозиції, після чого вона подається на розгляд відповідної ради для прийняття рішення про надання згоди на організацію співробітництва чи відмову та делегування представника (представників) до комісії.

Стаття 7. Комісія

1. До складу комісії входять у рівній кількості представники усіх суб'єктів співробітництва.

Склад комісії затверджується спільним розпорядженням сільських, селищних, міських голів, що представляють територіальні громади - суб'єктів співробітництва.

2. Формою роботи комісії є засідання, що проводяться за рішенням її голови.

Рішення, прийняті комісією на своїх засіданнях, оформляються протоколом, що підписується головуєчим на засіданні та секретарем.

3. Головуючими на засіданні комісії є по чергово представники суб'єктів співробітництва.

4. Організаційне забезпечення діяльності комісії здійснюється виконавчими органами сільських, селищних, міських рад - суб'єктів співробітництва.

5. Комісія готує протягом 60 днів з дати її утворення проект договору про співробітництво.

6. Комісія припиняє свою діяльність з дати набрання чинності договором про співробітництво або прийняття кожною сільською, селищною, міською радою рішення про припинення організації співробітництва.

Стаття 8. Громадське обговорення та схвалення проекту договору про співробітництво

1. Сільські, селищні, міські голови забезпечують протягом 15 днів проведення громадського обговорення підготовленого комісією проекту договору про співробітництво, за результатами якого сільські, селищні, міські голови вносять питання про схвалення його проекту на розгляд відповідних рад.

Рішення про схвалення проекту договору про співробітництво приймається сільськими, селищними, міськими радами протягом 30 днів з дати проведення громадського обговорення його проекту.

2. Договір про співробітництво укладається у письмовій формі сільськими, селищними, міськими головами після схвалення його проекту відповідними сільськими, селищними, міськими радами.

Стаття 9. Договір про співробітництво

1. Співробітництво здійснюється відповідно до договорів про співробітництво, укладених згідно із цим та іншими законами сільськими, селищними, міськими головами від імені сільської, селищної, міської ради після схвалення їх проектів сільськими, селищними, міськими радами.

У договорі про співробітництво, зокрема, зазначається сільська, селищна, міська рада одного із суб'єктів співробітництва, відповідальна за подання звітів про виконання договору центральному органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері розвитку місцевого самоврядування.

Примірна форма договору про співробітництво визначається центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері розвитку місцевого самоврядування.

2. Предмет договору про співробітництво визначається відповідно до обраної суб'єктами співробітництва форми співробітництва, передбаченої статтею 4 цього Закону.

3. Кількість примірників договору про співробітництво повинна бути на один більше, ніж кількість суб'єктів співробітництва.

Кожен із суб'єктів співробітництва отримує один примірник договору про співробітництво.

Один примірник договору про співробітництво передається для внесення до реєстру про співробітництво територіальних громад центральному органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері розвитку місцевого самоврядування.

Порядок формування та забезпечення функціонування реєстру про співробітництво територіальних громад затверджується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері розвитку місцевого самоврядування.

4. Договір про співробітництво набирає чинності через 10 днів з дати його укладення з урахуванням вимог бюджетного законодавства, якщо суб'єкти співробітництва не домовились про інші строки, про що зазначається у договорі.

Розділ III **ФОРМИ СПІВРОБІТНИЦТВА**

Стаття 10. Делегування виконання окремих завдань

1. Для забезпечення виконання повноважень згідно із Законом України "Про місцеве самоврядування в Україні" та підвищення ефективності використання коштів місцевих бюджетів органи місцевого самоврядування суб'єктів співробітництва на підставі договору про співробітництво можуть делегувати одному із суб'єктів співробітництва виконання одного чи кількох завдань з передачею йому відповідних ресурсів.

2. Договір про співробітництво у частині делегування виконання окремих завдань повинен, зокрема, містити:

1) перелік завдань, що делегуються органу місцевого самоврядування суб'єкта співробітництва;

2) найменування органу місцевого самоврядування суб'єкта співробітництва, якому делегуються завдання інших органів місцевого самоврядування суб'єктів співробітництва;

3) найменування органів місцевого самоврядування суб'єктів співробітництва, які делегують завдання відповідному органу місцевого самоврядування одного із суб'єктів співробітництва;

4) вимоги до виконання органом місцевого самоврядування одного із суб'єктів співробітництва делегованих іншими суб'єктами співробітництва завдань;

5) обсяг коштів місцевих бюджетів, що передаються місцевому бюджету органу місцевого самоврядування суб'єкта співробітництва на виконання делегованих завдань;

6) строк, на який делегуються завдання;

7) форму і порядок звітування про стан виконання та фінансування делегованих завдань;

8) порядок припинення договору та розв'язання спорів під час його виконання.

3. Фінансування виконання делегованих завдань здійснюється відповідно до вимог Бюджетного кодексу України.

Стаття 11. Реалізація спільних проєктів

1. Договір про співробітництво у частині реалізації спільного проєкту повинен, зокрема, містити:

1) мету спільного проєкту;

2) строки та умови його реалізації;

3) перелік заходів органів місцевого самоврядування суб'єктів співробітництва, що передбачається здійснити у рамках реалізації спільного проєкту;

4) обсяги фінансування спільного проєкту органами місцевого самоврядування суб'єктів співробітництва;

5) форму участі органів місцевого самоврядування суб'єктів співробітництва у рамках реалізації спільного проєкту;

6) механізм координації діяльності органів місцевого самоврядування суб'єктів співробітництва;

7) порядок припинення дії договору та розв'язання спорів під час його виконання;

8) відповідальність сторін.

2. Під час підготовки проєкту договору про співробітництво у частині реалізації спільного проєкту вимоги, передбачені статтями 5-9 цього Закону, можуть не застосовуватися.

Стаття 12. Спільне фінансування (утримання) підприємств, установ та організацій комунальної форми власності

1. З метою забезпечення ефективного використання ресурсів територіальних громад на основі спільного застосування наявних в одного із суб'єктів співробітництва об'єктів комунальної інфраструктури співробітництво може здійснюватися у формі спільного фінансування (утримання) підприємств, установ та організацій комунальної форми власності відповідно до вимог Бюджетного кодексу України.

2. Договір про співробітництво у частині спільного фінансування (утримання) підприємств, установ та організацій комунальної форми власності повинен, зокрема, містити:

1) перелік підприємств, установ та організацій комунальної форми власності, що передбачається спільно (усіма суб'єктами співробітництва) фінансувати (утримувати);

2) обсяг фінансових ресурсів, який органи місцевого самоврядування суб'єктів співробітництва планують виділити для спільного фінансування (утримання) підприємств, установ та організацій комунальної форми власності, а також порядок здійснення видатків з місцевих бюджетів;

3) умови щодо надання (виробництва) підприємствами, установами та організаціями комунальної форми власності, що спільно фінансуються (утримуються) суб'єктами співробітництва, послуг (продукції) для суб'єктів співробітництва;

4) спосіб розподілу між суб'єктами співробітництва отриманих доходів та можливих ризиків, пов'язаних з діяльністю підприємств, установ та організацій комунальної форми власності, що спільно фінансуються (утримуються);

5) форму і порядок подання звітності про результати діяльності підприємств, установ та організацій комунальної форми власності, використання ресурсів, у тому числі фінансових;

6) порядок припинення дії договору та розв'язання спорів під час його виконання.

Стаття 13. Утворення спільних комунальних підприємств, установ та організацій

1. З метою реалізації спільних інфраструктурних проектів і виконання функцій, що становлять спільний інтерес, суб'єкти співробітництва на підставі договору можуть утворювати спільні комунальні підприємства, установи та організації і спільно їх утримувати.

Забороняється утворювати спільні комунальні підприємства, установи та організації на базі майна, яке відповідно до закону (рішення органу місцевого самоврядування) не підлягає приватизації.

2. Договір про співробітництво у частині утворення спільних комунальних підприємств, установ та організацій повинен містити, зокрема:

1) сферу діяльності спільних комунальних підприємств, установ та організацій;

2) найменування та місцезнаходження спільних комунальних підприємств, установ та організацій;

3) організаційно-правову форму спільних комунальних підприємств, установ та організацій;

4) структуру органів і служб управління спільними комунальними підприємствами, установами та організаціями, порядок їх призначення та організації діяльності;

5) обсяг коштів (майна), що інвестуються органами місцевого самоврядування суб'єктів співробітництва для фінансування (утримання) та забезпечення функціонування спільних комунальних підприємств, установ та організацій, а також строки їх внесення;

6) етапи утворення спільних комунальних підприємств, установ та організацій і відповідальність сторін за результати їх діяльності;

7) шляхи покриття органами місцевого самоврядування суб'єктів співробітництва можливих збитків, дефіциту коштів та розподілу отриманих доходів спільних комунальних підприємств, установ та організацій;

8) порядок припинення діяльності спільних комунальних підприємств, установ та організацій, а також розподілу між суб'єктами співробітництва майна таких підприємств, установ та організацій;

9) порядок припинення дії договору та розв'язання спорів під час його виконання;

10) умови виходу одного із суб'єктів із співробітництва.

3. Статут спільного комунального підприємства, установи та організації повинен відповідати законодавству та вимогам, визначеним у договорі.

4. Утворення та реєстрація спільного комунального підприємства, установи та організації здійснюються відповідно до вимог законодавства.

Стаття 14. Утворення спільного органу управління

1. Для спільного виконання визначених законом повноважень, що належать до компетенції органів місцевого самоврядування суб'єктів співробітництва, та з метою економії коштів, необхідних для їх утримання (оптимізації чи зменшення видатків), співробітництво може здійснюватися шляхом утворення суб'єктами співробітництва спільного органу управління.

2. Договір про співробітництво у частині утворення спільного органу управління повинен містити, зокрема:

1) мету утворення спільних органів управління;

2) повноваження, що реалізуються спільним органом управління, та його функції;

3) найменування та місцезнаходження спільного органу управління;

4) спосіб утворення спільного органу управління та його майна;

5) порядок призначення (обрання) на посаду, а також звільнення з посади керівника спільного органу управління та інших посадових осіб;

- 6) відповідальність керівника спільного органу управління;
 - 7) порядок та обсяги фінансування суб'єктами співробітництва спільного органу управління;
 - 8) порядок та періодичність звітування спільного органу управління перед суб'єктами співробітництва та відповідними органами місцевого самоврядування;
 - 9) порядок припинення функціонування спільного органу управління та відповідного розподілу майна, наслідки такого припинення;
 - 10) порядок припинення дії договору, можливість припинення одним із суб'єктів співробітництва участі у співробітництві та наслідки такого припинення.
3. Спільний орган управління може утворюватися як окремий виконавчий орган сільської, селищної, міської ради одного із суб'єктів співробітництва або у складі виконавчого органу сільської, селищної, міської ради одного із суб'єктів співробітництва (як структурний підрозділ - департамент, відділ, управління, проектне бюро, агенція тощо).

Розділ IV

ДЕРЖАВНЕ СТИМУЛОВАННЯ, ФІНАНСУВАННЯ ТА МОНІТОРИНГ СПІВРОБІТНИЦТВА

Стаття 15. Державне стимулювання співробітництва

1. Державне стимулювання співробітництва здійснюється шляхом:
 - 1) надання субвенцій місцевим бюджетам суб'єктів співробітництва у пріоритетних сферах державної політики;
 - 2) передачі об'єктів державної власності у комунальну власність суб'єктів співробітництва;
 - 3) методичної, організаційної та іншої підтримки діяльності суб'єктів співробітництва.
2. Держава стимулює співробітництво у разі, якщо:
 - 1) посилюється спроможність суб'єктів співробітництва до забезпечення реалізації визначених законом повноважень;
 - 2) до співробітництва залучені додаткові ресурси, у тому числі фінансові;
 - 3) співробітництво здійснюється більш як трьома суб'єктами співробітництва;
 - 4) забезпечується широка участь громадськості у здійсненні співробітництва.
3. Порядок державного стимулювання співробітництва визначається Кабінетом Міністрів України.

Стаття 16. Фінансування співробітництва

1. Фінансування співробітництва здійснюється за рахунок коштів:

- 1) місцевих бюджетів суб'єктів співробітництва;
- 2) самооподаткування;
- 3) інших не заборонених законодавством джерел, зокрема, державного бюджету, міжнародної технічної та фінансової допомоги, кредитних ресурсів.

2. Фінансування заходів співробітництва розпочинається з наступного бюджетного періоду.

3. Суб'єкти співробітництва забезпечують відкритий доступ до звітів про використання коштів через власні Інтернет-ресурси.

Стаття 17. Моніторинг співробітництва

1. Моніторинг співробітництва здійснює центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері розвитку місцевого самоврядування.

2. Суб'єкт співробітництва, що згідно з договором є відповідальним за подання звітів про здійснення співробітництва, подає щороку до кінця I кварталу року, наступного за звітним, такий звіт центральному органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері розвитку місцевого самоврядування.

3. Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері розвитку місцевого самоврядування:

- 1) за результатами аналізу звітів про здійснення співробітництва подає в установленому порядку Кабінету Міністрів України пропозиції щодо його державного стимулювання;

- 2) оприлюднює кращі практики співробітництва;

- 3) ініціює зміни до законодавства, що регламентує здійснення співробітництва.

Розділ V

ПРИПИНЕННЯ СПІВРОБІТНИЦТВА

Стаття 18. Підстави для припинення співробітництва

1. Співробітництво припиняється у разі:

- 1) закінчення строку дії договору про співробітництво;

- 2) досягнення цілей співробітництва;

- 3) невиконання суб'єктами співробітництва взятих на себе зобов'язань;

- 4) відмови від співробітництва відповідно до умов договору про співробітництво одного або кількох його суб'єктів, що унеможливило подальше здійснення співробітництва;

- 5) банкрутства утворених у рамках співробітництва підприємств, установ та організацій комунальної форми власності;

- 6) прийняття судом рішення про припинення співробітництва;

7) нездійснення співробітництва протягом року з дня набрання чинності договором про співробітництво.

Припинення співробітництва не повинно спричинити зменшення обсягу та погіршення якості надання послуг населенню.

2. Спірні питання, що виникають у зв'язку з припиненням співробітництва, врегульовуються органами місцевого самоврядування суб'єктів співробітництва шляхом переговорів.

3. Припинення співробітництва здійснюється за згодою його суб'єктів у порядку, передбаченому статтями 6-9 цього Закону для організації співробітництва з урахуванням особливостей цього розділу, шляхом укладення відповідного договору сільськими, селищними, міськими головами після схвалення його проекту сільськими, селищними, міськими радами.

Один примірник договору про припинення співробітництва, який набрав чинності в установленому порядку, надсилається центральному органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері розвитку місцевого самоврядування.

Стаття 19. Переговори щодо припинення співробітництва

1. На підставі попереднього висновку виконавчого органу сільської, селищної, міської ради одного із суб'єктів співробітництва стосовно наявності хоча б однієї з підстав, передбачених частиною першою статті 18 цього Закону, сільська, селищна, міська рада приймає рішення про припинення співробітництва та письмово звертається до інших суб'єктів співробітництва з пропозицією проведення переговорів про припинення співробітництва.

2. Повідомлення про припинення співробітництва доводиться суб'єктами співробітництва до відома населення шляхом оприлюднення у місцевих засобах масової інформації.

3. Проведення переговорів про припинення співробітництва розпочинається протягом 30 днів з дати отримання суб'єктами співробітництва відповідної пропозиції.

4. Відсутність протягом 30 днів з дати надходження пропозиції щодо проведення переговорів про припинення співробітництва відповіді суб'єктів співробітництва вважається їх згодою на його припинення.

Стаття 20. Особливості припинення співробітництва відповідно до форми співробітництва

1. Співробітництво у формі, визначеній пунктами 1 і 3 частини першої статті 4 цього Закону, припиняється не раніше наступного бюджетного періоду, якщо суб'єкти співробітництва не домовилися про інше.

2. Співробітництво у формі, визначеній пунктом 4 частини першої статті 4 цього Закону, припиняється шляхом передачі учасниками співробітництва своєї частки на користь одного із суб'єктів або шляхом припинення діяльності спільного комунального підприємства згідно із законодавством.

Розділ VI ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування.

2. Внести зміни до таких законодавчих актів України:

1) частину першу статті 63 Господарського кодексу України (Відомості Верховної Ради України, 2003 р., №№ 18-22, ст. 144) після абзацу шостого доповнити новим абзацом такого змісту:

"спільне комунальне підприємство, що діє на договірних засадах спільного фінансування (утримання) відповідними територіальними громадами - суб'єктами співробітництва".

У зв'язку з цим абзац сьомий вважати абзацом восьмим;

2) частину другу статті 169 Цивільного кодексу України (Відомості Верховної Ради України, 2003 р., №№ 40-44, ст. 356) після слів "комунальні підприємства" доповнити словами "спільні комунальні підприємства";

3) частину першу статті 26 Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні" (Відомості Верховної Ради України, 1997 р., № 24, ст. 170 із наступними змінами) доповнити пунктами 33⁻¹ і 33⁻² такого змісту:

"33⁻¹) прийняття рішень щодо надання згоди на організацію співробітництва територіальних громад, суб'єктом якого є територіальна громада села, селища, міста, у формах, визначених статтею 4 Закону України "Про співробітництво територіальних громад", щодо схвалення проекту договору про співробітництво та інших рішень, пов'язаних із здійсненням відповідно до зазначеного Закону співробітництва територіальних громад;

33⁻²) заслуховування звітів, пов'язаних із здійсненням відповідно до Закону України "Про співробітництво територіальних громад" співробітництва територіальних громад, суб'єктом якого є територіальна громада села, селища, міста".

Президент України	П.ПОРОШЕНКО
м. Київ 17 червня 2014 року № 1508-VII	

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА

від 9 березня 1999 р. N 339 Київ

Про затвердження Порядку контролю за здійсненням органами місцевого самоврядування делегованих повноважень органів виконавчої влади

Відповідно до частини четвертої статті 143 Конституції України та частини другої статті 76 Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні" Кабінет Міністрів України **постановляє**:

1. Затвердити Порядок контролю за здійсненням органами місцевого самоврядування делегованих повноважень органів виконавчої влади (додається).
2. Визнати такою, що втратила чинність, постанову Кабінету Міністрів України від 9 лютого 1996 р. N 172 "Про затвердження Порядку контролю за здійсненням головами та очолюваними ними виконавчими комітетами сільських, селищних і міських Рад делегованих їм повноважень державної виконавчої влади" (ЗП України, 1996 р., N 6, ст. 207).

Прем'єр-міністр України

В.ПУСТОВОЙТЕНКО

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету
Міністрів України
від 9 березня 1999 р. N 339

ПОРЯДОК

контролю за здійсненням органами місцевого самоврядування делегованих повноважень органів виконавчої влади

1. Контроль за здійсненням органами місцевого самоврядування делегованих повноважень органів виконавчої влади (далі - контроль) покладається на відповідні місцеві держадміністрації та Раду міністрів Автономної Республіки Крим, а у випадках, передбачених законодавством, - на міністерства та інші центральні органи виконавчої влади, їх територіальні органи (далі - органи, що здійснюють контроль).

2. Контроль здійснюється шляхом аналізу актів органів місцевого самоврядування, надання органами місцевого самоврядування інформації про виконання делегованих повноважень органів виконавчої влади, проведення перевірок діяльності виконавчих органів сільських, селищних, міських рад.

3. Рада міністрів Автономної Республіки Крим та відповідні місцеві держадміністрації розробляють та затверджують щорічні плани здійснення контролю.

4. Райдержадміністрації контролюють здійснення виконавчими органами сільських, селищних і міських рад (міст районного значення), розташованих на території району, делегованих повноважень органів виконавчої влади.

Облдержадміністрації, Рада міністрів Автономної Республіки Крим контролюють здійснення виконавчими органами міських (міст обласного значення, міст республіканського значення Автономної Республіки Крим) рад делегованих повноважень органів виконавчої влади.

Облдержадміністрації, Рада міністрів Автономної Республіки Крим мають право безпосередньо контролювати здійснення виконавчими органами сільських, селищних і міських рад (міст районного значення), розташованих на відповідній території, делегованих повноважень органів виконавчої влади.

У разі коли сільський, селищний, міський голова порушує Конституцію або закони України, права і свободи громадян, не забезпечує здійснення делегованих повноважень органів виконавчої влади, перешкоджає здійсненню контролю за їх виконанням та в інших випадках, орган, що здійснює контроль, порушує у встановленому порядку питання про його відповідальність згідно із законодавством.

5. Міністерства та інші центральні органи виконавчої влади, їх територіальні органи здійснюють контроль відповідно до повноважень та у порядку, визначеному законодавством.

6. Копії актів органів місцевого самоврядування, прийнятих з питань здійснення делегованих повноважень органів виконавчої влади, протягом 10 днів з дня їх прийняття надсилаються до органу, що здійснює контроль.

У разі виявлення невідповідності акта органу місцевого самоврядування, прийнятого з питань здійснення делегованих повноважень органів виконавчої влади, законодавству орган, що здійснює контроль, протягом трьох місяців надсилає органу місцевого самоврядування повідомлення про невідповідність акта.

7. Виконавчі органи сільських, селищних, міських рад один раз на півріччя до 10 числа місяця, що настає за звітним періодом надсилають інформацію про виконання делегованих повноважень органів виконавчої влади до органів, що здійснюють контроль. Форму такої інформації затверджує керівник органу, що здійснює контроль.

На вимогу органу, що здійснює контроль, виконавчі органи сільських, селищних, міських рад мають надавати інформацію про виконання окремих делегованих повноважень.

5. ПИТАННЯ БЮДЖЕТІВ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Територіальні громади сіл, селищ і міст можуть об'єднувати на договірних засадах кошти бюджетів для виконання спільних проектів або для спільного фінансування (утримання) комунальних підприємств, організацій і установ з урахуванням ст. 93 Бюджетного кодексу України.

Відповідно до п. 36 ч. 1 ст. 2 Бюджетного кодексу України (далі - БКУ) місцевий фінансовий орган - це установа, що відповідно до законодавства України здійснює функції з складання, виконання місцевих бюджетів, контролю за витрачанням коштів розпорядниками бюджетних коштів, а також інші функції, пов'язані з управлінням коштами місцевого бюджету. Місцеві бюджети є самостійними (п. 3 ч. 1 ст. 7 БКУ). Отже, ні фінансове управління районної державної адміністрації, ні Департамент фінансів обласної державної адміністрації не може здійснювати обслуговування бюджету об'єднаної територіальної громади. Відповідно до ст. 11 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» виконавчими органами сільських, селищних, міських рад є їх виконавчі комітети, відділи, управління чи інші створювані радами виконавчі органи. Отже, у складі виконавчого органу об'єднаної територіальної громади створюється підрозділ, який і виконуватиме функції місцевого фінансового органу. У разі, якщо такий орган не створено згідно із законом, то виконання функцій місцевого фінансового органу забезпечує сільський, селищний, міський (міста районного значення) голова (п. 36 ч. 1 ст. 2 БКУ).

Відповідно до Наказу Міністерства фінансів України від 26 серпня 2014 р. № 836 «Про деякі питання запровадження програмно-цільового методу складання та виконання місцевих бюджетів» при внесенні змін до бюджету головні розпорядники подають на розгляд і затвердження фінансовим управлінням нові паспорти бюджетних програм.

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ

НАКАЗ

26.08.2014 № 836

Зареєстровано в Міністерстві
юстиції України
10 вересня 2014 р.
за № 1103/25880

Про деякі питання запровадження програмно-цільового методу складання та виконання місцевих бюджетів

З метою реалізації Стратегії розвитку системи управління державними фінансами, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 01 серпня 2013 року № 774-р, в частині запровадження програмно-цільового методу в бюджетному процесі на місцевому рівні **НАКАЗУЮ**:

1. Затвердити такі, що додаються:

Інструкцію про статус та особливості участі у бюджетному процесі відповідальних виконавців бюджетних програм місцевих бюджетів;

Правила складання паспортів бюджетних програм місцевих бюджетів та звітів про їх виконання (далі - Правила);

форму паспорта бюджетної програми місцевого бюджету;

форму звіту про виконання паспорта бюджетної програми місцевого бюджету.

2. Установити, що головні розпорядники коштів місцевого бюджету (далі - головні розпорядники):

1) є відповідальними за розробку і затвердження спільно з місцевими фінансовими органами паспортів бюджетних програм згідно з Правилами, затвердженими цим наказом;

2) у терміни, визначені для подання зведеної річної фінансової та бюджетної звітності, подають до місцевих фінансових органів звіти про виконання паспортів бюджетних програм за формою, затвердженою цим наказом, у паперовому та електронному вигляді;

3) оприлюднюють шляхом розміщення на своїх офіційних сайтах паспорти бюджетних програм на поточний бюджетний період (включаючи зміни до паспортів бюджетних програм) у триденний строк з дня затвердження таких документів та звіти про виконання паспортів бюджетних програм за звітний бюджетний період у триденний строк після подання таких звітів до місцевих фінансових органів.

3. Звіти про виконання паспортів бюджетних програм, подані відповідно до підпункту 2 пункту 2 цього наказу, визначають фактичні результативні показники бюджетних програм та разом із офіційною державною статистичною, фінансовою, бюджетною та іншою звітністю за відповідний бюджетний період, а також висновками про результати контрольних заходів, проведених органами, уповноваженими на здійснення контролю за дотриманням бюджетного законодавства, використовуються для оцінки ефективності бюджетних програм.

4. Головні розпорядники протягом 30 днів після складання звіту про виконання паспорта бюджетної програми подають місцевому фінансовому органу узагальнені результати аналізу ефективності бюджетних програм.

5. Визнати таким, що втратив чинність, наказ Міністерства фінансів України від 09 липня 2010 року № 679 «Про деякі питання проведення експерименту із запровадження програмно-цільового методу складання та виконання місцевих бюджетів», зареєстрований у Міністерстві юстиції України 28 липня 2010 року за № 573/17868.

6. Департаменту місцевих бюджетів Міністерства фінансів України (Кузькін С.Ю.) у встановленому законодавством порядку подати цей наказ на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України.

7. Контроль за виконанням цього наказу покласти на першого заступника Міністра Мряковського А.І.

8. Цей наказ набирає чинності з дня його офіційного опублікування.

Міністр	О. Шлапак
----------------	------------------

	ЗАТВЕРДЖЕНО Наказ Міністерства фінансів України 26.08.2014 № 836
	Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 10 вересня 2014 р. за № 1103/25880

ІНСТРУКЦІЯ

про статус та особливості участі у бюджетному процесі відповідальних виконавців бюджетних програм місцевих бюджетів

I. Загальні положення

1.1. Ця Інструкція розроблена з метою чіткого розмежування повноважень, прав і відповідальності головного розпорядника коштів місцевого бюджету (далі – головний розпорядник) та відповідальних виконавців бюджетних програм (далі – відповідальні виконавці) у процесі складання, затвердження та виконання місцевих бюджетів за програмно-цільовим методом.

Відповідальний виконавець безпосередньо забезпечує та/або координує виконання однієї чи ряду бюджетних програм у системі головного розпорядника, є юридичною особою, має окремий рахунок та бухгалтерський баланс.

Відповідальними виконавцями можуть бути:

головний розпорядник - за бюджетними програмами, виконання яких забезпечується його апаратом;

розпорядники коштів місцевого бюджету нижчого рівня (далі - розпорядники коштів нижчого рівня), які відповідають за виконання бюджетних програм у системі головного розпорядника.

1.2. Відповідального виконавця визначає головний розпорядник за письмовим погодженням з відповідним місцевим фінансовим органом у процесі формування проекту бюджету на наступний рік.

II. Особливості участі відповідальних виконавців у процесі формування місцевого бюджету

2.1. Після отримання від місцевого фінансового органу граничних обсягів видатків загального фонду місцевого бюджету на наступний рік головні

розпорядники розподіляють ці обсяги між відповідальними виконавцями, у триденний строк повідомляють відповідальних виконавців про належні їм обсяги та організують розроблення бюджетних запитів.

2.2. Відповідальні виконавці в установленому головним розпорядником порядку забезпечують складання бюджетних запитів за кожною бюджетною програмою, за виконання якої вони відповідають.

Складені бюджетні запити відповідальні виконавці подають головному розпорядникові.

2.3. У процесі опрацювання бюджетних запитів у місцевому фінансовому органі відповідальні виконавці мають право брати участь разом з головним розпорядником в обговоренні та узгодженні бюджетних програм, що пропонуються головним розпорядником для включення до проекту відповідного місцевого бюджету.

При цьому місцевий фінансовий орган розглядає окремі пропозиції відповідальних виконавців щодо включення його бюджетних програм до проекту відповідного місцевого бюджету тільки за наявності висновку головного розпорядника.

2.4. У рішенні про місцевий бюджет бюджетні призначення встановлюються головному розпорядникові у розрізі відповідальних виконавців за всіма бюджетними програмами.

III. Особливості участі відповідальних виконавців у процесі виконання місцевого бюджету

3.1. Після отримання від місцевого фінансового органу лімітних довідок про бюджетні асигнування (головний розпорядник отримує лімітну довідку з помісячним розподілом асигнувань із загального фонду в цілому) головний розпорядник визначає помісячні обсяги бюджетних асигнувань із загального фонду в цілому за кожним відповідальним виконавцем та у триденний термін повідомляє відповідальних виконавців про визначені їм обсяги.

3.2. Відповідальні виконавці уточнюють обсяги бюджетних асигнувань розпорядникам коштів нижчого рівня та одержувачам за своєю мережею, зведені проекти кошторисів, складають зведені плани асигнувань та подають зазначені документи головному розпорядникові.

3.3. Для складання розпису місцевого бюджету виключно головні розпорядники в установленому порядку подають місцевому фінансовому органу зведені проекти кошторисів та зведені плани асигнувань (у розрізі затверджених бюджетних програм та їх відповідальних виконавців).

3.4. Відповідальні виконавці можуть подавати місцевому фінансовому органу пропозиції щодо внесення змін до розпису місцевого бюджету в

межах затверджених їм бюджетних програм за письмовим погодженням із головним розпорядником.

3.5. У розписі місцевого бюджету розподіл бюджетних асигнувань головним розпорядникам здійснюється в розрізі відповідальних виконавців за всіма затвердженими їм бюджетними програмами відповідно до категорій економічної класифікації видатків бюджету.

3.6. Місцевий фінансовий орган розсилає витяги із розпису місцевого бюджету головним розпорядникам за всіма бюджетними програмами в розрізі відповідальних виконавців, що є підставою для затвердження в установленому порядку кошторисів та планів асигнувань розпорядниками. Головний розпорядник розсилає витяги із розпису місцевого бюджету відповідальним виконавцям за їх бюджетними програмами.

3.7. Відповідальні виконавці здійснюють розподіл показників зведених кошторисів та проєктів зведених планів асигнувань із загального фонду за своєю мережею в розрізі розпорядників коштів нижчого рівня та одержувачів за територіями. Зазначений розподіл за підписом головного розпорядника подається до територіального органу Державної казначейської служби України (далі - ДКСУ) для формування розпису місцевого бюджету та помісячного плану асигнувань із загального фонду за територіями.

Головний розпорядник коштів несе відповідальність за зведення показників, своєчасність надання та достовірність інформації, поданої відповідальними виконавцями до територіального органу ДКСУ.

Територіальний орган ДКСУ перевіряє отримані дані на відповідність затвердженому розпису та мережі, поданим кожним головним розпорядником не пізніше ніж за 15 днів до початку бюджетного року, приймає їх та формує розпис місцевого бюджету і помісячного плану асигнувань із загального фонду за територіями.

3.8. Місцевий фінансовий орган подає розпорядження про виділення коштів головним розпорядникам, у тому числі відповідальним виконавцям, до територіальних органів ДКСУ і в установленому порядку повідомляє головного розпорядника (у розрізі відповідальних виконавців) та відповідальних виконавців про належні їм суми.

Відповідальні виконавці здійснюють розподіл виділених коштів за своєю мережею. Оформлені розподіли за підписом головного розпорядника відповідальні виконавці подають до територіального органу ДКСУ.

3.9. Відповідальні виконавці подають фінансову звітність за бюджетними програмами головному розпорядникові та до територіального органу ДКСУ. Головний розпорядник у встановленому порядку подає зведену фінансову звітність до територіального органу ДКСУ.

3.10. Відповідальні виконавці подають головному розпорядникові у встановлені ним терміни проекти паспортів бюджетних програм та звіти про виконання паспортів бюджетних програм.

Головний розпорядник коштів відповідає за зведення результативних показників виконання бюджетної програми та подання звіту про виконання паспорта бюджетної програми.

Директор Департаменту місцевих бюджетів	Є.Ю. Кузькін
--	---------------------

ЗАКОН УКРАЇН **Про доступ до публічної інформації**

Цей Закон визначає порядок здійснення та забезпечення права кожного на доступ до інформації, що знаходиться у володінні суб'єктів владних повноважень, інших розпорядників публічної інформації, визначених цим Законом, та інформації, що становить суспільний інтерес.

Розділ I **ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ**

Стаття 1. Публічна інформація

1. Публічна інформація - це відображена та задокументована будь-якими засобами та на будь-яких носіях інформація, що була отримана або створена в процесі виконання суб'єктами владних повноважень своїх обов'язків, передбачених чинним законодавством, або яка знаходиться у володінні суб'єктів владних повноважень, інших розпорядників публічної інформації, визначених цим Законом.

2. Публічна інформація є відкритою, крім випадків, встановлених законом.

Стаття 2. Мета і сфера дії Закону

1. Метою цього Закону є забезпечення прозорості та відкритості суб'єктів владних повноважень і створення механізмів реалізації права кожного на доступ до публічної інформації.

2. Цей Закон не поширюється на відносини щодо отримання інформації суб'єктами владних повноважень при здійсненні ними своїх функцій, а також на відносини у сфері звернень громадян, які регулюються спеціальним законом.

Стаття 3. Гарантії забезпечення права на доступ до публічної інформації

1. Право на доступ до публічної інформації гарантується:

1) обов'язком розпорядників інформації надавати та оприлюднювати інформацію, крім випадків, передбачених законом;

2) визначенням розпорядником інформації спеціальних структурних підрозділів або посадових осіб, які організують у встановленому порядку доступ до публічної інформації, якою він володіє;

3) максимальним спрощенням процедури подання запиту та отримання інформації;

4) доступом до засідань колегіальних суб'єктів владних повноважень, крім випадків, передбачених законодавством;

5) здійсненням парламентського, громадського та державного контролю за дотриманням прав на доступ до публічної інформації;

6) юридичною відповідальністю за порушення законодавства про доступ до публічної інформації.

Стаття 4. Принципи забезпечення доступу до публічної інформації

1. Доступ до публічної інформації відповідно до цього Закону здійснюється на принципах:

1) прозорості та відкритості діяльності суб'єктів владних повноважень;

2) вільного отримання, поширення та будь-якого іншого використання інформації, що була надана або оприлюднена відповідно до цього Закону, крім обмежень, встановлених законом;

3) рівноправності, незалежно від ознак раси, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, мовних або інших ознак.

Розділ II

ПОРЯДОК ДОСТУПУ ДО ІНФОРМАЦІЇ

Стаття 5. Забезпечення доступу до інформації

1. Доступ до інформації забезпечується шляхом:

1) систематичного та оперативного оприлюднення інформації:

в офіційних друкованих виданнях;

на офіційних веб-сайтах в мережі Інтернет;

на єдиному державному веб-порталі відкритих даних;

на інформаційних стендах;

будь-яким іншим способом;

2) надання інформації за запитом на інформацію.

Стаття 6. Публічна інформація з обмеженим доступом

1. Інформацією з обмеженим доступом є:

1) конфіденційна інформація;

2) таємна інформація;

3) службова інформація.

2. Обмеження доступу до інформації здійснюється відповідно до закону при дотриманні сукупності таких вимог:

1) виключно в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення, для захисту репутації або прав інших людей,

для запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно, або для підтримання авторитету і неупередженості правосуддя;

2) розголошення інформації може завдати істотної шкоди цим інтересам;

3) шкода від оприлюднення такої інформації переважає суспільний інтерес в її отриманні.

3. Інформація з обмеженим доступом має надаватися розпорядником інформації, якщо він правомірно оприлюднив її раніше.

4. Інформація з обмеженим доступом має надаватися розпорядником інформації, якщо немає законних підстав для обмеження у доступі до такої інформації, які існували раніше.

5. Не може бути обмежено доступ до інформації про розпорядження бюджетними коштами, володіння, користування чи розпорядження державним, комунальним майном, у тому числі до копій відповідних документів, умов отримання цих коштів чи майна, прізвища, імена, по батькові фізичних осіб та найменування юридичних осіб, які отримали ці кошти або майно. При дотриманні вимог, передбачених частиною другою цієї статті, зазначене положення не поширюється на випадки, коли оприлюднення або надання такої інформації може завдати шкоди інтересам національної безпеки, оборони, розслідуванню чи запобіганню злочину.

6. Не належать до інформації з обмеженим доступом відомості, зазначені у декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, поданій відповідно до Закону України "Про запобігання корупції", крім відомостей, зазначених в абзаці четвертому частини першої статті 47 вказаного Закону.

7. Обмеженню доступу підлягає інформація, а не документ. Якщо документ містить інформацію з обмеженим доступом, для ознайомлення надається інформація, доступ до якої необмежений.

Стаття 7. Конфіденційна інформація

1. Конфіденційна інформація - інформація, доступ до якої обмежено фізичною або юридичною особою, крім суб'єктів владних повноважень, та яка може поширюватися у визначеному ними порядку за їхнім бажанням відповідно до передбачених ними умов. Не може бути віднесена до конфіденційної інформація, зазначена в частині першій і другій статті 13 цього Закону.

2. Розпорядники інформації, визначені частиною першою статті 13 цього Закону, які володіють конфіденційною інформацією, можуть поширювати її лише за згодою осіб, які обмежили доступ до інформації, а за відсутності такої згоди - лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини.

Стаття 8. Таємна інформація

1. Таємна інформація - інформація, доступ до якої обмежується відповідно до частини другої статті 6 цього Закону, розголошення якої може завдати шкоди особі, суспільству і державі. Таємною визнається інформація, яка містить державну, професійну, банківську таємницю, таємницю досудового розслідування та іншу передбачену законом таємницю.

2. Порядок доступу до таємної інформації регулюється цим Законом та спеціальними законами.

Стаття 9. Службова інформація

1. Відповідно до вимог частини другої статті 6 цього Закону до службової може належати така інформація:

1) що міститься в документах суб'єктів владних повноважень, які становлять внутрішню службову кореспонденцію, доповідні записки, рекомендації, якщо вони пов'язані з розробкою напряму діяльності установи або здійсненням контрольних, наглядових функцій органами державної влади, процесом прийняття рішень і передують публічному обговоренню та/або прийняттю рішень;

2) зібрана в процесі оперативно-розшукової, контррозвідальної діяльності, у сфері оборони країни, яку не віднесено до державної таємниці.

2. Документам, що містять інформацію, яка становить службову інформацію, присвоюється гриф "для службового користування". Доступ до таких документів надається відповідно до частини другої статті 6 цього Закону.

3. Перелік відомостей, що становлять службову інформацію, який складається органами державної влади, органами місцевого самоврядування, іншими суб'єктами владних повноважень, у тому числі на виконання делегованих повноважень, не може бути обмеженим у доступі.

Стаття 10. Доступ до інформації про особу

1. Кожна особа має право:

1) знати у період збирання інформації, але до початку її використання, які відомості про неї та з якою метою збираються, як, ким і з якою метою вони використовуються, передаються чи поширюються, крім випадків, встановлених законом;

2) доступу до інформації про неї, яка збирається та зберігається;

3) вимагати виправлення неточної, неповної, застарілої інформації про себе, знищення інформації про себе, збирання, використання чи зберігання якої здійснюється з порушенням вимог закону;

4) на ознайомлення за рішенням суду з інформацією про інших осіб, якщо це необхідно для реалізації та захисту прав та законних інтересів;

5) на відшкодування шкоди у разі розкриття інформації про цю особу з порушенням вимог, визначених законом.

2. Обсяг інформації про особу, що збирається, зберігається і використовується розпорядниками інформації, має бути максимально обмеженим і використовуватися лише з метою та у спосіб, визначений законом.

3. Розпорядники інформації, які володіють інформацією про особу, зобов'язані:

1) надавати її безперешкодно і безкоштовно на вимогу осіб, яких вона стосується, крім випадків, передбачених законом;

2) використовувати її лише з метою та у спосіб, визначений законом;

3) вживати заходів щодо унеможливлення несанкціонованого доступу до неї інших осіб;

4) виправляти неточну та застарілу інформацію про особу самостійно або на вимогу осіб, яких вона стосується.

4. Зберігання інформації про особу не повинно тривати довше, ніж це необхідно для досягнення мети, задля якої ця інформація збиралася.

5. Відмова особі в доступі до інформації про неї, приховування, незаконне збирання, використання, зберігання чи поширення інформації можуть бути оскаржені.

Стаття 10¹. Публічна інформація у формі відкритих даних

1. Публічна інформація у формі відкритих даних - це публічна інформація у форматі, що дозволяє її автоматизоване оброблення електронними засобами, вільний та безоплатний доступ до неї, а також її подальше використання.

Розпорядники інформації зобов'язані надавати публічну інформацію у формі відкритих даних на запит, оприлюднювати і регулярно оновлювати її на єдиному державному веб-порталі відкритих даних та на своїх веб-сайтах.

2. Публічна інформація у формі відкритих даних є дозволеною для її подальшого вільного використання та поширення.

Будь-яка особа може вільно копіювати, публікувати, поширювати, використовувати, у тому числі в комерційних цілях, у поєднанні з іншою інформацією або шляхом включення до складу власного продукту, публічну інформацію у формі відкритих даних з обов'язковим посиланням на джерело отримання такої інформації.

3. Публічна інформація, що містить персональні дані фізичної особи, оприлюднюється та надається на запит у формі відкритих даних у разі додержання однієї з таких умов:

1) персональні дані знеособлені та захищені відповідно до Закону України "Про захист персональних даних";

2) фізичні особи (суб'єкти даних), персональні дані яких містяться в інформації у формі відкритих даних, надали свою згоду на поширення таких даних відповідно до Закону України "Про захист персональних даних";

3) надання чи оприлюднення такої інформації передбачено законом;

4) обмеження доступу до такої інформації (віднесення її до інформації з обмеженим доступом) заборонено законом.

4. Перелік наборів даних, що підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних, вимоги до формату і структури таких наборів даних, періодичність їх оновлення визначаються Кабінетом Міністрів України. При цьому до такого переліку Кабінет Міністрів України обов'язково включає інформацію, доступ до якої у формі відкритих даних передбачено законом.

Створення та забезпечення функціонування єдиного державного веб-порталу відкритих даних здійснюється центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері електронного урядування.

Стаття 11. Захист особи, яка оприлюднює інформацію

1. Посадові та службові особи не підлягають юридичній відповідальності, незважаючи на порушення своїх обов'язків, за розголошення інформації про правопорушення або відомостей, що стосуються серйозної загрози здоров'ю чи безпеці громадян, доки особа при цьому керувалася добрими намірами та мала обґрунтоване переконання, що інформація є достовірною, а також містить докази правопорушення або стосується істотної загрози здоров'ю чи безпеці громадян, доки особа.

Розділ III

СУБ'ЄКТИ ВІДНОСИН У СФЕРІ ДОСТУПУ ДО ПУБЛІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Стаття 12. Визначення та перелік суб'єктів

1. Суб'єктами відносин у сфері доступу до публічної інформації є:

1) запитувачі інформації - фізичні, юридичні особи, об'єднання громадян без статусу юридичної особи, крім суб'єктів владних повноважень;

2) розпорядники інформації - суб'єкти, визначені у статті 13 цього Закону;

3) структурний підрозділ або відповідальна особа з питань доступу до публічної інформації розпорядників інформації.

Стаття 13. Розпорядники інформації

1. Розпорядниками інформації для цілей цього Закону визнаються:

1) суб'єкти владних повноважень - органи державної влади, інші державні органи, органи місцевого самоврядування, органи влади Автономної

Республіки Крим, інші суб'єкти, що здійснюють владні управлінські функції відповідно до законодавства та рішення яких є обов'язковими для виконання;

2) юридичні особи, що фінансуються з державного, місцевих бюджетів, бюджету Автономної Республіки Крим, - стосовно інформації щодо використання бюджетних коштів;

3) особи, якщо вони виконують делеговані повноваження суб'єктів владних повноважень згідно із законом чи договором, включаючи надання освітніх, оздоровчих, соціальних або інших державних послуг, - стосовно інформації, пов'язаної з виконанням їхніх обов'язків;

4) суб'єкти господарювання, які займають домінуюче становище на ринку або наділені спеціальними чи виключними правами, або є природними монополіями, - стосовно інформації щодо умов постачання товарів, послуг та цін на них.

2. До розпорядників інформації, зобов'язаних оприлюднювати та надавати за запитом інформацію, визначену в цій статті, у порядку, передбаченому цим Законом, прирівнюються суб'єкти господарювання, які володіють:

1) інформацією про стан довкілля;

2) інформацією про якість харчових продуктів і предметів побуту;

3) інформацією про аварії, катастрофи, небезпечні природні явища та інші надзвичайні події, що сталися або можуть статися і загрожують здоров'ю та безпеці громадян;

4) іншою інформацією, що становить суспільний інтерес (суспільно необхідною інформацією).

3. На розпорядників інформації, визначених у пунктах 2, 3, 4 частини першої та в частині другій цієї статті, вимоги цього Закону поширюються лише в частині оприлюднення та надання відповідної інформації за запитом.

4. Усі розпорядники інформації незалежно від нормативно-правового акта, на підставі якого вони діють, при вирішенні питань щодо доступу до інформації мають керуватися цим Законом.

Стаття 14. Обов'язки розпорядників інформації

1. Розпорядники інформації зобов'язані:

1) оприлюднювати інформацію, передбачену цим та іншими законами;

2) систематично вести облік документів, що знаходяться в їхньому володінні;

3) вести облік запитів на інформацію;

4) визначати спеціальні місця для роботи запитувачів з документами чи їх копіями, а також надавати право запитувачам робити виписки з них,

фотографувати, копіювати, сканувати їх, записувати на будь-які носії інформації тощо;

5) мати спеціальні структурні підрозділи або призначати відповідальних осіб для забезпечення доступу запитувачів до інформації та оприлюднення інформації;

6) надавати та оприлюднювати достовірну, точну та повну інформацію, а також у разі потреби перевіряти правильність та об'єктивність наданої інформації і оновлювати оприлюднену інформацію.

Стаття 15. Оприлюднення інформації розпорядниками

1. Розпорядники інформації зобов'язані оприлюднювати:

1) інформацію про організаційну структуру, місію, функції, повноваження, основні завдання, напрями діяльності та фінансові ресурси (структуру та обсяг бюджетних коштів, порядок та механізм їх витрачання тощо);

2) нормативно-правові акти, акти індивідуальної дії (крім внутрішньоорганізаційних), прийняті розпорядником, проекти рішень, що підлягають обговоренню, інформацію про нормативно-правові засади діяльності;

3) перелік та умови отримання послуг, що надаються цими органами, форми і зразки документів, правила їх заповнення;

4) порядок складання, подання запиту на інформацію, оскарження рішень розпорядників інформації, дій чи бездіяльності;

5) інформацію про систему обліку, види інформації, яку зберігає розпорядник;

5⁻¹) перелік наборів даних, що оприлюднюються у формі відкритих даних;

6) інформацію про механізми чи процедури, за допомогою яких громадськість може представляти свої інтереси або в інший спосіб впливати на реалізацію повноважень розпорядника інформації;

7) плани проведення та порядок денний своїх відкритих засідань;

8) розташування місць, де надаються необхідні запитувачам форми і бланки установи;

9) загальні правила роботи установи, правила внутрішнього трудового розпорядку;

10) звіти, в тому числі щодо задоволення запитів на інформацію;

11) інформацію про діяльність суб'єктів владних повноважень, а саме про:

їхні місцезнаходження, поштову адресу, номери засобів зв'язку, адреси офіційного веб-сайту та електронної пошти;

прізвище, ім'я та по батькові, службові номери засобів зв'язку, адреси електронної пошти керівника органу та його заступників, а також керівників структурних та регіональних підрозділів, основні функції структурних та регіональних підрозділів, крім випадків, коли ці відомості належать до інформації з обмеженим доступом;

розклад роботи та графік прийому громадян;

вакансії, порядок та умови проходження конкурсу на заміщення вакантних посад;

перелік та умови надання послуг, форми і зразки документів, необхідних для надання послуг, правила їх оформлення;

перелік і службові номери засобів зв'язку підприємств, установ та організацій, що належать до сфери їх управління, та їх керівників, крім підприємств, установ та організацій, створених з метою конспірації, оперативно-розшукової або контррозвідувальної діяльності;

порядок складання, подання запиту на інформацію, оскарження рішень суб'єктів владних повноважень, їх дій чи бездіяльності;

систему обліку, види інформації, якою володіє суб'єкт владних повноважень;

12) іншу інформацію про діяльність суб'єктів владних повноважень, порядок обов'язкового оприлюднення якої встановлений законом.

2. Інформація, передбачена частиною першою цієї статті, підлягає обов'язковому оприлюдненню невідкладно, але не пізніше п'яти робочих днів з дня затвердження документа. У разі наявності у розпорядника інформації офіційного веб-сайту така інформація оприлюднюється на веб-сайті із зазначенням дати оприлюднення документа і дати оновлення інформації.

3. Проекти нормативно-правових актів, рішень органів місцевого самоврядування, розроблені відповідними розпорядниками, оприлюднюються ними не пізніше як за 20 робочих днів до дати їх розгляду з метою прийняття.

4. Невідкладному оприлюдненню підлягає будь-яка інформація про факти, що загрожують життю, здоров'ю та/або майну осіб, і про заходи, які застосовуються у зв'язку з цим.

Стаття 16. Відповідальні особи з питань доступу до публічної інформації

1. Розпорядник інформації відповідає за визначення завдань та забезпечення діяльності структурного підрозділу або відповідальної особи з питань доступу до публічної інформації розпорядників інформації, відповідальних за опрацювання, систематизацію, аналіз та контроль щодо задоволення запиту на інформацію, надання консультацій під час

оформлення запиту, а також за оприлюднення інформації, передбаченої цим Законом.

2. Запит, що пройшов реєстрацію в установленому розпорядником інформації порядку, обробляється відповідальними особами з питань доступу до публічної інформації.

Стаття 17. Контроль за забезпеченням доступу до публічної інформації

1. Парламентський контроль за дотриманням права людини на доступ до інформації здійснюється Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини, тимчасовими слідчими комісіями Верховної Ради України, народними депутатами України.

2. Громадський контроль за забезпеченням розпорядниками інформації доступу до публічної інформації здійснюється депутатами місцевих рад, громадськими організаціями, громадськими радами, громадянами особисто шляхом проведення відповідних громадських слухань, громадської експертизи тощо.

3. Державний контроль за забезпеченням розпорядниками інформації доступу до інформації здійснюється відповідно до закону.

Стаття 18. Реєстрація документів розпорядника інформації

1. Для забезпечення збереження та доступу до публічної інформації документи, що знаходяться у суб'єктів владних повноважень, підлягають обов'язковій реєстрації в системі обліку, що має містити:

- 1) назву документа;
- 2) дату створення документа;
- 3) дату надходження документа;
- 4) джерело інформації (автор, відповідний підрозділ);
- 5) передбачену законом підставу віднесення інформації до категорії з обмеженим доступом;
- 6) строк обмеження доступу до інформації, у разі якщо вона віднесена до інформації з обмеженим доступом;
- 7) галузь;
- 8) ключові слова;
- 9) тип, носій (текстовий документ, електронний документ, плівки, відеозаписи, аудіозаписи тощо);
- 10) вид (нормативні акти, угоди, рішення, протоколи, звіти, прес-релізи);
- 11) проекти рішень (довідні записки, звернення, заяви, подання, пропозиції, листи тощо);
- 12) форму та місце зберігання документа тощо.

2. Доступ до системи обліку, що містить інформацію про документ, що знаходиться у суб'єкта владних повноважень, забезпечується шляхом:

1) оприлюднення на офіційних веб-сайтах суб'єктів владних повноважень такої інформації, а в разі їх відсутності - в інший прийнятний спосіб;

2) надання доступу до системи за запитом.

3. Система обліку публічної інформації не може бути віднесена до категорії інформації з обмеженим доступом.

4. Розпорядники інформації несуть відповідальність за забезпечення доступу до системи обліку відповідно до закону.

Розділ IV

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВА НА ДОСТУП ДО ІНФОРМАЦІЇ ЗА ІНФОРМАЦІЙНИМ ЗАПИТОМ

Стаття 19. Оформлення запитів на інформацію

1. Запит на інформацію - це прохання особи до розпорядника інформації надати публічну інформацію, що знаходиться у його володінні.

2. Запитувач має право звернутися до розпорядника інформації із запитом на інформацію незалежно від того, стосується ця інформація його особисто чи ні, без пояснення причини подання запиту.

3. Запит на інформацію може бути індивідуальним або колективним. Запити можуть подаватися в усній, письмовій чи іншій формі (поштою, факсом, телефоном, електронною поштою) на вибір запитувача.

4. Письмовий запит подається в довільній формі.

5. Запит на інформацію має містити:

1) ім'я (найменування) запитувача, поштову адресу або адресу електронної пошти, а також номер засобу зв'язку, якщо такий є;

2) загальний опис інформації або вид, назву, реквізити чи зміст документа, щодо якого зроблено запит, якщо запитувачу це відомо;

3) підпис і дату за умови подання запиту в письмовій формі.

6. З метою спрощення процедури оформлення письмових запитів на інформацію особа може подавати запит шляхом заповнення відповідних форм запитів на інформацію, які можна отримати в розпорядника інформації та на офіційному веб-сайті відповідного розпорядника. Зазначені форми мають містити стислу інструкцію щодо процедури подання запиту на інформацію, її отримання тощо.

7. У разі якщо з поважних причин (інвалідність, обмежені фізичні можливості тощо) особа не може подати письмовий запит, його має оформити відповідальна особа з питань доступу до публічної інформації, обов'язково зазначивши в запиті своє ім'я, контактний телефон, та надати копію запиту особі, яка його подала.

Стаття 20. Строк розгляду запитів на інформацію

1. Розпорядник інформації має надати відповідь на запит на інформацію не пізніше п'яти робочих днів з дня отримання запиту.

2. У разі якщо запит на інформацію стосується інформації, необхідної для захисту життя чи свободи особи, щодо стану довкілля, якості харчових продуктів і предметів побуту, аварій, катастроф, небезпечних природних явищ та інших надзвичайних подій, що сталися або можуть статись і загрожують безпеці громадян, відповідь має бути надана не пізніше 48 годин з дня отримання запиту.

3. Клопотання про термінове опрацювання запиту має бути обгрунтованим.

4. У разі якщо запит стосується надання великого обсягу інформації або потребує пошуку інформації серед значної кількості даних, розпорядник інформації може продовжити строк розгляду запиту до 20 робочих днів з обгрунтуванням такого продовження. Про продовження строку розпорядник інформації повідомляє запитувача в письмовій формі не пізніше п'яти робочих днів з дня отримання запиту.

Стаття 21. Плата за надання інформації

1. Інформація на запит надається безкоштовно.

2. У разі якщо задоволення запиту на інформацію передбачає виготовлення копій документів обсягом більш як 10 сторінок, запитувач зобов'язаний відшкодувати фактичні витрати на копіювання та друк.

3. Розмір фактичних витрат визначається відповідним розпорядником на копіювання та друк в межах граничних норм, встановлених Кабінетом Міністрів України. У разі якщо розпорядник інформації не встановив розміру плати за копіювання або друк, інформація надається безкоштовно.

4. При наданні особі інформації про себе та інформації, що становить суспільний інтерес, плата за копіювання та друк не стягується.

Стаття 22. Відмова та відстрочка в задоволенні запиту на інформацію

1. Розпорядник інформації має право відмовити в задоволенні запиту в таких випадках:

1) розпорядник інформації не володіє і не зобов'язаний відповідно до його компетенції, передбаченої законодавством, володіти інформацією, щодо якої зроблено запит;

2) інформація, що запитується, належить до категорії інформації з обмеженим доступом відповідно до частини другої статті 6 цього Закону;

3) особа, яка подала запит на інформацію, не оплатила передбачені статтею 21 цього Закону фактичні витрати, пов'язані з копіюванням або друком;

4) не дотримано вимог до запиту на інформацію, передбачених частиною п'ятою статті 19 цього Закону.

2. Відповідь розпорядника інформації про те, що інформація може бути одержана запитувачем із загальнодоступних джерел, або відповідь не по суті запиту вважається неправомірною відмовою в наданні інформації.

3. Розпорядник інформації, який не володіє запитуваною інформацією, але якому за статусом або характером діяльності відомо або має бути відомо, хто нею володіє, зобов'язаний направити цей запит належному розпоряднику з одночасним повідомленням про це запитувача. У такому разі відлік строку розгляду запиту на інформацію починається з дня отримання запиту належним розпорядником.

4. У відмові в задоволенні запиту на інформацію має бути зазначено:

1) прізвище, ім'я, по батькові та посаду особи, відповідальної за розгляд запиту розпорядником інформації;

2) дату відмови;

3) мотивовану підставу відмови;

4) порядок оскарження відмови;

5) підпис.

5. Відмова в задоволенні запиту на інформацію надається в письмовій формі.

6. Відстрочка в задоволенні запиту на інформацію допускається в разі, якщо запитувана інформація не може бути надана для ознайомлення в передбачені цим Законом строки у разі настання обставин непереборної сили. Рішення про відстрочку доводиться до відома запитувача у письмовій формі з роз'ясненням порядку оскарження прийнятого рішення.

7. У рішенні про відстрочку в задоволенні запиту на інформацію має бути зазначено:

1) прізвище, ім'я, по батькові та посаду особи, відповідальної за розгляд запиту розпорядником інформації;

2) дату надсилання або вручення повідомлення про відстрочку;

3) причини, у зв'язку з якими запит на інформацію не може бути задоволений у встановлений цим Законом строк;

4) строк, у який буде задоволено запит;

5) підпис.

Розділ V
ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ, ДІЙ ЧИ БЕЗДІЯЛЬНОСТІ
РОЗПОРЯДНИКІВ ІНФОРМАЦІЇ

Стаття 23. Право на оскарження рішень, дій чи бездіяльності розпорядників інформації

1. Рішення, дії чи бездіяльність розпорядників інформації можуть бути оскаржені до керівника розпорядника, вищого органу або суду.

2. Запитувач має право оскаржити:

- 1) відмову в задоволенні запити на інформацію;
- 2) відстрочку задоволення запити на інформацію;
- 3) ненадання відповіді на запит на інформацію;
- 4) надання недостовірної або неповної інформації;
- 5) несвоєчасне надання інформації;
- 6) невиконання розпорядниками обов'язку оприлюднювати інформацію відповідно до статті 15 цього Закону;
- 7) інші рішення, дії чи бездіяльність розпорядників інформації, що порушили законні права та інтереси запитувача.

3. Оскарження рішень, дій чи бездіяльності розпорядників інформації до суду здійснюється відповідно до Кодексу адміністративного судочинства України.

Стаття 24. Відповідальність за порушення законодавства про доступ до публічної інформації

1. Відповідальність за порушення законодавства про доступ до публічної інформації несуть особи, винні у вчиненні таких порушень:

- 1) ненадання відповіді на запит;
- 2) ненадання інформації на запит;
- 3) безпідставна відмова у задоволенні запити на інформацію;
- 4) неоприлюднення інформації відповідно до статті 15 цього Закону;
- 5) надання або оприлюднення недостовірної, неточної або неповної інформації;
- 6) несвоєчасне надання інформації;
- 7) необґрунтоване віднесення інформації до інформації з обмеженим доступом;
- 8) нездійснення реєстрації документів;
- 9) навмисне приховування або знищення інформації чи документів.

2. Особи, на думку яких їхні права та законні інтереси порушені розпорядниками інформації, мають право на відшкодування матеріальної та моральної шкоди в порядку, визначеному законом.

Розділ VI ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності через три місяці з дня його опублікування.

2. До приведення законодавства України у відповідність із цим Законом акти законодавства України застосовуються в частині, що не суперечить цьому Закону.

3. Внести зміни до таких законодавчих актів України:

1) у Кодексі України про адміністративні правопорушення (Відомості Верховної Ради УРСР, 1984 р., додаток до № 51, ст. 1122):

у статті 212⁻³:

частину першу після слів "Про інформацію" доповнити словами "Про доступ до публічної інформації";

примітку викласти в такій редакції:

"Примітка. Особи, визначені в примітці до статті 212⁻²⁶ цього Кодексу, притягаються до відповідальності за діяння, передбачені даною статтею, згідно із статтею 212⁻²⁶";

частину першу статті 212⁻²⁶ після слів "Про інформацію" доповнити словами "Про доступ до публічної інформації";

2) у назві та абзаці першому частини першої статті 330 Кримінального кодексу України (Відомості Верховної Ради України, 2001 р., № 25-26, ст. 131) слова "яка є власністю держави" замінити словами "яка знаходиться у володінні держави";

3) частину десяту статті 9 Закону України "Про оперативно-розшукову діяльність" (Відомості Верховної Ради України, 1992 р., № 22, ст. 303; 2000 р., № 10, ст. 79) доповнити двома реченнями такого змісту: "Забороняється оприлюднювати або надавати зібрані відомості, а також інформацію щодо проведення або не проведення стосовно певної особи оперативно-розшукової діяльності до прийняття рішення за результатами такої діяльності. Питання оприлюднення або надання такої інформації після прийняття рішення регулюється законом";

4) статтю 9 Закону України "Про контррозвідувальну діяльність" (Відомості Верховної Ради України, 2003 р., № 12, ст. 89) доповнити реченням такого змісту: "Забороняється оприлюднювати або надавати (розголошувати) зібрані відомості, а також інформацію щодо проведення або не проведення стосовно певної особи контррозвідувальної діяльності та заходів до прийняття рішення за результатами такої діяльності або заходів";

5) статтю 13 Закону України "Про авторське право і суміжні права" (Відомості Верховної Ради України, 2001 р., № 43, ст. 214) доповнити частиною п'ятою такого змісту:

"5. Зазначені положення не поширюються на випадки оприлюднення чи надання інформації на підставі Закону України "Про доступ до публічної інформації".

4. Кабінету Міністрів України у двомісячний строк з дня набрання чинності цим Законом:

затвердити граничні норми витрат на копіювання або друк, передбачені статтею 21 цього Закону;

внести на розгляд Верховної Ради України законопроекти щодо приведення законів України у відповідність із цим Законом;

привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом;

забезпечити приведення органами виконавчої влади їх нормативно-правових актів у відповідність із цим Законом.

Президент України	В.ЯНУКОВИЧ
м. Київ 13 січня 2011 року № 2939-VI	

РОЗДІЛ 3. КОРОТКИЙ ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК

– А –

АБОЛЦІОНІЗМ (віл лат. abolitio – скасування, знищення) – суспільний рух, налаштований на припинення дії певного закону, на відміну або скасування якогось урядового рішення, на усунення когось з керівної посади.

АБСЕНТЕЇЗМ (від лат. absentia – відсутність) – ухилення виборців від участі в голосуванні на виборах парламенту, президента, місцевих органів влади і т. ін Основними причинами А. є аполітичність громадян, індиферентне ставлення до політики, втрата довіри до неї, низький рівень політичної компетентності виборців, невпевненість громадян у правильності свого вибору.

АБСОЛЮТИЗМ (фр. absolutisme, англ. absolutism, від лат. absolutus – необмежений, безумовний) – абсолютна монархія; самодержавна влада, форма держави, при якій монарху належить необмежена верховна влада, що виключає участь народу в законодавстві і контролі за виконавчою владою. А. – одна з форм автократії.

АБСОЛЮТНА ВЛАДА (absolute power/ authority – повна влада, абсолютні повноваження) – безмежна, нічим і ніким не контрольована влада того чи іншого суб'єкта (монарха, ватажка мафії, вождя, фіурера і т.п.).

АВАНГАРД (фр. avant – garde – передова варта, англ. vanguard) – 1) підготовлена частина військових чи – політичних сил, висунутих уперед за рішенням відповідної влади (а також і опозиційного керівництва) чи ходом обставин, і основних сил, що забезпечують охорону і загальний успіх справи; 2) передова частина суспільства, соціальної групи, стану, класу, суспільно–політичного руху, що бере на себе основний тягар вирішення суспільно значимих завдань.

АВАНТЮРИЗМ ПОЛІТИЧНИЙ (від франц. aventure – природа) – політичні наміри й дії, що спираються на віру та обман, спрямовуються на здійснення мети, заснованої на уявленнях, бажаннях, міфічних переконаннях без урахування реальних політичних сил і можливостей, розрахованої на випадковий успіх.

АВАНСОВІ ПЛАТЕЖІ – сплата до бюджету податків та внесення податкових платежів у розмірах, визначених з прогнозованих оцінок об'єкта оподаткування або його фактичних розмірів за попередній період чи за аналогічний період попереднього року.

АВТАРКІЯ (грец. *autarkeia* – самозадоволення) – політика та ідеологія, спрямована на відокремлення економіки однієї держави чи групи держав від економіки інших країн з метою створення замкнутої системи господарювання, зорієнтованої на самозабезпечення.

АВТОКРАТ (*autocrat*, від гр. *autokrates* – самовладний) – самодержець, необмежений одноособовий правитель з неосяжною верховною владою.

АВТНОМІЯ (грец. *autonomia* – незалежність) – форма самоуправління частини території унітарної, а іноді й федеративної держави, яка наділена самостійністю у вирішенні питань місцевого значення в межах, установлених центральною владою. Населення автономної одиниці часто користується ширшими правами, ніж населення адміністративно–територіальних одиниць

АВТОРИТАРИЗМ (від лат. *autoritas* – вплив, влада) – антидемократична та антиправова концепція і практика здійснення влади; політичний режим, за якого влада одноосібного правителя чи правлячої групи осіб не обмежується правом, представницькими інститутами і системою поділу влади. А. є антиподом демократії, оскільки він не визнає народ верховним джерелом влади, а також вільні конкурентні вибори вищих органів держави.

АВТОРИТАРНА ВЛАДА (РЕЖИМ) (*authoritarian power/ regime*, від фр. *autoritaire* – владний) – влада (режим влади), що ґрунтується на беззаперечному підпорядкуванні, а також та, що прагне ствердити свій необмежений вплив, що не зупиняється у досягненні мети перед вибором будь–яких прийомів, методів і засобів впливу.

АГІТАЦІЯ (*agitation*, від лат. *agitatio* – надавання руху) – цілеспрямована усна і друкована діяльність, що має своїм завданням здійснювати політичний вплив на суспільну й індивідуальну свідомість шляхом поширення різних ідей, поглядів, гасел, переконань, а також залучення людей до активної соціально– політичної діяльності. Для агітації можуть активно використовуватись засоби масової інформації, а також мітинги, демонстрації, збори.

АГЕНТСТВО (*agency*, від лат. *agens* – діючий) — та чи інша конкретна організація (державна і громадська), що виконує певні доручення державних, громадських організацій і служб (наприклад, інформаційне телеграфне агентство, агентство друку, радіо, телебачення, страхове агентство, агентство з авторських прав і т.д.). А., особливо в системі ЗМІ, придбали особливий вплив і силу в останні десятиліття, а в політичному житті України – у сучасних умовах.

АГРЕСІЯ (від лат. *aggressio* – напад) – несумісне з Уставом ООН пряме чи опосередковане застосування сили однією державою (чи групою держав)

проти іншої, яке має на меті захоплення території, скасування або обмеження державної незалежності, насильницьке підкорення її населення.

АДМІНІСТРАТИВНО –ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ УСТРІЙ – певний спосіб територіального улаштування держави, утворення й діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування. А.– т.у. будь-якої держави – це поділ її території на певні частини – краї, області, провінції, землі, штати, департаменти, губернії, волості, повіти, райони, кантони тощо. Він зумовлений соціальною природою держави, традиціями історичного розвитку, завданнями й цілями пануючого режиму.

АДМІНІСТРАТЦІЯ від лат. administratio– управління, керівництво) – сукупність розпорядчих органів державного управління виконавчої влади (уряд, відомчі установи, виконавчі комітети, апарат президента, губернатора тощо), діяльність яких визначена законом чи конституцією країни.

АДМІНІСТРАТИВНІ СТЯГНЕННЯ – штрафні санкції, що накладаються на керівників і службових осіб підприємств, установ та організацій за порушення податкового законодавства.

АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО – ПОРУШЕННЯ – різновид суспільних відносин, у яких застосовуються заходи адміністративного впливу(стягнення) за протиправні діяння, що порушують встановлений порядок використання природних ресурсів, охорони навколишнього природного середовища, забезпечення екологічної безпеки та екологічні права громадян.

АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНА ОДИНИЦЯ– область, район, місто, район у місті, селище, село.

АКТИВНІСТЬ ПОЛІТИЧНА (political activity) – енергійна, наполеглива діяльність особистості, групи, різних політичних сил і організацій, спрямована на досягнення певних соціально–економічних і політичних цілей.

АКЦІЯ ПОЛІТИЧНА (political action, від лат. actio) – активна дія, спрямована на досягнення якоїсь політичної мети політичними засобами. Такого роду акції різноманітні їхня ефективність обумовлюється як змістом діяльності суб'єктів, які їх здійснюють їх, так і об'єктів, на які БОНІ спрямовані. А.п. може мати на меті як стабілізацію життя суспільства, так і її дестабілізацію, носити як мирний, ненасильницький характер, так і здійснюватися у формі збройного протистояння, екстремізму, насильства і т.д. вмінні правильно намітити і здійснити необхідні акції, передбачати їхні результати і наслідки є найважливішим показником, ще характеризує дії тієї чи іншої владної особи, політичного лідера, його команди.

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО – організація, створена за згодою юридичними особами і громадянами шляхом об'єднання їх вкладів, що має власну юридичну особу. Члени акціонерного товариства беруть участь вкладами в розділеному на акції статутному капіталі. Акціонери не несуть відповідальності за зобов'язання акціонерного товариства. Акціонери ризикують тільки своїм вкладом.

АКЦИЗ – вид непрямого податку на високорентабельні та монополні товари (продукцію), який включається до ціни товарів (продукції).

АЛЬТЕРНАТИВА В ПОЛІТИЦІ (alternative in the policy, від лат alter – одне з двох) – необхідність вибору однієї з двох чи декількох взаємовиключних можливостей при вирішенні того чи іншого питання політичної діяльності. Альтернативна ситуація в політиці, владній практиці припускає зважений, аргументований, науково обґрунтований, кваліфікований підхід до вибору найбільш ефективного варіанта обговорення і вирішення політичних проблем, завдань, що назріли.

АНАРХІЗМ (від грец. anarchia – безвладдя) – ідейно–теоретична й суспільно–політична теорія, в основу якої покладено заперечення інституціонального, насамперед державного, управління суспільством.

АНАЛОГІЯ ЗАКОНУ – спосіб подолання пробілу в законодавстві шляхом застосування до неврегульованого конкретною нормою спірного відношенню норми закону, що регулює подібні відносини.

АНАЛОГІЯ ПРАВА – спосіб подолання пробілу в законодавстві шляхом застосування до неврегульованого конкретною нормою спірного відношенню при відсутності норми, що регулює подібні відносини, загальних начал і змісту законодавства. Загальні початку і зміст законодавства є не що інше, як принципи права (загальноправові та галузеві).

АТЕСТАЦІЯ МУНІЦИПАЛЬНИХ СЛУЖБОВЦІВ, що заміщають муніципальну посаду муніципальної служби в органі місцевого самоврядування, проводиться в цілях стимулювання зростання професіоналізму, підвищення відповідальності, виконавської дисципліни муніципальних службовців, попередження корупції в системі органів місцевого самоврядування.

АНГЛОСАКСОНСЬКА(англо-американська) МОДЕЛЬ отримала поширення у Великій Британії, США, Канаді, Австралії та інших країнах(близька до подібної системи організація влади на місцях і в Росії), представницькі органи місцевого самоврядування формально виступають як діючі автономно в межах наданих їм повноважень; пряме підпорядкування нижчих органів вищим відсутнє. Контроль за діяльністю місцевих органів у

англосаксонських країнах здійснюється головним чином опосередковано, через центральні органи (міністерства), а також суд.

АСОЦІАЦІЯ – об'єднання для досягнення будь-яких цілей, захисту інтересів, одержання переваг.

АСОЦІАЦІЯ ДЕМОКРАТИЧНОГО РОЗВИТКУ І МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ УКРАЇНИ – незалежна, неурядова, неприбуткова громадська організація, зорієнтована на підтримку місцевого самоврядування як однієї з головних засад побудови громадянського суспільства в Україні, зміцнення її державності та демократичних основ. Створена після перших в історії України демократичних виборів на нарадах представників місцевих рад у містах Дніпродзержинськ(17.08.1990) та Житомир(22.09.1990) під назвою “Асоціація демократичних рад і демократичних блоків у радах”.

АСОЦІАЦІЯ МІСТ УКРАЇНИ – всеукраїнська недержавна організація голів міст країни, метою якої є розвиток та утвердження в державі правових засад місцевого самоврядування.

АСОЦІАЦІЯ СІЛЬСЬКИХ, СЕЛКІШНИХ ТА МІСЬКИХ РАД УКРАЇНИ – всеукраїнське недержавне об'єднання найчисленнішої в Україні ланки органів місцевого самоврядування – сільських, селищних та міських голів. Утворена 26.12.1996 р. у м. Києві.

АПАРАТ (state machinery; staff, personell, від лат. apparatus – устаткування) – 1) сукупність органів керування, керівництва; система установ, що обслуговують яку-небудь галузь державного владного політичного управління; 2) сукупність працівників політичної організації, штат установи. Основні функції апарату: а) організаційна – забезпечення чіткої роботи тієї чи іншої організації, її взаємодії з іншими організаціями; розподіл обов'язків між працівниками, контроль за виконанням прийнятих рішень і т.д.; б) інформаційна – збір, аналіз, узагальнення інформації, доведення її до відома політичних лідерів, зв'язок із засобами масової інформації й іншими суб'єктами політичної діяльності; в) господарська – матеріальне забезпечення діяльності і апарату.

АПАТРИДИ (від грец. α – заперечення і patris – батьківщина) – особи, які не мають громадянства й підданства жодної держави, проте мусять дотримуватися законів тієї країни, в якій вони зараз перебувають. А., як правило, позбавлені виборчих прав.

АРИСТОКРАТІЯ (грец. aristokratia – влада найкращих, найзнатніших) – форма правління, за якої державна влада належить привілейованій меншості; вищий, привілейований стан (група) певного суспільства, що володіє особливими правами чи можливостями.

АРМІЯ (фр. *armee*, англ. *army*, від лат. *arma* – озброювати) – один з найважливіших органів держави і влади, часто вирішальним чином впливає на їхні долі: 1) сухопутні війська; 2) сукупність збройних сил; 3) оперативне об'єднання; 4) у переносному значенні сукупність людей, об'єднаних загальною ознакою (наприклад, армія безробітних).

АУКЦІОН – продаж товарів, майна покупцеві, який запропонував найвищу ціну.

– Б –

БАГАТОПАРТІЙНА СИСТЕМА – цілісне утворення, що формується всередині політичної системи суспільства на основі усталених зв'язків між політичними партіями, які відрізняються програмними настановами, тактикою, внутрішньою структурою. Б.с. є одним із критеріїв розвиненої політичної системи суспільства та її атрибутів; існує лише в демократичних країнах із чітким правовим регулюванням соціально–політичного життя та наявністю громадянського суспільства.

БАНКРУТСТВО ПОЛІТИЧНЕ (*political bankruptcy*, від іт. *bankotta* – крах, провал, руйнування) – провал у діяльності правлячих кіл держави, тієї чи іншої політичної партії, окремих політичних діячів; їхня неспроможність виконати обіцянки і зобов'язання, дані своїм прихильникам, виборцям, членам тих чи інших суспільних і політичних організацій, що підтримували їх, громадянам усєї країни.

БЕЗВЛАДДЯ (*anarchy*) – кризовий стан у житті суспільства, відсутність державної влади керівників, їхнє самоусунення від чіткого й енергійного виконання своїх обов'язків.

БЕЗЗАКОННЯ (*lawlessness*) – 1) порушення законів; 2) відсутність відповідних законів; 3) акт, вчинок, який не узгоджується з вимогами законів, який обходить їх.

БЕЗМЕЖНА ВЛАДА (*boundless power*) – не має визначених меж, безмежна влада, а також влада надмірна, яка таким чином завдає шкоди своєму авторитетові і уявленням людей про демократичний устрій суспільства.

БЕЗПЕКА (*safety, security*) – стан, при якому небезпека у будь-якому вигляді не загрожує будь-кому, будь-чому. Проблема забезпечення належної Б. – найважливіша і найнеобхідніша для влади та органів влади на всіх рівнях. Прийнято розрізняти зовнішню, внутрішню, військову, державну, особисту, міжнародну, суспільну, регіональну, продовольчу, інформаційну, економічну, екологічну Б. і т.п. У державній, владній практиці різних країн створюються міністерства, комітети, ради (державної) Б., органи і служби

БЕЗПЕКА НАЦІОНАЛЬНА – сукупність внутрішніх і зовнішніх умов, які забезпечують стабільний розвиток суспільства, захист кордонів від внутрішніх і зовнішніх загроз, стійкість до несприятливих зовнішніх і внутрішніх впливів.

БОРОТЬБА ПОЛІТИЧНА – явище політичного життя, в основі якого лежить зіткнення інтересів різних політичних сил, кожна з яких прагне досягти певної політичної мети.

БРИФІНГ (briefing, від brief – короткий) – зустріч офіційних осіб із представниками ЗМІ; коротка нарада (нерідко інструктаж), на якому викладається позиція уряду.

БІЗНЕС – організація вигідного справи, що є джерелом отримання прибутку.

БІРЖА – ринок, на якому в певний час зустрічаються мають туди допуск комерсанти, що володіють всіма правами і атрибутами згідно торговельного кодексу, з метою укладання торговельних угод на відсутні взаємозамінні товари за особливими правилами здійснення операцій.

БІЖЕНЦІ – особи, які залишили країну, в якій вони постійно проживали (були громадянами), внаслідок переслідувань, військових дій чи інших надзвичайних обставин.

БІЛЬШІСТЬ – кількісне переважання прихильників якоїсь ідеї чи рішення над їхніми противниками. Розрізняють Б. відносну – хоча б на один голос більше від суперника чи альтернативної пропозиції; абсолютну – коли на користь якогось рішення віддали свої голоси 50% голосуючих плюс хоча б ще один; кваліфіковану (конституційну), яка може дорівнювати двом третинам або навіть трьом четвертям усього складу тих, хто приймає рішення або здійснює обрання.

БІХЕВІОРИЗМ (behavior – поведінка) – наука про поведінку. 1) один з методів вивчення суспільних явищ з позиції психології поведінки індивіда; 2) один з основних напрямків аналізу соціальних і політичних процесів у науці західних країн.

БЮЛЕТЕНЬ (фр., англ. bulletin, від іт. bulletino – записка, листок) 1) збірки офіційних актів, розпоряджень; 2) коротке офіційне повідомлення; 3) виборчий Б. – документ для голосування з прізвищами кандидатів.

БЮРОКРАТ (фр. bureaucrate, англ. bureaucrat) – 1) посадова особа, що виконує свої обов'язки формально; 2) особа, що належить до бюрократії.

БЮРОКРАТІЯ (bureaucrasy, від фр. bureaucratic, від фр. bureau – бюро, канцелярія і гр. kratos – влада, панування) вищий, привілейований прошарок чиновників – адміністраторів у державі; ієрархічно організована система управління державою чи суспільством із допомогою особливого апарату, наділеного специфічними функціями та привілеями.

БЮРОКРАТИЗМ (bureaucrasy, від фр. bureaucratic – бюрократія) – 1) система казенно-формального керування, ведення важливих державних і суспільних справ, коли через чисто чиновницьке ставлення осіб і установ пригнічуються головні інтереси, а справа страждає; 2) прояв канцелярщини, тяганини, формалізму на місцях, у діловому і політичному житті і навіть в органах влади, що завдає шкоди інтересам фізичних і юридичних осіб, тих чи інших установ і суспільства в цілому.

БЮДЖЕТ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ (місцевий бюджет) – план утворення і використання фінансових ресурсів, необхідних для забезпечення функцій та повноважень місцевого самоврядування.

БЮДЖЕТ РОЗВИТКУ – доходи і видатки місцевого бюджету, які утворюються і використовуються для реалізації програм соціально-економічного розвитку, зміцнення матеріально-фінансової бази.

– В –

ВАЛОВИЙ ДОХІД – загальна сума доходу платника податку від усіх видів діяльності, отриманого (нарахованого) протягом звітного періоду в грошовій, матеріальній або нематеріальній формах як на території України, на її континентальному шельфі, у виключній (морській) економічній зоні, так і за її німи межами.

ВАЛОВИЙ ПРИБУТОК – прибуток, який включає в себе прибуток від діяльності підприємства, від позареалізаційних операцій, а також інші доходи, не пов'язані з діяльністю підприємства (дивіденди, проценти, авторські права й ліцензії, інші кошти), одержані ним незалежно від способу, виду одержання доходу та методу відображення на рахунках бухгалтерського обліку.

ВАЛОВІ ВИТРАТИ – виробництва та обігу – сума будь-яких витрат платника податку в грошовій, матеріальній або нематеріальній формах, здійснюваних як компенсація вартості товарів (робіт, послуг), які придбаваються (виготовляються) таким платником податку для подальшого використання їх у власній господарській діяльності.

ВАЛЮТНА БІРЖА – ринок для іноземних платіжних засобів, на якому курси валют визначаються за співвідношенням пропозиції і попиту.

ВІДРАХУВАННЯ – платежі до бюджету та державних цільових фондів, які мають повне (за використанням) або часткове (за змістом) цільове призначення. Вони встановлюються на певні цілі з визначенням джерела сплати або від певного вартісного показника

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ (responsibility) – 1) забезпеченість правами й обов'язками в здійсненні будь-якої (наприклад, владної) діяльності; 2) необхідність, обов'язок на основі санкцій, що зафіксовані у законах і актах, відповідати за свої рішення, неправильні дії, вчинки. Розрізняють В. адміністративну, громадську, дисциплінарну, матеріальну, моральну, політичну, тарну, економічну і т.д.

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПОЛІТИЧНА – різновид соціальної відповідальності, що означає морально–психологічну настанову суб'єктів політики, засновану на глибокому розумінні сенсу й наслідків політичної діяльності.

ВІДНОВНА ВАРТІСТЬ – вартість відтворення фондів за сучасних умов господарювання (вартість основних фондів за сучасними цінами).

ВІЙНА (war) – суспільно–політичне явище, що прямо стосується долі влади у всіх її видах. Має свої вчення, теорії. На Заході один з таких наукових напрямків іменується нині полемологією – 1) збройна боротьба між державами, іноді в одній державі (громадянська В.); 2) у переносному значенні – крайній ступінь запеклої боротьби, ворожих відносин між ким–небудь (війна влади, війна законів). Розрізняють В.: світова, локальна; колоніальна, несправедлива, визвольна, загарбницька, митна, газетна і т.ін.

ВІЙСЬКОВА ДОКТРИНА (military/defence doctrine) – система офіційних поглядів і положень у конкретній державі (які не завжди і не в усьому підлягають розголосу), що встановлюють порядок військової розбудови, підготовки держави і її збройних сил до можливої війни, до захисту Батьківщини.

ВІЧЕ – народне зібрання, форма громадського волевиявлення часів Київської Русі. Існувала поряд із владою князя і була безпосереднім продовженням родоплемінних порядків, коли всі члени роду брали участь у вирішенні спільних справ.

ВЕРТИКАЛЬ ВЛАДИ (vertical line of power) – розподіл влади, управлінських функцій знизу доверху, по вертикальній лінії, ієрархічна побудова владних органів із строгою системою підпорядкування. Як таку вертикаль правомірно розглядати і побудову державної служби.

ВЕТО – передбачений конституціями деяких країн акт, завдяки якому глава держави або верхня палата парламенту можуть призупинити впровадження законів або рішень, прийнятих парламентом чи його нижньою палатою.

ВЗЯТТЯ ВЛАДИ (taking/seizure/capture of the power) – оволодіння владою з метою її використання у своїх інтересах, радикальної перебудови, ліквідації старої влади і т.п. Є результатом, як правило, вольової насильницької акції (змова, повстання, революція і т.д.).

ВИБОРЕЦЬ (elector, voter) – 1) особа, що володіє виборчим правом, що бере участь у виборах, референдумі, голосуванні, здатна визначати долю влади у справді демократичному суспільстві; 2) представник, уповноважений виборцями для виборів кого–небудь; 3) громадянин, що має право безпосередньо голосувати за того чи іншого кандидата на посаду голови держави чи в парламенті.

ВИБОРИ – процедура обрання або висунення певних осіб способом відкритого чи закритого (таємного) голосування; найбільш поширений, механізм створення органів та інститутів влади.

ВИБОРЧА КАМΠΑНИЯ (electoral campaign) – найважливіший компонент політичної діяльності (як державної, так і громадської), яка здійснюється у певний період для вирішення конкретного завдання – організації проведення різного роду виборів визначених осіб (кандидатів) в органи влади і керування, в органи, що представляють різні суспільно–політичні сили – партії, союзи, об'єднання, блоки, асоціації. У цьому зв'язку – В. бюлетень, В. комісія, В. округ, В. право, В. списки, В. дільниця і т.д.

ВИБОРЧА СИСТЕМА (electoral system) – порядок організації і проведення виборів у представницькі органи влади, сукупність правил і прийомів, що забезпечують певний тип організації влади, участі громадян у формуванні органів влади, вираження волі тієї частини виборців, що відповідно до закону вважається достатньою для визнання результатів виборів. Затвердилися три основних типів виборчих систем – мажоритарна, пропорційна і змішана.

ВИКОНАВЧА ВЛАДА – одна з трьох гілок державної влади, яка організовує та спрямовує внутрішню й зовнішню діяльність держави, забезпечує здійснення втіленню в законах волі суспільства, охорону прав і свобод людини.

ВИКОНАВЧІ ОРГАНИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ – органи, які відповідно до Конституції України та Закону України “Про місцеве самоврядування в Україні” створюються сільськими, селищними, міськими, районними в містах (у випадку їх створення) радами для здійснення виконавчих функцій і повноважень місцевого самоврядування, реалізації

рішень, ухвалених територіальними громадами, відповідними радами в межах, визначених цими та іншими законами.

ВИКОНАВЧІ ОРГАНИ РАД – органи, які відповідно до Конституції України та цього Закону створюються сільськими, селищними, міськими, районними в містах(у разі їх створення) радами для здійснення виконавчих функцій і повноважень місцевого самоврядування в межах, визначених цим та іншими законами.

ВИРОБНИЧИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПІДПРИЄМСТВА – відносини, що виникають на підприємстві з приводу досягнення максимально можливого виробничого результату при найбільш ефективному використанні: інтелектуального капіталу підприємства для пошуку передових форм організації виробництва; наявної техніки з метою одержання найбільш високого рівня технологій; матеріальних ресурсів для забезпечення максимальної економії й оборотності.

ВИРОБНИЧІ ЗАПАСИ – вартість запасів сировини, основних і допоміжних матеріалів, палива, покупних напівфабрикатів і комплектувальних виробів, запасних частин, тари, будівельних та інших матеріалів, призначених для використання в ході нормального операційного циклу.

ВЛАДА – здатність, право й можливість розпоряджатися ким–небудь або чим–небудь, а також чинити вирішальний вплив на долю, поведінку та діяльність людей з допомогою різноманітних засобів (права, авторитету, волі, примусу та ін.); політичне панування над людьми; система державних органів; особи, органи, наділені владно–державними та адміністративними повноваженнями.

ВЛАДА НАРОДУ (power of the nation/people) – загальна, встановлена законом участь населення країни у керуванні державою, державними і суспільними справами. У певному сенсі – це ідеал суспільного устрою, до якого прагнуть прогресивні мислителі, партії і народ.

ВЛАДА ПАРТІЇ (the party in power) – вплив (нерідко без достатніх підстав і повноважень) тієї чи іншої партії на своїх членів, а також і спроба впливати на населення в цілому чи його конкретні прошарки.

ВЛАДНІ СТРУКТУРИ (authoritative structures) – 1) побудова, внутрішній устрій влади, її органів і механізмів у всій вертикалі від верху до низу; 2) органи, вузли, підрозділи в суспільному організмі, які відносяться до системи влади, виконують владні функції, наділені владними правами і мають сукупність обов'язків владного характеру.

ВЛАСНІ ПОВНОВАЖЕННЯ ОРГАНУ САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ – повноваження, надані відповідно до Конституції (254к/96–

ВР) та законів України сільською, селищною, міською або районною в місті 59 (у разі її створення) радою органу самоорганізації населення під час його утворення.

ВНУТРІШНЯ ПОЛІТИКА – діяльність державних органів, установ, правлячих партій, спрямована на узгодження інтересів окремих верств населення країни, на певне їх підпорядкування та можливе за конкретних умов задоволення, на збереження існуючого стану в суспільстві – або на цілеспрямоване його перетворення, на забезпечення цілісності, взаємозв'язку і взаємодії окремих сфер суспільства.

ВОЖДЬ (leader) – поняття, яке походить від дієслова "водити" (керувати). Звідси і ватажок, і вожатий, і вождь; 1) загально визнаний ідейний, політичний керівник; 2) у старовину: воєначальник, проводир. Нині поняття В. Іноді вживається в суто негативному, осудливому значенні для характеристики жорстокого чи збанкрутілого правителя того чи іншого масштабу. Звідси і вождизм як свого роду ідеологія і практика.

ВОЛОДІННЯ (ownership, proprietortship, holding) 1) керування, господарювання; 2) повне право власності, право розпорядження і користування; 3) нерухоме майно, земельна ділянка (у т.ч. яке належить на правах В. державі); 4) володіння, розпорядження будь-чим з боку власників. Від такого розуміння, володіння (панування) формується і уявлення про владу.

ВОЛОНТАРИЗМ (від лат voluntarius – залежний від волі) – позиція суб'єкта політики, згідно з якою головним чинником досягнення поставленої мети є воля, особисті прагнення й політичні наміри.

ВОЛЯ ПОЛІТИЧНА (political will) ~ здатність суб'єктів політики (особистості, соціальної групи, партії і т.д.) проявляти наполегливість у виборі мотивів до дії, до досягнення поставленої мети. З огляду на різноманіття політичних ситуацій, які вимагають швидкої вольової регуляції, політична воля є не одноразовою реакцією на виклик часу, а постійним імпульсом, стимулятором до дії. Ефективність вольових дій, їхній характер залежать від організованості, єдності, психологічних установок і стійкості суб'єкта, наявності сильних лідерів, здатних правильно орієнтуватися в політичних ситуаціях.

ВОТУМ (vote) – рішення, думка, яка виражена у формі голосування; В. довіри чи В. недовіри – вираження парламентом схвалення чи несхвалення діяльності уряду, міністра шляхом голосування.

ВТРАТА ВЛАДИ (loss of power) – втрата влади через різні причини, позбавлення частини чи усіх владних повноважень. Як правило, це процес незворотній.

ГАРАНТ – особа, організація, держава, що дає певні гарантії і стежить за їх виконанням.

ГАРАНТІЇ ЗАКОННОСТІ – це об'єктивні умови і суб'єктивні фактори, а також спеціальні засоби, що забезпечують режим законності. До об'єктивних гарантій (умовами) відносяться економічні, політичні, ідеологічні, соціальні та правові. До суб'єктивних факторів відносяться стан правової науки, ефективність діяльності політичного керівництва та ін. Спеціальні засоби забезпечення законності – це юридичні й організаційні засоби, призначені виключно для забезпечення законності.

ГАРАНТІЇ ПРАВ ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА – система умов, засобів і способів, що забезпечують усім і кожному рівні правові можливості для виявлення, придбання та реалізації своїх прав і свобод. За сферою дії розрізняють міжнародно–правові (планетарні) гарантії, гарантії в рамках регіональних міжнародних співтовариств, внутрішньодержавні та автономні гарантії.

ГІМН ДЕРЖАВНИЙ – урочиста пісня, офіційно визначена як символ державної єдності.

ГЕНОЦИД (від грець, *genos* – рід і *caedere* – вбиваю) – здійснювані властями масові вбивства, переслідування, гоніння певних національних, етнічних, расових, соціальних, культурних, релігійних та інших груп, здійснювані за принципом колективної відповідальності, коли винними у чомусь вважаються всі члени певної верстви, з якої, ймовірно, хтось вчинив злочин.

ГЕОПОЛІТИКА (*geopolitics*, від гр. *geo* – Земля і *politika* – політика) – політична концепція, що виникла наприкінці XIX – на початку XX ст. і використовувала географічні дані (територія, положення, природні особливості, клімат і ін. особливості тих чи інших країн, держав, їхніх блоків і т.п.) для обґрунтування тих чи інших планів, розрахунків – економічних, політичних, у тому числі, нерідко, і експансіоністських.

ГЕРБ ДЕРЖАВНИЙ – відмітний знак держави, офіційно прийнята емблема, виконана за законами геральдики й зображувана на прапорах, монетах, печатках, офіційних паперах тощо.

ГЛАВА ДЕРЖАВИ – державна посада, інституція, якій належить чільне місце в системі органів державної влади, яка уособлює єдність нації, символізує державу, покликана гарантувати її цілісність, бути чинником гармонійної та ефективної взаємодії "гілок" державної влади між собою.

ГЛАСНІСТЬ – один з найважливіших принципів демократизму, який полягає у невід'ємному праві кожного громадянина на отримання повної й вірогідної інформації з будь-якого питання громадського життя, що не становить державної чи військової таємниці.

ГЛОБАЛІЗМ (від франц. global– загальний, всесвітній) – політична практика, зорієнтована" на розв'язання локальних суспільних проблем з урахуванням їхнього взаємозв'язку з проблемами зовнішніми, більш загальними, з передбаченням їх наслідків для світових процесів.

ГОЛОС (vote) – 1) загальновизнане право власника звичайної акції брати участь у керуванні справами акціонерного товариства за допомогою голосування з усіх питань на загальних зборах акціонерів; 2) право громадянина, члена виборного органу на участь у голосуванні з тих чи інших питань державного, громадського життя.

ГОЛОСУВАННЯ – безпосередній акт волевиявлення громадян під час виборів. Складається з ідентифікації (засвідчення особи) виборця, отримання бюлетеня і власне голосування.

ГОСПОДАРСЬКА ОПЕРАЦІЯ – дія або подія, яка спричиняє зміни в структурі активів і зобов'язань у власному капіталі підприємства.

ГОТОВА ПРОДУКЦІЯ – складські запаси готових виробів, які пройшли випробування, приймання, укомплектовані згідно з умовами договорів із замовниками, відповідають технічним умовам і стандартам. Продукцію, яка не відповідає цим вимогам (крім браку), та роботи, які не прийняті замовником, відносять до складу незавершеного виробництва.

ГРОМАДСЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА РУХИ – добровільні масові об'єднання громадян, що виникають внаслідок їхнього вільного волевиявлення на основі спільних інтересів і завдань.

ГРОМАДСЬКА ДУМКА – один із проявів масової суспільно–політичної свідомості, що відображає ставлення народу чи певної його частини до влади; сукупна, надособиста позиція певної структурно означеної спільності людей щодо конкретних подій, проблем, рішень державних чи суспільних інститутів.

ГРОМАДЯНСТВО – формально зафіксований правовий зв'язок особи з державою, що знаходить свій вияв у їхніх взаємних правах та обов'язках.

ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО (civil society) – високий ступінь розвитку суспільства, у якому його члени – громадяни широко наділені

правами, використовують їх і мають обов'язок один перед одним, перед суспільством і державою.

ГРУПА ТИСКУ – суспільно–політичне об'єднання, яке прагне задоволення власних інтересів через вплив на державну владу або політичні партії. Від партії Г.т. відрізняється тим, що вона безпосередньо не бореться за владу, не бере участі в керівництві та управлінні державою.

– Д –

ДІАСПОРА – (від грец. diaspora – розсіяння) – розпорошення, розселення по різних країнах народу, вигнаного обставинами, завойовниками або й власною владою за межі батьківщини; уся сукупність вихідців з якоїсь країни та їх нащадків, які проживають поза її межами.

ДІАГНОСТИКА ФІНАНСОВО– ГОСПОДАРСЬКОГО СТАНУ – в рамках стратегічної діагностики містить у собі, насамперед, аналіз стратегічної позиції підприємства на ринку. Для цього застосовують спеціальні методи, найпоширеніші з яких – SWOT-аналіз, матриця Маккінсі, конкурентний аналіз.

ДІЛОВИЙ ДОГОВІР – угода, за якою виробник зобов'язується виготовити обіцяний товар, а замовник зобов'язується сплатити договірну ціну.

ДЕМОКРАТИЗАЦІЯ УПРАВЛІННЯ – вдосконалення механізмів врахування інтересів людини у процесах управління з метою реалізації влади більшості.

ДЕКЛАРАЦІЯ – (від лат. deklaro – заявляю, оповіщаю) – офіційне проголошення державою, політичною партією, міжнародними, міждержавними організаціями головних принципів їхньої діяльності, програмних позицій, повідомлення про суттєву, принципову зміну в їхньому статусі.

ДЕКЛАРУВАННЯ – подання платником відомостей про обсяги об'єкта оподаткування та інших даних, необхідних для визначення суми податку.

ДЕЛЕГАТ – (від лат. delegatus – посланець) – обраний або призначений представник спільноти, громадсько–політичної організації, наділений повноваженнями приймати авторитетні рішення, здійснювати, репрезентувати й захищати їхні інтереси на переговорах, нарадах, з'їздах тощо.

ДЕЛЕГУВАННЯ ВЛАДИ – (delegation of power) – добровільна передача влади від одного її суб'єкта до іншого на основі взаємної домовленості. Д.в. –

один з основних способів функціонування політичної влади. Д.в. здійснюється як передачею повноважень народу його представникам, делегатам і політичній еліті, так і передачею місцевими органами деяких своїх функцій центральній владі.

ДЕЛЕГОВАНІ ПОВНОВАЖЕННЯ – повноваження органів виконавчої влади, надані органам місцевого самоврядування законом, а також повноваження органів місцевого самоврядування, які передаються відповідним місцевим державним адміністраціям за рішенням районих, обласних рад.

ДЕМАГОГІЯ – (грец. demogia від demos – народ і ago – веду) – форма свідомого введення в оману широких мас, спекуляція на реальних труднощах і проблемах, потребах і сподіваннях людей з метою досягнення політичного успіху

ДЕМОКРАТІЯ – (грец. demos – народ і kratos – влада) – форма політичного та економічного устрою суспільства, заснована на визнанні народу основним джерелом влади; тип держави, яка декларує і втілює на практиці принципи народовладдя, права і способи громадян, можливості для діяльності різних політичних сил, контроль за діями органів влади.

ДЕПОРТАЦІЯ – (від лат. deportatio – вивезення) – вигнання, заслання, висилка; примусове переселення особи, групи осіб чи народу за межі держави чи певного регіону.

ДЕПУТАТ – (від лат. deputatus – визначений, посланий) – особа, уповноважена колективом для виконання якихось відповідальних завдань, доручень, виступів від його імені, для репрезентування й відстоювання його інтересів.

ДЕРЖАВА – базовий інститут політичної системи та політичної організації суспільства, створений для забезпечення життєдіяльності суспільства в цілому і здійснення політичної влади домінуючою частиною населення в соціально неоднорідному суспільстві з метою збереження його цілісності, безпечного існування, задоволення загальносоціальних потреб.

ДЕРЖАВНИЙ РЕЄСТР ФІЗИЧНИХ ОСІБ – ПЛАТНИКІВ ПОДАТКІВ ТА ІНШИХ ОБОВ'ЯЗКОВИХ ПЛАТЕЖІВ – автоматизований банк даних, створений для забезпечення єдиного державного обліку фізичних осіб, які зобов'язані сплачувати податки, збори, інші обов'язкові платежі до бюджетів та внески до державних цільових фондів у порядку і на умовах, що визначаються законодавчими актами України.

ДЕСПОТИЗМ – (від грец. despot – володар, самодержець) – система державного устрою, необмежена монархія, яка характеризується абсолютним свавіллям влади та безправ'ям підданих; самовладдя, жорстоке придушення волевиявлення народу.

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ – (від лат. de... – префікс, що означає заперечення, і centralis – серединний) – управлінська політична система, покликана здійснювати владно значущі практичні рішення, що географічно чи організаційно перебувають поза межами безпосереднього впливу центральної влади; політичний процес, що передбачає делегування центральним урядом певних повноважень на місцевий рівень з метою оптимізації практичного вирішення питань загальнонаціональної ваги, а також втілення в життя специфічних регіонально–локальних програм.

ДЕРЖАВНА ВЛАДА – система відносин керівництва та підпорядкування, концентроване вираження розуму, волі і сили визначених соціальних прошарків або усього народу, що містять політико–правові повноваження і відповідальності та реалізуються компетентними державними органами.

ДЕРЖАВНИЙ ПРИМУС (як метод здійснення державної влади) – психологічний, матеріальний або фізичний (насильницький) вплив повноважних органів і посадових осіб держави на особу з метою змусити (примусити її діяти з волі володарюючого суб'єкта, в інтересах суспільства і держави. Державний примус буває правовим і неправовим.

ДЕРЖАВНИЙ ОРГАН – первинна структурна частина механізму (апарату) держави, що бере участь у здійсненні функцій держави і наділена владними повноваженнями. Державний орган має внутрішню будову. Повноваження державного органу здійснюють державні службовці (чиновники). В державі всі органи взаємопов'язані між собою, але їх можна класифікувати. За принципом поділу влади вони поділяються на законодавчі, виконавчі і судові; за способом виникнення – на первинні та похідні; за обсягом владних повноважень – на вищі та місцеві; за широтою компетенції – на органи загальної і спеціальної компетенції; за способом формування – на виборні і призначувані; за порядком прийняття рішень – на колегіальні та одноособові.

ДЕРЖАВНИЙ СУВЕРЕНІТЕТ – політико–правова властивість (ознака) держави, що виражає верховенство і незалежність державної влади.

ДЕКЛАРАТИВНІ НОРМИ містять у собі положення програмного характеру, визначають завдання правового регулювання окремих видів суспільних відносин, містить нормативні оголошення.

ДЕМОКРАТИЧНИЙ РЕЖИМ – вид політичного режиму, при якій вищі органи держави мають мандат народу, влада реалізується в його інтересах

демократичними та правовими методами. Тут права і свободи людини і громадянина всебічно гарантовані і захищені, закон панує у всіх сферах суспільства.

ДИКТАТУРА – (лат. *dictatura* – необмежена влада) – нічим необмежена влада особи, класу чи іншої соціальної групи в державі, регіоні, що спирається на силу, а також відповідний режим (скажімо, Д. пролетаріату); тимчасовий авторитарний режим, що вводиться на строк дії надзвичайних обставин для вжиття рішучих заходів, спрямованих на виведення країни з кризового стану (приміром, Д. генерала Піночета в Чилі).

ДИЛЕТАНТИЗМ ПОЛІТИЧНИЙ – (від італ. *dilettante* – розважальник, забавник) – заняття політикою без серйозної спеціальної підготовки, лише на підставі верхоглядних уявлень про неї.

ДИСИДЕНТ – (від лат. *desidens* – незгідний) – людина, що перебуває в морально–політичній опозиції до влади, домінуючих у державі ідей та цінностей. Явище Д. та дисидентського руху характерне для держав з тоталітарними та авторитарними режимами.

ДИСКРЕДИТАЦІЯ – (від франц. *discrediter* – підривати довіру) – умисне зганьблення чийогось імені, підрив довіри, приниження чийсь честі, гідності, авторитету. У політиці вживається як один із засобів боротьби з противниками, досягнення успіху в передвиборних змаганнях.

ДИСКРИМІНАЦІЯ – (від лат. *discriminatio* – розрізнення, розділення) – свідоме обмеження свободи діяльності учасників політичного процесу; часткове чи повне, тимчасове чи постійне позбавлення тих чи інших учасників політичного життя їхніх конституційних та інших прав і свобод.

ДИСЦИПЛІНАРНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ЕКОЛОГІЧНІ ПРАВООПОРУШЕННЯ– різновид юридичної відповідальності, яка застосовується до винних осіб за протиправні дії, що порушують екологічні вимоги у процесі невиконання функціональних обов'язків та інших вимог дисципліни праці, пов'язаних з використанням природних ресурсів, охороною навколишнього природного середовища, забезпеченням екологічної безпеки.

ДОГМАТИЗМ – (від грец. *dogma* – вчення, усталена думка) – однобічне, некритичне, схематичне мислення, що спирається на догми, на застиглий і незмінні формули, без урахування реальних умов, потреб життя і практики.

ДОГОВІР – угода між особами чи організаціями про взаємні права й обов'язки при виконанні спільної роботи.

ДОКУМЕНТ – письмовий акт, що має юридичне значення.

ДОКУМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА – перевірка правильності розрахунків платників із бюджетом, що проводиться безпосередньо в платника на підставі даних бухгалтерського обліку та первинних документів.

ДОСВІД ПОЛІТИЧНИЙ (political experience) – узагальнені результати, висновки, уроки, отримані з минулої і дійсної практики політичної діяльності різних суб'єктів політики, що діють як на внутрішній, так і на світовій арені.

ДЖЕРЕЛО (форма) ПРАВА – форма офіційного вираження загальнообов'язкових приписів, що створюються органами держави з метою регламентації громадського порядку. Сучасні джерела права – це офіційні документи, які містять правову (загальнообов'язкову) інформацію, яка говорить про права, обов'язки або відповідальність фізичних або юридичних осіб.

– Е –

ЕГАЛІТАРИЗМ – (від франц. egalite – рівність) – теорія, що обстоює пріоритет рівності як принцип організації суспільства.

ЕКСТРЕМІЗМ – (від лат. extremus – крайній) – в ідеології й політиці схильність до крайніх поглядів і способів досягнення певних цілей. Екстремісти виступають проти існуючих громадських структур та інститутів, намагаючись підірвати їхню стабільність, розхитати й ліквідувати їх силою заради своїх групових цілей.

ЕКВІВАЛЕНТИ ГРОШОВИХ КОШТІВ – короткострокові високоліквідні фінансові інвестиції з незначним ризиком зміни вартості, які вільно конвертуються в певні суми грошей.

ЕКОЛОГІЧНА ЕКСПЕРТИЗА – це процес прийняття рішень, в яких оцінюється екологічний ризик та можливості його попередження.

ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА – такий стан соціально-технічної системи підприємства, котрий дає змогу уникнути зовнішніх загроз і протистояти внутрішнім чинникам дезорганізації за допомогою наявних ресурсів, підприємницьких здібностей менеджерів, а також структурної організації та зв'язків менеджменту.

ЕЛІТА ПОЛІТИЧНА – (від франц. elite – краще, добірне) – меншість суспільства, що являє собою достатньо самостійну, вищу, відносно привілейовану групу, наділену видатними психологічними, соціальними й політичними якостями, яка бере безпосередню участь у затвердженні та

здійсненні рішень, пов'язаних із використанням державної влади або здійснення впливу на неї.

ЕЛЕКТОРАТ – від лат. elector – виборець) – громадяни, які мають право голосу для участі в політичних виборах. Рішення і настрої Е. визначають склад виборних органів влади, впливають на позиції політичних лідерів та партій.

ЕМІГРАЦІЯ – (від лат. emigratio – виселення, переселення) – переселення з батьківщини в іншу країну, а також тривале перебування громадян за межами батьківщини внаслідок такого переселення.

ЕТАТИЗМ – (від франц. etat – держава) – поширення активності та впливу держави на соціально–політичне життя із застосуванням централізації, бюрократизації та концентрації політичної влади.

ЕТНОС – (від грец. ethnos – народ, плем'я) – позачасова, позатериторіальна, поза державна спільнота людей, об'єднаних спільним походженням, культурою, мовою, історією, традиціями та звичаями, самосвідомістю та етнізмом (назвою).

ЕТИЧНА ІНФРАСТРУКТУРА – це “сукупність засобів, використовуваних для регулювання неналежного і заохочення належного поведіння офіційних осіб”. Термін етична інфраструктура вперше був використаний у доповіді “Етика державної служби: поточні проблеми і практика”, підготовленою в 1996 році Організацією за економічне співробітництво і розвиток (ОЭСР).

ЕТИЧНИЙ КОДЕКС – форма публічного проголошення державним інститутом(державною службою в цілому чи окремим державним органом) цінностей, правил і стандартів поведінки, на основі яких ця структура зобов'язується діяти в інтересах громадянина, держави і суспільства.

ЕТИЧНІ ПРИНЦИПИ – це основні засади, вихідні ідеї, що характеризуються універсальністю, загальною значущістю, і відображають суттєві положення.

– 3 –

ЗАБЕСПЕЧУВАЛЬНІ НОРМИ – містять приписи, що гарантують здійснення суб'єктивних прав і обов'язків у процесі правового регулювання.

ЗАБОРОНА – спосіб правового регулювання, який виражається у покладанні обов'язки утримуватися від певних дій (наприклад, роботодавцю заборонено залучати до надурочних робіт неповнолітніх).

ЗБОРИ – платежі юридичних та фізичних осіб, які встановлюються в твердих розмірах за надання певних прав чи послуг або на відшкодування окремих видатків бюджету.

ЗАБОВ'ЯЗАННЯ – спосіб правового регулювання, який виражається її приписі вчинити якісь дії (наприклад, власник житлового будинку зобов'язується платити податки).

ЗОВНІШНЯ ТОРГІВЛЯ – товарообмін з економічними партнерами інших країн, включаючи ввіз і вивіз товарів. Поняття "зовнішньоекономічна діяльність" поряд із зовнішньою торгівлею включає в себе і оборот послуг, капіталу, платежів, інші господарські відносини з економічними районами за кордоном.

ЗАГАЛЬНИЙ СКЛАД РАДИ – кількісний склад депутатів ради, визначений радою відповідно до закону.

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ – зібрання всіх чи частини жителів села(сіл), селища, міста для вирішення питань місцевого значення.

ЗАГАЛЬНОДЕРЖАВНІ ПОДАТКИ – податки, які встановлюються органами законодавчої влади і є обов'язкові для справляння на всій території держави.

ЗАКОЛОТ – таємна змова вузького кола осіб з метою здійснити збройне повалення існуючої влади або примусити її прийняти потрібне рішення.

ЗАКОН – нормативно-правовий акт, що приймається з ключових питань суспільного, державного життя і має вищу юридичну силу.

ЗАКОНОДАВСТВО (legislation) – 1) діяльність уповноважених органів держави по виданню законів; 2) сукупність усіх правових норм, що діють у даній державі (наприклад, українське законодавство); 3) сукупність правових норм, що регулюють окрему сферу громадського життя і суспільних відносин (цивільне З., карне З. та інше.).

ЗАКОННІСТЬ – це суспільно-політичний режим, що полягає в пануванні права й закону в суспільному житті, неухильному здійсненні приписів правових норм всіма учасниками суспільних відносин, послідовній боротьбі з правопорушеннями і відсутності свавілля в діяльності посадових осіб. Принципами законності є: єдність, загальність, доцільність.

ЗАКОНОДАВЧА ІНІЦІАТИВА – належить уповноваженим державним органам право внесення законопроекту до законодавчого органу.

ЗАКОНОДАВЧИЙ ПРОЦЕС – це врегульований нормами права порядок розробки, обговорення та прийняття проектів нормативних правових актів (законів) вищим органом державної влади.

ЗАКОНОМІРНОСТІ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ – стійкі, повторювані зв'язки, що характеризують самобутність, цілісність держави та історичний процес його розвитку. Основною закономірністю вважається поступове історичне перетворення з примітивного, "варварського" освіти примусово–репресивного характеру в політичну організацію всього суспільства.

ЗЛОВЖИВАННЯ ПРАВОМ – діяння, при якому суб'єкт не порушує правові приписи, однак при цьому своїми діями він завдає шкоди оточуючим, тобто реалізує своє суб'єктивне право "на зло" іншим суб'єктам.

ЗАЛИШКОВА ВАРТІСТЬ – це реальна вартість основних фондів (та частина первісної вартості, яку ще не перенесено на вартість продукції).

ЗЕМЕЛЬНИЙ ПОДАТОК – законодавчо урегульований обов'язковий платіж, що справляється з юридичних та фізичних осіб за використання земельних ділянок.

ЗАКОНОДАВЧА ВЛАДА – одна з трьох гілок єдиної, але поділеної функціонально державної влади, сутність якої полягає у здатності держави здійснювати свою волю, впливати на діяльність і поведінку людей та їх об'єднань за допомогою законів, правових актів, рішень, що їх приймають і представницькі органи влади.

ЗАСОБИ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ – періодичні друковані видання та інші форми розповсюдження інформації, спрямованої на охоплення необмеженого кола осіб, соціальних груп, держав з метою оперативного інформування їх про події і явища у світі, конкретній країні, певному регіоні, зорієнтовані на виконання; специфічних функцій (контролю, спостереження, соціалізації, розвитку культури населення та ін).

ЗАСТОСУВАННЯ ПРАВА – це владна діяльність компетентних органів і посадових осіб по підготовці та ухваленню індивідуального рішення по юридичній справі. Стадії застосування права: встановлення кола фактичних обставин; юридична оцінка фактичних обставин, тобто їх юридична кваліфікація; винесення рішення по юридичній справі.

ЗАХИСТ (defence, protection, ам. defense) – 1) охорона, прагнення охоронити, зберегти від несприятливого впливу, втручання (наприклад, збройний захист держави); 2) відстоювання своїх поглядів, висновків перед вченою радою, на

публіці або перед критикою, запереченнями; 3) сторона в судовому процесі, яка виконує функцію захисника.

ЗАХИЩЕНІСТЬ СОЦІАЛЬНА (social security/safety) – сукупність юридичних і соціальних гарантій, що забезпечують кожному індивіду реалізацію його прав (права па життя, зайнятість, житло, освіту, медичну допомогу, рівень життя, необхідний для розвитку і самореалізації особистості і т.п.). Гарантом З.с. виступає держава, її соціальна політика, орієнтована на виявлення і задоволення потреб соціальних груп і шарів, а також кожного громадянина суспільства.

ЗЛОВЖИВАННЯ ВЛАДОЮ (службовим становищем) (abus of power/authority) – навмисне, незаконне використання посадовою особою, держслужбовцем службового становища в корисливих цілях, яке заподіює істотну шкоду державним чи суспільним інтересам, які охороняються законом, а також правам і інтересам самих громадян і, врешті, тим особам, що переступили норми поведінки, закон і нестимує за це покарання.

ЗАБОВ'ЯЗАННЯ – заборгованість підприємства, яка виникла внаслідок минулих подій і погашення якої, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють у собі економічні вигоди.

ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА – загальний курс держави в міжнародних справах який регулює взаємовідносини з іншими державами та міжнародними організаціями у відповідності з потребами, цілями і принципами її внутрішньої політики.

ЗРІЛІСТЬ ПОЛІТИЧНА – рівень розвитку особистості, що характеризує ступінь і повноту оволодіння нею досвідом політичних відносин.

– I –

ІДЕОЛОГІЯ – (від грец. idea – поняття і logos – учення) – система концептуально оформлених уявлень, ідей і поглядів на політичне життя, яка відображає інтереси, світогляд, ідеали, умонастрій людей, класів, націй, суспільства, політичних партій, громадських рухів та інших суб'єктів політики.

ІМПІЧМЕНТ – (англ. impeachment – звинувачення) – особливий порядок і встановлена законом процедура притягнення до відповідальності за грубі порушення закону вищих посадових осіб до завершення терміну одержаних ними внаслідок виборів повноважень.

ІМПЕРІЯ – (від лат. imperium – влада, панування) – велика держава, що складається з метрополії та підпорядкованих центральній владі держав,

народів, які примусово інтегровані до єдиної системи політичних, економічних, соціальних та культурних взаємозв'язків. І. виникають внаслідок загарбання територій, колонізації, експансії, інших форм розширення впливу наддержави.

ІМПЕРАТИВНИЙ МЕТОД ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ – метод, який приписує суб'єктам певний варіант поведінки в категоричній, владній формі.

ІННОВАЦІЯ – зміни, що ведуть до поліпшення роботи, підвищенню ефективності; діяльність з розробки та реалізації нововведень.

ІНКОРПОРАЦІЯ – вид систематизації, в ході якої чинні нормативні акти зводяться воєдино без зміни їх змісту, переробки та редагування.

ІНСТИТУТ – в широкому сенсі – елемент соціальної структури історичної форми організації і регулювання суспільного життя, сукупність установ, норм, цінностей, культурних зразків, стійких форм поведінки. Існують економічні інститути (наприклад, власність, заробітна плата), політичні інститути (державна армія, партія) і ін.

ІНСТИТУТ ПРАВА – відособлена група юридичних норм, що регулюють суспільні відносини конкретного виду (інститут права власності в цивільному праві, інститут відповідальності посадових осіб в адміністративному праві). В основі поділу системи права на галузі й інститути лежать предмет і метод правового регулювання.

ІНТЕРПРЕТАЦІЙНІ АКТИ – правові акти компетентних державних органів, що містять результат офіційного тлумачення.

ІНФРАСТРУКТУРА – сукупність взаємопов'язаних елементів, що характеризують навколишнє середовище.

ІНФОРМАЦІЙНА ПУБЛІЧНА ПОЛІТИКА – сукупність основних напрямів і способів впливу органів публічної влади з метою отримання, використання, поширення та зберігання інформації. І.п.п. реалізується в публічному просторі та підтримується інформаційно-комунікаційними ресурсами.

ІНФОРМАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ – процеси пошуку, збирання, введення, записування, накопичення, перетворення, зміни, адаптування, поновлення, зчитування, зберігання, знищення, реєстрації, приймання, отримання, передавання, тиражування, розповсюдження інформації та процедури доступу до неї.

ІНАВГУРАЦІЯ – (від лат. *inauguro* – присвячую) – урочиста церемонія вступу на посаду глави держави. Процедура І. передбачає публічне виголошення новим главою держави клятви та програмної промови.

ІСТЕБЛІШМЕНТ – (від лат. *establishment* – установа) – правляча еліта, керівні кола якоїс держави політичного курсу, винесених ним політичних рішень, кадрових або функціональних змін у структурах влади.

– К –

КОДИФІКАЦІЯ – вид систематизації, який передбачає переробку норм права за змістом і його систематизоване, науково обґрунтоване викладення в новому законі (наприклад, Зводі законів, кодекс, основи законодавства та ін).

КОЛІЗІЙНІ НОРМИ – покликані усувати виникаючі протиріччя між правовими приписами.

КОМПРОМІС (*compromise*, від лат. *compromissum* – угода, досягнута шляхом взаємних поступок) – домовленість, угода як розумний спосіб вирішення конфліктів, який полягає в досягненні взаєморозуміння шляхом обопільних поступок сторін, що задіяні участь.

КОНСЕНСУС – (*consensus*, від лат. *consensus* – згода, єдність) – 1) взаєморозуміння, згода з того чи іншого суперечливого питання, що досягається в результаті зближення позицій, у дискусіях; 2) ухвалення рішення чи тексту договору на міжнародних конференціях і в міжнародних організаціях на основі досягнутої загальної згоди учасників без проведення формального голосування, якщо проти не виступає жоден з учасників проведеного форуму (даної організації); 3) один з основних засобів попередження і розв'язання політичних і соціальних конфліктів.

КОНСОЛІДАЦІЯ – (*consolidation*, лат. *consolidate*, від *cop* – з, разом і *solidare* – зміцнювати, зрощувати, ущільнювати) – 1) зміцнення (організації, зімкнення групи осіб, позицій влади); 2) у Великобританії – спосіб систематизації законів, коли ряд старих законів поєднуються в один новий зі збереженням їхнього зміст

КОНСОЛІДОВАНИЙ БЮДЖЕТ – зведений, але такий, що не підлягає затвердженню Верховною Радою. Консолідований бюджет складається для аналізу бюджетної системи в цілому.

КОНСИГНАЦІЙНА ОПЕРАЦІЯ – господарча операція суб'єкта підприємницької діяльності (консигнанта), що передбачає експорт матеріальних цінностей до складу іншого суб'єкта підприємницької

діяльності (консигнатора) з дорученням реалізувати зазначені матеріальні цінності на комісійних засадах.

КОНСТИТУЦІЙНІСТЬ – (constitutionality) – найважливіша риса, якість, характеристика тих чи інших законів, кроків, дій, заходів, кроків, що характеризує їх відповідність положенням даної Конституції.

КОНСТИТУЦІЯ (constitution, від лат. constitute – устрій, установлення) – 1) основний закон держави, що визначає суспільний і державний устрій, порядок і принципи утворення органів влади, основні принципи правосуддя, виборчу систему, права й обов'язки громадян і т.д.; 2) побудова, структура якого–небудь організму.

КОРПОРАЦІЯ – об'єднання чи співтовариство, створене для реалізації специфічних інтересів, які відображені в нормах і принципах спільної діяльності.

КОРПОРАТИВНІ ПРАВА – права власності на частку (пай) у статутному фонді юридичної особи, створеної відповідно до законодавства про господарські товариства, включаючи право на управління та отримання відповідної частки прибутку такої юридичної особи.

КОНКУРЕНЦІЯ – процес управління суб'єктом своїми конкурентними перевагами для того, щоб перемогти або досягти інших цілей в боротьбі з конкурентами за задоволення об'єктивних чи суб'єктивних потреб в рамках законодавства або в природних умовах.

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ТОВАРУ (продукції, виробу) – більше високе в порівнянні з товарами–замінниками співвідношення сукупності якісних характеристик товару й витрат на його придбання й споживання при їхній відповідності вимогам ринку або його певного сегмента.

КОНФЕДЕРАЦІЯ – союз суверенних держав, утворений для досягнення певних цілей (військових, економічних та ін.).

КООРДИНАЦІЯ – взаємозв'язок, узгодження, приведення у відповідність.

КОРПОРАТИВНІ НОРМИ – правила поведінки, що створюються в організованих спільнотах, що поширюються на його членів і спрямовані на забезпечення організації та функціонування даного співтовариства.

КОРУПЦІЯ – підкуп, продажність державних і муніципальних чиновників, використання ними владних повноважень, службового положення в корисливих інтересах, в цілях особистого збагачення чи в інтересах інших осіб. Форми корупції – хабарництво, підкуп, протекціонізм та ін.

КІЛЬКІСНА ДІАГНОСТИКА – виходить із необхідності визначення кількісних характеристик техніко–економічного стану підприємства.

КУЛЬТУРА – історично певний рівень розвитку суспільства, творчих сил і здібностей людини, виражений в типах і формах організації життя і діяльності людей, в їхніх взаємовідносинах, а також в створюваних ними матеріальних і духовних цінностях.

КОНФЛІКТ ІНТЕРЕСІВ– це протиріччя між службовими обов’язками і приватними інтересами посадової особи, при якому приватні інтереси посадової особи можуть негативно вплинути на виконання їм своїх службових обов’язків.

КРИТИКА ВЛАДИ (від гр. kritike – мистецтво розбирати, судити) – 1) кваліфікована (а часом і поверхнева) оцінка, розбір, обговорення достоїнств і недоліків влади, її типу, виду, механізму, структури, технології, наявних прорахунків, помилок, результативності, глибини рішень, задумів, підсумків їхньої реалізації і т.п.; 2) гострі оцінкові судження з боку самої влади стосовно тих чи інших осіб, організацій і т.д.

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ЕКОЛОГІЧНИЙ ЗЛОЧИН – стан розвитку суспільних відносин, в якому реалізуються засоби кримінально–правового покарання осіб, винних у здійсненні екологічного правопорушення з високим рівнем екологічного ризику і екологічної небезпеки для навколишнього природного середовища, природних ресурсів, життя та здоров’я людей.

– Л –

ЛЕГАЛЬНІСТЬ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ – юридична характеристика державної влади, яка означає її офіційне проголошення, правомірне встановлення, функціонування в режимі законності.

ЛЕГІТИМНІСТЬ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ – ступінь довіри і підтримки її широкими масами населення даної країни за притаманні їй якості та гідності, визнання здатності керувати країною, готовність їй підкорятися. Дійсно, легітимна влада – це відповідає уявленням, очікуванням і сподіванням населення країни, досить повно виражає його корінні інтереси. Легітимність підвищує авторитет і ефективність державної влади.

ЛІБЕРАЛІЗМ – від лат. liberalis – вільний) – політична та ідеологічна течія, що об’єднує прихильників парламентського ладу, вільного підприємництва і демократичних свобод.

ЛІДЕР – менеджер або будь-який член групи, який має значний вплив на поведінку людей, формально чи неформально що виконує функції управління, що користується повагою та авторитетом.

ЛІДЕР ПОЛІТИЧНИЙ – (від англ. lead – вести, керувати схилати до чогось) – глава, керівник держави, партії, громадсько-політичної організації, руху, якоїсь громади тощо; популярний і впливовий учасник суспільного життя, який визначально впливає на нього, консолідує зусилля людей для досягнення якоїсь спільної мети.

ЛОБІЗМ – (від англ. lobby – кулуари) – діяльність соціальних груп, які обстоюють свої особливі політичні інтереси; групи тиску на органи законодавчої та виконавчої влади.

ЛІКВІДАЦІЙНА ВАРТІСТЬ – вартість основних фондів на момент вибуття (у момент їх реалізації).

ЛІКВІДНІСТЬ БАЛАНСУ – це рівень покриття зобов'язань підприємства такими активами, строк перетворення яких на кошти відповідає строковим погашенням зобов'язань.

– М –

МАКРОРЕГІОН – частина території України у складі кількох регіонів чи їх частин, об'єднаних за спільними ознаками, яким притаманні спільні проблеми розвитку, у межах якої реалізуються спеціальні для цієї території програми регіонального розвитку.

МАКІАВЕЛЛІЗМ – різновид політичної поведінки, що виправдовує будь-які засоби (в тому числі й віроломні, жорстокі) заради досягнення поставленої мети. Термін пов'язаний з ім'ям італійського політичного діяча й мислителя Н. Макіавеллі.

МАНДАТ – юридичне відношення представництва, а також документ, що засвідчує законність цього представництва.

МАНІФЕСТ (manifesto, від лат. manifestos – явний) – 1) урочисте письмове звертання (акт) верховної влади до населення; 2) письмове звертання громадських організацій, політичних партій чи окремих груп, осіб до певних кіл, чи верств, населенню в цілому з викладом своїх поглядів, програм чи пропонувананих планів, заходів, рішень

МАРЖА – різниця між відсотковими ставками за наданий кредит і відсотковими ставками за залучені ресурси.

МАЖОРИТАРНА СИСТЕМА ПРЕДСТАВНИЦТВА – (від фр. *majonte* – більшість, від лат. *maior* – старший, великий) – система визначення результатів голосування, при якому обраним вважається кандидат, який одержав більшість (абсолютну чи відносну) голосів виборців.

МАЙНОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ЕКОЛОГІЧНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ (делікти) – різновид юридичної відповідальності, яка передбачає виконання обов'язку фізичних чи юридичних осіб щодо компенсації шкоди, заподіяної власникам чи користувачам природних ресурсів порушенням екологічного законодавства або порушенням екологічних та інших прав громадян.

МЕТОД ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ – сукупність прийомів юридичного впливу на поведінку людей, вироблених у результаті тривалого людського спілкування.

МЕТОД – спосіб досягнення якої-небудь мети, рішення конкретної задачі; сукупність прийомів або операцій практичного або теоретичного освоєння (пізнання) дійсності.

МЕТОД ПОДАТКОВОГО ПРАВА характеризується як владно-майновий, обумовлений необхідністю застосування імперативних (тобто таких, що не допускають вибору) норм податкового права з метою формування державного бюджету за рахунок коштів платників податків як одного з основних джерел державних доходів.

МЕХАНІЗМ – система, пристрій, що визначають порядок якого-небудь виду діяльності.

МЕХАНІЗМ (апарат) ДЕРЖАВИ – спеціально створена постійно діюча ієрархічна система державних органів, установ і посадових осіб, що здійснюють державну владу, завдання і функції держави.

МЕХАНІЗМ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ – система юридичних засобів, за допомогою яких здійснюється правове регулювання. До елементів, складових частин механізму правового регулювання належать: юридичні норми, нормативні правові акти, правовідносини, акти реалізації права, правозастосовчі акти, правосвідомість, режим законності.

МЕМОРАНДУМ (від лат. *memorandum* – те, що треба пам'ятати) – 1) пам'ятний листок, нотатки для пам'яті; 2) у міжнародних відносинах – записка з викладом питань, що є предметом дипломатичних бесід;

3) дипломатичний документ. Може додаватися до ноти, обґрунтовуючи її зміст, чи вручатися як самостійний документ без підпису і печатки.

МЕНТАЛІТЕТ – (франц. mentalite – склад розуму, світосприйняття) своєрідний стан, рівень розвитку і спрямованості індивідуальної та групової свідомості, здатність до засвоєння норм, принципів, життєвих орієнтацій, суспільних цінностей та адаптації до умов соціального середовища, можливостей впливу на нього, відтворення сукупного досвіду попередніх поколінь.

МОВА ВЛАДИ – (language of power, power language) – система всіх засобів і сигналів, за допомогою яких влада будує своє спілкування з людьми (з громадянами чи з підданими). Це манера, прийоми такого спілкування, його нюанси, відтінки, яких безліч в ситуації спілкування влади з багатьма людьми в різних умовах, у різних місцях і в різний час. М.в. може виступати і сприйматися і як сугубо владна і як звичайна демократична мова.

МОДЕРНІЗАЦІЯ ПОЛІТИЧНА – (від франц. modern – новітній, сучасний) закономірна тенденція функціонування й розвитку політичної системи відповідно до реалій та вимог часу; процес трансформації суспільства, що супроводжується формуванням політичних інститутів, соціальною мобілізацією та поглибленням політичної участі, поширенням демократичних цінностей і норм, властивих розвиненим країнам, у країнах менш розвинених.

МОНАРХІЯ – (грец. monarchia – єдиновладдя, єдинодержавність) – форма державного управління, за якої верховна влада повністю або частково зосереджена в руках однієї особи – глави держави, як правило, спадкоємного правителя, монарха. Розрізняють необмежену (абсолютну) монархію та обмежену (конституційну), за якої влада монарха обмежена парламентом.

МОНІТОРИНГ – систематичне відстеження процесів або тенденцій, постійне спостереження з метою своєчасної оцінки виниклих ситуацій.

МОРАЛЬ – історично складається в суспільній свідомості система принципів, понять, норм поведінки, заснована на ідеалах добра і зла, належного і справедливого в відносинах людей.

МІНІМАЛЬНИЙ БЮДЖЕТ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ – розрахунковий обсяг місцевого бюджету, необхідний для здійснення повноважень місцевого самоврядування на рівні мінімальних соціальних потреб, який гарантується державою.

МІНІМАЛЬНИЙ РІВЕНЬ СОЦІАЛЬНИХ ПОТРЕБ – гарантований державою мінімальний рівень соціальних послуг на душу населення в межах усієї території України.

МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ (international relations) – сукупність економічних, політичних, правових, дипломатичних, військових, культурних та інших зв'язків і відносин між державами, соціальними, політичними, економічними силами (суб'єктами), що діють на світовій арені. Домінуючу роль у М.в. відіграють міждержавні відносини. М.в., як правило, оформлюються і закріплюються відповідними договорами, мають тривалу історію; докладно охарактеризовані у великій історичній літературі; широко досліджувалися і досліджуються різними науками, вченнями; часто по-різному тлумачаться й оцінюються в різних країнах, концепціях, теоріях, школах, а також лідерами, володарями різних країн, народів і епох.

МІЖНАРОДНІ ОРГАНІЗАЦІЇ – об'єднання держав, громадських організацій та індивідуальних членів з метою вирішення питань регіонального або глобального характеру, відвернення та врегулювання військових конфліктів.

МІЖНАРОДНА ПОЛІТИКА – система економічних, правових, дипломатичних, ідеологічних, військових, культурних та ін. зв'язків і відносин між народами, державами й групами держав, провідними соціальними, економічними та політичними силами й організаціями, що діють на світовій арені.

МІЖНАРОДНЕ ПРАВО – (international law) – сукупність (система) юридичних норм і принципів, що регулюють відносини між державами, а також і іншими учасниками (організаціями, рухами, блоками, групами держав і т.д.), тобто різними суб'єктами міжнародного спілку

МІСЦЕВЕ ВСАМОВРЯДУВАННЯ – політико-правовий інститут, у межах якого здійснюється управління місцевими справами в низових адміністративно-територіальних одиницях (громадах) через самоорганізацію місцевих жителів, за згодою і при підтримці держави.

МІСЦЕВИЙ РЕФЕРЕНДУМ – форма прийняття територіальною громадою рішень з питань, що належать до відання місцевого самоврядування шляхом прямого голосування.

– Н –

НАДЗВИЧАЙНИЙ СТАН (state of emergency) – режим, що вводиться в державі чи на окремих територіях (у регіонах) за особливих обставин на термін, що строго обумовлюється. Як правило, обмежує права громадян, у

тому числі вільного пересування. У цих умовах встановлюються і надзвичайні повноваження (emergency powers) – і вживаються надзвичайні заходи (emergency measures).

НАРОД – історично змінна спільність соціальних груп, яка включає в себе на різних етапах історії класи і прошарки, що беруть участь у вирішенні проблем суспільного розвитку; все населення певного політико–географічного середовища (країни).

НАРОДОВЛАДДЯ (гр. *demokratia*) – повна влада народу, коли він є її єдиним джерелом і носієм суверенітету. Дає точний переклад грецького слова демократія. Має, однак, і особливе значення наповнення, підкреслюючи верховенство народу стосовно органів державної влади.

НАЦІОНАЛЬНЕ ПИТАННЯ – сукупність політичних, економічних, правових, культурницьких, освітніх та інших проблем, що проявляються у процесі внутрішнього та міждержавного спілкування націй, народностей.

НАЦІЯ – (від лат. *natio* – народ) – історична спільність людей, що складається у процесі формування спільності території, економічних зв'язків, літературної мови, етнічних особливостей культури й характеру.

НЕДЕМОКРАТИЧНИЙ РЕЖИМ – вид політичного режиму, при якому на перший план виходять методи насильства, здійснюється неправове державне примус, права і свободи людини і громадянина не захищені. Вкрай недемократичною є тоталітарний фашистський режим, коли влада переходить в руки реакційних сил.

НЕЗАЛЕЖНІСТЬ ПОЛІТИЧНА – (*political independence*) – самостійність, суверенність держави у внутрішній і зовнішній політичній діяльності; можливість для різних політичних сил в умовах демократизації суспільства давати власні оцінки діяльності органів влади, парламенту; програм, реформ; пропонувати альтернативні плани і рішення соціально–економічних і політичних проблем. Н.п. повинна спиратися на конституційні й інші правові основи і гарантії, враховувати міжнародний досвід.

НОВАЦІЯ – припинення зобов'язання за угодою сторін шляхом заміни його новим зобов'язанням.

НОМЕНКЛАТУРА – (від лат. *nomen* – ім'я) – коло посадових осіб, призначення та затвердження яких відноситься до компетенції вищестоящих органів.

НОРМА – встановлення, порядок, визнаний обов'язковим. Міра чого–небудь.

НОРМАТИВНІСТЬ – ознака права, означає, що право регулює суспільні відносини за допомогою конкретних, формально–визначених правил поведінки – норм.

НОРМАТИВНИЙ АКТ – офіційний документ, створений компетентними державними органами і містить загальнообов'язкові юридичні норми (правила поведінки).

НОРМАТИВНИЙ ДОГОВІР ЯК ДЖЕРЕЛО ПРАВА – угода двох або більше суб'єктів, в якому містяться юридичні норми, що визначають права та обов'язки сторін (міждержавні договори, федеративний договір і ін).

– О –

ОБЛАСНИЙ БЮДЖЕТ – план утворення і використання фінансових ресурсів, необхідних для забезпечення спільних інтересів територіальних громад, виконання місцевих програм, здійснення бюджетного вирівнювання.

ОБЛКОВА ПОЛІТИКА – це сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності.

ОБ'ЄКТ ПРАВОПОРУШЕННЯ – те, чого правопорушенням заподіяно шкоду. Таким є життя, здоров'я, громадський порядок, власність і т. д.

ОБ'ЄКТО ПРАВОВІДНОСИН – це те реальне благо, на використання або охорони якого спрямовані суб'єктивні права і юридичні обов'язки.

ОБ'ЄКТИВНА СТОРОНА ПРАВОПОРУШЕННЯ – виражене зовні діяння, його наслідки, ступінь суспільної небезпеки.

ОРГАНИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ – це структурно–організовані колективи службовців або одного службовця, що наділяються владою в системі місцевого самоврядування для реалізації владних рішень, а посадові особи місцевого самоврядування – особи, які працюють в органах місцевого самоврядування, мають відповідні посадові повноваження в здійсненні організаційно–розпорядчих та консультативно–дорадчих функцій і отримують заробітну плату за рахунок місцевого бюджету.

ОРГАНИ САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ – представницькі органи, що створюються частиною жителів, які тимчасово або постійно проживають на відповідній території в межах села, селища, міста.

ОДНОПАРТІЙНА СИСТЕМА – неконкурентний тип партійної системи, що складається з представників або членів однієї політичної партії. Існувала в СРСР, деяких інших соціалістичних країнах. На сучасному етапі поширена в постколоніальних країнах, де поки що не сформувалися сучасна розвинена соціальна структура і відповідний їй політичний плюралізм.

ОЛІГАРХІЯ – (грец. oligarchia – влада небагатьох) – політичне та економічне панування, влада, правління невеликої групи людей, а також сама правляча група. Термін було запроваджено Платоном і Арістотелем у V – IV ст. до н.е. для позначення однієї з найгірших, на їхню думку, форм правління, коли „влодорюють багаті, а бідні не беруть участі у правлінні”. Розрізняють О. аристократичну і фінансову.

ООН (ОРГАНІЗАЦІЯ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ) – (United Nations Organization, UNO) – міжнародна організація, створена в 1945 р. з метою підтримки і зміцнення миру, безпеки і розвитку співробітництва між державами. Діє на основі Статуту ООН. Головні органи: Генеральна Асамблея, Рада Безпеки, Економічна і Соціальна Рада, Рада по опіці, Міжнародний суд і Секретаріат, очолюваний Генеральним секретарем ООН. Місцеперебування центральних установ ООН – Нью-Йорк (США). ООН здобула загальне визнання й авторитет. Володіє найбагатшим політичним досвідом.

ОСНОВНІ ФОНДИ – матеріальні цінності, що використовуються в господарській діяльності платника податку протягом періоду, який перевищує 365 календарних днів з дати введення в експлуатацію таких матеріальних цінностей, і вартість яких поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зносом.

ОПОЗИЦІЯ – від лат. oppositio – протиставлення) – протидія, опір певній політиці, політичній лінії, політичній дії; організація, партія, група, особа, які виступають проти панівної думки, уряду, системи влади, конституції, політичної системи в цілому.

ОПЕРАТИВНІ НОРМИ (норми–інструменти) – встановлюють дати набрання чинності нормативного акту, припинення його дії і т. п.

ОПЕРАТИВНА ДІАГНОСТИКА – служить базою для прийняття поточних, оперативних управлінських рішень. Вона відслідковує й оцінює ключові сфери діяльності підприємства.

ОПЕРАТИВНИЙ ЦИКЛ – проміжок часу між придбанням запасів для здійснення діяльності та отриманням коштів від реалізації виробленої з них продукції (товарів) і послуг.

ОРГАНІЗАЦІЯ – 1) внутрішня упорядкованість, узгодженість, взаємодія більш або менш диференційованих і автономних частин цілого, обумовлена його будовою; 2) сукупність процесів або дій, що ведуть до утворення і вдосконалення взаємозв'язків між частинами цілого; 3) об'єднання людей, спільно реалізують програму або мету і діють на основі певних правил і процедур.

ОРУЕЛЛІЗМ – пропагандистське маніпулювання фактами, словами, поняттями та цілеспрямоване спотворення правди, історичного минулого, істини з боку владних структур, які чинять ідеологічний вплив на суспільну мораль через засоби масової інформації та прагнуть досягти цілковитого контролю над суспільством. Термін походить від імені "англійського письменника Е.Блера (псевдонім Дж. Оруелл; 1903–1950) – всевітньо відомого автора роману–антиутопії "1984".

ОХЛОКРАТІЯ (від грец. ochlos – натовп і cratos – влада) – домінування в політичному житті суспільства впливу натовпу, юрби, "маси"; один із способів здійснення політичної влади, що суттєво доповнює кризові політичні режими.

ОХОРОННІ НОРМИ – фіксують заходи державного примусу, які застосовуються за порушення правових заборон. Вони визначають також умови і порядок звільнення від покарання.

– П –

ПАРЛАМЕНТ – (від лат. parlate – говорити, розмовляти) – найвищий законодавчий і представницький орган влади в державі з республіканською формою правління, який обирається населенням.

ПАРЛАМЕНТАРИЗМ – (parliamentarism, parliamentary system)– 1) система організації і функціонування верховної державної влади, що характеризується поділом законодавчих і виконавчих функцій при привілейованому становищі парламенту; 2) теорія і практика діяльності парламенту.

ПАРТІЯ ПОЛІТИЧНА – (від лат. partis – частина, група, відділ) – добровільне об'єднання людей, які прагнуть домогтися здійснення ідей, що їх вони поділяють, задоволення спільних інтересів; організована певним чином частина якоїсь соціальної верстви, класу, покликана висловлювати й захищати інтереси цієї спільноти, домагатися їх дотримання й виконання.

ПАТЕРНАЛІЗМ – (від лат. pater – батько) – політична доктрина й практика, які виходять із припущення про те, що народ безпосередньо потребує батьківської уваги, турботи й піклування з боку влади, що громадяни, мов

неповнолітні діти, без підтримки й сприяння влади не здатні зрозуміти, що є вигідним для них, не в змозі власноруч досягти своєї мети, задовольнити свої потреби.

ПЕРВІСНА (балансова) ВАРТІСТЬ – фактична вартість фондів на момент їх уведення в дію чи придбання.

ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЬ – це здатність підприємства погасити борги в разі одночасного подання вимог про погашення боргів усіма кредиторами підприємства. Платоспроможним вважають підприємство, яке має достатні кошти для оплати всіх короткострокових зобов'язань і одночасного безперебійного здійснення процесу виробництва.

ПЛЕБІСЦИТ – (від лат. plebs – простолюд і scitum – рішення, постанова) – узагальнене опитування громадян з метою виявити їхню думку, волю й позицію щодо якогось спільного й значущого питання.

ПЛУТОКРАТІЯ – (грец. plutocratia – влада багатіїв) – політичний лад, за якого влада належить найбагатшим представникам панівного класу.

ПЛЮРАЛІЗМ – (від лат. pluralis – множинний) – ідейно регулятивний принцип суспільно–політичного й соціального розвитку, що впливає з існування декількох (чи багатьох) незалежних начал політичних знань і розуміння буття; система влади, заснована на взаємодії та протилежності дій політичних партій і громадсько–політичних організацій.

ПОВНА ВАРТІСТЬ – вартість основних фондів у новому, неспрацьованому стані.

ПОДІЛ ВЛАДИ – принцип розмежування функцій в єдиній системі державної влади з поділом її на законодавчу, виконавчу й судову гілки влади, які здійснюють свої повноваження кожна самостійно, врівноважуючи одна одну.

ПОДАТКИ – обов'язкові платежі, що стягуються державою з доходів або майна юридичних або фізичних осіб.

ПОЗИТИВНЕ ПРАВО – система загально обов'язкових, формально визначених норм, встановлених і гарантованих державою, що містяться у законодавстві та інших джерелах юридичних норм. Позитивне право – право, "виходить від держави", закріплене в офіційних джерелах.

ПОЛІТИК – (politician) – 1) активний ініціатор, учасник політики, політичного життя; 2) політичний діяч, особа, що професійно займає питаннями політики; 3) політичний лідер, державний діяч, працівник

держaparату. Характер, зміст і результати діяльності політика, його авторитет, престиж, рейтинг, успіхи і невдачі залежать від багатьох факторів і, насамперед, від рівня його підготовки, обдарованості і таланту, знань, досвіду, інтуїції, кваліфікації, ідейних і політичних орієнтацій, уміння бачити і розуміти настрої та очікування мас, виразити їх, здатності аналізувати і прогнозувати хід подій. Застосовується маса визначень при характеристиці політиків (видатний, професійний, прогресивний, реальний, тонкий, хитрий П. і т.д.).

ПОЛІТИКА – (грец. *politika* – державні і суспільні справи) – організаційна, регулятивна й контрольна сфера суспільства, в межах якої здійснюється соціальна діяльність, спрямовано на досягнення, утримання й реалізацію влади індивідами й соціальними групами задля ствердження власних запитів і потреб.

ПОЛІТИЧНА ВЛАДА (*political power/authority*) – 1) право, здатність і можливість соціального суб'єкта (індивіда, групи) нав'язувати, відстоювати і запроваджувати в життя певні політичні погляди, установки і мету, проводити свою волю за допомогою правових і політичних норм і спеціального інструмента – держави. Відбиває політичні позиції, які мають ті чи інші верстви населення, класи, нації і конкретні особи; 2) взагалі вплив і керування в будь-яких політичних організаціях – партіях, рухах – безвідносно до того, знаходяться вони у керма державної влади чи знаходяться в опозиції.

ПОЛІТИЧНА КУЛЬТУРА – рівень засвоєння людиною й суспільством політичних ідей, поглядів, концепцій, програм, досягнень суспільно–політичної думки; зрілість і компетентність в оцінках політичних явищ; форма політичної етики, поведінки, вчинків і дій.

ПОЛІТИЧНА СВІДОМОСТЬ – опосередковане відображення політичного життя суспільства, суттю якого є проблема влади, формування, розвиток задоволення інтересів і потреб політичних суб'єктів; сукупність поглядів, оцінок, настанов, які, відображаючи політико–владні відносини, набувають певної самостійності.

ПОЛІТИЧНА СИСТЕМА СУСПІЛЬСТВА – (від грец. *systema* – складене з частин) – сукупність державних і недержавних соціально–політичних інститутів, які здійснюють владу, управління справами суспільства, регулювання політичних процесів, взаємовідносини між соціальними групами, націями, державами, що забезпечують політичну стабільність і прогресивний розвиток.

ПОЛІТИЧНЕ ЖИТТЯ – одна з основних сфер суспільного життя, пов'язана з діяльністю і відносинами індивідів і соціальних спільнот, створених ними політичних інститутів для виявлення інтересів соціальних суб'єктів, а також

боротьба за їх реалізацію через посередництво політичної влади у процесі політичного розвитку.

ПОЛІТИЧНИЙ ПРОЦЕС – (від лат. processus – просування) – хід розвитку політичних явищ; сукупність дій різноманітних течій політичних сил, течій, котрі прагнуть здійснення певних політичних цілей, програм.

ПОЛІТИЧНИЙ РЕЖИМ – це методи здійснення політичної влади, підсумкове політичний стан у суспільстві, яке складається в результаті взаємодії і протиборства різних політичних сил, функціонування всіх політичних інститутів і характеризується демократизмом або антидемократизмом. Основні види політичного режиму – демократичний і недемократичний.

ПОЛІТОЛОГІЯ – (від грец. politike – політика і грец logos – учення) – наука, об'єктом якої є політика та її взаємовідносини з людиною й суспільством; посідає одне з провідних місць у сучасному суспільствознавстві.

ПОСАДОВА ОСОБА ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ – особа, яка працює в органах місцевого самоврядування, має відповідні посадові повноваження в здійсненні організаційно-розпорядчих та консультативно-дорадчих функцій та отримує заробітну плату за рахунок місцевого бюджету (ст. 2) (ЗУ “Про службу в органах місцевого самоврядування” 07.06.2001р.)

ПОТОЧНИЙ БЮДЖЕТ – доходи і видатки місцевого бюджету, які утворюються і використовуються для покриття поточних видатків.

ПОТОЧНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ – зобов'язання, які будуть погашені протягом операційного циклу підприємства або мають бути погашені протягом дванадцяти місяців, починаючи з дати балансу.

ПОПУЛІЗМ – (від лат. populus – народ) – схильність політиків домагатися [визнання їхньої громадської діяльності, популярності, вдаючись до простих, прийнятних для населення аргументів та пропозицій, уникаючи непопулярних, але необхідних заходів щодо вирішення суспільних проблем.

ПРАВОВА ДЕРЖАВА – тип держави основними ознаками якої є зв'язаність правом, верховенство закону, поділ влади і правовий захист особи, юридична рівність громадянина й держави.

ПРАВА ГРОМАДЯНИНА – сукупність природних правочинів, які отримали відображення в нормативних правових актах держави, та набутих прав, виражених в ході розвитку людини, суспільства і держави.

ПРАВА ОСОБИ – права, що належать конкретному індивіду в конкретній ситуації.

ПРАВА ЛЮДИНИ – це природні можливості індивіда, що забезпечують його життя, людську гідність і свободу діяльності у всіх сферах суспільного життя. Основні права і свободи людини і громадянина можна класифікувати за сферами життєдіяльності суспільства (особисті права, економічні, політичні, соціальні, культурні, екологічні, інформаційні).

ПРАВО – система загальнообов'язкових формально визначених норм, які виражають міру свободи людини, прийнятих або санкціонованих державою і охороняються від порушень. Головними ознаками права виступають свідомо-вольовий характер, нормативність, формальна визначеність, забезпеченість державою, системність.

ПРАВОВА КУЛЬТУРА – обумовлене всім соціальним, духовним, політичним і економічним ладом якісний стан правового життя суспільства, що виражається в досягнутому рівні розвитку правової діяльності, юридичних актів, правосвідомості і загалом у рівні правового розвитку суб'єкта (людини, різних груп, всього населення), а також ступеня гарантованості державою і громадянським суспільством прав і свобод людини.

ПРАВОВА СІМ'Я – сукупність правових систем, виділена на основі спільності генезису; спільності джерел, форм закріплення і вираження норм права; структурної єдності, подібності; спільності принципів регулювання суспільних відносин; єдності термінології, юридичних категорій і понять, а також техніки викладу і систематизації норм права. В науці виділяють наступні правові системи (правові сім'ї): англосаксонську (Англія, США, Канада, Австралія, Нова Зеландія та ін); романо-германську (країни континентальної Європи, Латинської Америки, деякі країни Африки, а також Туреччина); релігійно-правову (країни, що сповідають в якості державної релігії іслам, індуїзм, іудаїзм); соціалістичну (Китай, В'єтнам, КНДР, Куба); звичайного права (екваторіальна Африка і Мадагаскар).

ПРАВОВА СИСТЕМА – цілісний комплекс правових явищ, який обумовлений об'єктивними закономірностями розвитку суспільства, усвідомлений і постійно відтворений людьми та їх організаціями (державою) і використовується ними для досягнення своїх цілей.

ПРАВОВЕ ВИХОВАННЯ – це цілеспрямована діяльність по трансляції (передачі) правової культури, правового досвіду, правових ідеалів і механізмів розв'язання конфліктів у суспільстві від одного покоління до

іншого. Правове виховання має на меті розвиток правової свідомості людини і правової культури суспільства в цілому.

ПРАВОВИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПРИМУС – такий примусовий державний вплив, вид і міра котрого строго визначені правовими нормами і який застосовується в процесуальних формах (чітких процедурах).

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ – це цілеспрямований вплив на суспільні відносини за допомогою правових (юридичних) засобів.

ПРАВОВИЙ НІГІЛІЗМ – це негативне ставлення до права, закону і правових форм організації суспільних відносин. Правовий нігілізм може виступати в двох різновидах, або формах – теоретичній (ідеологічній) і практичній.

ПРАВОВИЙ ЗВИЧАЙ – правило поведінки, яке увійшло в звичку народу внаслідок його повторення протягом тривалого часу, визнана державою як загальнообов'язкова норма поведінки, дотримання якого забезпечується державним примусом.

ПРАВОВИЙ РЕЖИМ – специфіка юридичного регулювання певної сфери суспільних відносин за допомогою різних юридичних засобів і способів. Як правило, різні сфери суспільних відносин вимагають різного поєднання способів, методів, типів правового регулювання. Своєрідність правових режимів спостерігається як всередині кожної галузі, так і в правовій системі в цілому.

ПРАВОВИЙ СТАТУС ОСОБИ – стан людини, що відображає її фактичний стан у взаємовідносинах з суспільством та державою. Розрізняють загальний (міжнародний), конституційний (базовий), галузевий, родовий (спеціальний) та індивідуальний правові статуси особи.

ПРАВОМІРНА ПОВЕДІНКА – суспільно-необхідне, бажане або соціально допустимий, вольове діяння дієздатного суб'єкта, що відповідає вимогам норм права. За суб'єктивною стороною правомірна поведінка поділяється на соціально-активну, законотворчу, конформістську і маргінальну.

ПРАВОПОРУШЕННЯ – суспільно шкідливе, протиправне, винне діяння дієздатного суб'єкта, яке тягне юридичну відповідальність. За ступенем суспільної небезпеки і юридичного оформлення правопорушення поділяються на злочини і проступки (адміністративні, цивільно-правові та дисциплінарні).

ПРАВОВІДНОСИНИ – виникаючий на основі норм права суспільний зв'язок, учасники якого мають суб'єктивні права і юридичні обов'язки,

забезпечені державою. Правовідносини характеризується складним складом, складається з трьох елементів: суб'єкти, об'єкт і зміст. Правовідносини можна розділити але галузевою ознакою на конституційні, цивільно-правові, адміністративно-правові і т. д.; за характером змісту – на общерегулятивні, регулятивні й охоронні; в залежності від ступеня визначеності сторін правовідносини можуть бути відносними і абсолютними.

ПРАВОРозУМІННЯ – наукова категорія, яка відображає процес і результат цілеспрямованої розумової діяльності людини, що включає в себе пізнання права, його сприйняття (оцінку) і відношення до нього як до цілісного соціального явища.

ПРАВОПОРЯДОК – стан упорядкованості суспільних відносин, що утворилася в результаті практичної реалізації правових норм. Принципами правопорядку є: визначеність, системність, організованість, державна гарантованість, стійкість, єдність.

ПРАВОСВІДОМІСТЬ – сукупність знань, ідей і почуттів, що характеризує сприйняття, оцінку і ставлення людей до правових явищ у реальній дійсності.

ПРАВозДАТНІСТЬ – передбачена нормами права здатність (можливість) особи мати суб'єктивні права та юридичні обов'язки.

ПРАВОСУБ'ЄКТИВНІСТЬ – це передбачена нормами права здатність (можливість) бути учасником правовідносин.

ПРАВОТВОРЧІСТЬ – це діяльність компетентних органів держави з прийняття, зміни і скасування нормативних правових актів і юридичних норм.

ПРАВО КОМУНАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ – право територіальної громади володіти, доцільно, економно, ефективно користуватися і розпоряджатися на свій розсуд і в своїх інтересах майном, що належить їй, як безпосередньо, так і через органи місцевого самоврядування.

ПРАВОМОЧНИЙ СКЛАД РАДИ – кількість депутатів, обраних до відповідної ради, повноваження яких визнано і не припинено в установленому законом порядку, яка становить не менш як дві третини від загального складу ради.

ПРЕДСТАВНИЦЬКИЙ ОРГАН МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ – виборний орган(рада), який складається з депутатів і відповідно до закону наділяється правом представляти інтереси територіальної громади і приймати від її імені рішення.

ПРЕДМЕТ ТЕОРІЇ ДЕРЖАВИ І ПРАВА – явища і категорії, що сформувалися і вироблені на основі розуміння єдності і глибокої взаємодії держави та права. До них належать: держава і право як явища цивілізації і культури; основні поняття держави і основні поняття права; основні правові принципи; основні цінності держави і права; основні закономірності розвитку держави і права.

ПРЕЗУМПЦІЯ – припущення, що визнається істинним, поки не доведено протилежне.

ПРЕЗЕНТАЦІЯ – подання інформації, з метою ознайомлення або реклами.

ПРИМУС – залучення суб'єкта крім його волі до вчинення будь-яких дій або до протиправних яких-небудь дій відносно нього з боку інших суб'єктів.

ПРИНЦИП– 1) основне вихідне положення якої-небудь теорії, вчення, науки, світогляду, політичної організації; 2) внутрішнє переконання людини, що визначає його ставлення до дійсності, норми поведінки і діяльності.

ПРИНЦИП ПОДІЛУ ВЛАДИ – це раціональна організація державної влади в демократичній державі, при якій здійснюється гнучкий взаємоконтроль і взаємодія вищих органів держави як частин єдиної влади через систему стримувань і противаг.

ПРИНЦИПИ ПРАВА – керівні ідеї, що характеризують зміст права, його сутність і призначення в суспільстві. Правові принципи поділяють на властиві праву загалом (загальноправові), його окремих галузей (галузеві) або групи суміжних галузей (міжгалузеві), а також великим правовим інститутам. Основними загально правовими принципами є: демократизм, федералізм, пріоритет прав і свобод людини, безпосередня дія загальноновизнаних принципів і норм міжнародного права, законність, рівноправність, рівність усіх форм власності, справедливість, добросовісність, розумність, справедливість.

ПРИНЦИПИ ПРАВОТВОРЧОСТІ – це основні засади здійснення правотворчої діяльності. До найбільш важливих принципів належать: принцип законності, принцип науковості, принцип використання правового досвіду, принцип демократизму і зв'язку з практикою.

ПРИНЦИПИ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ – основні начала, відповідно до яких застосовується юридична відповідальність. Це принципи законності, гуманізму, відповідальності за вину, справедливості, рівності перед законом, доцільності, неприпустимість подвоєння покарання, невідворотності покарання, індивідуалізації покарання, оперативності.

ПРИНЦИПИ НА ЯКИХ ЗДІЙСНЮЄТЬСЯ МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ: 1) народовладдя; 2) законності; 3) гласності; 4) колегіальності; 5) поєднання місцевих і державних інтересів; 6) виборності; 7) правової, організаційної та матеріально-фінансової самостійності в межах повноважень, визначених цим та іншими законами; 8) підзвітності та відповідальності перед територіальними громадами їх органів та посадових осіб; 9) державної підтримки та гарантії місцевого самоврядування; 10) судового захисту прав місцевого самоврядування.

ПРОГАЛИНА В ЗАКОНОДАВСТВІ – відсутність конкретної норми, необхідної для регламентації відносини, що входить в сферу правового регулювання. Способами подолання прогалин у законодавстві виступають аналогія закону і аналогія права.

ПРОТЕКЦІОНІЗМ – економічна політика держави, яка має на меті захистити національну економіку від іноземної конкуренції введенням високого митного збору на ввезені в країну товари, обмеженням або повною забороною ввезення деяких товарів.

ПРОЦЕДУРА – встановлений порядок ведення, розгляду будь-якої справи (наприклад, судова процедура).

ПРОЦЕС – 1) хід, розвиток якого-небудь явища, послідовна зміна станів у розвитку чого-небудь; 2) порядок розгляду судових і адміністративних справ, а також саме таку справу.

ПРОФЕСІОНАЛІЗМ – це вищий рівень психофізичних, психічних і особистісних змін, що відбуваються в процесі тривалого виконання людиною службових обов'язків, що забезпечують якісно новий, більш ефективний рівень рішення складних професійних задач в особливих умовах.

ПІДДАНСТВО – приналежність особи до якоїсь держави, перебування під її юрисдикцією

ПІЛЬГИ – це надання переваги, часткове або повне звільнення від виконання встановлених правил, обов'язків або полегшення умов виконання їх.

ПУБЛІЧНА ПОЛІТИКА У СФЕРІ СОЦІАЛЬНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ – політика органів публічного управління з метою поєднання складових частин соціуму, встановлення оптимальних зв'язків між відносно самостійними мало пов'язаними між собою соціальними об'єктами (індивідами, групами, соціальними класами, організаціями, державами) і перетворення їх у єдину, цілісну систему, в якій її частини узгоджені та взаємозалежні на основі спільних цілей, інтересів.

ПУБЛІЧНА ПОЛІТИКА ЩОДО ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ – діяльність органів публічного врядування щодо вироблення та реалізації політичних рішень, спрямованих на розв’язання суспільно значимих проблем внутрішньо переміщених осіб, а саме: забезпечення реалізації прав та свобод на зайнятість, пенсійне забезпечення, загальнообов’язкове державне соціальне страхування, соціальні послуги, освіту, соціальну адаптацію та інші права, визначені Конституцією та законами України.

– Р –

РАЙОННИЙ БЮДЖЕТ – план утворення і використання фінансових ресурсів, необхідних для забезпечення спільних інтересів територіальних громад сіл, селищ, міст районного значення, виконання місцевих програм, здійснення бюджетного вирівнювання.

РАЙОННІ ТА ОБЛАСНІ РАДИ – органи місцевого самоврядування, що представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ та міст.

РЕАЛІЗАЦІЯ – здійснення чого–небудь, проведення в життя якогось плану, проекту, програми, наміри і т. п.

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВА – здійснення вимог юридичних норм у поведінці людей. Основними формами реалізації права є: використання суб’єктивного права, виконання обов’язку, дотримання заборони.

РЕГУЛЮВАННЯ – вплив на що–небудь в цілях організації, упорядкування.

РЕГУЛЯТИВНІ НОРМИ – безпосередньо спрямовані на регулювання фактичних відносин, що виникають між різними суб’єктами, шляхом надання їм прав і покладання на них обов’язків. Залежно від характеру суб’єктивних прав і обов’язків розрізняють три основних види регулятивних норм: уповноважуючі (надають своїм адресатам право на здійснення позитивних дій); зобов’язуючі (містять обов’язок вчинення певних позитивних дій); що забороняють (встановлюють заборону на вчинення дій і вчинків, які визначені законом як правопорушення).

РЕЗЕРВНИЙ КАПИТАЛ – сума резервів, створених відповідно до чинного законодавства чи установчих документів за рахунок нерозподіленого прибутку підприємства.

РЕЗУЛЬТАТИВНИЙ ПОКАЗНИК – такий, що є об’єктом аналізу за побудови факторних моделей етіологічної діагностики.

РЕСПУБЛІКА – форма правління, в якій вища державна влада належить виборним органам, що обирається на визначений строк та несе відповідальність перед виборцями. Сучасні республіки поділяються на парламентарні і президентські.

РЕГЛАМЕНТ – (від франц. reglement і від лат. regula – правило) – сукупність норм, настанов і правил, які регулюють організацію роботи, порядок скликання та проведення сесій, з'їздів, конференцій, нарад, зборів, процедуру виборів членів керівних органів, порядок внесення й обговорення питань порядку денного, вироблення та прийняття рішень з них методи визначення доповідача, утворення допоміжних органів, надання прав, обов'язків і повноважень їхнім членам. Р. розробляється й приймається сесіями, з'їздами, конференціями, зборами та керівними органами політичних організацій і покликаний служити забезпеченню їх безперебійної, ефективної й оперативної роботи. Окремі положення Р. бувають предметом гострої політичної, міжфракційної боротьби, позаяк вони можуть впливати на прийняття рішень та їхній зміст.

РЕНТАБЕЛЬНІСТЬ – економічний показник ефективності роботи підприємства за певний період, що характеризує його прибутковість.

РЕНТАБЕЛЬНІСТЬ КАПІТАЛУ – відображає ефективність використання підприємством власного капіталу (сукупного) з метою отримання прибутку.

РЕНТАБЕЛЬНІСТЬ ПРОДАЖУ – показує не тільки ефективність використання капіталу на підприємстві, а й результативність маркетингової діяльності.

РЕЖИМ ПОЛІТИЧНИЙ – (франц. regime – управління) – сукупність методів, засобів і способів, із допомогою яких владні органи здійснюють управління суспільством і забезпечують своє політичне панування.

РЕЙТИНГ (rating – оцінка, положення) – показник популярності в суспільстві політичних діячів, політичних партій, громадських організацій, їх авторитету і потенційної підтримки виборців, якби в цей момент проводилися вибори. Будучи однією з різновидів суспільної думки, Р. в той же час виступає як результат виявлення ставлення суспільства до тих чи інших суб'єктів поточної політики, як інструмент її зондажу і як фактор впливу на формування суспільної думки.

РЕСПУБЛІКА – (лат. від respublica, від respublica – суспільна справа) – держава, в якій органи влади формуються за принципом виборності їх народом; форма державного управління, за якої вища влада належить виборним представницьким органам, а глава держави обирається населенням

чи представницьким органом. Розрізняють два основні типи Р. – президентську й парламентську.

РЕФЕРЕНДУМ – (від лат. referendum – те, що має бути повідомлене) спосіб прийняття законів та інших рішень з найважливіших питань суспільного життя прямим волевиявленням громадян через усенародне голосування.

РОЗВИТОК ПОЛІТИЧНИЙ – багатовимірний процес, у ході якого в результаті і взаємодії різноманітних політичних сил здійснюються зміни в політичній поведінці, політичній культурі, в самій політичній системі суспільства.

РОЗВИТОК ЕЛІТИ В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ – специфічний, прогресивно спрямований, соціально зумовлений процес змін особи – представника еліти в державному управлінні, результатом якого є виникнення якісно нових аксіологічних характеристик особистості та формування нової особистості; при цьому формування та розвиток еліти слід розглядати разом як взаємопов'язані процеси.

РОЗВИТОК ПЕРСОНАЛУ ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ – прогресивно спрямований процес змін особи, який є зумовленим потребами модернізації публічної служби, результатом якого є виникнення нових якісних характеристик персоналу публічної служби.

РОЯЛТІ – вид ліцензійної винагороди, який представляє собою щорічні відсотки або поточні відрахування, що встановлюються у вигляді фіксованих ставок (у відсотках) на підставі розрахунку фактичного економічного результату від використання ліцензії.

РІШЕННЯ ПОЛІТИЧНЕ – політична дія інформованого суб'єкта влади для реалізації певної мети, що передбачає оптимізацію зовнішніх, внутрішніх умов функціонування даного суб'єкта і визначення перспектив його подальшого розвитку.

РИЗИК – прийняття рішень, імовірність успіху яких недостатньо висока.

– С –

САМОПОДАТКУВАННЯ – форма залучення на добровільній основі за рішенням зборів громадян за місцем проживання коштів населення відповідної території для фінансування разових цільових заходів соціально-побутового характеру.

САНКЦІЯ – структурний елемент норми права, який вказує на несприятливі наслідки, що виникають у результаті порушення диспозиції правової норми.

По ступені визначеності санкції підрозділяються на абсолютно визначені (точно зазначений розмір штрафу), відносно визначені (позбавлення волі на термін від 3 до 10 років), альтернативні.

СВІТОВИЙ ПОЛІТИЧНИЙ ПРОЦЕС – сукупна діяльність народів, держав та їх інститутів, соціальних спільностей та їхніх організацій і рухів, які переслідують певні політичні цілі в царині міжнародного життя.

СВОБОДА – здатність людини діяти у відповідності зі своїми інтересами і цілями, здійснювати вибір. Люди не вільні у виборі об'єктивних умов своєї діяльності, однак вони мають конкретної і відносною свободою, коли зберігають можливість вибору санкціонуються нормами і цінностями даного суспільства цілей чи засобів їх досягнення. Історичний розвиток суспільства в цілому супроводжується розширенням рамок свободи особистості.

СВІДОМІСТЬ – одне з основних понять філософії, соціології і психології, що позначає людську здатність ідеального відтворення дійсності в мисленні. Свідомість – вища форма психічного відображення, властива суспільно розвиненій людині і зв'язана з промовою, ідеальна сторона цілеполагаючої діяльності. Виступає в двох формах: індивідуальній (особистій) і суспільній.

СВІДОМО-ВОЛЬОВИЙ ХАРАКТЕР ПРАВА – ознака права, означає, що право є прояв волі і свідомості людей. У праві відображаються і виражаються потреби, інтереси, цілі суспільства, соціальних груп, окремих осіб і організацій. Право регулює суспільні відносини, взаємодіючі з волею індивідуумів і соціальних груп.

СВІТОВИЙ ПРАВОПОРЯДОК – це система суспільних планетарних відносин, що формуються на основі загальногуманістичних і природно-правових засад і функціонують у відповідності із загальновизнаними принципами і нормами міжнародного і внутрішньодержавного права.

СЕПАРАТИЗМ – (франц. separatisme, від лат. separatus – окремий) – рух за територіальне відокремлення тієї чи іншої частини держави з метою створення нового державного утворення або надання певній частині держави автономії за національними, релігійними чи мовними ознаками.

СОЦІАЛЬНА ВЛАДА – система відносин підпорядкування одних людей волі і дій інших. Структура будь-якого владного відношення складається з володарюючого суб'єкта (народ, клас, громада, рід, рада старійшин і вождь) і підвладного об'єкта (індивід, колектив, організація).

СОЦІАЛЬНЕ УПРАВЛІННЯ В СУСПІЛЬСТВІ – цілеспрямований вплив на людей і їх об'єднання для досягнення певних результатів. Передбачає наявність особливих органів управління.

СОЦІАЛЬНІ НОРМИ – пов'язані з волею і свідомістю людей правила взаємодії в суспільстві, що виникають у процесі його історичного розвитку, що відповідають певному типу культури і спрямовані на організацію суспільних відносин.

СОЦІАЛ-ДЕМОКРАТІЯ – ідеологічна і політична течія, яка виступає за здійснення ідей демократичного соціалізму в усіх сферах життя суспільства; важлива складова політичних лівих сил сучасності, впливова серед робітничих і демократичних кіл Західної Європи.

СОЦІАЛІЗАЦІЯ ПОЛІТИЧНА – (від лат. *socialis* – суспільний) – процес засвоєння індивідом упродовж його життя політичних знань, норм і цінностей суспільства, до якого він належить.

СОЦІАЛІЗМ – (франц. *socialisme* від лат. *socialis* – суспільний) – вчення і теорії, які стверджують ідеал суспільного устрою, заснованого на суспільній власності в різноманітних формах, відсутності експлуатації, справедливому розподілі матеріальних благ і духовних цінностей в залежності від затраченої праці, на основі соціально забезпеченої свободи особистості.

СОЦІАЛЬНА ДЕРЖАВА – демократична держава, що спирається на широку соціальну основу і здійснює активну соціальну політику, спрямовану на підвищення, стабільне забезпечення життєвого рівня населення, захист і реалізацію прав і свобод громадян, на створення сучасних систем охорони здоров'я, освіти і соціального забезпечення, на підтримку неімущих та малоімущих працівників, на запобігання й успішне вирішення соціальних конфліктів.

СОЦІОЛОГІЯ ПОЛІТИКИ (політична соціологія) (*political sociology*) – наука, галузь знань на стику політології і соціології, що користується їхніми ідеями, що бере на своє озброєння їхні прийоми, методи і процедури. Предмет досліджень С.п., власне, сама політика і політичний процес, їхні закономірності, складові елементи і прояви, оцінювані за допомогою методологічних прийомів, моделей і технологій політичної соціології. Головне в С.п. – зміст її емпіричних досліджень, орієнтація на практичні результати, вироблення рекомендацій для підвищення ефективності політичної(державної) діяльності, ролі і впливів політичних партій і лідерів. Вихідні ідеї цієї наукової галузі активно розглядалися ще Платоном, Арістотелем, іншими мислителями. Різні аспекти С.п. розроблялися Макіавеллі, Гоббсом, Монтеस्क'є, Токвілем, французькими енциклопедистами і ін. Значний внесок в цю науку зробили такі західні вчені кінця ХІ.Х–ХХ ст. як М. Вебер, Г. Моска, Г. Ласуелл, ряду шкіл і напрямків.

СИНДИКАТ – об'єднання підприємців, яке бере на себе здійснення всієї комерційної діяльності при збереженні юридичної та виробничої самостійності підприємств, що входять до нього.

СИМПТОМАТИЧНА ДІАГНОСТИКА – це система аналізу, що передовсім фіксує позитивні чи негативні вияви різноманітних чинників, а потім досліджує їхні причинно–наслідкові зв'язки. Основна увага приділяється достовірності та повноті фіксації змін внутрішнього та зовнішнього середовища, тобто система працює за принципом «від симптому до причини».

СИСТЕМА – безліч елементів, що знаходяться у відносинах і зв'язках один з одним, утворюють певну цілісність, єдність. Виділяють матеріальні та абстрактні системи. Перші поділяються на системи неорганічної природи (фізичні, геологічні, хімічні та ін) і живі системи (найпростіші біологічні системи, організми, популяції, види, екосистеми); особливий клас матеріальних живих систем – соціальні системи (від найпростіших соціальних об'єднань до соціально–економічної структури суспільства). Абстрактні системи: поняття, гіпотези, теорії, наукові знання про системи, лінгвістичні (мовні), формалізовані, логічні системи та ін. В сучасній науці дослідження систем різного роду проводиться в рамках системного підходу, різних спеціальних теорій систем, кібернетиці, техніці, системному аналізу і т. д.

СИСТЕМА ДІАГНОСТИКИ – єдність концепції, підходів, принципів, механізмів, технологій та конкретних алгоритмів постійного відстежування цільових точок соціально–економічної системи підприємства.

СИСТЕМА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В СТРУКТУРНО–ОРГАНІЗАЦІЙНОМУ ПЛАНІ – це сукупність органів місцевого самоврядування, органів самоорганізації населення та організаційних форм, за допомогою яких відповідна територіальна громада або її складові частини здійснюють завдання та функції місцевого самоврядування, вирішують питання місцевого значення. Система місцевого самоврядування відповідно до Закону України “Про місцеве самоврядування в Україні” (ст. 5) включає такі елементи місцевого самоврядування: територіальна громада; сільська, селищна, міська рада; сільський, селищний, міський голова; виконавчі органи сільської, селищної, міської рад; районні(в місті) ради, які створюються в містах із районним поділом, за рішенням територіальної громади міста або міської ради; районні та обласні ради, що представляють інтереси територіальних громад сіл, селищ, міст; інституції самоорганізації населення.

СИСТЕМА ПРЕДСТАВНИЦЬКИХ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ складається з двох рівнів: сільські, селищні, міські ради – місцеві ради; районні та обласні ради.

СИСТЕМА ЗАКОНОДАВСТВА – сукупність нормативних правових актів, в яких об'єктивуються внутрішні та змістовні характеристики права. Вона виступає зовнішнім вираженням, формою системи права.

СИСТЕМА ПРПАВА – внутрішня будова (структура) права, що відбиває об'єднання і диференціацію юридичних норм.

СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ЗАКОНОДАВСТВА – це цілеспрямована робота законодавця по упорядкуванню і приведенню в єдину систему діючих законодавчих актів з метою їх доступності, кращої оглядовості та ефективного застосування.

СКЛАД ПРАВОПОРУШЕННЯ – сукупність суб'єктивних і об'єктивних ознак, необхідних і достатніх для характеристики діяння як правопорушення. Склад правопорушення включає в себе об'єкт правопорушення, суб'єкт правопорушення, об'єктивну сторону і суб'єктивну сторону правопорушення.

СКЛАД РАДИ – кількість депутатів, обраних до відповідної ради, повноваження яких визнано і не припинено в установленому законом порядку.

СТАЛІЙ РОЗВИТОК – це розвиток без нанесення збитків основним екологічним, соціальним та економічним процесам, а також системам, від яких ці процеси залежать.

СТАТУС ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ – це документ нормативно–процедурного характеру, який віддзеркалює характерні риси взаємовідносин всередині територіальної спільноти.

СТАТУТНИЙ КАПІТАЛ – зафіксована в установчих документах загальна вартість активів, які є внеском власників (учасників) до капіталу підприємства.

СТРАТЕГІЧНА ДІАГНОСТИКА – допомагає оцінити ефективність стратегії підприємства, зрозуміти стратегічну позицію підприємства в кожному з напрямків його діяльності, оцінити сильні й слабкі сигнали, що надходять із внутрішнього й зовнішнього середовищ.

СТРАТЕГІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ – законодавчо визначена модель дій держави в економічній системі з метою досягнення поставлених цілей, що визначаються національними інтересами в економічній сфері, пріоритетами розвитку національної економіки та ґрунтуються на необхідності моніторингу та нейтралізації загроз економічній безпеці держави.

СТРАТЕГІЯ НЕПРЯМИХ ДІЙ – система симетричних та асиметричних підходів і превентивних дій, які не передбачають застосування сили, але призводять у перспективі до більш сприятливих умов щодо реалізації національних інтересів шляхом дезорієнтації та дезорганізації супротивника в контексті змін простору протиборства.

СТРУКТУРА – сукупність стійких зв'язків об'єкта, що забезпечують його цілісність і тотожність самому собі, тобто збереження основних властивостей при різних зовнішніх і внутрішніх змінах.

СТРУКТУРА СУСПІЛЬСТВА – внутрішня будова суспільства, що відображає різноманіття і взаємодію його складових, що забезпечує цілісність і динамізм розвитку. В структуру суспільства належать соціальна, економічна, політична, духовно–культурна та інформаційна системи.

СТРУКТУРА ПРАВОВОЇ НОРМИ – логічно узгоджену внутрішню будову, обумовлений фактичними суспільними відносинами, що характеризується наявністю взаємозалежних і взаємодіючих елементів, реально виражене в нормативних правових актах. Традиційно вважається, що норма права складається з трьох елементів: гіпотези, диспозиції і санкції.

СПІВТОВАРИСТВО ПОЛІТИЧНЕ (political generality) – суспільна група, яка характеризується спільністю інтересів, наявністю визначених засобів стримування руйнівного насильства, а також установами й інститутами для прийняття і запровадження в життя владних рішень.

СПОСОБИ (прийоми) ТЛУМАЧЕННЯ – сукупність прийомів і засобів, використовуваних для встановлення змісту правових актів. До способів тлумачення відносяться: граматичний, логічний, систематичний, історико–політичний, спеціально–юридичний, телеологічний, функціональний.

СУБОРДИНАЦІЯ – система підпорядкування нижчестоящих органів і посадових осіб вищим, виконання правил службової дисципліни.

СУБ'ЄКТ ПРАВОПОРУШЕННЯ – особа, яка вчинила правопорушення, правопорушник. Ним може бути тільки дієздатна особа. Суб'єктом може бути як індивід, так і організація.

СУБ'ЄКТИВНА СТОРОНА ПРАВОПОРУШЕННЯ – характеризує ставлення порушника до діяння і його наслідків, тобто його вина.

СУБ'ЄКТИВНЕ ПРАВО передбачена в нормі права міра можливої поведінки уповноваженої особи, надана уповноваженій особі для задоволення її інтересів, забезпечена діями (бездіяльністю) зобов'язаної

особи. Суб'єктивне право включає в себе право на власні фактичні дії, право на юридичні дії, право вимоги, право домагання, право на самозахист.

СУБ'ЄКТИ ПРАВОВІДНОСИН – це учасники правовідносин, які мають суб'єктивні права і юридичні обов'язки. Їх називають також суб'єктами права. Суб'єктами правовідносин можуть бути індивіди, їх організації і, як виняток, соціальні спільноти.

СУБ'ЄКТ ВЛАДНИХ ПОВНОВАЖЕНЬ – орган державної влади, орган місцевого самоврядування, їх посадова чи службова особа, інший суб'єкт при здійсненні ними публічно–владних управлінських функцій на підставі законодавства, у тому числі на виконання делегованих повноважень, або наданні адміністративних послуг.

СУБ'ЄКТ ДЕКЛАРУВАННЯ – особи, зазначені в нормах Закону України “Про запобігання корупції”, інші особи, які зобов'язані щорічно до 1 квітня подавати шляхом заповнення на офіційному веб–сайті Національного агентства України з питань запобігання корупції декларацію особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, за минулий рік за формою, що визначається цим агентством.

СУДОВИЙ ПРЕЦЕДЕНТ – рішення суду вищої інстанції по конкретній справі, якому надано нормативний характер. Обов'язковим для всіх нижчих судів є не все цілком рішення або вирок, а лише "серцевина" справи, суть правової позиції судді (*ratio decidendi*).

СУТНІСТЬ – внутрішній зміст предмета, явища, який можна знайти у зовнішніх формах його існування.

СУТНІСТЬ ДЕРЖАВИ – легітимна і забезпечена відповідними засобами влада.

СУВЕРІНІТЕТ – (нім. Souveranitat, франц souverainite – верховна влада) – незалежне від будь–яких сил, обставин і осіб верховенство, незалежність держави у зовнішніх і внутрішніх справах.

СУДОВА ВЛАДА – одна з трьох гілок державної влади; необхідна умова реалізації принципу поділу влади, покликана запобігати можливості змови чи протистояння двох інших гілок влади (законодавчої та виконавчої), створювати перепони, щоб унеможливити виникнення диктатури.

СУСПІЛЬСТВО – історично сформована сукупність людей на певній території в результаті спільної діяльності, що характеризується

різноманіттям (економічних, політичних, етичних, релігійних і інших) відносин і цілісністю організації життя.

СУСПІЛЬНІ ВІДНОСИНИ – це різноманітні зв'язки між соціальними групами, націями, релігійними громадами, а також всередині них у процесі їх економічної, соціальної, політичної, культурної та іншої діяльності.

– Т –

ТЕРИТОРІАЛЬНА ГРОМАДА – жителі, об'єднані постійним проживанням у межах села, селища, міста, що є самостійними адміністративно–територіальними одиницями, або добровільне об'єднання жителів кількох сіл, що мають єдиний адміністративний центр.

ТЕРОРИЗМ – (від лат. *terror* – жах, страх) – здійснення політичної боротьби засобами залякування, насильства аж до фізичної розправи з політичними противниками; дестабілізація суспільства, державно–політичного ладу шляхом систематичного насильства, політичних вбивств, провокацій.

ТЕОРІЯ – система основних ідей у тій чи іншій галузі знань; форма наукового знання, що дає цілісне уявлення про закономірності і суттєві зв'язки дійсності.

ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА(як наука) – узагальнююча політико–правова наука, що характеризує соціальні, економічні та політичні основи держави і права як явищ цивілізації і культури, розкриває їх сутність, закономірності розвитку, взаємодії і призначення в суспільстві.

ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА(як навчальна дисципліна) – навчальна методологічна дисципліна, покликана на основі наукових даних про державу і право розробити і викласти в системному, логічно послідовному і доступному вигляді теоретичні поняття, принципи і цінності юриспруденції. Структура теорії держави і права як навчальної дисципліни включає в себе розділи, глави, пункти науково–навчального матеріалу, виражають його єдність і диференціацію.

ТОЛЕРАНТНІСТЬ – (від лат. *tolerantis* – терплячий) – терпиме ставлення до інших, чужих думок, вірувань, політичних уподобань та позицій. Є неодмінною умовою демократичного, правового, стабільного суспільно–політичного устрою.

ТОТАЛІТАРИЗМ – (від франц. *totalitaire* – весь, цілий) – політичний режим і система державної влади з використанням насильницьких засобів у процесі

управління суспільством, відсутністю політичного плюралізму й демократичних свобод, обмеженням політичних прав усього населення.

ТОРГОВИЙ ПАТЕНТ – державне свідоцтво, яке засвідчує право суб'єкта підприємницької діяльності чи його структурного (відокремленого) підрозділу займатися підприємницькою діяльністю в таких сферах, як у сфері роздрібною торгівлі, торгівлі іноземною валютою, а також з надання послуг у сфері грального бізнесу.

ТЛУМАЧЕННЯ ПРАВА – інтелектуально-вольова діяльність суб'єктів права щодо з'ясування справжнього змісту правових актів з метою їх реалізації і вдосконалення. За суб'єктами тлумачення воно підрозділяється на офіційне (аутентичне, легальне) та неофіційне (повсякденне, професійне, доктринальне).

ТИП ДЕРЖАВИ І ПРАВА – модель або ідеальний, виражений в понятті образ держави та права, в якому поєднуються загальні істотні риси визначеної групи державно-правових явищ і якому відповідає певний клас конкретних держав і конкретних правових систем.

ТИПОЛОГІЯ – вчення про класифікації, тобто розподіл об'єктів будь-якого роду на взаємопов'язані типи, класи, види, групи, згідно найбільш загальним і суттєвим ознаками і властивостями об'єктів даного виду; це вчення про впорядкування та систематизації складних об'єктів, і в даному випадку таким складним об'єктом виступає держава і право.

– У –

УЗУРПАЦІЯ – (від лат. *usurpatio*– оволодіння) – насильницьке, протизаконне захоплення влади або присвоєння собі чужих прав на щось, чужих повноважень.

УНІФІКАЦІЯ – приведення чого-небудь до єдиної форми, системі.

УНІТАРНА ДЕРЖАВА – (від лат. *unitar* єдність) – форма державного устрою, яка базується на зверхності суверенітету (верховної влади), єдиної держави над державно-адміністративним або національно-територіальними одиницями, на які вона поділена.

УСТАНОВЧІ НОРМИ – відображають вихідні початку правового регламентування суспільних відносин, правового становища людини, меж дії держави, закріплюють підвалини соціально-економічного і суспільно-політичного ладу, права, свободи і обов'язки громадян, основоположні ідеї і параметри будівництва правової системи суспільства. Вони служать

еталонами, які дозволяють установити необхідну відповідність цілей і засобів конкретних правових розпоряджень об'єктивним закономірностям суспільного розвитку. Це конституційні норми та норми, закріплені в основах законодавства, кодексах.

УПРАВЛІННЯ – цілеспрямований вплив, що погоджують спільну працю людей.

УПРАВЛІНСЬКА ПРОЦЕДУРА – формалізований логічний порядок дій із чітко визначеними змістом, способом, строками, відповідальними інституціями та формою взаємодії його учасників, створений з метою забезпечення ефективного здійснення тієї чи іншої управлінської діяльності, досягнення її цілей та отримання відповідних результатів.

УПРАВНОЧЕННЯ – спосіб правового регулювання, який виражається в комплексі дозволень у правомоченій особі на вчинення певних дій (наприклад, власнику дозволено володіти, користуватися і розпоряджатися належною йому річчю).

УПРАВЛІННЯ ПОЛІТИЧНЕ – вплив суб'єкта політики на політичну ситуацію з метою забезпечення своїх інтересів; основна ланка будь-якої політичної системи, спрямована на здійснення політичної влади.

– Ф –

ФАКТ – 1) в логіці і методології науки пропозиції, що фіксують емпіричне знання; 2) знання, достовірність якого доведена; 3) у звичайному розумінні синонім понять "істина", "подія", "результат".

ФАКТОРИНГ – різновид торговельно–комерційної операції, об'єднаної з кредитуванням оборотного капіталу клієнта.

ФАКТОРНИЙ ПОКАЗНИК – такий, що характеризує об'єкт аналізу. У цілому поняття «фактор» походить від латинського «factor», що означає «виконавець», тобто причина, рушійна сила певного процесу.

ФАКТОРНИЙ СКЛАД – сукупність двох або кількох фактичних обставин, наявність яких необхідна для настання юридичних наслідків.

ФАШИЗМ – (італ. fascismo, від fascio – пучок, об'єднання) – крайня, антидемократична, радикально–екстремістська політична течія, яка тяжіє до встановлення терористичної диктатури.

ФЕДЕРАЦІЯ – (лат. feoderatio– союз, об'єднання) – форма державного устрою, за якої декілька державних утворень, юридично і політично самостійних, утворюють одну союзну державу; союз, об'єднання кількох громадських організацій.

ФЕМІНОКРАТІЯ (ам. feminocracy) – влада жінок 1) імовірно, що мала місце як соціальне явище в доісторичний період; 2) явище приходу жінок до влади, на ключові посади в сучасних умовах.

ФОРМА – спосіб існування змісту, невіддільний від нього і служить його вираженням.

ФОРМА ДЕРЖАВИ – це організація державної влади, виражена у формі правління, державного устрою і політичного (державного) режиму.

ФОРМА ДЕРЖАВНОГО УСТРОЮ – це територіальна організація державної влади, співвідношення держави як цілого з його складовими частинами. Основні форми державного устрою – унітарна і федеративна, рідко зустрічається форма – конфедерація.

ФОРМА ПРАВЛІННЯ – спосіб організації верховної державної влади, порядок утворення її органів, їх взаємодії між собою і з населенням, ступінь участі населення в їх формуванні. Основні форми правління – монархія і республіка.

ФОРМАЛЬНА ВИЗНАЧЕНІСТЬ ПРАВА – ознака права, означає, що норми права закріплені в офіційних письмових джерелах, виданих державою.

ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ – це бухгалтерська звітність, що містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів за звітний період.

ФІНАНСОВИЙ МЕХАНІЗМ – сукупність засобів, методів організації фінансових взаємозв'язків на підприємстві.

ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ – це діяльність, спрямована на раціональне використання з максимальним ефектом власних і залучених фінансових ресурсів (найпростішим виявом такого ефекту є рівень прибутковості).

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА – комплексне вивчення їх функціонування для об'єктивного оцінювання досягнутих фінансових результатів і виявлення

напрянків подальшого підвищення прибутковості (рентабельності) з одночасним забезпеченням достатнього рівня ліквідності.

ФІНАНСОВА ОРЕНДА (ЛІЗИНГ) – господарча операція суб'єкта підприємницької діяльності, що передбачає придбання орендодавцем матеріальних цінностей за замовленням орендаря з наступною передачею орендарю права користування такими матеріальними цінностями на строк, не менший за строк їхньої повної амортизації з обов'язковою наступною передачею права власності на такі матеріальні цінності орендарю.

ФІНАНСОВИЙ КРЕДИТ – будь-яка господарча операція суб'єкта підприємницької діяльності, що передбачає надання коштів у позичку на визначений строк та нарахованих процентів у грошовій формі або в інших формах забезпечення заборгованості, включаючи матеріальні цінності та нематеріальні активи, надані в заставу.

ФІНАНСОВА/ФІСКАЛЬНА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ – передача фінансових ресурсів і відповідальності щодо їх ефективного та раціонального використання з центрального на місцеві рівні для забезпечення завдань та функцій, що покладені на місцеві органи влади.

ФІНАНСУВАННЯ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ – надання з бюджету в безповоротному порядку політичним партіям, які набрали визначений відсоток голосів на останніх виборах, коштів на видатки, пов'язані із здійсненням їхньої діяльності.

ФОНДОВІДДАЧА – розраховується як відношення товарної продукції, прибутку, виручки від реалізації (без податку на додану вартість та акцизного збору) до середньорічної вартості основних фондів.

ФУНКЦІЯ – 1) діяльність, обов'язок, робота, зовнішній прояв властивостей якого–небудь об'єкта в даній системі відносин; 2) роль, яку виконує певний соціальний інститут або процес стосовно цілого.

ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВИ – основні напрямки її діяльності, які виражають сутність, соціальне призначення, завдання та цілі держави з управління суспільством у властивих йому формах і притаманними йому методами. Функції держави можна підрозділити: за причинами виникнення – на функції, що впливають з класових протиріч (придушення опору експлуатованих класів та ін) – функції, що впливають з потреб суспільства в цілому ("спільних справ") (економічна, екологічна та ін); за спрямованістю – на внутрішні (економічна, соціальна, забезпечення прав і свобод людини і громадянина, охорони правопорядку, екологічна, стимулювання науково–технічного прогресу і обмеження його шкідливих наслідків, інформаційна) і зовнішні (оборони, інтеграції у світову економіку, забезпечення миру,

співробітництва з іншими державами у вирішенні глобальних проблем сучасності, підтримання світового правопорядку).

ФУНКЦІЇ ПРАВА – основні напрямки впливу права на суспільні відносини і поведінку людей. Право має загальносоціальні функції (економічну, політичну, виховну) та конкретні функції (регулятивно–статичну, регулятивно–динамічну, охоронну, оціночну).

ФУНКЦІЇ ТЕОРІЇ ДЕРЖАВИ І ПРАВА – це напрямки теоретичної діяльності, що відображають загальне і специфічне значення даної науки. Функціями теорії держави і права є: теоретико–пізнавальна (гносеологічна), методологічна, ідеологічна, прогностична.

ФУТУРОЛОГІЯ – (від лат. futurum – майбутнє і грец. logos – слово, поняття, учення") – царина теоретико-практичного знання, спрямованого на аналіз перспектив історичного життя людини і людства.

– X –

ХАРИЗМА – (від грец. charisma – милість, благодать, божий дар) – особливий тип легітимності, організації влади і лідерства, заснований на виняткових якостях тієї чи іншої особистості, головним чином релігійного або політичного діяча, що дозволяють йому здійснювати в суспільстві функції пророка, вождя чи реформатора.

ХОЛДИНГ – вид підприємництва, суть якого полягає в придбанні контрольного пакету акцій різних компаній з метою контролю за їх діяльністю і отримання дивідендів.

– Ц –

ЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ – (від лат. centralis – серединний) – політичний процес, на основі якого формується централізм як управлінська політична система з властивими їй вертикальною структурою та субординацією, концентрацією влади в єдиному центрі.

ЦІННІСТЬ – позитивна чи негативна значимість об'єктів навколишнього світу для людини, соціальної групи, суспільства в цілому, визначається не їхніми властивостями самими по собі, а їх залученням в сферу людської життєдіяльності, інтересів і потреб, соціальних відносин; критерії і способи оцінки цієї значимості, виражені в моральних принципах і нормах, ідеалах, установках, цілях. Розрізняють матеріальні, суспільно-політичні і духовні цінності, позитивні і негативні цінності.

ЦИВІЛІЗАЦІЯ – (від лат. *civilis* – громадянський) – форма спільного життя людей, якій притаманне відтворення власної матеріальної та соціально–політичної структури відносин на основі пріоритету властивих їй духовних норм, цінностей та ідеалів.

– Ч –

"ЧЕТВЕРТА ВЛАДА" (*fourth power*, від ан. "Fourth Estate" – "четвертий стан", преса) – образне осмислення й оцінка в сучасному житті засобів масової інформації, що нині по силі впливу на людей практично стали в один ряд із трьома владами – законодавчою, виконавчою, судовою.

– Ш –

ШОВІНІЗМ – (франц. *chauvinisme* – від імені капрала наполеонівської армії А.Шовіні) – агресивна форма націоналізму, проповідь національної виключності, протиставлення інтересів однієї нації інтересам іншої нації; національно забарвлена пихатість, схильність до розпалювання національної ворожнечі й ненависті.

ШОК ПОЛІТИЧНИЙ (фр. *shoe*, англ. *shock*) ~ у політичній практиці поняття, запозичене з медицини (реакція людського організму на надзвичайні подразники, що виражається важкими розладами життєвих процесів).

ШТУРМ (*storm, assault*, від нім. *sturm*) – рішуча атака, іспит людських сил і можливостей; рішучі дії влади і її прихильників, а часом і опозиції.

– Ю –

ЮРИДИЧНИЙ ОБОВ'ЯЗОК – передбачений в нормі права міра необхідної поведінки зобов'язаної особи в інтересах правомірної сторони, забезпечена можливістю державного примусу. Юридичний обов'язок має три основні форми: утримання від заборонених дій (пасивна поведінка); вчинення конкретних дій (активна поведінка); витерпіти застосовуються до зобов'язаному особі заходів державно–примусового впливу.

ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ – застосування до правопорушника заходів державного примусу, що виражаються в позбавленнях, передбачених санкцією юридичних норм. Підставами юридичної відповідальності є норма права, правопорушення і правозастосовний акт.

ЮРИДИЧНА ТЕХНІКА – сукупність правил, засобів і прийомів розробки, оформлення і систематизації нормативних актів з метою їх ясності, зрозумілості та ефективності.

ЮРИДИЧНІ ГАРАНТІЇ ЗАКОННОСТІ – сукупність закріплених в законодавстві засобів, а також організаційно–правова діяльність по їх застосуванню, спрямована на забезпечення законності, на безперешкодне здійснення і захист прав і свобод. Це передусім юридично опосередкована діяльність спеціальних органів та органів правосуддя. Серед юридичних гарантій розрізняють засоби виявлення (виявлення) правопорушень; засоби попередження правопорушень; заходи припинення правопорушень; заходи захисту і відновлення порушених прав, усунення наслідків правопорушень; юридичну відповідальність; процесуальні юридичні гарантії. До організаційних засобів відносяться різні заходи організаційного характеру, які спеціально спрямовані на поліпшення діяльності по забезпеченню законності.

ЮРИДИЧНІ ФАКТИ – конкретні життєві обставини, що викликають у відповідності з дією юридичних норм, виникнення, зміна або припинення правовідносин.

ЮРИДИЧНИЙ ПРОЦЕС – це врегульований процесуальними нормами порядок діяльності компетентних державних органів, що складається в підготовці, прийнятті і документальне закріплення юридичних рішень загального або індивідуального характеру.

– Я –

ЯКІСТЬ УПРАВЛІННЯ – комплекс характеристик, що відображають потребу та можливість високої соціально–економічної ефективності управління.

ЯКІСНА ДІАГНОСТИКА – заснована на якісних порівняльних оцінках, характеристиках техніко–економічного стану підприємства.

ЛІТЕРАТУРНІ ДЖЕРЕЛА КОРИСНІ ДЛЯ ГЛИБШОГО ВИВЧЕННЯ ПРОБЛЕМИ

1. А.С. Коноваленко, Л.О. Болтянська, Д.М.Трачова, Т.В. Куліш, Г.В. Ортіна, І. В. Колокольчикова, Н.О. Шквирия, О.І Лисак, Б.В. Болтянський, С.В. Дереза, Т.В. Арестенко, В.В Арестенко, Л.О. Андреева, В.М. Тебенко, Н.С. Серських, С.Я.Вертегел, О.О. Яцух, В.Д. Цап, Т.І. Яворська / Від ідеї до власної справи: Навч. посібник. – Мелітополь: Видавництво, 2017. – 250 с. - ISBN 978-617-7218-48-6
2. Авер'янов В., Андрійко О. Дискусійні питання законодавчого регулювання державної служби в Україні // Вісник державної служби України.— 2005.— № 3.— С. 8.
3. Агеева І. В. Теоретичні підходи до визначення сутності організаційної культури як об'єкта теорії організації / І. В. Агеева, Ю. О. Прус //Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). – 2017. – №. 1 (29).- С. 3-6.
4. Андрушко А. Конкурсні начала прийому на державну службу // Вісник УАДУ. — 2001. — № 2. — Ч. 1. — С. 395:403.
5. Базилевич В. Д., Баластрик Л. О. Державні фінанси. Навч. посіб. / За заг. ред. В. Д. Базилевича. — К.: Атіка, 2002. — 386 с.
6. Бец Б. Б. Формування об'єднаних територіальних громад в умовах децентралізації /Б. Б. Бец// Електронний журнал «Ефективна економіка» - 2018.- № 11. Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=6860>
7. Вороніна Ю.Є. Комунікативна політика в системі публічного управління / Ю.Є. Вороніна // Збірник наукових праць Вісник Академії митної служби України. Серія: «Економіка» Науковий погляд: економіка та управління. - Дніпро 2018 – Вип.3 (61). – С.29 – 34.
8. Вороніна Ю.Є. Механізми управління конфліктами у сфері публічних відносин / Ю.Є. Вороніна// Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки) за ред. Л.В.Синяєвої – Мелітополь: «Люкс», 2018 – Вип.(2). – С.168 – 174.
9. Вороніна Ю.Є. Напрями формування регіонального управління в системі стратегічного планування / Ю.Є. Вороніна // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки) за ред. Л.В.Синяєвої – Мелітополь: «Люкс», 2018 – Вип.(3).
10. Вороніна Ю.Є. Система державного управління зовнішньо – економічною діяльністю / Ю.Є. Вороніна // Науковий збірник Молодий вчений – Херсон, 2018 – Вип.12 (64). – С.487- 489.
11. Воронкова В.Г. Глобалізація як процес універсалізації стосунків між державою та ринком /В.Г. Воронкова// Гуманітарний вісник Запорізької

- державної інженерної академії: збірник наукових праць. Запоріжжя: ЗДІА, Вип.35, 2008. С.15-35.
12. Воронкова В.Г. Місце і роль України в глобалізаційних процесах сучасності / В.Г. Воронкова // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії: збірник наукових праць. Вип.37. 2009. Запоріжжя: ЗДІА, С. 16- 32.
 13. Воронкова В.Г., Зуєва В.О. Антропологічні засади сучасного державотворення у контексті конституційної реформи // VI Міжнародна науково-практична конференція «Правова реформа в сучасних умовах: досягнення і перспективи»: [Матеріали VI Міжнародної науковопрактичної конференції, м.Київ, Національний авіаційний університет, 26 лютого 2016 р.] Том. 1.Тернопіль: Вектор, 2016. С.58-60.
 14. Воронкова В.Г., Кивлюк О.П. Саморозгортання глобалізованого світу як сукупності складних складних систем в умовах стохастичності, невизначеності та «балансування на межі хаосу» // «Глобалізований світ: випробування людського буття»: Міжнародна науково-теоретична конференція, 6-7 жовтня 2017 року: [матеріали доповідей та виступів] / редкол. М.А.Козловець [та ін.]. Житомир: Вид-во Євенок О.О., 2017. С.82- 86.
 15. Гаєвський Б. А., Ребкало В. А., Туленков М. В. Політичне управління: Навч. посіб. — К.: Вид:во УАДУ, 2001. — 160 с.
 16. Глушак С. В., Дяк О. В., Шевчук С. В. Сучасні ділові папери: Навч. посіб. — К., 2000. — С. 30:33.
 17. Горбова Н. А. Методологічні умови аналізу юридичної відповідальності у правомірній поведінці /Н. А. Горбова// Матеріали Міжнар. науково-практ. конф. [„Здійснення наукових досліджень і реалізація наукових проєктів“] – Краков: „Diamond trading tour“, 2015. – С. 23–26.
 18. Горбова Н. А. Об'єктивна та суб'єктивна сторона позитивної відповідальності /Н. А. Горбова// Шляхи вдосконалення нормативно-правової бази України як основи сталого розвитку суспільства: Матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (4 вересня 2015 р.), м. Харків. – 2015. – С. 6-8.
 19. Горбова Н. А. Юридична відповідальність у правомірній поведінці: теоретико-методологічний аспект. /Н. А. Горбова// Науковий вісник Ужгородського національного університету, Серія «Право». Т.1, Вип.34 2015, - С.12-15.
 20. Горбова Н.А. Юридична відповідальність у правомірній поведінці самостійний елемент механізму правового регулювання / Н. А. Горбова // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки» № 4, 2015. – С. 25-31.
 21. Державне управління в Україні: організаційно: правові засади: Навч. посіб. / Н. Р. Нижник, С. Д. Дубенко, В. І. Мельниченко та ін.; За заг. ред. Н. Р. Нижник. — К.: Вид-во УАДУ, 2002. — 164 с.

22. Державне управління: Навч. посіб. / А. Ф. Мельник, О. Ю. Оболенський, А. Ю. Васіна, Л. Ю. Гордієнко; За ред. А.Ф.Мельник. — К.: Знання-Прес, 2003. — 343 с.
23. Державне управління: Словник:довідник / За заг. ред. В. М. Бакуменка. — К.: Вид-во УАДУ, 2002. — 228 с.
24. Децентралізація влади в Україні та підвищення правової спроможності територіальних громад. – Лахижа М.І., Черчатий О.І., Клименко І.В. – Полтава, 2017. – 38 с.
25. Деякі питання надання адміністративних послуг органів виконавчої влади через центри надання адміністративних послуг: Розпорядження Кабінет Міністрів України від 16 травня 2014 р. № 523-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/157-VIII>.
26. Довідник типових професійно:кваліфікаційних характеристик посад державних службовців. — К.: Вид-во «Соцінформ», 1999. — 87 с.
27. Електронне видання. Режим доступу: <http://berezanka.mk.gov.ua/store/files/1468320582.pdf>
28. Електронне джерело. Режим доступу: <http://mpmr.gov.ua/cnap/reestracieneruhomogo-majna/perelik-dokumentiv-neobhidnih-dla-derzavnoi-reestracii-18>
29. Електронне джерело. Режим доступу: http://www.compet3.1gb.ua/images/2017/CNAP_biblioteka/Osnovopolozhniipriincipii-stvorenniya-CNAP.pdf
30. Електронне джерело. Режим доступу: https://old.decentralization.gov.ua/pics/attachments/Stvorenniya_CNAP_v_OTG_versiya_19.06.2017.pdf
31. Електронне джерело. Режим доступу: https://storage.decentralization.gov.ua/uploads/library/file/258/10_%D0%BA%D1%80%D0%BE%D0%BA%D1%96%D0%B2_%D0%B4%D0%BE%D1%94%D0%B4%D0%B8%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE%D0%B1%D1%8E%D0%B4%D0%B6%D0%B5%D1%82%D1%83_2018.pdf
32. Електронне джерело. Режим доступу: <https://storage.decentralization.gov.ua/uploads/library/file/357/26.12.18.pdf>
33. Застрожнікова І.В. Економічне регулювання розвитку сільського господарства в регіональному агрокомплексі / Застрожнікова І.В. // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки) / За ред. М.Ф. Кропивка. – Мелітополь: Вид-во Мелітопольська типографія «Люкс», 2014. - №1 (25), – с. 80-84.
34. Застрожнікова І.В. Державна підтримка інфраструктури села, як передумова сталого розвитку сільського господарства країни. / І.В. Застрожнікова // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки) / За ред. М.Ф. Кропивка. – Мелітополь: Вид-во Мелітопольська типографія «Люкс», 2016. - №1. – с.148-152.
35. Застрожнікова І.В. Державна політика у галузі аграрної вищої освіти / І.В. Застрожнікова // Збірник тез доповідей Міжнародної науково-

- практичної конференції «Сучасний стан та перспективи розвитку економіки, менеджменту, обліку та права». Секція 17 «Публічне управління та адміністрування», - м.Полтава, 2018. – с.36-37.
36. Застрожнікова І.В. Державне регулювання розвитку галузі садівництва в Україні / Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки) / За ред. М.Ф. Кропивка. – Мелітополь: Вид-во Мелітопольська типографія «Люкс», 2014. - №2 (26), – с. 80-84.
 37. Застрожнікова І.В. Ефективне управління в ієрархічних системах аграрної сфери / І.В. Застрожнікова//Науковий вісник Академії муніципального управління: Серія «Управління». Вип. 2/2010. Державне управління та місцеве самоврядування. – К.: ВПЦ АМУ, 2010. – С. 273-283.
 38. Застрожнікова І.В. Зарубіжний досвід державного управління аграрним сектором економіки / Застрожнікова І.В. // Стратегія і механізми регулювання промислового розвитку. Концепція соціально-економічного розвитку регіонів в умовах глобалізації: зб. наук. праць: у 3 т. – т.2 / НАН України, Ін-т економіки пром-сті; редкол.: Тулеев І.П. (відп. ред.) та ін. – Донецьк, 2012.
 39. Застрожнікова І.В. Засади формування механізмів державного регулювання сільського господарства / Застрожнікова І.В.// Інвестиції: практика та досвід. – 2010. – № 7. – С. 87-90.
 40. Застрожнікова І.В. Інституціональні основи формування аграрної політики / І.В. Застрожнікова //Інвестиції : практика та досвід. – 2010. – № 9. – С. 96-99.
 41. Застрожнікова І.В. Історичні аспекти державного регулювання сільського господарства України /І.В. Застрожнікова// Міністерство фінансів України, Академія фінансового управління, науково-дослідний інститут. Наукові праці НДФІ, науковий збірник, випуск 4 (61) 2012. – с.37-40.
 42. Застрожнікова І.В. Місце і роль фермерських господарств у системі агробізнесу /Застрожнікова І.В.// Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки) / За ред. М.Ф. Кропивка. – Мелітополь: Вид-во Мелітопольська типографія «Люкс», 2010. - №2 – с.106-116.
 43. Застрожнікова І.В. Обґрунтування пріоритетів державної аграрної політики / Економіка та держава. – 2010. – № 6. – С. 33-35.
 44. Застрожнікова І.В. Практичні аспекти методики оцінки рівня державної підтримки суб'єктів фермерського сектора. / Застрожнікова І.В. // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки) / За ред. М.Ф. Кропивка. – Мелітополь: Вид-во Мелітопольська типографія «Люкс», 2012. - №2 (18), том 5.
 45. Застрожнікова І.В. Формування кадрового резерву, як одна з функцій HR-менеджменту державної служби. / І.В. Застрожнікова // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного

- університету (економічні науки) / За ред. Л.В. Синяєвої. – Мелітополь: Вид-во Мелітопольська типографія «Люкс», 2018. - №2, – с. 148-152.
46. Застрожнікова І.В. Формування понятійного апарату державного управління аграрним сектором / Застрожнікова І.В. // Державне управління: удосконалення та розвиток. – 2010. – № 2.
47. Застрожнікова І.В. Шляхи удосконалення державного регулювання сільського господарства України / І.В. Застрожнікова // Науковий вісник Академії муніципального управління: Серія «Наукові розвідки з державного та муніципального управління». Вип. 1/2013. Державне управління та місцеве самоврядування. – К.: ВПЦ АМУ, 2013. – С. 121-135.
48. Каложний А. А. Інформаційне забезпечення виконавчої влади // Вико: навча влада в Україні: Навч. посіб. — К.: Вид:во УАДУ, 2002. — С. 109.
49. Керецман В. Ю. Державне регулювання регіонального розвитку: теоретичні аспекти: Монографія. — К.: Вид-во УАДУ, 2002. — 188 с.
50. Коваленко А. Органи державної виконавчої влади: проблеми класифікації // Людина і політика. — 2002. — № 6. — С. 13:21.
51. Козюра І. В., Лебединська О. Ю. Місцеве самоврядування в Україні (становлення та еволюція): Навч. посіб. — Ужгород: Патент, 2003. — 224 с.
52. Коліушко І., Тимошук В. Управлінські послуги — новий інститут адміністративного права // Нова влада: Збірник аналітичних матеріалів. — К.: Факт, 2000. — Т. 2. — С. 4:17.
53. Колокольчикова І. В. Кооперація в контексті концепції державної цільової програми підтримки розвитку сільськогосподарських обслуговуючих кооператив на період до 2015 року / І. В. Колокольчикова // Організаційно-правові форми агропромислових формувань: стан, перспективи та вплив на розвиток сільських територій. Ч.1.- 2011.- С. 228-235.
54. Колокольчикова І. В. Місце сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів в інфраструктурі аграрного ринку: переваги та мотиваційні аспекти / І. В. Колокольчикова // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). – 2010. – № 10. - С. 239–246.
55. Колокольчикова І. В. Организация маркетинговой деятельности крестьянскими (фермерскими) хозяйствами / І. В. Колокольчикова // Экономика и управление. – 2001. – №3(28). – С. 29-30.
56. Колпаков В. М. Теория и практика принятия управленческих решений: Учебное пособие. — К.: МАУП, 2000. — 256 с.
57. Кондик П. Рекомендації з підготовки актів Кабінету Міністрів України // Юридичний журнал. — 2004. — № 11. — С. 31.
58. Корпач Н. І. Теорія і практика соціально-педагогічної діяльності дитячих та молодіжних організацій: навч.-метод. посіб./Надія Іванівна Корпач.–Вид. 2-ге, змін. й доповн. –Луцьк :Вежа-Друк, 2015. –188с.- ISBN978-966-2276-54-1

59. Коцемир В. Професійно:кваліфікаційна характеристика, посадова інструкція як основа роботи з державними службовцями // Вісник УАДУ. — 2001. — № 2. — Ч. I. — С. 376-383.
60. Лисицький В. Електронний уряд України // Урядовий кур'єр. — 2002. — 15 січн. — С. 6.
61. Малиновський В. Я. Державна служба: теорія і практика: Навч. посіб. — К.: Атіка, 2003. — 160 с. 247
62. Малиновський В. Я. Державне управління: Навч. посіб. — Вид. 2:е, доп. та перероб. — К.: Атіка, 2003. — 576 с.
63. Михасюк І. Р., Мальський М. З. Регіональна економічна політика: Навч. посіб. — Л.: Укр. технології, 2001. — С.6.
64. Одінцева Г. Управління діловою кар'єрою державних службовців // Збірник наукових праць УАДУ / За заг. ред. В. І. Лугового, В. М. Князева. — К.: Вид-во УАДУ, 2000. — Вип. 2. — В 4 ч. — Ч. I. — С. 186-192.
65. Олексенко Р. И. Экономико–правовой механизм реализации новой модели современной культурной политики Украины / Р. И. Олексенко, Л. В. Афанасьева // Международная научно-практическая заочная конференция «Актуальные проблемы экономики, менеджмента и маркетинга в современных условиях».- 2019. - С. 421-425.
66. Олексенко Р. І. Правове і соціально-економічне підґрунтя ринкової економіки / Р. І. Олексенко // Гілея: науковий вісник. - 2014. - Вип. 80. - С. 266-270.
67. Олексенко Р. І. Філософія ринкових відносин. Становлення та розвиток в Україні в період глобалізації та інформаційної революції: соціально-філософський аналіз / Р. І. Олексенко. – Київ: Знання України, 2013. – 367 с. – ISBN 978-966-316-336-9.
68. Олексенко Р.І. Економіко-психологічна адаптація суспільства в пострадянські часи / Р. І. Олексенко, О. В. Царькова // Інвестиції: практика та досвід. - 2013. - № 10. - С. 48-50.
69. Олексенко Р.І. Особливості інноваційно-інвестиційної політики антикризового розвитку реального сектору економіки України / Р.І. Олексенко, Г.В. Ортіна // Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. – 2018. - № 5 (17) - С.33-39.
70. Олексенко Р.І. Філософія ринкових відносин: навчально-методичний посібник / Р.І. Олексенко. – Мелітополь: ФОП Однорог Т.В. – 2019. – С. 311 с.
71. Олексенко Р.І. Формування інноваційної політики реального сектору економіки як особливого напрямку розвитку України / Р.І. Олексенко, Г.В. Ортіна // Економіка та суспільство. – 2018. - № 18 - С. 173-180.
72. Олексенко Р.І. Формування концепції креативної особистості як фактор креативно-знаннєвої економіки в умовах викликів глобалізації / Р. І. Олексенко // Гуманітарний вісник ЗДІА. - 2017. - № 71. - С. 118 –126.
73. Организация работы с документами: Учебник / Под ред. В. А. Кудряева. — 2:е изд., перераб. и доп. — М.: ИНФРА:М, 2001. — 592 с.

74. Ортіна Г.В. Вплив тенденцій глобалізації на умови забезпечення антикризової стратегії в процесі реалізації державної економічної політики [Електронний ресурс] / Г.В. Ортіна // Державне управління: удосконалення та розвиток. - 2015. - № 10. - Режим доступу до журналу: <http://www.dy.nayka.com.ua>.
75. Ортіна Г.В. Вплив глобалізації на національну економіку як ключовий чинник антикризового регулювання/ Г.В. Ортіна// *Materialy XI Miedzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji «Nauka: teoria i praktyka - 2015» Volume 1. Ekonomiczne nauki. Panstwo wyzarzad.: Przemysl. Nauka i studia.* – С. 19-21.
76. Ортіна Г.В. Державна політика розвитку реального сектору економіки України: формування та реалізація антикризової стратегії / Г.В. Ортіна. – Харків: НУЦЗУ, 2017. – 400 с.
77. Ортіна Г.В. Економічний зміст прояву кризових ситуацій в умовах глобалізації/ Г.В. Ортіна// *Матеріали за 11-а міжнародна научна практична конференція, «Динаміката на сьвременната наука», - 2015.Том 2. Икономики. Държавна администрация. Закон. История. Философия. София. «Бял ГРАД-БГ» ООД.* – С. 61-63.
78. Ортіна Г.В. Зарубіжний досвід реалізації державної політики щодо стратегічного розвитку реального сектора економіки [Електронний ресурс] / Г.В. Ортіна // Державне управління: удосконалення та розвиток. - 2016. - № 3. - Режим доступу до журналу: <http://www.dy.nayka.com.ua>.
79. Ортіна Г.В. Інструментарій та механізм державного регулювання інвестиційного забезпечення розвитку реального сектору економіки / Г.В. Ортіна // *Інвестиції: практика та досвід.* –2017. - № 20. - С. 77 - 81.
80. Ортіна Г.В. Кластеризація як напрям реалізації державної антикризової стратегії розвитку реального сектора економіки [Електронний ресурс] / Г.В. Ортіна // Державне управління: удосконалення та розвиток. - 2017. - № 4. - Режим доступу до журналу: <http://www.dy.nayka.com.ua>.
81. Ортіна Г.В. Механізм реалізації державної політики антикризового розвитку реального сектора економіки за умов глобалізації / Г.В. Ортіна // *Експериментальні та теоретичні дослідження в сучасних науках;Т. 2.* – 2018. - С. 89 - 92.
82. Ортіна Г.В. Напрями антикризової підтримки металургійної галузі України/ Г.В. Ортіна// *Materialy XI mezinãrodní vedecko - praktická konference «Prední vedecke novinky - 2015».* - Dil 1. *Ekonomicke vedy. Administrativa.: Praha. Publishing House «Education and Science» s.r.o.* – С. 66-68.
83. Ортіна Г.В. Напрями розвитку корпоративного управління реальним сектором економіки в умовах подолання наслідків кризових явищ/ Г.В. Ортіна// *Інвестиції: практика та досвід.* –2015. - № 15.–С. 25 - 27.
84. Ортіна Г.В. Особливості інноваційно-інвестиційної політики антикризового розвитку реального сектору економіки України / Г.В.

- Ортіна// «Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії» Випуск 5 (17) 2018- С. 33 - 39.
85. Ортіна Г.В. Підхід до формування моделі регулювання реального сектору економіки/ Г.В. Ортіна// Матеріали за 11-а міжнародна научна практична конференції. «Новини на научний прогрес», - 2015.Том 1. Економіки. Софія. «Бял ГРАД-БГ» ООД. – С. 41-43.
 86. Ортіна Г.В. Підходи до розробки механізмів державного регулювання антикризового розвитку реального сектору економіки / Г.В. Ортіна // Інвестиції: практика та досвід. –2017. - № 19. - С. 116 - 120.
 87. Ортіна Г.В. Причини виникнення і наслідки економічних криз в ринковій економіці як об'єкти державного впливу [Електронний ресурс] / Г.В. Ортіна // Державне управління: удосконалення та розвиток. - 2015. - № 2. - Режим доступу до журналу: [http:// www.dy.nayka.com.ua](http://www.dy.nayka.com.ua).
 88. Ортіна Г.В. Розвиток реального сектору економіки України в системі державного стратегічного управління / Г.В. Ортіна // Інвестиції: практика та досвід. –2017. - № 16.-С. 98 - 101.
 89. Ортіна Г.В. Стратегічні напрями державної політики щодо антикризової підтримки металургійної галузі України / Г.В. Ортіна // Вісник Національного університету цивільного захисту України: зб. наук. пр. – Х. : Вид-во НУЦЗУ, 2017. – Вип. 2 (7) (Серія "Державне управління").- С. 164-172.
 90. Ортіна Г.В. Структурна перебудова промислового комплексу як напрям антикризової стратегії розвитку реального сектору економіки / Г.В. Ортіна // Інвестиції: практика та досвід. –2015. - № 13-14.-С. 26 - 29.
 91. Ортіна Г.В. Формування інноваційної політики реального сектору економіки як особливого напрямку розвитку України / Г.В. Ортіна// Економіка і суспільство. Вип. 18 / 2018- С. 173-180.
 92. Ортіна Г.В. Інновації як основа модернізаційної стратегії реального сектору економіки /Г.В. Ортіна// Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні питання економіки, фінансів, управління та права», 4 червня 2018 року, м. Полтава, 150с.
 93. Ортіна Г.В. Механізм формування и реализации антикризисной стратегии страны /Г.В. Ортіна// Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Приоритетные задачи и стратегии развития экономики, менеджмента и маркетинга: международная научно-практическая конференция посвященная 70-летию академика Ж.Т. Сейфуллина», 25 жовтня 2018 року м. Алмати.
 94. Ортіна Г.В. Механізм реалізації державної політики антикризового розвитку реального сектора економіки за умов глобалізації /Г.В. Ортіна// Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 5 серпня 2018 рік, Суми, Україна,- 90с.
 95. Ортіна Г.В. Реалізація антикризового розвитку реального сектору економіки /Г.В. Ортіна// Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 18 травня 2018 року у м. Чернігів,-62 с.

96. Ортіна Г.В. Форми антикризового управління для реалізації потенціалу суб'єктів реального сектору економіки України /Г.В. Ортіна// Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Фінансово-економічні механізми підтримки суб'єктів реального сектору економіки України в умовах дії угоди про асоціацію з ЄС», 24 травня 2017 року м. Львів – С. 92-95.
97. Ортіна Г.В. Шляхи забезпечення конкурентоспроможної зовнішньоекономічної діяльності України в сучасних умовах / Г.В. Ортіна// Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасний стан та перспективи розвитку економіки, менеджменту, обліку та права», 20 серпня 2018 рік м. Полтава, 150с.
98. Ортіна Г. В. Філософія антикризового розвитку реального сектору економіки за умов глобалізації / Г.В. Ортіна // Scientific Journal Virtus, 2 (23) 2018- С.115-119.
99. Ортіна Г.В.Реструктуризація як напрям стратегії антикризового регулювання реального сектору економіки / Г.В. Ортіна // Materials of the XI International scientific and practical conference, «Prospects of world science», - 2015.Volume 1. Economic science. Sheffield. Science and education LTD. – С. 8-9.
100. Офіційний сайт Верховної ради України. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua>.
101. Офіційний сайт Міністерства регіональної політики, будівництва та житлово-комунального господарства України – Режим доступу: <http://inregion.gov.ua>.
102. Павленко Р. М. Парламентська відповідальність уряду: світовий та український досвід. — К.: Вид. дім „КМ Академія”, 2002. — 253 с.
103. Петрига О. М. Економіка аграрного підприємства: навчальний посібник / О. М. Петрига, Т. І. Яворська, Ю. О. Прус; за ред. О. М. Петриги, Т. І. Яворської. – Мелітополь: Вид-во Мелітопольська типографія «Люкс», 2016. – 498 с.
104. Петрига О. М., Прус Ю. О. Ефективність використання землі в аграрному виробництві за категоріями господарств / О. М. Петрига, Ю. О. Прус //Придніпровський науковий вісник – 2016.- С. 22-25.
105. Популярна юридична енциклопедія / Кол. авт.: В. К. Гіжевський, В. В. Головченко... В. С. Ковальський (кер.) та ін. — К.: Юрінком Інтер, 2003. — 528 с. 248
106. Посібник з децентралізації у сферах. Друге видання / Під редакцією Н.Ю. Кузьмичової - Запоріжжя, серпень 2017-96с.
107. Практичний посібник з питань організації роботи органів місцевого самоврядування об'єднаних територіальних громад модуль 6 відповіді на актуальні питання. Режим доступу: <http://www.auc.org.ua/sites/default/files/library/mod6nweb.pdf>
108. Принципи Європейської Хартії місцевого самоврядування: Навч. посіб. / Пітцик М., Кравченко В., Моньйо Е. С., Фонтен Б., Черніков В. та ін. — К., 2000. — 136 с.

109. Про адміністративні послуги: Закон України // ВВР України. – 2013. – № 32. – Ст. 409.
110. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань: Закон України від 31.01.2019 р. №2673- VIII // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 31-32, ст.263
111. Про деякі питання запровадження програмно-цільового методу складання та виконання місцевих бюджетів: Наказ Міністерства Фінансів України від 26.08.2014 № 836., Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 10 вересня 2014 р. за № 1103/25880 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/157-VIII>.
112. Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України від 5 лютого 2015 р. № 157-VIII. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/157-VIII>.
113. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 09.06.2013, №224-VII / Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, № 32, ст. 314.
114. Про затвердження Порядку контролю за здійсненням органами місцевого самоврядування делегованих повноважень органів виконавчої влади: Постанова Кабінету Міністрів України від 9 березня 1999 р. N 339 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/157-VIII>.
115. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 р. // ВВР України. - 1997. — № 24.
116. Про службу в органах місцевого самоврядування; Закон України від 07.06.2001 № 2493-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/157-VIII>.
117. Про співробітництво територіальних громад : Закон України від 18 черв. 2014 р.: за станом на 01 травня 2015 р. [Електронний ресурс] // Офіц. сайт Верх. Ради України.
118. Про статус депутатів місцевих рад: Закон України від 11 липня 2002 року № 93 - IV // Відомості Верховної Ради України. - 2002. - № 40. - Ст. 290.
119. Прус Ю. О. Власність як основа земельної оренди / Ю. О. Прус // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). – 2013. – № 2(1). – С. 22 – 34.
120. Прус Ю. О. Оренда землі та напрямки її розвитку в сільськогосподарських підприємствах / Ю. О. Прус // Автореф. дес... .к.е.н. ХНТУСГ. Харків.- 2012.-20с.
121. Прус Ю. О. Оцінка обсягів земельної оренди після впровадження ринку купівлі-продажу землі / Ю. О. Прус // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). – 2012. – №. 20. – С. 253-259.
122. Прус Ю.О. Земельні відносини в умовах реформування/Ю.О. Прус// Режим доступу: <http://elar.tsatu.edu.ua/bitstream/123456789/4244/1/43>.

123. Прус Ю.О. Можливість сплати орендної плати за землю // Проблеми ефективного функціонування АПК в умовах нових форм власності та господарювання: Кол. монографія у двох томах. Т.2/ За ред. П.Т. Саблука, В.Я. Амбросова, Г.Є. Мазнева. – К.:ІАЕ, 2001, с.107-110.
124. Прус Ю.О. Оренда землі як економічна система /Ю.О. Прус// Вісник Львівського державного аграрного університету: Економіка АПК – Львів: Львів. держ. агроуніверситет., 2006. - №13. – С.627-634.
125. Прус Ю.О. Перспективи розвитку системи земельної оренди / Ю.О. Прус // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки) / За ред. М.Ф. Кропивка. – Мелітополь: Люкс, 2012. – № 2 (18), том 5. – С. 254-261.
126. Сизоненко О. В. Проблеми формування спроможних територіальних громад в умовах процесу децентралізації. /О.В. Сизоненко//Експериментальні та теоретичні дослідження в сучасних науках: зб. наук. праць;Т. 2. – 2018.-С. 92-95.
127. Соснін О. Національні інформаційні ресурси в сучасних умовах: проб: лемні питання вітчизняного законодавства // Право України. — 2003. — № 10. — С. 125.
128. Стефанюк В. Правові акти управління // Право України. — 2003. — № 7. — С. 3-9.
129. Стратегічне планування збалансованого розвитку територіальних соціально-економічних систем в умовах децентралізації: монографія // [М.І. Зверяков, А.І.Ковальов, Н. В.Сментина]. – Одеса: ОНЕУ, 2017. – 175 с.
130. Управління персоналом: навч. посібн. / І.О. Щєбликіна, Р.І. Олексенко. – Сімферополь: ДІАЙПІ, 2012. – 272 с. - ISBN 978-966-491-306-2
131. Федченко Л. Безхазяйне майно: як громаді стати власником? /Л. Федченко// Місцеве самоврядування.- 2016-№ 7-С.12-20.
132. Федченко Леся, Козіна Віра. Створення органу управління освітою в отг. Методичні рекомендації та зразки документів /Л. Федченко, В. Козіна// режим доступу: <https://hromady.org/wp-content/uploads/2019/01/26.12.18.pdf>
133. Шляхтун П. П. Парламентаризм: Словник:довідник. —К.: Парламентське вид-во, 2003. — 151 с.
134. Щекин Г. В. Социальная теория и кадровая политика: Монография. — К.: МАУП, 2000. — 576 с.
135. Яворська Т. І. Функціонування інституту власності у сільському господарстві / Т.І. Яворська//Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). – 2013. – №. 1 (2). – С. 388-394.
136. Яворська Т. І.Напрями державної підтримки малого бізнесу в сільському господарстві /Т.І. Яворська// Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). – 2017. – № 1 (33). – С. 113-120.

137. Яворська Т. Соціально–історичні передумови розвитку самоосвітньої діяльності особистості: теоретичний аспект /Т. Яворська// Витоки педагогічної майстерності. Серія: Педагогічні науки. – 2015. – №. 15. – С. 359-364.
138. Яворська Т.І. Малий бізнес в аграрному підприємстві та особливості класифікації його суб'єктів. /Т.І. Яворська// Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). 2016. № 2(31). С. 99–104.
139. Яворська Т.І. Малий бізнес у сільському господарстві: теорія і практика: [монографія] / Т.І. Яворська. – К.: ННЦ ІАЕ, 2012. – 386 с.
140. Яворська Т.І. Підвищення ролі особистих селянських господарств у розвитку сільських територій / Т.І. Яворська // Фінансово-економічні проблеми розвитку сільських територій: тези міжнар. наук.-практ. Конференції.- 2014.- С. 160–162.
141. Яворська Т.І. Розгляд терміну «розвиток» в контексті дослідження малого бізнесу в сільському господарстві /Т.І. Яворська// Інноваційний розвиток аграрної економіки: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. – 2013.– С. 130-132.
142. Яворська Т.І. Трансформація особистих селянських господарств у підприємницькі структури / Т.І. Яворська, І.Б. Франчук // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). – 2014. – № 3. – С. 48-52.
143. Як організувати систему надання первинної медичної допомоги на місцевому рівні. Операційне керівництво / Баценко Д., Брагінський П., Бучма М. та ін. Міністерство охорони здоров'я України, Проект USAID «Реформа ВІЛ-послуг у дії», ТОВ «Агентство «Україна» К., 2018. 368 с.- ISBN 978-966-137-107-0.

Навчальне видання

**ФОРМУВАННЯ ТА ШЛЯХИ СТВОРЕННЯ
ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД
В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ**

Хрестоматія

Укладачі:

Ортіна Ганна Володимирівна,
Горбова Наталя Аркадіївна,

Вороніна Ю.С.,

Сизоненко О. В.,

Гарбар Г. А.

Підписано до друку 24.04.2019 р. Формат 60x86/16. Папір офсетний.

Друк цифровий. Гарнітура Times New Roman.

Умов. друк. арк. 23,83. Тираж 300 примірників. Замовлення № 2810.

Видано та надруковано ФО-П Однорог Т. В.

72313, м. Мелітополь, вул. Героїв Сталінграда, 3а, тел. (098) 243 96 51

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до

Державного реєстру видавництв, виробників і розповсюджувачів видавничої продукції від

29.01.2013 р. серія ДК № 4477